

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Machvmetis Saracenorum principis, eiusque Svccessorvm
Vitae, Doctrina, Ac Ipse Alcoran**

Bibliander, Theodor

[Basileae], März 1550

VD16 VD16 K 2586

Codex authenticus doctrine Machumeticæ, ex Arabico uersus per eundem
Robertum Retenensem, & Hermannum Dalmatam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97854](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97854)

Quid conferat
doctrina hac.

munimen corroboret, tela diligēter acuas, fontemq; suum fortius emanare, suęq; charitatis uallum protēlius atq; capacius efficias. Si quis me uilitatis & incompositionis rerum atq; uerborum arguat, licet iustē forsan: obsecro tamē ut cesset, sciens meum nunquam hic fuisse propositum, floribus uenenum tegere, remq; uilem & abiiciendam deaurare. Quod & animi tui lux admirabilis, mira facundia pollens, manu fortissima uigens, mihi indefatigius & studiose deliberanti, summamq; dicere uolenti clarificauit. Lex tamen ista licet letifera multis in locis, maximum testimonium, argumētumq; firmissimum sanctitatis & excellentiæ nostrę legis, uidentibus & electis præbet. Istud quidem tuam minimē latuit sapientiam, quę me compulit interim astronomiæ geometriæq; studium meum principale prætermittere. Sed ne proœmium fastidium generet, ipsi finem impono, tibiq; cœlesti, cœlum omne penetranti, cœleste munus uoueo: quod integritatem in se scientiæ complectitur. Quæ secundum numerum, & proportionem atq; mensuram cœlestes circulos omnes, & eorum quantitates, & ordines & habitudines, demū stellarum motus omnimodos, & earundem effectus atq; naturas, & huiusmodi cætera diligentissime diligētibus aperit, nunc probabilibus, nonnunquam necessarijs argumentis innitens.

INCIPIT LEX SARACENORVM,

QUAM ALCORAN VOCANT, ID EST,
collectionem præceptorum,

AZOARA PRIMA.

Symbolum Ma
humeticum.

Misericorde pioq; Deo, uniuersitatis creatori, iudiciū cuius postrema dies expectat, uoto supplicii nos humiliemus, adorantes ipsum: suęq; manus suffragium, semitęq; donū & dogma, quos nos ad se beneuolos, nequaquam hostes & erroneos adduxit, iugiter sentiamus.

Vel secundum alium tr. nslatorem.

In nomine Dei misericordis, miseratoris. Gratias Deo domino uniuersitatis misericordī, miseratori, iudici diei iudicij. Te oramus, in te confidimus: Mitte nos in uiam rectam, uiam eorum quos elegisti, non eorum quibus iratus es, nec infidelium.

GVLIELMVS POSTELLVS ITA VERTIT.

In nomine Dei misericordis, pijs. Laus Deo, regi seculorum misericordī et pio, regi dei iudicij. O uos omnes illi seruiamus. certē adiuuabimur. Dirige nos domine in punctum rectum, in punctum inquam illorū, in quos tibi complacitum est, sine ira aduersus eos, & non errabimus.

AZOARA II.

Quid conferat
liber Alcoran,
et quales requi
rat discipulos.

In nomine Domini pijs & misericordis. Liber hic absq; fallitatis, uel erroris annexu, ueridicus eis, quibus inest amor diuinus, deitatisq; timor & cultus, nec non orationū ac elemosynarum studiū, legem item tuam tibi, tum cæteris prædecessoribus cœlitus à Deo datarū obseruatio, spesq; seculi futuri,

ri,

si, sectam ueracem patefecit. Hæc namq; sui sequaces in summum ducens, summo bono dicit, ac ueneratur: uelut incredulis & erroneis summum malum uere uenturum minatur. Quorum licet uirgam tuæ correctionis adhibeas, nulla tamen ad fidem fiet conuersio: cum eorum aures & oculos, corda simul Deus obturauerit. Deum item, Dei que legem ore, nō opere confidentes: sic que nihil aliud quam suæ detrimentum animæ, licet inscī, sibi lucrantes, animus uacillans pœnis afficit, eisdem que cruciatum parit redargutio: cum illi peccatorum serui sordidi, felotos & liberos ostentare præsumunt. ¶ Cum illis quidem bonæ legis persuadetur acceptio, non oppugnantes coram annuunt, seq; non aliam quam rectam amplecti uelle pollicentur. Bonis tamen in successu commodo fauentes, semotim illos sibi fuisse ludibrio suis innuunt diabolis: Cum illi post damnose sectam ueracem ob iniquam & mendacem mutantes, surdi, muti, cæciq; simul & inuertibiles deo ridiculum existant, Illis etenim assimilantur, quibus ignis accensus extinguitur, tenebræq; succedunt, seu nube corusca tonitruus & fulgura gestante præoccupatis, aures suas timore mortis obstruentibus, lam padecq; fulguris serē uisu priuatis: quibus serenitas motum, tenebræ quietem inducunt. Dei quidem omnipotentæ uisum illis & auditum subtrahere possibile est. Omnes igitur homines domini uestri priorumq; factorem, qui terram in imo, cœlumque summo disposuit, & imbres, & arbores, earumque fructus producit, inuocantes timete, eiq; nullum existere parem firmate, hunc que librum ueracem esse penitus credite, uel consimilem simul omnes manum cōferentes, si possibile sit, perficite, testibus que firmate. Sin autem ignem gehennæ malos puniturum pertimescentes, domini paradiso bonos induciturum, ubi dulcissimas aquas, pomæque multimoda, fructus uarios, & decentissimas ac mundissimas mulieres, omneq; bonum in æternum possidebunt, prædicate. Prauos autem & incredulos culicibus & huiusmodi comparare Deus nequaquam erubescet. Multis itaque bonis recto calle gradientibus, cum malī plures, ipsiq; soli mentientes, Deo nefanda, & à Deo prohibita, sic que sibi flagitio sunt, gerentes, perniciosam sectam exequantur, domini prece quare non flectitis? His nos namque ad uitam de non esse deducens, mortem inducet, & ad se nos resurgere faciet: qui mundanis peractis ascendens, septem cœlos omnisciens disposuit, angelis intmans se facturum sui similem in terra. Quem illi cōtra sic affari sunt: Nos in omnibus uestræ maiestati subditi, grates uobis deuotè referimus. Ille uerò uestri simul nequam, & cruoris effusor existet. Tunc Deus se rem ab angelis ignoratam scire firmans, Adam uocabula rerum semotim edocuit, nondum angelis agnita: & illius eloquium suæ sapiētiae precunctis angelis argumentum induxit, firmās etiam, se totius mundi omniumque cordium arcana cognoscere: angelis tamen prius se uocabulorum peritiā ignorare fatentibus, cum Deus ab illis petisset illius expressionem peritiæ, si ueraces essent. Vnde angeli iussi se coram Adam humiles exhibere, nequam Belzebub excepto, paruerunt. His omnibus sic ex ordine gestis, Adæ præceptum huiusmodi fecimus, Tu mulier que tua paradiso maneat, quantum & quodcunq; libuerit, nisi de hac arbore solum, comedēs. Quos ab hoc cōsilio diabolica suggestio semouēs, eosdem eiciēdos à paradiso prostrauit, Vnde deus illis præuaricatoribus suæ legis inquit, Aduerfantes

Similitudo de
ijs qui deseruē
sectam, quam
simulauerant.

Paradisus.

ad
Resurrectio
mortuorum.
Cœli septem
creati.

Homini dignitas
angelos su
perans.

Homini lan
Plus.

uersantes alter alteri ad terram, ibi locum horalem pro uelle meo scilicet habi-
 turi descēdite. Deinceps item Adā adepto donū pietatis & ueniā, sic Deus
 inquit: Vos ambo meā mihi paradīsum relinquitē, uitā uiam à me sumētēs,
 cuius omnis imitator nīl periculi seu timoris, deuius & cōtradicens ignē in-
 fernalem finis nescius inibit. Vos itē filiī Israel bonorum quē uobis cōtuli,
 reminiscētēs, scēderis inter uos constituti dissolutionem uitate, meq; super
 omnia timētēs, hūc librū meā legis à me cœlitus missum, uestrā legis firma
 mētum esse cognoscite. Vnde nec uos eius obtrectatores, nec cōtradictōres
 primos esse, ius æquū exigit. ¶ Sit autē constans propositū, falsa ueris nequa
 quā interserere, nec uera cognita tacere, & orationibus assurgere cū summa
 mētis & corporis subiectione fractuq; decimas, nec non & debita Deo per-
 soluere, uosq; crebris orationibus abstinentiaq; premere, quæ uelut malis
 tædium & difficultatem, sic bonis, quorum idoneus ad dominum reditus
 efficitur, dulcedinem & leuitatem generant. Cauendum quoque, ne cæte-
 ris bona prædicantes, bene operari prætermittant, & ne legentes in sua per-
 seuerēt inscientia. Horum præceptorum uos filiī Israel executores existite,
 ret, timentes, recordantesq; bonorum omnium, quæ uobis dilectis attuli.
 Nonne enim uos ego de manu Pharaonis prolem uestram necantis, mulie-
 resq; surripientis liberaui, commodē transfretans, illum summergens? Vitu-
 lum tamen deinceps, Moysē quadragenarium ieiunium, ut legem suscipe-
 ret, efficiente, adorasti. ¶ Huius deinceps criminis uobis data ueniā mi-
 hiq; gratia reddita, per librum uobis à Moysē traditum, boni maliq; discreti-
 uum, uos rectam uitā uitam agnoscentes, Moysi uos animabus uestris noci-
 uos ob adorationem uituli increpanti, dicentiq; uobis optimum esse Deum
 inuocare, animasq; uestras mortificare. Sic enim à Deo, cum sit pijsimus,
 ueniā assequimini. Respondistis, uos nolle gerere quicquam huiusmo-
 di, nisi Deum uideretis: Inde q; se fulguris ictus uobis, cæteris uidentibus, in-
 gessit. Huius rei tamen postea ueniā facta, gratiaq; percepta, tēperata sereni-
 tate uos proteximus, mānāq; dulcissimū, quod comederetis, plūdo præbui-
 mus. Cumq; diximus, Villas ingredientēs cibos undelibet sumite; & per-
 porram intrantes, humilī uoto gratos reddite. Sic enim malis ueniā, bo-
 nisq; statum meliorem Deus annuet malis ipsis hoc abutentibus uerbo, sic
 pluuiam suā genti postulans, me docēte petram cum uirga percutiendo, xij
 fontes potaturis eduxit. Illa quidem sic potu ciboq; ne prædatum esset, dita-
 ta, se uno fastidiri uictu, proferebat. Vnde ipsi præcati Moysen, ut præce-
 sua sibi comestibilia, scilicet bletas, cucumeres, allia, lentigines, cepas
 creator ē terra produceret, diximus: Vos peius pro meliore postulantes,
 ad Aegyptum descendite, uestrum ibi uotum suscepturi. Inde que con-
 temptus & opprobrium, atque calamitas illis incubuerunt. ¶ Illis ita-
 que discedentibus, ira diuina superuenit. Quippe mendaces homicidæ,
 nequaquam deum timentes inuenti sunt. Sciendum autem generaliter,
 quoniam omnis rectē uiuens, Iudeus seu Christianus, seu lege sua relicta
 in aliam tendens, omnis scilicet Deum adorans, boni que gestor, indu-
 bitanter diuinum amorem assequetur. Vestris iterum, o Iudæi, uotis fi-
 dem adhibentes, super uos montem sublimauimus: Sic que uī & uirtu-
 te Deum

Israelitis alco-
 ranum commē-
 dat.

Bona opera,
 seu officia.

I. Cor. 9. Ne a-
 lijs prædicans,
 etc.

In iudicio Dei
 quisq;onus suū
 bauulabit.

Pharaonis ula-
 tio. Exod.

Vituli adora-
 tio. Exod. 32.
 & latio legis.

Exod. 19. non
 nihil interpola-
 ta expositione.

Manna.

Comitet duas
 historias. Ex-
 od. 15. & 17.
 Historia Exo.
 16. deprauata.

Omnes Deum
 timentes cuius-
 cūq; professio-
 nis saluabun-
 tur. Act. 10.

10

20

30

40

50

te Deum timentes, nostris mandatis paruistis. Quae postea linquentes, poenam & interitum, nisi diuina subuenisset pietas, meruistis. Vobis autem scientibus diuina uindicta die sabbati gerentibus illicita, suisque sequacibus signum irae pro correctione bonorum impressit. Moysen rursus Dei nutum uobis uaccarum eadem iniungentem increpastis, quarentes, an ei ridiculum essetis. Quod ipso negante, cum uos nequaquam esse stultos adiecisset, tandem ut per eius inuocationem uaccarum aetas annotesceret, a uobis rogatus inquit: Sint aetatis mediocris, nequaquam annoxae seu iuuentulae. Vobisque nondum penitus certis adiecit, Sint sane nunquam iugo laborisque suppositae. Tunc demum uos eum cum uera certitudine reddisse ab opis diuinae prece fatentes, uaccam huiusmodi uix tamen interfecistis. ¶ Cum quis Dei dogmate ipsoque faciente homicidam ignoratum patefacere studuerit, mortuum cum aliqua uacca particula tangat. Sic enim suscitatus, rem ipsam edocebit. Haec his que similia ludaeis agnita, suam nequaquam duriciam femouent, cum adhuc corda lapidea, imò duriora gestant. Epertris autem plures emanantes aquae timore creatoris diffluunt. Huius itaque gentis conuersionem ad legem tuam expectas? Absit. Illa namque Dei uerbum auditum & agnitum mutauit, nec ex eo quid operari uoluit. Commodum tamen cum bonis simul assumens, ipsis annumerari se bona faciens exoptat. Aliud autem remota iudicat, licet scire debeat, aequè Deum mentis arcanum, et uocem agnoscere. Plures item nequaquam ex lectione, sed ex alieno sermone sensu que legem assecuti, libros ex ambiguitatis incommodo interesse uel non esse temerariè captum constanter affirmantes. Deum laesum a scriptoribus, cum sub illius nomine eorum scripta signentur, ignem que minime laesurum illos, nisi tempore determinato. Quos econtra sic scriptores redarguunt. Cum quo pactum huiusmodi firmastis? Creatori ne uos ambiguum & nescium imponitis? Omnis autem peccator culpae culpas accumulans, igne perenniter comburetur: uelut omnis Deum timens bonorum persecutor operum, paradisi gaudijs aeternè fruetur. ¶ Filij quidem Israel fidem libris in quibusdam adhibentes, in pluribus uerò minimè, paucis admodum acceptis, hanc uitam futurae parantes, huius seculi contemptum & poenam futurique maximè sine meta subibunt. Foedus namque dilectionis nostrae firmatum, uidelicet quod solum Deum adorarent, parentibus, suae legis professoribus, orphanis, calamitosi subuenirèt, cunctis benedicerent, nullius caedis proscriptioibus seu factores uel actores orationibus, inuigilarent, deoque debita soluerent, nec hostium in mutua seditione captorum redemptionem susciperent, rei facti in omnibus ruperunt. ¶ Moyse, ceterisque prophetis postea libro tradito, Christo similiter filio Mariae, cui spiritus diuinus auxiliaturque testimoniū extitit, cur prophetas uobis missos displicite predicantes uel interficistis, uel contradicistis, huiusque libro caelitus misso uestre legis firmamento nequaquam fauere, sed contradicere rem cuncta uidentes maluistis? Nō impune quidē. Hoc enim inuidie factū uestras pessundās animas, deitatis odium, & iram, mundi que contemptū & opprobriū uobis ingeret, qui dicentes, uos nolle nisi libro uobis dato credere, uestre legi resististis, hunc suū confirmatorem respuentes. Si boni estis, cur prophetas perimitis? ¶ Vos per Moysen uirtutibus & scientijs instructi, uitulum adorastis, foedereque dilectionis nostrae firmato, monteque super uos euato, nostrum ex uī mandatum susceptum

Vi Num. 15.
In colligente
ligna.
Præcipue in-
nuit uaccam ru-
sam Nu. 19. sed
fabulosa admi-
scet, nimirum
ex Iudeorum
traditionibus.

Iudeorum ob-
stinacia deplora-
ta.

Deus cordium
inspector.
Vestis doctri-
ne incerte agi-
tatos taxat.

Qui seruentur
aut pereant.

Iudei transgres-
sores legis di-
uinae.

Crudele præ-
ceptum.
Prophetarum
hostes Iudei.
Christus à st-
ritu Dei habet
testimoniū.
Alcoran fir-
mamentum le-
gis Iudaicae.

Mors bonis
optanda.

fulceptum audistis, uestræ legis aduersarij fuistis. Nonne mortem, si ueraces
essetis, optaretis, cum uobis præ cæteris gentibus futuri seculi uita promitti-
tur? Quisq; uerò uestri plus cæteris annorum spacium ob malorum actuum
antecedentium conscientiam affectant, licet hoc eorum malum ex merito

Gabriel fami-
liaris Machu-
met.

Aduersarij an-
gelorum per-
dentur.

Salomon magi
cam didicit à
demonibus: lu-
daica traditio
uidetur.

Contra magi-
cas superstitio-
nes.

Postulat ab alijs
demonstratio-
nem, quam ipse
non exhibet.
Iudeorum &
Christianorum
contençio.
Templorum re-
legio.

Veri adorato-
res ubiq; exau-
diuntur. Ioan. 4.

Negat dei filiū.

Sine miraculis
fidem poscit.

futurū nequaquam auferet, creatore factum suum omne diiudicante. Om-
nis aduersarius Gabrielis hunc librum tuo cordi per creatorem intimantis,
ipsumq; diuino præcepto tuis commissum manibus, cum uiam rectam edo-
cens spem bonam bonis polliceatur, confirmantis: omnisq; similiter hostis
Dei, ac Michaelis, et archangelorum flagitiosis cruciatibus affligetur. Tibi
quidem firma, nec non & manifesta contulimus, quibus mali nequaquam
obedient, cum prophetæ ueracissimi legem firmissimam, sua post tergū man-
data proijcientes, neglexerunt. ¶ Sic igitur lege contempta, scientiam à dia-
bolis licet malis Salomoni bono patefactam, præ sagiorum scilicet, artemq;
magicam, qualis est de diuisione mulieris atq; mariti, et huiusmodi: quam sui
principes in Babylonia uidelicet Arot et Marot neminē, nisi prius creatore
legeq; sua neglectis, docerent: illius tamē inefficaces, nisi Deo concedente,
perscrutantes animarum suarum nocumentum & interitū didicerunt. Qui-
bus commodius atq; salubrius esset, deum timere, credere, atq; sperare. Secū
dū incredulorum huiusmodi uelle nullus à Deo liber tibi mittetur. Sed illius
pietas atq; donū, in quos uult, & quādo uult, extendunt. cuius mandato ne-
glecto, uel consimile, uel leuius præbebitur. An potest quis animæ suæ pro-
desse sine Deo, cæloq; terræ præsidenter? Ipsum itaq; diligentes, uestrum bo-
num atque salutem, ut prius plures à Moysse fecerunt, perscrutemini, nequa
quam ad incredulos à fide discedentes. Habentes autem libros uellent inui-
dia ducti uos adherentes legi re cognita uera, malam accipere legem. Sed
uos indurate, usque dum Deus omnipotens placere patefaciat. inuigilate:
decimas date. Creator namq; suum cuique rependet meritum. Afferunt ta-
men, neminem præter Iudæum & Christianū ingressurū paradysum. Quod
si uerum est, demonstratione probent. ¶ Generaliter autem diligentibus
annotandum, quoniam omnis faciem suam ad Deum uergens & benefa-
ciens, Deum promerebitur nullo timore grauatus. Licet Iudæis & Christia-
nis summa controuersæ lis incidat. Alter enim alterum nullius esse legis
asserit, utroque librum legiferum habente. Quorum uelut & ceterorum con-
similia dicentium, litem in alio seculo Deus iudex dirimet. Quis eo peior
existit, qui domus orationum interdicit, earum que destructioni studet? Il-
lis quidem ingressis nequaquam pateat, nisi cum timore maximo in hoc se-
culo contemptum, in alio pœnam immoderatam habituro. Cum Dei sit
oriens & occidens, uersus quamlibet partem orationes fundens Deum in-
uenit. Sua namque pietas nullo loco circumscribitur: Eius sapientia cœn-
cta complectitur. Afferunt item quidam, uniuersitatis creatorem, cœli
terreq; regem, cuius præceptum omnia perficit, cui cuncta subiiciuntur, fi-
lium sumpsisse. Quibus nequaquam ueritas consonat. Sed hi quidem in-
scij, uelut & prædecessores his dicto consimiles inquirunt, se credituros si
se deus illis alloquio, uirtutibusque patefaceret. Nonne satis res arduas uir-
tutes que sublimes sepius sapientiu testimonio peregrimus? Nunc tibi ue-
racia præcepta committo, quibus bonos instruas, nil curans de prædestina-
tis igni: sed Iudæis Christianisq; prædicans, nullam legem bonam esse, nisi

tan-

tantum creatoris. Licet ipsi tuæ nequaquam legi credent, nec dictis tuis acquiescent, nisi cum suæ legis extiteris. Cuius si iam nostra doctrina præstructus imitator fueris, Dei dilectionem et donū amittes. Omnes hunc librum cœlitus missum pro more debito æquanimiter legentes credent: Increduli perpetuò punientur. ¶ Abrahæ præcepta diuinitus petita Abraham doctor à deo constitutus. Non sanctum canibus dandum. 20 num cōmodo proponentes, ut eam mundā, & ornatā, ac idoneam illic orantibus, aliundeque uenientibus efficerent, iniunximus. Cuius fundamentum Abraham statuens, inquit: Creator optime, locū istum tibi sanctifica, ipsum Templum Meche conditum ab Abraham. aylum cōstituens, & nos filiosque nostros in te credentes edocens, quid hic boni gerendū sit, ueniamque tribuens, ut misericors atque piissimus nostræ proli filium, mediatorem prophetam excita, cæteris gerenda, uirtutesque tuas scripto notificantem, eisque benedicientem, cum tu sis doctor excelsus, omnia sciens & audiens. Quisquis igitur legem Abrahæ neglexerit, dereliquerit, brutus erit. Qui à deo rogatus ut crederet, confessus est, se in deum totius mundi regem credere. Unde hic à Deo dilectus, inter bonos summa corona condecoratur. ¶ Abraham quoque præceptū idem filio suo & Iacob intinans, inquit: Hanc legem sanctam atque dilectam nobis à deo datam, ante mortem ne mutetis. Iacob autem ad lēti līmitē accedens, sic filios suos affatus est: Me mortuo quem adorabitis? Responderunt: Creatorem unum, scilicet quem tu adoras, & Abraham, & Ismahel, & Isaac. Dixit autem eis: Illis iam defunctis secundum opera sua, deus ipse iudex merita præbuit: uobis quoque consimiliter secundū uestra daturus. Nec enim ab illis uestra, nec à uobis sua perquirentur opera. Nunc quidem Iudæi & Christiani, gentē tibi cōmissam abstrahere nitentes, ut suā amplectatur legē, & illā profiteantur, ammonēt. Eorum enim uterque suam legem tantū bonā esse cōfirmat. 30 la uero se legē Abrahæ, non aliā amplecti, iuste profitetur, uiri iustissimi. Tu ergo fidem creatoris illis prædica, penitus persuadēs, ut libris tibi diuinitus missis, Abrahæque, & Ismaēli, & Isaac, atque Iacob, & tribusque legibusque Moyse & Christi, cæterorumque prophetarum, nullis per te segregatis, firmā fidem adhibeant, creatorē adorātes. Qui si nostris præceptis paruerint, sectā optimā imitabuntur. Sin autē Deus te liberabit ab illis. Nos quidem uerbis creatoris, quibus nihil est melius, subiecti sumus in omnibus. Illi uero dicunt, Abrahā, & Ismaēlē, eorumque sequaces Iudæos uel Christianos fuisse. Huius tamen rei ueritatem agnoscunt, meliusque Deus. Sed cum taceant, peccant.

AZOARA II.

40 **A** Gente præterita Deus nequaquam opera uestra, nec à uobis sua exiget, quærēs, cur mala gens primū orationis orientē dereliquerit, cū ipsius sint oriens & occidēs omnis, quoslibet electos suos ad se ducētis. Tibi tamē nunc huc, nūc illuc aspiciētī, tuisque ad meorumque priorū noticiā, qui sunt mediatores gentiū testes, suū prophetā propriū testem habentes, orationis locū ueracem & idoneū deo testificante, uidelicet uersus Mecham, tēplique sui mediū, quod Abrahā primū fundauit, firmabo: quod semper ubicunque fueris faciem tuā orando uertas, ne te damnent, accusent uel alij, quā mali. Et si legum populū illam partem orandi renuerit, tu ne sequaris eum. Hęc

b etenim

Abraham doctor à deo constitutus.

Non sanctum canibus dandum.

Templum Meche conditum ab Abraham.

vidit Abraham diem Christi, et gauisus est.

Pater crediti Abraham.

Reddit Deus unicuique secundum opera sua.

Doctrina ueræ deorum et Christianorum opponit frivolum conuentum, quod librum cœlitus accepit.

Id fecerunt Eusebius. Eusebius. lib. 5. Eccles. historie. Confessionem fidei requirit.

Versus Mecham spectando præcipit orandum, ut Iudæi uersus Hierusalem.

etenim agens, iam ueraci noticia tibi monstrata, malis connumeraberis. Ipsi
 tamen filij sui ueritatem agnoscunt, licet eorum plerique negent. Cauen-
 dum quoque, ne sis eorum imitator, qui nunc affirmant, nunc negant. Omnis
 tamen uersus quamlibet partem orans, quaerendo quod est optimum, De-
 um exauditorem promerebitur: Licet optimus & ueracissimus orationis
 aspectus uersus centrum templi Mechæ uertendus est, deo teste. **Ut in te**
 quidem meum fructificet uerbum, tuque bonam sectam exequaris, me solum
 time; uosque similiter omnes, quibus de uobismet ipsis prophetam excitauit,
 qui uobis dicenda gerendaque prius uestræ non subiecta peritiæ monstret.
¶ **Ut uos aduocem, meum nomen inuocate, grates referendo, nequaquam**
negando. Bonique sibi per abstinentiam, patientiam, orationes prodesse ue-
uobis. & c. lint. Huiusmodi namque uiris deus inhabitat, illis propitius suam concedens
in patientia gratiam. Patienter enim colligentes mandatum timoris, & famis ac detri-
possidebitis a menti, uitæ, pecuniæque, & arborum, gaudium metent, & similiter damno
rimas uestras. superueniente dicentes: O creator, tui sumus: ad te redituri. Obsequio dei
remittatur il- peremptos nemo mortuos existimet, sed illos potissimum uiuos & sanos.
lud. Qui per- Meccham peregrinantes, locum in itinere, cui nomen Acepha, nullatenus
dit animam suam adire prætermittant. Omni bonum corde puro proponenti, deus multipli-
inueniet eam. cem remunerationem faciet: mala linquentibus, bonaque gerentibus dabit
Matth. 5. Qui ipse uentiam, cum sit pius, ueniamque largitor. Virtutes itemque bonum ab ne-
soluerit mini- gantem, postquam libri sapientibus illa patefecerint, deus abhorrebit, &
num. destruet. Mandatis Dei contradicenti, sicque mortuo, ira dei, & angelorum
False iurantes omnium, ac hominum superueniens, ipsum nunquam impunitum esse per-
puniuntur. mittet: quem nec deus unquam respiciet. Iurans namque falsum, confundi-
Unum deum tur: Vt quoque uero iurante, uerum super Iudæos transit. ¶ Creator inquit.
colendum om- Vnus ego creator sum, semper idem, pius, & misericors: præter quem non
stendit ab eius est alius, cuius mirabilia uirtutesque sapientibus atque discretis sunt cæli ter-
potentia & ræque machina, diei noctisque uicissitudo, naues a quorex uiris accommodæ,
operibus. eductus imbrium ad terræ torpescentis rigatum, omnium animalium com-
positio, uenti, & nubes interpolatæ undique uenientes, aërem & terram oc-
cupantes. Pars hominum nequaquam Deum, sed aliud loco sui colens, & præ-
caeteris diligens, cum iram Dei perspicit, illam fatetur grauissimam, omnemque
deum uim attribuit, qua plus Deus bonos diligit, diuino quidem iudicio dis-
cernente pius ab impijs, sapientes à stultis. Malam sectam affecuti, cum nec
penæ nec ardoris finem sentient, si fas esset redire, sibique sectam eligere, pri-
mos doctores penitus respuerent. Vos igitur homines comedite sapida bo-
Diabolus im- naque terræ, non exequentes iniurias diaboli, uobis aduersantis: qui peruer-
postor. sa docens insinuat, ut creatoris prorsus uobis ignorata mentientes impona-
tis. Hi rogati præcepta diuinitus obseruare, dicunt se nullam nisi patrum
Stulti patrum suorum sectam executuros. Patres itaque si stulti cæcique fuerunt, imitabimur
emulatores. ni: Eritis igitur uelut surdi, muti, cæci, stulti, ijs comparabiles qui nil præter
auditum proferunt, uel sciunt. ¶ Viri boni, deo grati, bona uobis ab illo collata
comedite, grates ipsi reddentes, & eum præ cunctis inuocantes. A morticinjs, ue-
retita & Le- ro, & porco, & sanguine, & ab animali quolibet perempto non in creatoris no-
uit. 11. & 21. mine, uos abstinete. Necessitate tamē loco ue cogete, inde quolibet saturari,
Dispensatio ex nil aliàs secum inde portantem, minime peccatum censetur. Deus namque
necessitate, non pius inde ueniam largitur. Hunc librum à creatore datum contradicenti-
ab pecunijs. um, & pro minimo ducentium uentres ignis indeficiens cibabit, seisque nul-
lum,

lum opus proficiet. Qui nec diuinum alloquium in sæculo futuro, nec
 pœne decrementum accipient: cum sectam malam pro bona, iramque
 Dei pro dilectione sibi comparauerunt, potius errori quam libro cœli-
 tus misso consentientes. Versus orientem uel occidentem orationes fun-
 dere, minimè fideles & ueraces efficit: sed in Deum credere, & aliis ad-
 uentui sæculi, nec non angelis, & libris atque prophetis fidem adhibere,
 pecuniãque suam beneuole consanguineis suis, orphanis, pauperibus, &
 mendicis hostiatim quærentibus, atque captiuis impertire, orationibus
 inuigilare, Deo debita soluere, uerbis fidem & constantiam habere, hora
 10 graui malum & litem sustentare: Hæc inquam omnia quibus insunt,
 Deum timentes atque fideles perficiunt. Cædis uindictam æqualem & con-
 similem, quæ multorum uitas protegere, uersus scientes Deumque timentes
 uobis scripsimus, ut liber scilicet pro libero, captiuus pro sui simili, fœmi-
 naque pro fœmina mortem subeat: nisi quis pro pecunia condonare uolens,
 secundum Dei præceptum, leuius homicidæ pacificetur. A liter autem fa-
 ciens, malum diuinitus datum incurret. Quilibet item ad interitum acce-
 dens, de pecunia sua possessa rem determinatam atque scitam familiæ suæ,
 propinquis uel suis ad eleemosynas distinctas peragendas inde commendat:
 20 quas quilibet eorum postea mutans peccabit, creatore singulos actus su-
 os diiudicante. ¶ Si prauitatem derisorum suspicetur, ipse rem dispo-
 nens, eos mitigando corrigat, Deo cuncta condonato. Ieiunium quidem
 uobis, sicut & prædecessoribus uestris, per quod Deum timere uideamini,
 tempore statuto, certoque dierum numero, uidelicet mense Romodam, in
 quo liber hic legifer, boni malique discretiuis, cœlitus est datus, iniungi-
 mus: quod quisque uiuus, præter infirmum, & uiatorem, persoluat. Quod
 & ipsi postea faciant, tempore quo libet. Deus enim mansuetus & pius, gra-
 uia à uobis nequaquam exigit: qui communiter etiam uobis nocturnos cum
 mulieribus coitus, cum abstinentiam huiusmodi tum difficilem, tum uobis
 impossibilem agnoscat, permittit, inde daturus ueniam. Inoleuit quidem
 30 diuitibus consuetudo, ut eleemosynis ieiunium redimerent. Sed hinc al-
 ter comitetur alterum. Vos de me quaestione facta, me propinquum oran-
 tibus responsum, iustisque præmia facturum, affirmate. Inuocantes quo-
 que meis obedienter præceptis respondeant, ne deuius error eos abducatur.
 In templis nullus sit cum mulieribus coitus. Die tota ieiunantes, nocte iei-
 unium soluite, tunc comedentes & bibentes quantum libuerit, ferè usque
 ad principium horæ quæ solis ortum antecedit. Hos terminos à Deo con-
 stitutos nemo transgrediatur. Ex mendacijs, uel pro causis agendis, iudi-
 cibus dandis uictum acquirere, pecuniam sumendo nolite. Interrogati de
 lunationibus, docete illas homini cum modo statutas, cum per eas tempora
 peregrinationis atque ieiunij discernantur. In quibus summè nitendum,
 40 ut Deum timere atque diligere uideamini. Hostes atque pugnaces Dei
 præcepto dilectioneque expugnetis & interficite, & à locis unde uos proie-
 cerint eijcite. In festatione namque seditioque pugnae plusquam cædes officiunt.
 Apud Meccham tamen nemo nisi uobis superueniens hostis perimatur.
 Tunc autem, eadem promeretur. Solus domorum ingressus per portas, non
 retrorsum, non collateraliter, iustus atque bonus censetur. ¶ Hostibus, sicut
 & cæteris ad Deum redeuntibus, ipse pius præbet ueniam, uelut peccatū &
 inultum mense libertatis & quietis: in anni succedentis mense consimili ue-
 niam

Quid beatum
 faciat, et bo-
 num.

Cædis uindicta
 est.

Eleemosynæ
 per testamen-
 tum.

Ieiunij solen-
 ne mense Ro-
 modam.

Contra calum-
 nias, et rabu-
 las forenses.

Temporis ob-
 seruatio.

Bella gere re,
 deo gratum.

O spiritum
 sanguinariū,

qui mædax et
 homicida fuit
 ab initio.

Seueritas in- niam meruit. De facientibus illicita, fiat iudicium. Inferentem uobis iniu-
 diciorum. rias atque molestias, cum similibus poenis afficite. Pecunias uestras propter
 Peregrinatio- Deum in peregrinationibus expendite, non desperantes; nec reuertamini,
 nes ad loca e- nisi primum peractis omnibus, pro facultate uestra, peregrinationi conue-
 ligiosa. nientibus, nisi timoris locus impediat. Omnia complere studens, cum De-
 us grauius & exquisite perfectionem affectet, pro modo suae facultatis o-
 peretur. Impotens autem in itinere tres, & post reditum septem, sicque de-
 cem dies ieiunet: quem scilicet peregrinantem sua mulier non comitatur.
 Caput dolens, & agrotus, suum eleemosynis sejunium persoluat. Peregrini-
 nari proponens, facta praua, malasque cogitationes prorsus abiciat, nec
 aliquam controuersiam agat. Omnes actus bonos deus annumerat: cuius
 Deus remune- timor, fames est atque sterilitas. Huius abstinentiae peregrinationisq; tem-
 rator inquire- timor, fames est atque sterilitas. Huius abstinentiae peregrinationisq; tem-
 tib. e. u. He. 11. pus mensis statuti metiuntur. Omnes sapientes me pertimescant, a quo sibi
 Deus solus in- necessaria petere non uerecundentur. A peregrinationibus quoque redeun-
 uocandus. tes, & repatriati, me dominum inuocent, suorum peccaminum ueniam po-
 stulantes: cum sim pius, ueniamq; dator: sectam bonam eos edocens, qui prius
 prauam atque peruersam secuti sunt: omnibusq; peractis me, quantum pa-
 tris suos, plusue diligentes, honorificent. Quidam enim solum in hoc saeculo
 Imo ex toto lo suo ditari uoto precantur, in alio nil boni sumpturi. Discretiores autem
 corde, tota a- in utroque, suo uoto bonoq; perfrui, nec aliquibus poenis opprimi, suppli-
 nima, & c. citer Deum exorantes postulant. Horum Deus exauditor, operumq; suo-
 rum denumerator, merita multipliciter retribuit.

A Z O A R A III.

Dies peregrinationis ab ipso Deo dispositos, si quis prius posteriusue
 per biduum inceperit, nequaquam inde reus exiit, si Deum timeat,
 uelut ad ipsum rediturus. Plures eloquii melliflui, quorum uox cordi non
 consonat, Deum sui cordis testem aduocant, cum ipsi tamen perniciem, gentisq;
 flagitium, fructibusq; pestem inducere nitantur. Hi tales gehennae puteo
 poenis undiq; uexati sepeliuntur. Obsequio diuino, Deiq; dilectione mortem
 subeuntibus, diuina pietas gaudia praebens superuenit. Viri boni, pacem
 inuicem diligite, errorem diaboli uobis aduersantis euitantes. Seducti qui-
 dem & errantes post nostrorum traditionem praeceptorum, Deum pius ob-
 secrando sperantes ueniam adipiscuntur. Creatoris, nec non & angelorum in nu-
 bis aduentum, singuli simpliciter expectent: ad quem omnium fiet reditus.
 Filios Israel de praeceptorum nostrorum atq; uirtutum quantitate, numeroq;
 percunctari uelitis. Ius moremque bonum agnatum permutans, Deum grauem
 Apostata gra- atq; difficile inueniet. Incredulis atq; malis hic adeo omni uita uenustate,
 uiter punien- iocunditateq; quibus & boni ridiculo sunt, ditatis, Deum timentes die iudicii
 tur. praeclunt, quando Deus quos uoluerit, innumeris bonis ditabit. Humano
 Sectarium con- generi toti prius uni genti Deus prophetas mittens, ut ei fidem & spe in-
 trouersias Ma- timarent, eosdem libris ueracibus boni maliq; discretiuis instruxit. Quibus
 chumer sustu- iam mandata iusta cognoscentibus, & non alijs, lis atq; dissensio non mediocris
 lit, & rectum inciderunt eorumque per sic & non sic esse, discretorum, quibusdam sibi placitis Deus
 salutis iter monstrauit, deinceps uiam rectam ostendit. Vnde uobis aditum in paradysum patere putastis,
 scilicet. cum uestri praedecessores multa gerendo bona, plurima mala perpeffi sunt:
 quousq; propheta uirisq; bonis cum eo uindicem quaerentibus intimatum est, uin-
 dictam propinquam esse: Perscrutatis uobis, quod expendat: ut profertur pariter uobis, propin-
 quis & orphanis ac peregrinis, dicitur. Quicquid boni feceritis, creator agno-
 scet.

scet. Litium actum uobis, licet nolentibus, qui multa uobis utilia negligit-
 tis, plura nocua diligitis, cuius rei Deus est cognitor, non uas, infunximus.
 In mensibus etiam libertatis & quietis pugnam ingredi, maxime tamen
 contra non inuocantes Deum, iustum est & utile: sed e Mecha quosquam
 eicere, grauissimum est Deo. Guerra namq; plus quam caedes officit. A
 tua lege dissidentes, absq; intermissione tuae genti bellum inferent, us-
 que quod eam ad suam legem, si possibile sit, conuertant. Tuam autem pro-
 pter aliam mutans, & in ea manens, hic & in alio saeculo reus igne indefici-
 ente peribit. Viri boni, Deum timentes, & in eius nomine pugnantes, spe
 10 diuina corroborentur. Deus etenim pius atq; propitius ueniam eis praebe-
 bit. Scite autem de uino, scachis, talis, & aleis, & huiusmodi, dic peccatum
 maximum esse huiusmodi potum & ludum: Licet tamen dulcescant ho-
 minibus, tum utilitatem ferant haec peccatorum materies, peccata tamen
 nocua sunt. Quarentibus, quid expendent: dic, bona Dei. Tu taliter hu-
 ius futuri saeculi noticia per Deum instructus, persuade quarentibus de
 orphanis, ut eisdem benefaciant, & subleuent, eosq; sibi fratres efficiant.
 Sin autem, tantam illis Deus egestatem & inopiam ingeret, si sibi placue-
 rit, cuius uoluntati nulla resistere queunt, quod nec sibi, nec alijs prodesse
 poterunt. Bene operantes, etiam ab alijs ipsemet discernit. Alterius legis
 20 foeminas in uxores nec ducatis, nec filias uestras uiris alterius legis nubere
 permittatis, nisi prius eorum ad uestram legem conuersione facta. Homo
 namq; legalis praecellit ex legem quamuis placidissimum, cum illius ad ig-
 nem omnis gressus intodat. Deus autem hominibus persuadens, ut sibi ca-
 ueant, ad paradysum euocat. Menstruatas item nemo tangat, nisi prius mun-
 datas. Res namque munda Deo placet. ¶ Mulieres uobis subiectas peni-
 tus pro modo uestro, ubicunq; uolueritis, parate, * Deum timentes, ad
 quem omnium sit reditus, qui bonis praemia, malis cruciatus tribuit. Ve-
 hic locus a no-
 stris animabus utiles estote, nec per ipsum nominaue sua singulis negotijs
 iurate: cum ipse sit omnium auditor, & cognitor. In illis quidem solis sacra-
 30 mentis, quibus falsitas ex corde firmatur, Deus appositus laesionem contra-
 hit. Mulieres a maritis relictae, nemini nisi prius peractis quatuor mensibus
 nubant: quas maritis uolentibus renubere bonum est. Sin autem, Deus au-
 dit & uidet. Non nubant etiam aliquae relictae, nisi prius emundatae tribus
 mensibus. Vuluae conceptus nullatenus (Deum timete) negetur maritis,
 etiam si placuerit. Ipsi namque praesunt mulieribus. Secundo derelictae nu-
 bant, potius quam ceteris. Tertio uero spreta, nequaquam, usq; quod mari-
 tis alijs nupserint, & ab illis relictae fuerint. Tunc autem ipsae uolentes, pri-
 oribus maritis ante bene reconcilientur, aut nullis coactae uiribus honeste
 dimittantur. Aliquid primo datum illis auferre, nefas est, & inhonestum.
 40 Mulieres fugam praeparantes, marito nolente, redimantur ab ipso, non ta-
 men propter iram uel odium, ne diuinam iram incurrant. Diuina praecpta
 minime cum ridiculo suscipientes, bonorum uobis a Deo datorum, libro
 rumq; coelitus missorum, castigati, Deumq; timentes, & eum omnia scire
 credentes, recordemini: uestrisq; mulieribus relictis, cum terminus nubendi
 uenerit, nullam uim inferatis, quin pro uelle suo cui libet nubant. Vo-
 bis etenim, licet inscijs, hoc optimum esse Deus agnoscit. ¶ Matres
 per biennium suos infantes nutrire, & a patribus, uel ab eis quibus pe-
 cunia sua commendatur, uictui uestituique necessaria determinata

Deus bella in-
 iunxit suo po-
 pulo. Iusta qui-
 dem. At rur-
 sum dicit: No-
 occides.
 ¶ Quae igitur
 pax, & con-
 iunctio inter
 Christianos et
 Machume
 tistas?
 Ludus illibe-
 ralis, & uini
 poculum pro-
 hibetur.
 Visitate pu-
 pillos & ui-
 dias in tribu-
 latione ipso-
 rum. Iacob.
 Matrimoniu
 sit inter con-
 sortes religio-
 nis. Deut. 7.
 Abstinentium
 a menstruata.
 Leuit. 18.
 * Violentius
 hic locus a no-
 stris tortus est
 quasi nefaria
 permittat,
 quum adijci-
 at, Deum ti-
 mentes, &c.
 Non assumen-
 dum nomen
 Dei inuauum.
 Diuortium.
 Deut. 24. ali-
 ter. &c.
 Vxor debili
 reddat mari-
 to. &c.
 1. Cor. 7.
 Vxores per su-
 ge reducenda.
 Educatio pro
 susci-

suscipere, ius æquum exigit: sic tamen, ut nec pater nec mater damnum seu
 periculum subeat, Deo nemini, quod est impossibile, præcipiente. Fas
 est item, aliam altricem aduocari, sed cum præmij sui determinatione mani-
 festa. Mulieres suis maritis mortuis, nemini nisi post IIII. menses, de-
 cemq; dies, nubant. Hocq; deinceps pro uelle suo faciant. Igitur absque
 molestia & impedimento, permittatis eas sua corpora adaptare, atque
 polire, simul & nubere: quas uelle uobis coniugio uincire, nec uox ue-
 stra promat, nec cogitatio perpendat, usquequò termino peracto mani-
 feste notificetis. Deo namque placet res manifesta & determinata, qui co-
 gitationes omnes dignoscit. Eisdem item annum à maritis sumptum, ut
 domos post mortem eorum non egrediantur, accipientibus, minime, licet
 exeant, molesti sitis: cum Deus huius culpæ uindex existat. Eadem etiam,
 coram bonis uiris pecuniam determinatam accipiant. Repudium spon-
 sarum, ante tactum suum, neminem aggrauet. Quisque namque maritus
 suæ sic relictae, pro facultate sua rem determinatam, uidelicet dotis suæ
 medium, nisi patre uel præsidente mulieri condonare uolente, quod Deo
 teste melius est, persoluet, nec firmati fœderis immemor esse debet. Ora-
 tiones, maximeq; mediam prætermittere, summe cauendum. Fiant
 igitur ubique more consueto, secundum dogma nostrum, nisi timoris
 locus impediat. Quo contingente, pedes pede, miles equo fundat ora-
 tiones: Ita uos Deus docet suorum præceptorum peritiam. ¶ Nonne
 qualiter Deus ipse millenis uiris præ timore mortis domos suas egredi-
 entibus inquit, Moriamini, nouistis? Et eisdem deinceps ille, semper pius
 in homines, licet ingratos, reuiuificauit? In honore creatoris, cuncta
 scientis, & audientis, sibi quæ seruientibus multiplicem remunerationem
 agentis, qui sumit & donat, & ad quem omnium fit reditus, certamina
 perficite. Vobis quidem notum extimo, qualiter populus filiorum Is-
 rael, Moyse uidelicet posteritas, à propheta suo regem, sub quo lites Iu-
 daei nomini faceret, postulauit. Ille uerò respondens, inquit: Vos certa-
 men postulantes, forsitan si præceperimus, non agetis. Illi inquit: Nos è
 domibus nostris atque prole propulsi, quomodo pro Dei nomine non pug-
 nabimus? Bellum tamen iniunctum omnes, præter admodum paucos,
 recusabant, malosque Deus agnoscit, propheta quidem dicente: Regem
 uobis Deus Saulem constituit. Indignati sunt dicentes: Ille quare rex
 noster efficietur, cum nec ipse pecuniosus diuesue sit, nec nobis meritis
 coæquetur? Propheta inquit: Deus suos honores & dignitates dans cui
 uult, illi corporis immensitatem, & cordis amplitudinem conferens, eum
 super uos exaltauit. Cuius rei uobis signum sit & argumentum, quod ipse
 cum arca, ubi reposita sunt diuinæ uirtutis reliquiæ, Moyse & Aaron, le-
 gifera tabulæ scilicet, & uirga ad uos ueniat, angelis afferentibus arcam,
 quod mirabilem uirtuosumq; Deum timentibus apparebit. Saul igitur
 sic accedens cum exercitibus, inquit: Vos riuos Deo docente uisuri, nihil
 inde nisi quantum manus semel hauserit, gustetis: quod quilibet transgre-
 diens, mei iuris esse desistet. Omnes tamen, præter paucos, præceptum
 potando transgressi sunt. Illis quidem, suisq; scilicet non potis, riuos trans-
 gressis, de posse suo contra Goltam exercitumq; suum dubitantibus,
 uiri boni, scientes se ad creatorem redituros, inquit, Imminere exer-
 citus: paruissimi Deo præside corroborati, maximos uicerunt funditus.
 Deus

Nuptia iterata
 mortuis
 maritis.

Repudium.

Orationes non
 sunt omitten-
 de.

Ad bella insti-
 gat, ut solet.

1. Reg. 9. Hi-
 storia perpera
 exposita.

1. Reg. 11.

Videtur Ge-
 deonis histori-
 am admisce-
 re, Iudic. 7.

1. Re. 18. ali-
 ter narratur
 hic.

Deus enim semper abstinentibus & induratis suffragium præstat. Goliath itaque suo cum exercitu comminus aspicientes, Deum adiutorem contra malos homines, & datorem fortitudinis atque constantiæ supplicii uoto precantur: sicq; uictores facti sunt, Dauidq; Goliath peremptori Deus honorem, & regnum, rerumq; noticiam, omneq; magisterium pro uelle suo tribuit. Tali quidem ratione, nisi deus alium alij resistere, licetq; fieri iuberet, terræ frequentatione cultuq; carerent. Tibi, qui es unus prophetarum, has uirtutes, deiq; signa patefacio.

Perseuerantiã commendat. Precibus ex uirtute uincitur.

A Z O A R A. IIII.

10 **O**Mnium prophetarum alio super alium per me sublimato, & eorum quibusdam cum Deo locutis, Christo Mariæ filio animam nostram propriè conferentes, uim atq; uirtutem præ cæteris præbuimus. Deo quidè prohibente, seu uirtutibus prius agnitis, nulla lis atq; controuersia incidere: cum nunc omnes dissentiant. Unus namque sua credit, alius minime: nec omnes bonam legem imitantur. Viri boni, de meis bonis uobis commendatis, priusquam dies ueniat, qua nec emptio, nec accommodatio, nec amici beneficium proficit, expendite, meisq; præceptis parète. Increduli namq; maximis pœnis affligentur. Ego quidè solus Deus uiuus, & uerus creator, præter què nō est alius, edico, quatenus surgatis, nec uobis sopitio seu somnus irrepit. Dei sunt uniuersa cœli & terræ: sine cuius uelle quis cuiusquam orator erit? Ipse scit manibus insutum, posteriusq;. De cuius sapientiâ cœlum & terram compræhendente, cunctis incompræhensibili, nemo quicquam assequitur, nisi munere Dei, uelleq; suo. Vim nequaquam propter legem inferas, cum recta prauaq; uia patefactæ sint: Non credens in idola, sed in creatorem, mandatis dei sapientis, & audientis, & omnibus eum adorantibus propicij, parce, & è tenebris in lucem perducitur. Incredulus autem, è contrario distrahitur, igni perpetuo deputandus. Nonne nouistis, Abraham à Deo regis constituti, cum quodam alio de Deo disputationem? Cum enim Abraham dixisset, deum mortificare & uiuificare, ostentabat & alius se similiter facere posse. Abraham uerò dicente, solem ab oriente in occidentem solo Deo faciente rotari: alius ille stupidus obticuit. Accepistis item, qualiter quidam per uillam desertam transiens, & quærens, an eam unquam Deus reedificaret? morti, centum annorum spacio, Deo iubente, succubuit: Qui uitæ restitutus, & à Deo rogatus, an accubitus illic spacium nosset? inquit, Per diem, uel diei portionè. Cui Deus ait, Imò per centum annos. esbumq; tuum absq; detrimento uitioq;, similiter & asinum, aspiciens, & qualiter ossa connexionem carneumq; regimen sumant, agnoscens, hæc mirabilia uirtutesq; gentibus prædica. Ille quidè Deum omnipotentem, esse se scire deū, confessus est. Abraham rursum Deum deprecanti, ut eum qualiter mortuos reuiuificaret, edoceret, inquit Deus: Nonne credis adhuc? Respondit, Ita: Sed cor meum firmum constansq; fieri postulo. Dixit deus: Aues quatuor membratim incide, & per montes uarios portiones dissipa, uocataq; citò uenient, scitoq; Deum incompræhensibilem & sapientem esse. Sua pro deo distribuens, grano septem spicas, quarum singulæ centum obtinent grana, emittenti similis existit. Deus cum sit potens & sapiens, atque benignus, cui uult, duplicat. ¶ Expendentes pecuniam suam in itinere Dei, absque omni ostentatione, indubitanter cum Deo manebunt. Alio-

Christo prophetarum excellentissimo anima dei collata. Cur igitur ne gas filiu Dei? Beneficentia. Unus deus uerus, uiuus, omnium conditor, omniscius inperuestigabilis sapientiæ. Nemo ui cogendus ad religionem. At quoties tui oblitus Machu met, iubes contrarium? Fabule iudaicæ de Abraham.

Resurrectio per fabulas hic adstruitur. Alibi solidas rationes ponit diuina uirtutis.

Generatur Domino, qui miseretur pauperis. Id grani similitudine ostendit.

quā scitum atque benignum, muneri cum ostentatione præualeat: Cum sit
 Deus copiosissimus & mitissimus, expers iracundiā. Igitur uiri boni, ue-
 stras eleemosynas ostendendo ne perdati. Sua namq; distribuentis, ut sci-
 inscita. ant homines, nec deum die iudicij postulans adiutorem, terræ lapidosa
 puluere pauco coopertæ supernè comparatur: cui pluuia superueniente,
 nil nisi lapis remanet. Substantiam uero suam propter Deum dissipantes,
 & in bono perseverantes, grano loco sterili seminato, unde superueniens
 Deus unicuiq; imber immensus quadruplum, imber uero paruus minus educit, con-
 secundum ope feruntur. Deus omnia facta tam bonorum quàm malorum remunerat.
 ra sua repen-
 dit: Quis perpulchrum hortum habens, in quo sint palmæ, & uites, subustq; 10
 Deus uolens
 iudicium, odit
 rapinā, etiam
 in h' locausto.
 Esa. 15.
 fluentes aquæ, & arborum genus omne, ipseq; senex pater infantum pau-
 perum, ignis omnia consumentis super aduentum quærent. Huius diui-
 ni dogmatis, cogitationum etiam ueststrarum prouidi, memores estote, &
 eleemosynas de meliori tum pecuniæ lucro, tum terræ productū uestro fa-
 cite: nequaquam autem de acquisitis iniuste. Huiusmodi namq; munera
 deus non curat. Satanus autem insinuat, ut aut nulla, timentes egestatem,
 aut iniusta distribuatis, & nefanda faciatis. Deus quidem delictorum ueni-
 am & largitatem, atq; sapientiam iniungit: qui quandoq; discretionem cui
 uult optimum munus efficit, quod nemo nisi sensatus, & nequaquam ina-
 nis cerebri percipit. Eleemosynas palam facere, bonum censetur: clam ue- 20
 redimuntur
 peccata.
 Dan. 4.
 rō, melius. Et hæc peccata tollit. Deus namq; secretorum cognitor, om-
 nium iudex, beneficium omne factum, seu propositum agnoscit. Malū
 uero suffragio carebunt. ¶ Meum quidem est, nequaquam tuum, uias
 Deu. 25. Eze. reuelat solus, rectas, cui uolueris, patefacere. De bono uobis commissis, uestris proficien-
 Verēcūdis in- tes animabus, eleemosynas facite singuli. Deus enim singulis suas reddet,
 opibus præci- neminiq; malum faciet ipse. Maxime tamen illis benefacite pauperibus,
 pue succurren- qui uno loco morantes, & pro uerecundia nil postulantes, diuitibus uel si-
 dum. bi suisq; sufficientibus qualitercunq; connumerantur. Hoc enim summè
 deo placet. Generaliter quidem substantiā suam die noctuq; palam & clam
 Cōtra usuras. in Dei nomine distribuentes, diuinam misericordiam assequuntur, nec hic, 30
 Deu. 25. Eze. nec in alio sæculo timorem habituri. De fœnore uiuentes, non nisi quasi
 18. Psal. 14. dæmoniāci resurgent, cum ipsi fœnerare, quod deus nefas & illicitum
 Poenitentibus condonantur statuit, licitis annectant: dicentes fœnus esse, qualis est mercatura. Lin-
 peccata: quod quens peccatum, & poenitens, factum præteritū deletum & ad nihilum
 sepe dicit, redactum extimet: regrediens autem, & reincidentens, ignem perpetuum si-
 causam autem ne termino sentiet. Hunc etiam, sicut & omnem incredulum ac pecca-
 ignorat: nem- torem, Deus abhorrens, deprimat. Eleemosynarios quidem & beneficōs
 pe Christi ser- omnes, quales sunt credentes, & orationibus insistentes, ac debita Deo per-
 uatoris mor- tem. soluentes, sua dilectione summoq; bono ditat. Boni itaque uiri, Deum
 timete, & fœnerare prætermittite. Sin autem, iram & odium Dei atque 40
 prophetæ sustinebitis. A fœnore digrediens, capitale solum accipiat: ni-
 Cūcta que fi- hil quidem ex alieno, nec alij de suo, debitore persoluere nequeunte, suam
 unt adducet possibilitatem expectet, & eleemosynas agat. Hoc enim sibi commodius
 Deus in iudi- est, atq; melius. ¶ Diem uestri redditus ad Deum, qua quisque secundum
 cium. etc. Eccles. 12. modum atq; mensuram suorum operum, Deo nemini malum faciente, sus-
 Emptionis ta- cipiet, timete. Emptionibus ad terminum factis, adsit scriba fidelis, & Deū
 bule quomo- timens, qui nihil addat seu minuatur, nec quid falsitatis immisceat. Et si bene
 do fiant. promere nescius & infacundus fuerit, alius ueridicus pro eo dicat. Sintq; duo

duo uiri testes, uel unus uir duarū mulieres idonea, ut alteram immemorem altera reducat ad memoriam. Diligenter quidem hoc intuendum, ut omnibus mercationibus ad terminum factis, aliter non semper est necesse, testes atque scriptor adhibeantur, ut nulla lis sit, aut controuersia de re ipsa uel termino, breui seu longo oriatur. Sed si scriptorem, uelut in itinere, reperiri sit impossibile, pignus sumatur. Quod si alter alterius fidei mercaturam commiserit, debitori summè cauendum est, si Deum timeat, ne dolum aliquem seu molestiam inde faciat creditori. Testimonium nullatenus negetur, cum hoc magnum peccatum sit. Et Deus, cuius sunt uniuersa cœlestia atque terrestria, omnia occulta perspicit, & omnia librat æquanimiter, tam corde retenta, quam uoce patefacta, ijs ueniam & bonum, ijs malum pro uelle suo discreto conferens, super omnia potens. Testes atque scriptorem nemo lædat, nec eis molestiam inferat: Sin autem, summè Deum offendet. ¶ Libro sibi cœlitus misso propheta fidem adhibuit. Sicquē boni uiri cuncti crediderunt in Deum, & suis angelis ac libris atque prophetis consenserunt. Inter prophetas discutere nemo præsumat. Quorum hic habetur sermo: O Deus, nos ad te redituri, tuum audientes præceptum paruimus, ueniam expectando, & præcando, ne uindictam de obliuione uel errore nostro sumas, uel nobis ut antecessoribus nostris tuam iram immittas, seu nostris humeris intolerabile quicquam imponas, cum tuum sit, à nemine quicquam nisi secundum uires suas exigere, & singulis secundum opera sua facere. Tu Deus esto nobis misericors atq; propicius, ueniamq; dator, qui es Dominus noster, & nos à malis hominibus protege, & contra se ditiosos auxiliare.

De gente ioachim ducentorum uerborum. A Z O A R A V.

† Deus pius atq; misericors, scilicet uiuus, & altissimus, præter quē nō est alius: qui prius testamentū, deinceps Euangeliū rectas uias hominibus tradidit: postremū libꝛe ueracissimū * uidelicet Alfurcā uestre legis cōfirmatorē uobis desuper præbuit. Isteq; cōtinet uerba quædā firmissima, & infrangibilia, quæ sunt libri scilicet mater ac materia: quædā uero contraria, quæ nutantis peruersiq; cordis homines ad cōtrouersia ceteris inferendam, & ad expositionis suæ notitiā exequūtur. Expositio uero sua soli Deo & sapientissimis, qui toti libro credentes, totū à Deo datū esse testatur, cuius nulli nisi sapientes memores existunt, patet. Increduli quidē, & huic libro cōtradicientes, cruciatus grauissimos, & omnimodas angustias patientur, altissimo Deo uindice: cuius sapientiæ nulla sunt incompræhensibilia, qui uulua conceptū prout uult, cui libet similē operatur. Ille igit post legē suā rectā à se nobis intimatā, cū sit omnium bonorū largitor, omnium gentium congregator, illa die post certum à Deo terminum propositū uentura, qua nec proles, neq; pecunia, nec eloquiū prodesse quibit, animos nostros infirmari, mutariūe nō patiat. ¶ Per Pharaonis suarū gentis & priorum etiam mandatis Dei contradicentium exitium, diuinamq; uindictā, & per miraculū etiā factū in illis duobus exercitibus, quorū alter Deo seruies, alterum Deo cōtrarium quadruplū uisu iuuante uicit: increduli diuinā grauitatem atq; uindictā pertimescere, & ad fidem cōuerti, & tuo nunc parere præcepto deberent. Mulierum coitus, & filiorum amplexus, & auri argentiq; pondus innumerum, & equos, boues, ac pecora, simul & agriculturam, quæ cuncta secularia sunt, quibus meliora Deus timentibus eū pollicetur, paradisi

Testes.

Pignus.
Depositum.
Testimonia.

Imo spiritus prophetarum probandi sunt Deut. 18. & Matth. 24. 1. Ioan. 4. Præcepta Dei uiribus humanis præstari posse, subinde dicit cum Perlagio.

in Arabico incipit, In nomine dei pij & misericordis. * Testamentū quidē seu lex & propheta cum Euangeliū per omnia cōgruunt: alia phurcam autē iste non item.

Pharaonis uisione inuitat, ut ipsi credatur.

Temporaria bona minime beatum faciūt Luce 8. quid prodest & c.

paradisum scilicet, ubi perseverantes sponfas decentissimas, deique dilectionem omnia uideatis habebunt, plures uelut summè decora gaudent assequi. *Bona opera, que felicitate paradisi conferunt.* & ab ignis feruore liberationem, abstinentes, & ueraces, orationibus insistentes, & eleemosynarij, deo teste, & angelis atque scientibus, qui unum solum deum incomprehensibilem & sapientem creatorem esse fatentur: coram quo nulla lex perhibetur, nisi tantum hominum sese totos suaque negotia deo uouentium, paradisi gaudio perfruentur. *Non discepta dum cum incredulis.* Contradictentium autem, seu non credentium Dei præceptis, deus ipse iudex facta sua confrens exiit. Si quis tecum disceptare uoluerit, dic tefaciem tuam ad deum eiusque sequaces conuertisse, quod agendo tam legem scientes quam illiterati bonam legem sequentur. Sin autem, tuum est mea præcepta gentibus solummodo patefacere. *Prophetarum & iustorum ociosos punitur grauis me.* Increduli, & prophetocidæ, & iustorum quorumlibet interfectores, in hoc seculo contemptibiles, & in alio perpetuè damnandi, poenam grauissimam tortoris atque iudicis expertes subibunt. Partium libri latoribus ad librum ascitis, ut inter eos iudicium discretionem præbeat, quidam eorum reuunt: Quorum hæc est sententia, quod ignem *Purgatorium.* gehennæ non nisi numero dierum præterminato sentient, & ad diem ueritatis quilibet accedens, operum suorum mercedem accipiet, Deo iudice *ferme ut in ire neo.* nociuo nemini. Tu quidem gentes edoce, quod deus imperij dator, rex 20 regum & potestatum potentes deprimens, pauperes eleuans, cum in ipsius potētis manu sint omnia, diei noctisque continuator, uitæ dator, & mortificator, cui uult dona facit innumera. Nemo uir bonus incredulum amicum *infida igitur cum Machu metis amici.* cum loco boni, nisi pro timore solo suscipiat. Hoc igitur summe cauendum, uoce prolata, & quæ que cœli terræ que condita noscens: dic, qua cuique sua respondebunt opera, omnis malus sui suorumque factorum intercapedinem atque distantiam esse plurimum uellet, deumque simul abesse: cum *Machumetum sequentes bona consequuntur.* ipse tamen singulis benefaciat. ¶ Deum diligentes me sequentur, sicque diuinam dilectionem, peccaminumque ueniam à Deo pio ueniam datore con- 30 sequentur. In deum itaque credentes, prophetæ credite, nisi deitatis amore carere studeatis. Adam, ac Noë, & Abraham, illiusque posteritatem, & Ioachim, alios scilicet aliorum filios Deus elegit, & super omnem gentem extulit. Mulier Ioachim se grauidam sentiens inquit: Tibi uentris mei conceptum Deus omnium creator uouens, ipsum tibi soli supplicem, seruientem deuotè postulo: colligere digneris. Cum natam autem peperisset, eius nomen Maria posuisset, deum testem sexus sui partus aduocans, inquit: Natam meam, suamque prolem, tuo penitus obsequio deuotas, à tentationibus & insidijs diaboli protege. Hoc matris uotum Deus benigne suscipiens, *Maria in domo Zachariae educata, nimis iuxta fabulas pseudo-christianorum apocryphas. Ioannes baptista.* natæ suæ clementum optimum, corque firmissimum præbuit. Hanc Zacharias in domum suam atque tutelam suscipiens, quotiens ut orationes funderet, ad altare processit, fructus optimos intempestiuos super eam inuenit. Quæ ab ipso quaesita, unde sumeret? inquit, à Deo, qui cui uult, dona facit innumera. Zachariæ deinceps Deum ut filium sibi gratum & honorificum tribueret, deprecanti, cum orationes ad altare coram Deo funderet, angeli responderunt: Deus uestræ petitioni satisfaciens, optimoque nuncio latificans, filium permittit Ioannem, confirmantem uerbum Dgī. Eratque uir bonus, uirgo perseverans, magnusque propheta, Zacharias inquit: Cum sim senex,

senex, mulierq; mea sterilis, quomodo prolem Creator faciam? Inquiunt angeli: Deo nihil est impossibile. ¶ Zachariæ pœnitenti, sibiq; difficile quid imponi postulanti, triduanam taciturnitatem nisi signis tantum cum hominibus, & diuinam inuocationem, precisq; studium serò maneq; Deus iniunxit. Angeli rursus Mariam alloquentes inquiunt: O Maria, omnibus uiris et mulieribus splendidior et mundior atq; lotior, soli Deo perseveranter studens, ipsum cum humilibus, genuaq; Deo flectentibus adora. Tibi, qui nequaquam intereras sortes proficientibus, & curam agentibus quis Mariæ custos efficeretur, hæc arcana secretissima committo. Angelis dicentibus, O Maria tibi summi nunciū gaudium cum uerbo Dei, cuius nomen est Christus Iesus filius Mariæ, ¶ qui est facies omnium gentium in hoc sæculoq; futuro, senex, & infantulos cunabulas seruantes conueniens, prudens, sapiens, uir optimus ab uniuersitatis creatore mittitur. Respondet illa: O Deus, cum uirum non tetigi, filium quomodo concipiam? Inquiunt angeli: Deo nihil occurrit impossibile, omnia prout uult operanti: cuius mandatum omne suum placere perficit: Ipseq; filium tuum cum diuina uirtute uenientem, librum legiferum, omnisq; magisterij peritiam, & testamentum ac euangelium, mandatumq; filijs Istraël edocebit. Ille namq; formis uolatilium luteis à se compositis insufflans uolatile faciet: cæcos & mutos curabit; morphæticos atq; leprosos emūdabit; mortuos creatore cooperante uiuificabit: quidq; commestui, quidq; dispositioni deputatum sit, pro palabit. Quæ cuncta in Deum à credentibus miracula censentur. Vetus testamentum confirmabit: quædam tamen prius prohibita licitis annumerabit, scq; cum diuina uirtute, potentiaq; uenisse patefaciens inquiet, Timentes Deum me sequamini: Deus enim mei uestriq; dominus est: Quem adorantes, recto procedetis tramite. ¶ Sciens Iesus eos in sua incredulitate obstinaces manere, inquit: Quis in Dei nomine me sequetur? Viri quidem albis induti uestibus respondentes, dixerunt: Nos in Dei nomine testemur, in Deum credimus, te teste, dixeruntque, O creator nos huic libro fidem adhibentes, legatūque tuum imitantes, fidelibus atq; credulis adscribe. Fraudulenti uero, eum decipere nitentes, ab ipso uelut à callidior potius delusi sunt. Quem creator taliter affatus est: Ego tuam ad me reducens animam, & exaltans, & ab incredulis te liberans, eos qui te secuti sunt, eisq; tuo uerbo non crediderunt, usque ad diem publicæ resurrectionis supponam. & tunc ad me tuo reditu facto, controuersiam tuam atque litem discutiam, & incredulos omni uindice tutorèque cæsentes summis cruciatibus hic seculòque futuro profligam. Fidelibus quidem & beneficientibus, merita sua cum gaudio perpetuo conferam, malos atque flagitiosos perhorrescens. De uirtutibus atque iusticijs Iesu, quodammodo gerentis Adæ similitudinem, ista tibi reuelare decreuimus. Adæ quidem de terra plasmado Deus inquit, Fiat: & factus est. Tu quidem dubitans & incredulus, ut qui nunc hoc asserit, nunc renuit, cum habueris firmum, sic nullatenus esse uelis. Et si quis ratiocinationem huius rei & controuersiam post hanc scientiam tibi desuper traditam inire uoluerit, dic, filijs uestris, & uiris, mulieribusque similiter aduocatis, eorum utique singulis mendacio consentientibus anathema iramque Dei iniungamus. ¶ Creatorem non nisi solum unum, incompræhensibilem, & sapientem, ueracissimum perhibet sermo,

Deprauat hia

storia Luc. 1.

Iesus Christus

facies omnia

gentiu. Ge. 49.

expectatio 23

Esa. 11. spera

bunt in eo.

Zach. 3. super

lapidem unū

septem oculi.

Hoc tenete bo

ni uiri Sarace

ni, & facile

concordia in

tegrabimus.

Matth. 1. hi

storia in tex po

lata hic.

Nante confu

etur mira

culorum, ut

eleuetur fides

ijs, quibus de

claratus est fi

lius dei.

Non uenit sol

uere legem,

sed implere.

Ascendo ad pa

trem meum et

patre uestru.

Alluditur ad

illa que sunt

in Apoca. 7.

4.7.

Similitudo

Adæ et Chri

sti, non Pauli

no more tra

ctata.

Anathemate

feriuntur, qui

non de Christo

sentiant iuxta

Mahometis o

pinionem.

sermo, præter quem non est alius. Cuius si quis uerbum quidpiam mutans
 incredulus extiterit, Deum agnoscentem uiolentos & flagitiosos iudicem
 habebit. Vos uiri leges scientes, huius sermonis sectatores, ut unus idemq[ue]
 sermo sit omnium nostri, constanter estote: ut nos non nisi deum unum par-
 ticipem adoremus, nec uestri quis alius quasi uerbum dei constitu-
 tum fingis, at illis autem hoc facere renuentibus dic, quod nos in deum credimus. Te-
 docuit bapti- zate in nomē
 patris & filij
 et spiritus san-
 ctī. Christianus, sed uir dei fidelis, & non incredulus uixit, eiusq[ue] sequaces uiri 10
 præelecti. Hic quidem propheta, eiusq[ue] sequax, omnesq[ue] credentes in deū,
 ut uiri boni Dei sunt: secundum uelle uero quorundam gentium legi sub-
 credentium, iacentium, erronei cæciq[ue] uiuentes. Sed licet ipsi nesciant, animas suas solū
 & eudæus cir- cumcisus. error abducit. Viri legis, cur cur Dei præceptis agnitis non creditis? Cur
 scientes ueritatem tacetis? ¶ Pars gentium legis inquit, præceptis tradi-
 tis bonis uiris per diei portionē credite: completoq[ue] die, usquequō cōuertā-
 tur, negate. Et nemini nisi legem uestrā sequenti credentes dicite, Omnes
 uias cuiuslibet à deo traditas, cum ille sit benignus atq[ue] sapiens, optimas ex-
 istere: qui sibi dilectis propicius atq[ue] misericors, munera pro uelle suo maxi-
 ma facit. Sunt quidam legi subditi, qui auri talentum sibi commendatum 20
 goriq[ue] ex euā- gelio. quidam uero solidum commissum abnegant, de postulā-
 te se minime curare dicentes, & de Deo scienter mentientes. Sermonem fir-
 mum & constantem, deumq[ue] timentem, deus ipse diligit. Fidei iuramentum &
 periurium, iusiurandum pro modico gerentes, nil boni sæculo futuro sumpturos, nec
 deus alloquetur, nec aspiciet die iudicij, nec illis qui pœnam grauissimam
 subeant, quicquā prodesse poterit. Quidam item homines uerba libris,
 quæ licet opinio ferat, de ipso minime sunt, admiscentes, Deo scienter men-
 dactum imponunt. Non est cuiquam idoneum & opportunū, cui deus librū
 & sapientiam permiserit, atq[ue] prophetiam docentem homines, persuadere,
 ut Dei loco adoretur. Sed potissimè persuadete, ut præfules & sacerdotes cū 30
 noticia sibi tum à libro, tum à legatis comparata diuinis obsequijs perfeue-
 rit, nō angelos, non prophetas deos existimando, cū prius uias rectas edocti-
 tiam. Pro- phetia. sint. Deus quidem à prophetis, quibus libros & sapientiam tradidit, prius
 pacto fœderis sumpto legatum firmantem, quod nostris inest manibus, cui
 uult nos adhibere fidem, & auxiliari, misit. & illis hoc pollicentibus inquit:
 Huius polliciti firmati testes, quibus et ego testis accedā, statui te. ¶ Omnis
 huiusmodi testimonium imitans, malis & flagitiosis annumerabitur. Cui
 alius, quā Dei legem, quæ omnia cœlestia atq[ue] terrestria, ad quæ & ipsa re-
 dibunt, & pro uelle posseq[ue] uenerantur, tanto desideratis studio: Dicite uos
 credentes in Deū, præceptisq[ue] tibi, & Abrahamæ & Ismaëli, & Isaac atq[ue] Jacob 40
 duodecimq[ue] tribubus, similiter et Moyse et Cristo prophetisq[ue] ceteris, quos
 discernere nimis est, de super à deo fide nostra missa, fidem et testimoniū ad-
 hibemus. Quis aliud per fidē quā legē assequi studet? Ois quidē incred-
 ulus sæculo futuro dānandis annumerabitur. Viā ueritatis agnitā linquen-
 tes, cum prius miracula uidentes ueritatis prophetæ teste se extitissent, quō-
 nam modo sua doctrina deus instruetur? Malis etenim ira dei ac cunctōrū
 angelorum & hominum promerentibus, omnis humana diuināq[ue] pietas, re-
 & atq[ue] uix doctrina subtrahuntur: eisq[ue] sic semper manentibus, malū expers
 alleuatio-

alleuationis & decrementi, respectusq; diuini superincumbet: nisi qui po-
stea pœnitentes & bene agentes fuerint. Illis enim ueniam gaudiumq; tri-
buet. Eorum reconuersionem, qui prius credentes increduli facti suam au-
gmentant nequitiam, deus minime colligit: nec eorum cuiusuis sic in erro-
re mortui redemptionem quicquid auri terræ capacitas sustineret, accipe-
ret. Pœnam igitur grauissimam absq; uindice suffragioq; patietur.

A Z O A R A VI.

PLenam dei gratiam dilectionemq; nostri nullus assequetur, nisi pri-
us de sibi dilectis distribuerit. Ante testamentum positum atque fir-
matum, omni cibo, nisi quem Israël sibi posuit illicitum, uesci filijs Israël
licuit. Allato testamento, an uerax sit hic sermo uideamus: Et quisquis
deo mendacium ulterius imposuerit, malis adscribatur. Tu uero ceteris
intima, deum ueraciter iniunxisse, quod Abrahamæ sectam imitentur: qui
nec incredulus, nec idololatra, primam orationis domum Mecham,
scilicet locum benedictum, ubi ex ipsius Abrahamæ edificio uirtutes sunt
manifestæ, primò fundauit. Quo quislibet ingressus, omnis timoris ex-
pers, quietus existit: Huncq; locum ab omnibus honorari, & à quolibet
sua facultate permittente peti, deo summè placet: Incredulos autem, mini-
mè curat. Homines legum factores, cur dei præceptis, qui testis est omni-
um suorum operum, non pareant: uel quare quicquam in ipsum credentes
de lege sua iniuste peruertant, cum ipse singula sua facta dinoscat, percon-
tare. Viri boni, si illos legum factores imitari uelitis, uos prius bonos, ma-
los efficiet. ¶ Cum uirtutum Dei lectionem uestrum prophetam ha-
beatis, ad deorum sectam cur conuertimini? Omnis Deum inuocans, re-
uerentiam, legem bonam perseverantes, omnesq; Deo tutori nostro coherentes, ei-
usq; misericordiam petentes, dilectionis fœdus factum nunquam rumpite.
Si qua uestris quibusdam hostilitas inciderit, omni semota discordia, se se-
cundum Dei uelle consimiles & unanimes quasi fratres efficiant, Deum
imitando, qui solus uos insidentes præcipit, ignisq; concauo, ne casum &
pestem pateremini, diligenter extulit. Suarum uirtutum atq; miraculo-
rum notitiam uobis Deus taliter pandit, ut sitis sibi gens fructuosa, & ante-
cedens, res scitas atq; licitas præcipiens, & illicita prohibens: non eorum
imitatrix, qui post uirtutes agnitas, schismate facto multa noctua perpeffi,
maxima grauissimaq; pericula subibunt, die qua facierum quædam albef-
cent, quædam uerò nigrescent. Nigrescent quidem, quæ fide relicta, factæ
sunt incredulæ, summum malum ob hoc gustaturæ. Horum autem albef-
cent facies, qui lege bona perseverantes, diuinam adepti sunt misericordiam.
Istis diuinis uirtutibus tibi ueraciter patefactis, scito Deum, cuius sunt uni-
uersa, & ad quem cuncta redeunt, suæ gentis malum nequaquam uelle. Vos
quidem gentem meliorem esse constat, quæ dei præceptis prius per uirtu-
tes agnitas parens, & illicita prohibens, Deum inuocat & adorat. Et si legum
factores uobis consentientes uestram legem sequerentur, sibi commodio-
res & meliores existerent. Eorum tamen quidam credunt, quidam uero mi-
nimè. ¶ Illi quidem uobis nequaquam, nisi uerbo solo, nocere poterunt. In-
litibus namq; terga uertent, nec adiutorem inuenient, cum pusillanimitate
preffi, & ubiq; reij constituti ac affligendi, nisi propter fœdus mutuum Dei
nutu factum, iramq; Dei promeriti, & ad inopiam ac paupertatem redacti
sunt.

Negat ueniam
deficientibus
à fide, ut No-
uati. Cui
tamen pronu-
ciato alibi con-
tradicit.

In Arabico in-
cipit, ut supe-
riores, in no-
mine dei, &c.
Ciborum de-
lectus.

Mechæ tem-
plum conditum
ab Abraham.

Cotra diuina
reuerentiam.

Redintegrans
da concordia
mox inter fra-
tres.

Matth. 3.
Stolidè arro-
gat sibi & su-
is, q. Deut. 4.
tribuitur po-
tulo dei, &c.

Victoriâ cer-
tam contra in-
fideles promit-
tit suis secta-
toribus.

c sunt.

sunt. Omnia quidem hæc illis incumbunt, & eo quod increduli & iniusti
 prophetica omnibus uim inferentes pro posse suo simul & uelle, nil
 pro iustitia perficere. Viri legum, de nocte surgentes, lectionique
 uacantes, qui credentes in Deum, ipsum tota nocte deprecantur, diemque
 iudicii timentes, licita peragunt, & ad omne bonum festini, & illicita pro-
 hibentes, cæteris merito præferuntur. Deus omnium iudex, sæpè diligen-
 tes agnoscens, neminem quicquam bonæ operationis suæ perdere sinit.
 Incredulis autem nec proles, nec substantia sua prodesse poterit, quin flam-
 ma interminabili torqueantur. Horum quidem sumptus in hoc sæculo
 tanto nociuo, flatu suo cultus hominum noxiorum confundenti, assimi-
 lantur, ipsi sibi malum inferunt, nequaquam Deus. Viri boni, nemo
 uestri uerbis eorum credat, quoniam abhorritionem odiumque uestri, lingua
 sua propalant, maius autem intrinsecus abscondunt. Vos itaque tum dog-
 mate nostro, tum proprio sensu præmuniti, eos uobis diligentibus inimi-
 cari, perpendere potestis. Ipsi tamen uobis toti libro credentibus immixti,
 uestram legem penitus amplecti confitentur: semoti autem obstrepunt, &
 ex ira nimia sapius unguis rodunt. Dic illis, ut cum hac ira moriantur,
 Deum tamen omnium secreta cordium noscere sciant. Quanquam illis uest-
 stri meriti gaudium adueniens dolorem, uester cruciatus gaudium pariat,
 eorum uelle nil nocuenti uobis inferet, si deum timentes induraueritis. 20
 Ipse namque nostros actus omnes circumuallabit. ¶ Die qua mane domum
 tuam egressus, ad loca litibus aptanda, uires Deo audiente atque sciente plu-
 rimum animasti, duabus uestris cohortibus omnimodo fatigatis uos omni-
 um bonorum auxiliares, qui uobis etiam pauca manu multorum uictori-
 am in Badar præbuimus, uim atque suffragium contulimus, uestrisque bonis
 hominibus quodammodo desperatis, atque dicentibus uestram manum ad-
 uersus hostes minime sufficere posse, licet ipse Deus angelorum armatorum
 tria millia mitteret, dixisti: Si Deum timentes induraueritis, dominus uo-
 bis auxiliabitur, huc citò missurus quinque millia angelorum, belligeranti-
 um similium. Hoc quidem miraculum non ob aliam causam Deus uobis e- 30
 differit, nisi ut uos sæpe bono gaudioque firmet, & partem incredulorum
 debilitet, suis faciebus plagas inferens, aut ad nihilum deducens. Eius enim
 folius sapientis & incomprehensibilis est omnis uirtus, atque uictoria.
 Tua quidem manus nihil horum possidet: quippe cuius sunt uniuersa cœ-
 lestia atque terrestria ipse pius, ueniæque dator, aut ad se trahens illos ue-
 niam faciet, aut illis malis malum inferet. Omni timentem Deum summè ca-
 uendum, ne de cœnore uiuat. ¶ Ignem incredulis præparatum timentes,
 Deo obsequium præstando, & ipsum legatumque suum sequendo, ueniam
 atque paradysum timentibus Deum fabricatam, cuius capacitas cœlo terraque
 coæquatur, promerebitis. In tempore famis & ubertatis, sua pro Deo distri- 40
 buentes, iramque corde funditus prementes, & condonantes iniurias, & pro
 peccatis pœnitentes, nec ipsa scienter celantes, castos etiam, omnes tandem
 Deum inuocantes, & benefacientes, Deus illis ueniam faciens, in paradiso
 quemque secundum merita sua ditans locabit. Illicita uero, animabusque suis no-
 ciua gerentes, igne feruebunt inefficenti, Mores & consuetudines antecel-
 sorum uestrorum pertransendo perspicite, ut quis qualis uis finis contradic-
 tum esset, percipiatis. Hæc quidem timentibus Deum, eiusque sequacibus ma-
 nifesta sunt castigamina. Tu quidem omnem dolorem & tristitiam, ac despera-
 tionem

*Bene operan-
tes non perdet
mercedem suam.*

*Felicitas incre-
dulorum uen-
to noxio simi-*

*lis.
Cauendi infi-
deles. At nunc
Christianis sci-
licet uti est
cum eis scde-
ra pangere.*

*Costictus me-
minit in Ba-
dar, qua Sara-
ceni grauius
laborarunt.*

*In auxilio di-
uino ponenda
spes uictorie.*

*Non fenera-
dum. Machu-
metum sequen-
tes paradysum
ingredientur.*

*At Christus
ait, Ego sum
uia etc.*

*Et si cæcus ca-
co dux, etc.
Inferos petent
mali.*

*Exemplo ma-
iorum deter-
ret à contu-
macia.*

tionem expelle : quia tu tuicq; super ceteros sublimati estis, si in lege bona perseueraueritis. Si uobis aduersitates incubuerint, similiter & ceteris incubuerint. Isti quidem sunt dies casus, atq; fortunæ. Deus malos abhorrens, in se credentes agnoscat, de cunctis testes accipiendo. ¶ Bonos homines deus mundat & purgat : incredulos autem, ut ferri purgamentum eiciens, ad nihilum reducit. Opinati estis uobis aditum paradisi patere, nisi prius ad eod fortibus & magnanimis in bello perspectis. Ante litis ingressum, uos morti paratos firmabitis: Nunc eam uidendo, quid ageris: Machumeto non nisi legato Dei, quem & ceteri præcesserunt prophetæ, natura

Scoria sunt infideles. Animat ad bellum, utq; religionem armis deficiat, ipso mortuo.

10 cæde ue perempto, uestram legem defendentes, suum terminare negotium studeatis. Sic enim uobis deo grates referentibus, suffragium atq; munimẽ tribuet diuina manus. Nullus igitur mortem subire poterit, nisi deo uolente, tempore scilicet statuto. Deus omnium uota dinoscens, omniumq; diues, mundana quærentibus temporale, petentibusq; cœlestia summum bonum tribuit. Constat item, multorum prophetarum uiros summates, pluresq; bonos interfectos esse: nec inde detrimẽtum seu timor oppressit Deo pugnantes, qui fortes & induratos diligit, atq; sustinet, & hanc suam orationem benignẽ suscipit: hic sæculoq; futuro illis misericors atq; propicius, ueniam datur, cum cunctis benegerentibus beneficiat. O deus, culpas nostras

Machumet nil quam legatus Providentia.

20 abluẽ, peccata dimitte, pedes firma, & uim atq; uirtutem nobis contra malos & incredulos tribue. Incredulos nullatenus quis sequatur, ne deuium et erroneum, illum uertendo, faciant, sicq; damnandis adscribãt. Deus autem omnium optimus iudex, semper est sequẽdus. ¶ Cordibus incredulorũ ob incredulitate & obstinantiam in uia praua turbationẽ immittam, ignisq; perpetui feruori tradam. Priusq; uestris cordibus dissensio titubatioq; fatigã in hæssissent, uobis digredientibus à ceteris, ut uester successus claresceret, me prius tamen uobis dilecta patefaciente, Deus uobiscũ pro suo uelle fœdus firmauit, uobis omnia peccata uestra, sola gratia misericordiaq; condonans. Vobis tamen postea lite relicta, per rupes atque conuexa fugien-

Non desperandum prophetis occisis.

Implorat Dei auxiliũ cõtra infideles.

Cauẽdũ cõmercium infidelium.

30 tibus, nec prophetam uos retro uocantem, ut qui fortiter agendo sæculi futuri gaudium assequeremini, exaudientibus, curam atque dolorem Deus immisit. De prædæ quidem amissione, uestrisq; detrimento, deo daturo ueniam, consolemini, nihil timentes, cum post dolorem habitum uobis quietum somnum deus induxit. Quo uobis refocillatis, uestri quidam animarum suarum commodo studuerunt: quidam de Deo rem iniustam atq; nefandam cogitauerunt, intrinsecus retentam maliciam nequaquam propalantes: cum in solius Dei manu cuncta, in nostra uerò nulla sint posita. Vnde illis dicentibus, se nequaq; interfici, si manus sua disponderet, manifesta eos licet in proprijs domibus atque lectis quiescerent, hostium manu superue-

Gratuita peccatorum condonatio.

Fuga Saracenoꝝ, ne quicquam reuocante illos Machumete.

Vires hominũ nulle.

Providentia Dei constituitur, qualem Bardeſanes.

Fugientes in bello, diabolo instigante.

Non audiendi à bello deterentes.

40 niente perimendos. Deusq; cognitor omnium uestrorum, arcana cordium cognoscit. Sciendum quidem, diabolũ omnibus die belli retrocedentibus, regressum propter actus antecedentes machinatum esse. Horum tamẽ omnium ueniam deus, omnibus benefaciẽtibus propicius, permittit. Viri boni, nullatenus incredulis consentiatis, qui suis amicis prædatum pugnatumq; proficiscentibus dissuadent, dicendo: Ueſtris domibus immorando, naturæ cædisq; mortem euitare possẽtis. Horum tamen corda dolor & desperatio penitus occupant: Deusq; singulos ueſtros actus discernens, hos uiuificat, illos uerò uelle suo mortificat: omnibus in itinere suo mortuis

Premia in ex- uentiam, quæ cunctis uestris possessionibus praualeat, largiens, & ad iudi-
 peditione mo- cium mitissimum reuocans. Si tu grauis rigidit̃ cordis existeres, nequa-
 rientium. quam discederent. Sed tua tibi tuisq̃ mollit̃ obfuit. Vnde nunc illis con-
 donans, illis à Deo ueniam perpetra: eosq̃ deinceps consulens, de omnibus
 tuis negotijs delibera, & in omnium rerum exordio te Deo tutori commen-
 da. Quo uobis auxiliante, quis uos uincere quibit̃? eo uero nocente, quis
 Si Deus pro no- subueniet? Cui singuli sapientes se commendant. ¶ Dedecus & illicitum
 bis, quis cōtra nos? prophetæ censentur, ut cum prædatum uenerit, quid prædæ negetur. Hæc
 Nō præda neo- namque faciens, die qua quisque à Deo nemini nocente sua merita suscipi-
 ganda pro- et, secundum graduum coram Deo distinctionem, cum negato coram ue- 10
 phetæ. niet. Deus quidem è uobis prophetam docentem prius erroneos uias re-
 Eximio Dei beneficio Ma- ctas, & legem, & castigantem animas, atque mundificantem excitans, bo-
 chumet exhi- nis hominibus multum beneficium contulit: uobis semel mala, secundoq̃
 bitus, uel po- duplicata passis, & mirantibus hoc unde contingeret, uosmetipfos causam
 tius ex ira illius esse patefeci: quia Deus est omnipotens, qui die coniunctionis exer-
 Dei. cituum mala uobis accidere permisit, ut fortes & bonos ab hominibus pra-
 Probatio per uui cordis & inconstantis discerneret, qui scilicet pugnare, hostesue reſcere
 calamitates in Dei nomine rogati dixerunt: Si pugnare sciremus, uos sequeremur. Sed
 & cladem. illi potius incredulis quam bonis consentientes, aliud quam corde reten-
 tum, uoce proferunt, morantes domo, sibiq̃ dilectis dicentes: Si modo uer- 20
 bo parerent, nullatenus interficerentur. Si ueraces sunt, se morti subtra-
 Felices & ui- hant. In uis Dei mortentes, nequaquam mortui dicendi sunt. Illi namq̃ de bo-
 uentes qui mo- no Dei dilectione q̃ gaudentes, apud deum uiuunt, expectantes post se re-
 riuntur in uis- lictos, nilq̃ timentes.
 Dei, id est, bello.

AZOARA VII.

Itis, sicut & cunctis obedientibus Deo, prophetæq̃ suo, beneq̃ facien-
 tibus, bonam de Deo spem habentibus, deus iudex, nulli quicq̃ auferēs,
 Ad sumā ho- maximam mercedem tribuet, post laborum sustentamentum. Illos quos
 sis aduentan- sermo uentilat aduersus uos, congregati, timete, uos præmuniendo, Deoq̃
 tis cauti esse commendando, fidem suam augendo, dicentes: Deus suum uelle faciet cum 30
 debent, & Deo prosperitate, commodoq̃. Illi reuersi, Dei summe diligendi, & honorifi-
 um ipuocare. centissimi, dilectionem adepti sunt. Illos quibus diabolus timorem immittit,
 Contemnendi nemo uir bonus timeat, sed me tantū. Increduli rursus, & ad malū uelo-
 mali. ces ac proni, penitus negligendi, uelut sibi, non Deo nociui, malūq̃ grauis-
 Felicitas pra- simum sæculo futuro passuri ubi nequaquam Dei participes erunt. Hic au-
 worum, perdit eos. tem omnis uitæ status iocundus & prosper illis à Deo permittitur, nō ut suis
 Machumet da- animabus fructificent, sed ut peccata sua multiplicēt. Ad uestræ legis item
 tus ut ferrugi- confirmationem, & bonorum in ea perseverantiam, ferruginem prius atq̃
 nem exterge- fecem abſcicere Deus uoluit: qui uos ad incognitum & absens sublimare uo-
 ret ab homini- lens, legatum pro uelle suo uobis doctorem misit. In deum itaq̃ credite, 40
 bus etc. suoq̃ legato parēte, mercedemq̃ maximam & gaudium accipietis. Dissi-
 Auaris opes mulatores & auari, non efficaciter intelligunt, bona sua sibi sapius malum
 nocent. grauissimum generare, Deo totius hæreditatis cœli terræq̃ domino facta
 Prophetarum sua sciente, illis mercedem æqualem suis meritis allaturo. ¶ Eorum ser-
 interfectores, mone scripto, qui deum pauperem, scq̃ diuites asserentes, prophetica dæ fa-
 Iudei scilicet, cti sunt iniuste, eos sic alloquemur: Damnati, reiq̃, pœnam, ignisq̃ seruo-
 Contra postu- rem, uobis propter actus uestros antecedentes paratū gustate, me nemini ma-
 lantes mira- cula ex Ma- lū uel iniuriam agente. Dicentibus deum sibi mandasse, ne cuiquā legato-
 cula ex Ma- rum;

rum, nisi prius igne diuino adueniente, & holocaustum consumente uisō
 crederent, dic: Ante te legatos cū multis uirtutibus, & hac ab illis quaesita
 uenisse, & ab illis nequaquam ueridicis interfectos esse. Non mirandum
 itaq; si uobis non paruerint, cum praedecessoribus uestris uenientibus cum
 uirtutibus, & psalterio, libroq; splendidissimo contradixerunt. Omnis ho-
 mo mortem gustabit, nec aliās quā saculo futuro mercedem habebit. Il-
 leque solus felix, quem Deus ab igne liberans, paradiso locabit. Illa nam-
 que firma: hęc uero uita, omniaq; mundana, fortuita sunt. Vestrorum cor-
 porum detrimentum, damnumq; pecuniarum incurretis, & à uiris legum
 contumelias atq; conuicia sapius audietis. Sed si patientes, & fortes, De-
 umq; timentes perseueraueritis, aeterni gaudij praemium possidebitis. In-
 ter Deum uirosq; legum pacto foedereq; firmato, scilicet quod ipsi doctri-
 nam à Deo susceptam nec gentibus negarent, nec inuitè dissimulando da-
 rent, omne pollicitum post terga proiicientes, ad nihilum redigentur. Suo-
 rum factorum ostentatores, & ex operibus alienis, reue non facta laudis af-
 fectatores, malum diutinum atq; graue subibunt. Coeli terraeq; machina, &
 noctis atque diei uicissitudo, quarum opifex solus omnium est rex, & omni-
 potens, manifesta sunt sapientibus uirtutes. ¶ Omni modo Deum inuo-
 cantes, & coeli terraeq; compositionem mirando, sciendoq; Deum hoc pro
 nihilo non fecisse, dicentes: Tu domine misericors, nobis tuum praekonem
 exaudientibus, ut legem rectam sequeremur, nostra condona peccamina,
 nosq; defunctos bonis adiunge, à te nobis per prophetas atq; legatum pol-
 licitum complens, nec die iudicij nos contemnens, ab ignis feruore, quo
 malos sine remedio grauius affliges, libera: quia tu termino proposito, ue-
 raciter omnium causarum iudex existes: Isti inquam sic dicentes, huiusmo-
 di responsum audiunt: Neminem, seu uir sit, seu mulier, hic uel ille, quic-
 quam suorum operum amittere sinam. In litibus praedictis, mortem seu
 damnum amore mei passos, & à domibus suis eiectos, suorum data pecca-
 minum uenia, secundum gratiae meae, suiq; meriti modum, cum mea re-
 tributio sit maxima, paradiso locabo. Summopere cauendum, ne uobis in
 terra, cum illa sit angustissima, participes, uel uestrorum negotiorum exe-
 cutores efficiantur: cum ipsi ad sedem malam atque gehennam proficiscun-
 tur. Velut è contrario, Deum timentes ad paradysum, ubi est quies & aqua-
 rum fluxus: qua melius etiam apud Deum ad opus bonorum existit. Ho-
 mines legum, deum adorantes, & in ipsum credentes, suisq; mandatis super
 te & super ceteros, Dei uirtutes nequaquam pro modico ducentes, posi-
 tis, fidem adhibentes, misericordiam atque praemium à Deo, omnium ope-
 rum promptissimo computista, suscipient. Viri boni, Deum timentes, ut
 praecedatis, omnibus resistendo uitij, bonum assidue peragite.

*Scriptura sa-
 cra uelut psal-
 terium.*

*Ante obitum
 nemo felix.
 Res mortaliū
 incerta.*

*Iudeorum
 eorum qui le-
 ge acceperunt
 Dei, sui illam
 communicare.
 Ostentatores
 bonorum ope-
 rum punietur.
 Deum inuoca-
 tes saluabun-
 tur.*

*Consortium
 infidelium pro-
 hibet.*

*Deus in nume-
 rato habet co-
 mium facta.
 Vincendum
 uirtutibus.*

A Z O A R A VIII.

D eum, primi uiri plasmatores, unde sua consequenter mulier, & ex
 illis deinceps totum humanum genus, sicq; uos Deo operante facti
 estis, timentes adorare: nec feminis uestris consanguineis beneficia disle-
 ctionemue subtrahatis, cum Deus & angeli custodes existant. Orphanis
 pecuniam suam, nil inde, sed de uestro comedentes, persoluite, nequaquam
 boni uicem malo supplentes. Sed si uos illis orphanis non aequilibre rectum
 facere potaueritis, alias quotcunque placuerit, duas scilicet, aut tres, uel

*Homium pro
 creatio: ex
 qua profluit
 amor coniugij.
 Orphanū haud
 fraudandi.*

Vxores plures *quatuor uxores ducte, nisi timueritis eas nullatenus pacificare posse. Tunc*
ducere licet, enim uel unam, uel quod sua manus castigare quiuerit, quibus rem deter-
 modo quis *sp-* minatam donet, ducat. Res autem suas illis permittentibus, uestra uolun-
 ret pacem in- tate postulante, licite comedere potestis. Nescijs & temerarijs ante dies di-
 ter cas conser- cretionis suæ solum uictui uestituiq; necessaria tribuite: Adultis uero,
 uare posse. sapiusque probatis, & moderatis, ac prouidis inuentis, integre reddatis, nil
 Vxorum nu- inde comedentes, si diuites fueritis: si pauperes autem, parum: hocque de-
 mērus pro fa- terminate. In redditione pecuniæ testes adhibete. Deus autem totius com-
 cultatibus re- puti cognitor est. Rerum à patribus seu parentibus relictarum filij, ac filia,
 perandus. ceteriq; portionem rectam parum scilicet, an multum accipiant. Horaq; 10
 Hereditatem diuidentes be- diuisionis propinqui, & orphani, ac pauperes, & miseri, aliquam saltem
 nefici sint erga portiuunculam cum miti dulciq; sermone suscipiant. Linquentes infantes
 inopes. paruulos, si timuerint Deum, pertimescant, & inde bene loquantur. Pe-
 Orphanorum cuniam orphanorum comedentes, uentrem ignis solus cibabit: ipseq;
 fraus punitur semper flamma torquebitur in ipsa. ¶ Deo iubente, quantum duæ filia
 à Deo. unus habeat filius. Et si plures quam duæ fuerint, ille duas tertias: si una
 sola, mediam: omnesq; parentes sextam obtineant, si filius affuerit. Sin
 Testamenta- autem, parentes sint hereditarij, mater tertiam, nisi fratres habuerit. Tunc
 rius quis opti- enim habebit mater sextam, post per solutionem debitorum & elemosy-
 mus incertum. narum patris. Vos nescitis, quis in Dei mandatis uobis erit magis com- 20
 modus, cognatus scilicet, an filius. Si mulier moriens infantem uobis non
 reliquerit, suæ pecuniæ medietatem habeatis: quartam autem, ipsa pro-
 lem linquente. Pecuniæ uero mariti mortui filio carentis, quartam mulier
 habeat: octauam autem, si proles assit, post debitorum & diuisionum perfo-
 lutionem. Cumq; non filius, sed alius hæres accesserit, uir seu foemina ger-
 manum uel germanam habens, eorum quilibet partem sextam habebit.
 Et si plures fratres sororesue fuerint, post debitum elemosynasq; suas per-
 actas sextam inter se partiantur. Omnis horum præceptorum obseruator,
 paradysum, quod est maximum: inobediens omnis & præuaricator ignem
 Adulterarum atque gehennam, mala contemptumq; passurus, possidebit. Mulier adul- 30
 pœna. terio quatuor foeminis testibus conuicta, in domo usque dum illi usam
 Deus aperiat, uel ipsa moriatur, sit detenta: & accedentibus ad illam ma-
 lum ingeratur, nisi malo relicto benefecerint. Tunc enim Deus pius ue-
 niam dabit. Nescienter autem fornicantes, citoq; digredientes non sic af-
 fligendos, Deus leuiter exaudit. Male quidem operantes, nec ante mor-
 tem, sed in ipso mortis articulo digredi uolentes, & similiter incredulos
 morientes, Deus abhorrens pœnis affliget. Viri boni, uim mulieribus
 Raptus, et fur- inferre, easue decipere, uel eas sibi blanditijs subripere, ut ab ea prius sibi
 cus mulieri- data, nisi rea fuerit, extorqueantur, minime licet: sed illis benefaciendo pro-
 bus factus. cedere. Cumq; contigerit uos illas non diligere, quanquam forsan adeo 40
 multum proficuum allaturo dilectæ fuerint, unam pro alia mutare licet.
 Sed licet mutandæ, unum quintare, seu quantumlibet daretur, nihil inde
 Vxorum nu- resumere licet. Sin autem, iniustum atq; peccatum facietis. ¶ Quoniam
 tatio. modo qualis uere mente cum inter uos coitus inter nos firmati foederis pa-
 ctum fuerit, quicquam resumere quiueritis? Cauendum quidem maxime,
 ne ductas à parentibus secundum morem temporis gentiliū ducatis, cum
 fornicatio mala uia sit & immunda. Et ut generaliter uestrum procedat elo-
 quium, omnes hæ mulieres uobis interdicitæ sunt & illicitæ, uestre scilicet
 matres

matres & filia, sorores & amicae, nepes atq; matertera, nutrices atq; germana collactea, matres etiam & filia mulieru uestraru, si a uobis tacta fuerint: sin aut, licita sunt. Nurus etia, duarq; germana, qua tamen alijs temporibus quasi licite sumptae sunt. Deus quide pius & misericors uenia efficiet.

A Z O A R A IX.

Liber hic uobis coelitus missus, licitum atq; tenendu hoc uobis statuit. **L**ut pecunijs uestris castas mulieres undecunq; quaesitas, qua malicia semotis nec meretrices neq; fornicatrices existant, ducatis: illis pecunia scitam & determinatam praebendo. Illis itaq; uestris taliter factis, quod deinceps placuerit, ruboris atq; timoris expertes agite. Et Deus quidem sublimis est atq; sapiens. Impotens quidem ob diuitiaru tenuitatem huiusmodi bonas atq; generosas ducere, secundum manus suae potentiam, mancipia bona & ad legem conuersa ducat: estq; Deus legis sapiens. Nubant quidem ea suis scientibus, munera danda cum determinatione sumentia, ut bona fiant mulieres, non fornicatrices, nec amastos habentes. Illis autem deinceps fornicantibus, medietas malorum atq; cruciatuum generosis fornicantibus in ferendorum ingeratur. Indurare tamen atq; perpeti melius est, Deo uolente, qui maiores antecessorum afferens ueniam largitur: cum ille sit sublimis & sapiens, uenia atq; dator, leuia praecipiens & possibilia, cum hominem fragilem atq; debilem effecerit. **S**equentes uero suos luxus & desideria, nos omnes imitatores sui esse uellent. **V**iri boni, pecunias uestras propter mendacia, ubi pactum mercaturae firmatur, inter uos acciderit, non comedite, nec animas uestras interficite. Hoc namq; sponte malitiose facies, in ignem proficietur: quod Deo leue est. **O**mnem se diuertentem a rebus illicitis & pessimis, indeq; declinantem, in loco gaudij pleno, summoq; bono Deus ipse collocabit: nec uos dei munera caeteris, non uobis, parata adipisci studeatis. Quisque namq; uir seu mulier operum suorum mercedem a deo, qui solus est omnia sciens, obtinebit, singulis suis officijs patefactis. **P**atribus atq; cognatis portionem suam de rebus a se relictis praebete: quia Deus est omnium testis. **C**um uiros mulieribus praesse deo placuit, ut ipsi corrigant eas, cum quibus suam expenderint pecuniam, ipsaq; deum inuocent, & maritis pareant, & eorum secreta sibi commissa celent, ius aequum postulat. **Q**uae si forte praepcepta non obseruauerint, a uobis correctae & castigatae, in domibus lectisue detentae uerberentur, usquequod uestris nutibus atq; praepceptis pareant. **T**unc autem nequaquam: quia Deus est excelsus & immensus. **S**editione quidem uobis superueniente, seu suspecta: si pacem uoluerint, utriusq; partis uiri reconciliatum eos accedant, Deo qui est incomprehensibilis & excelsus directionem atq; connexum facturo. **D**eum timentes, nullum ei participem aestimetis. **V**estrisq; parentibus, & propinquis, & orphanis, ac pauperibus, atq; uicinis, & coitinerantibus, ac peregrinis, subditisq; uobis benefacite: totius ostentationis, quam deus abhorret, expertes. **A**uaris negatibus bona sibi a deo commissa, & persuadentibus caeteris, ut idem faciunt, malum et dedecus inferemus. **S**ua quoq; pecunia, ut homines uideant, expedentes, nec deo alterius seculi iudici credentes, diabolis consociabunt. **Q**ua re uel hos in deum alterius diei iudicem credere, uel illos bona sibi desuper data distribuere grauat. **O**mnium tamen deus conscius est, qui nullum librum, licet etiam sit formicae portio, minis, quin computando remuneret, praetermittit, meritumq; magnu & completum beneficium multipliciter reddet, ex se etiam

Personae prohibite in matrimonio.

Pudica uxores ducende.

Fidei consortes ducende. Deut. 21.

Possibilia praesitu Dei praepcepta. Non fraudes admittende. Summum bonum Deus bonis confert.

Viri praesint mulieribus. Gen. 3. & c. Uxores quae nolunt parere castigantur.

Reconciliationes.

Auaricia. Ostentatores hypocritae.

Increduli dani multa daturus. ¶ Die qua nos cunctarum gentium testimonium affe-
 nandi. rentes, horum uobiscum testes accesserimus, omnes Deum non inuocan-
 tes, prophetisq; minime credentes, secretam planam effici, nec unquam
 Sobrie orad. de creatore quid negasse, summis uotis affectarent. Oratum euntes,
 nequaquam ebrj, sed penitus sobrij sint, ut quid acturi dicturiue sint, sa-
 Ablutiones, ne cognoscant. Post coitum item, & egestionem, antequam orent, ablu-
 seu lustratio = antur: nisi uel aegroti, uel in itinere fuerint, ubi repertus aqua sit impos-
 nes. sibilis. Tunc enim terrae mundae puluere, quasi aqua tergendo emun-
 dari licet. Deus namque pius ueniam dabit. Partis uero libri datores,
 Iudei falsarj errorem sequentes, uos similiter erroneos persuadent. Deus autem or 10
 legum, et in- mnum custos & uindex, uestros hostes agnoscat. Iudaeis uerba legalia di-
 creduli. storquentibus, & in lege plurima mala proferentibus, & se quidem audisse,
 & non credidisse fatentibus, commodius atq; melius esset nobis credidisse
 & paruisse. Sed horum paucissimi fidem assequuntur, cum Deus ipse
 gratiam suam atq; pietatem ab illis penitus retrahit. Homines tamen le-
 gis, hic nostrum munus coelitus missum uestram legem confirmans, ante
 quam uestras facies retrorsum agam, & sicut ceteros die sabbati confudi,
 destruam, credite. Deum adorantes, qui summè criminalia peccata uidet,
 caeteris maiora nequaquam, sed minora, cui uult condonat. Nonne uidetis, 20
 qualiter ipsi glorificantes suas animas exaltando, deo mendacium, quod est
 peccatum maximum, imponunt? Deus tamen quos uult, exaltat, nulli faci-
 ens iniuriam, nec auferens pondus nuclei ossis. ¶ Partis item libri dato-
 Ambigui in fi- res magos, & idola credentes, dicentesq; se uiam rectiorem atque meliorem
 de, magi, ido- exequi, Deus a se repellens confundit, absq; spe tutoris & uiaudicis. Sed rur-
 lolatrae, Deo sus diuitiarum regniq; partem, unde nihil praebent, habere dicentes, homi-
 inuisi. nibus de diuino munere sibi collato multum inuident. A me quidem genti
 libro & sapientia regnoq; & maximo tributis, cum eorum quidem quidam
 crediderint, quidam minime, incredulos, nostrisq; uirtutibus contradicen-
 tes in ignem proijciemus, eorum cutem consumptam semper renouantes,
 ut ignem sine termino gustent: credentes autem, & bene gerentes, in pa- 30
 radiso sub umbra refrigerij collocabimus. Hoc uobis a Deo praecipuum
 summe considerandum, ut depositum remunerationemq; suae genti redda-
 tis, iudiciumq; facturi recte iudicetis. Hinc enim Deus omnia uidens &
 Obedientia deo audiens, uos bene castigat. Deo, suoq; legato, uobisq; praesidenti, parete.
 et legato, et Cumq; uerbum ambiguum ignoratumue uobis inciderit, ad deum atq;
 principibus de prophetam, in Deum, saeculoq; futuro credentes, uos conuertite: & haec uo-
 betur. bis melior expositio fiet. Nonne uidistis dicentes, credere se praecipuis su-
 In dubijs ad per uos & antecessores uestros desuper missis, qualiter Athei iudiciu po-
 Deum et pro- stulant, in quem neminem credere seu parere mandauimus? sed illos quam
 phetam con- longius aberrare diabolus suggerit, quod ad Dei prophetaeque mandata 40
 fugiendum. conuertit roganti, quam effrenes atque proterui uia suae malae semper inni-
 tuntur. ¶ Quid facient, cum flagitium & mortem secundum suarum man-
 Perticaces post admoni- Deo se nil nisi bonum & directionem ulterius uelle pollicentur, Deo tamē
 tionem relin- eorum corda agnoscente. Tu quidem ab illis discede post castigamen & di-
 quendi. tum mentibus suis intimato. Nullum legatum, nisi quem, cuiusq; manda-
 Cur igitur ali- ta sequerentur, misimus. Et si illi tecum deum ueniam culpae neglectis po-
 bi iubes oc- cidit? stularent, eū piū uenigēp datorē inuenirent. Illi uero diuino praecipuo mi-
 nime

nimè parebunt, usquequò te iudicem suæq; controuersiaë discussorem constitutam, & illi suis animabus nequaquam odium uel iram, sed ueritatem firmissimam gestent, & ad inuicem se salutent. Si mortem uel exitium iniungeremus, per pauci concederent. Nostrorum tamen præceptorum effectus plus commodi bonisq; ferret, cum eis mercedem maximam tribueremus, rectamq; uiam doceremus. Omnis quidem Deum legatumq; suum sequens, prophetis, suisq; credulis, Deiq; nomine peremptis, quibus Deus misericordiam contulit, associabitur, Deo dante: ex cuius uelle & misericordia, cunctorum abundantia bonorum procedit. Viri boni, summe caute uobis in loco timoris atq; periculi, uos inde remouendo, aut bene curando. Quidam uestri recedentes, si manentibus illic mala contigerint, inquit, Deum sibi ob suam absentiam minimè fuisse: Si bona uero, se non affuisse dolent, tanquam aliquid magnum per præsentiam adeptos. Istud pro sæculo futuro uidentes, propter Dei uiam rectam lites efficiant. Omnè enim sic pugnantem, seu uictorem, seu peremptum, maximo donabo gaudio. Propter uiros debiles, & mulieres ac infantes deprecantes, ut eos à uilla propter malos homines educat, sibiq; tutorem ac uindicem præbeat, pugnam quare non committitis? In nomine Dei uiri boni pugnent: Increduli prauisq; pro Amotheut, dæmonis adiutores expugnat: quia gens sua debilis existit. Nonne uidistis quosdam inuito sibi prælio homines, ut Deum, plus uel timere: cæteris persuadere, ut manus subleuarent, & orationes ac eleemosynas facerent, ipsiq; deo dicere: Quare nunc, non ante uel postea termino litis statuto, nos litibus adscribis? Huiusmodi uiris manifesta, quod omnis huius mundi pecunia possessa pauca est timentibus Deum: alius uero maxima ubi nemo molestiam uel iniuriam sentiet, nec locorum quisquam licet turres cemento fabricatæ, mortem remouere potest. Hi quidem commodum sibiq; placitum adepti inquit, hæc Dei sunt: mala quidem tibi penitus adscribunt. Tu uero dic eis, omnia Dei esse. Quid de hac gente sentiendum, quæ nullius scientiæ capax esse potest? Quicquid boni quis fecerit, Dei est: quicquid mali, suæ animæ, Deo teste. Sequens legatum, Deum imitatur. Discedente quidem nulli custodem uigilem superponas: Præsentes, se tui præcepta sequi testantur: absentes noctu transmittant, Deo tamen suorum secreta cordium dinoscente. Ab illis igitur tu diuertens, te Deo commenda, qui est imperatorum optimus. ¶ Alchoram fidem quare non adhibent? Qui nisi uir dei esset, contrarietates * multas obtineret. Mandato securitatis seu timoris illis adueniente, parum inde tractant. Sed si legatum homines sapientesq; sequerentur, suis retenta cordibus patescerent. Nunc autem nisi diuina pietate & abundantia suffulti, diabolus omnes, paucis admodum exceptis, sequerentur. Tu uero Dei nomine pugnam comitte, nullius nisi tuæ solius animæ custos: bonisq; similiter litis effectum persuade. Deus namque cæterorum maliciam, cum sit eis fortior & efficacior, repellit, eisq; plurima mala retribuet. Potulans ab alijs beneficia ad opus inopum, beneficij partem habebit. Ad opus quidem aliorum mala quærenti, peccatum duplicabitur. Deus autem est creator omnium, & custos. Cuilibet te salutanti, salutationem æqualem redde, uel saltem bona uerba congerendo multiplica: & Deus omnia noscit.

Qui recipit prophetam, propheta mercedem percipiet. Cautio in bellis, et præmiū militiæ pro fide.

Timidos uis tuperat.

Non fidendum in certis diuitijs, sed futuri sæculi bonis.

Bona Deo, mala homini adscribenda. Machumet sequens Deum sequitur scilicet.

* Continet autem multas contradictiones: igitur non ex Deo.

Ad bellum inuigat.

Pauperibus cõquiritis beneficia præmiū habebit.

Salutes reasolutandi.

Non est Deus, nisi unus, omnes congregaturus die resurrectionis: ubi nullus est locus mendacij: Cuius uerbo quid est uerius? Viri boni, quid cum illis incredulis, quasi duabus cohortibus, quorum capita deus ob errorem suum subuertit, comunicatis? An ad uiam uestram rectam subleuare, Deo nolente eos nisi uia mala procedere, queritis? Ipsi quidem uellent nos sibi in errore & incredulitate coaquari. Vos itaque neminem eorum uobis negotiatorum, seu socium, uel amicum, nisi prius recta Dei uia pugnatum seu praedatum iuerint, associate. Sin autem, eos ubicumque repertos, si sit possibile, capite, & interficite. Eorum autem nullum uobis sumatis adiutorem, nisi cum quo foedus firmaueritis, aut cuius cor dum est ut se conuertat, ne uos, gentem uel suam expugnet, deo quidem si placeret, eos ad uos expugnandum excitando subleuaret. Quod illis non agentibus, sed uobis sponte sua se subicientibus, nullam eis molestiam inferatis. A uobis sibi suisque securitatem petentes, & deinceps contra uos pugnam ineuntes, nisi uero uestraque pacem acclamauerint, manusque suas retraxerint, eos in quibus ubicumque repertos, capite & interficite, quibus eminentem boni, instigatorum & imperatorum deus imposuit. ¶ Nemo bonus bonum scienter interficiat: Ignoranter quidem perimens, alium bonum propter hoc redimat, & insuper parentelae reddat homicidium, nisi illa condonare uolente. Huius effectus impotens deo se poenitentem, & ulterius ab huiusmodi recessantem rediens, duobus mensibus continuis ieiunet. Spontaneus boni uiri peremptor, ignem gehennae perpetuum iraque dei poenam ei summam inferentis & abhorretis patiet. Viri boni, praedatum euntes nullatenus acclamantibus eos, surdas aures adhibeant, dicentes eos nequaquam credendos, ut suam exorqueant pecuniam: cum Deus summas diuitias innumeratque bona possideat: qui, sicut prius ceteris incredulis, ita uobis uiam rectam tribuit, omnia sciens. Domo belligerantium manentes, nullo morbo grauati, euntibus praedatum atque certatum in nomine Dei, cum pecunia sua uitaque, nullatenus meritis coaquentur. Hos namque sic euntes, illis perendinantibus, Deus omnibus bona mandans, per gradum excelsum superponet, uelut maioris meriti, puriorisque ueniae uiros. Ab angelis malis interfecti, detrimentumque suis animabus operati, quaesiti qui nam essent, se debiles in terra fuisse testati sunt. quibus & hoc responsum est: Nonne terra Dei spaciola satis & immensa, qua profectum iretis, extitit? Isti quidem gehennam, uiaque mala incurrent, nisi uiri debilissimi, & mulieres ac infantes ingeniorum & itineris insciji fuerint: quibus forsitan Deus ueniae largitor, ueniam praestabit. Terrarum propter Deum expugnatores, & domibus suis propter deum atque prophetam quaesitum exeuntes, in terris abundantiam adipiscuntur, ibique morientes Dei misericordiam integre consequuntur. Quando praedatum pugnatum uel profecti estis, orationem aliquam uel omnes praetermittere non timeatis: si timueritis, malum uobis ab hostibus futurum, cum illi uobis summe inimicentur. ¶ Cum tu in exercitu ad orationem surrexeris, & tecum plures, quidam tecum orent, quidam arma teneant: qui deinceps uice mutata, fundant orationes, uobis arma tenentibus. Secundum eorum namque uelle, uobis illi superuenientes, & uos interficerent, & substantiam uestram tollerent. Vos item, uel infernos, uel loco pluuioso, uel lutofo manentes, arma uestra ponere, uosque bene custodire, non sit uobis taediosum, seu difficile. Eis namque deus malum contemptibile dedit. Oratione terminata surgentes, seu iacentes, Deum nomine.

nate.

rate. In loco uero timoris experte, orationes uobis bonis impositas per suas horas dicite, nec propter eos timidi, pusillanimesque sitis. Quia si uobis dolores incubuerint, & illis: similiter uos insuper, quod illi nequam, à Deo speratis, qui est incomprehensibilis & sapiens. Librum ueracissimum super te coelitus misi, ut secundum dogma nostrum inter homines iudices, nec cum malis causam ineas. Sicque tibi tuisque Deus pietatis ueniamque datur, reatus condonabit. Pro illis item hominibus, qui animam suam detrimentum operantur, minime Deo, & sui cordis arcana displicita ipsi Deo, qui omnes actus suos circueit, celantibus, ratiocinari desiste. Licet enim in hoc saeculo pro eis differas, quis in alio contra Deum causam tractabit? Vel quis adiutor erit? Omnino fornicator, & animam suam detrimentorum operator, si Deum precando poenitentiam egerit, ipsum piuum ueniamque datorem inueniet. Peccata perpetrans, nulli nisi animam suam nociuus existit, cum Deus omnia sciat. ¶ Quisquis culpam peccatumue perpetrans alij imputauerit, sibi nociuus existit. Vnde in iudicio errans, suam tantum animam nociuus, tibi minime iudicium à te iudicatum falsum praedicaret, nisi pietas amorque Dei subuenisset. Deus namque tibi magnus & abundans, te nescita docens, hunc librum atque sapientiam super te descendere desuper fecit. In eorum autem uerbis nulla perpenditur utilitas, nisi tantum illius, qui de substantia sua rem scitam elemosynamue distribuit, & concordiam inter homines firmauerit. Huic namque tali ueniam mercedemque maximam tribuemus. Omnem autem post res scitas, uiamque bonam agnitam prophetam contradicentem, ei uiam desideratam permittendo, gehenna malaque uia torquebimus. Deus enim nequaquam criminalia, sed illis minora, quibus uult condonat: cum criminale gerens, in longissimum errorem abijciet. Inuocantibus nil nisi foeminas, ferocemque diabolum, deus amorem suum retrahit. Cui diabolus inquit, de gente tua partem agnitam ego sumens, eam abuiam, & instigando ac suggerendo malo pronam efficiens, ut aures & membra tum bestiarum tum hominum secet iniungam. Omnis autem loco Dei diabolo seruitens, iacturam manifestam incurrit. Qui licet illis hoc & alia facere polliceatur, nulla penitus pollicita persoluit: Ipsique gehennam ob hoc ingressuri, non inuenient exitum. ¶ Omnes benefacientes in paradiso aquis subtus fluentibus amoena perseveranter collocabo. Hoc Dei uerbo quid est uerius? Secundum uelle uero tuum, et plurimum hominum legum, nemini male gerenti uicissitudo remunerans reddetur: Sed ex Dei parte nec suffragium nec uindictam Deo praesente reperiet. Omnis autem benefaciens, legemque rectam tenens uir, seu foemina, paradysum, ubi nullus, quantum est granum sinapis, iniuste perdit, ingredietur. Vbi reperiri potest lex melior quam hominis humilis, deo penitus deuoti, sequentis legem Abrahæ, quem electum sibi deus omnia complectens, omnia possides, dilexit. Quæstione facta de mulieribus orphanis, quibus determinata scripto minime soluitur, & quas in uxores ducere postulatis, liber hic inde gerenda tradit. Infantulis, & cæteris orphanis rectum examen facite: Deus enim omnes actus annumerat. Si mulier sui mariti discessum derelictionemue timuit, ei pacem quarere, cum pax melior sit, non sit difficile. Similiter & cæteræ mulieres auaræ, super alias zelotypæ, pacem confirmet, atque corroborent. Omnis timens & benefaciens, Deo singula sciente, mercedem accipiet. Inter uestras mulieres pacem & æqualitatem retinere cum sit impossi-

Secundum Alchoran iudecanam.

Pro malis non intercedendum.

Peccata non alijs imputanda, sed sibi.

Re non uerbis in aibus declarantes studiū legis, præmiū accipiunt.

Criminalia peccata, id est mortalia, & uenialia. Diabolus instigator mali.

Diabolus uana promittit suis. Paradysus.

Etiā minimum bonum remunerabitur in paradiso.

Abrahæ lex optima. Orphanis cauet.

Mulieres pacem studeant.

impossibile, earum contrarietates prout minus poteritis patiamini. Vobis enim pacem firmantibus, deus pius dabit ueniam. Illis quidem diuisis, cuius portionem amplitudinis suae deus immensus & sapiens, cunctaque possidens, praebit. Hominiibus quidem legum, tuis antecessoribus, tibi que, timere deum iniunximus. Sin autem, Dei cuncta scientis atque uidentis sunt uniuersa: cui si placuerit, omnia mundana & transitoria destruens, cum alijs ueniet super hoc summè potens, apud quem est, quicquid de hoc, saeculo uero futuro quislibet expetit. Viri boni, directores uel dilectores hominum, & aequilibres coram Deo testes, licet de uobismetipsis sit, uel de parentibus, seu propinquis, diuitibus uel pauperibus, cum deus omnium sit iudex, estote, nec uiam falsam & erroneam sequi uelitis. Rem etenim inuolentes, aut de recto discedentes, deus agnoscat. Viri boni, in deum credentes, suo legato libroque super eum missio, & libro quoque prius posito, & angelis a calius diei aduentus credite. Sin autem, longus error uos abducit. Prius in deum credentes, postea factos incredulos, ex hinc legales, postea moque malos, si in illa perseverent incredulitate, ipse deus penitus abhorrens, nec ueniam dabit, nec rectam uiam patefaciet. Quibus tu manifesta, quod ignem grauissimum introibunt. Loco bonorum, incredulorum amicitiam & societatem propter honoris adeptionem, cum Dei sint honores uniuersi, nemo fortatur. Liber enim super uos caelitus missus, quod cum reuentibus mandata, Dei non sedeat, nisi prius ipsis mutantibus uerbum, instruit atque castigat. Sin autem, illis cuncti & confirmis eritis. Quia deus raptores, iniustos, & incredulos in gehennam congregabit. Vobiscum blandiendo morantes, a uobis commodo lucroque suscepto, se fuisse uobiscum asserunt: Incredulis autem adueniente successu, se suos protectores & auxiliatores esse testati sunt. Saeculo uero futuro inter eos iudicium dabit Deus, illos malos bonis nequaquam praefers. ¶ Increduli Deum fallere nitentes, ab ipso potissime falluntur. Qui surgentes oratum, inconstanter & agrotata mente orationes fundentes, hominibus beneficientes censentur: cum illi nec hinc, nec illinc deum nequaquam nisi parum diligunt: nec quis, quem Deus aberrare uult, uiam rectam inueniet. Illi inquam mali & increduli, in simo septimo puteorum igneo sine omni spe suffragij mergentur: nisi qui uia praua relicta bene facientes, Deo paruerint, & se in Dei nomine in sua lege purgauerint. His namque sociandis bonis hominibus commodum, praemiumque multum a Deo speranda sunt. Vobis quidem malum inferri non uult Deus, si ei cui grates omnes reddendae sunt, in eum credentes gratias retuleritis.

Testimonium sancte reddendum.

Alchoran si des tribuatur.

Apostata peribunt.

Commercium infidelium sciendum.

Amici olla et fortune.

Astuti capiuntur in astutia sua.

Deus bene uult hominibus gratis.

Semifideles non placent Deo.

Contra portedorum petito res iudeos.

A Z O A R A XI.

Deus omnia uidens atque sciens, solis male gerentibus necem contumeliosam, uerbumque malum fieri diligit. Omnis operator boni clam coram ue, & iniuriarum condonator, ueniam a Deo omnipotente consequetur. Deo suisque legatis inobedientibus, & inter eos discutere uolentibus, seque parti, non toti, sicque rectam uiam assequi putando, credere consuetibus, uelut ipsius ueritatis incredulis, malum atque contemptum ingeremus. ¶ Credentibus autem praedictis, nec inter eos discutientibus, mercedem innumera pius ueniam largitor Deus tribuet. Illis te precaturis, ut super eos liber de caelo descendat, dic, quosdam a Moysse maius hac re petisse, uidelicet ut ipse Deum eorum oculis monstraret: & ob hoc caeleste fulgur eos percussit.

fit. Visis uirtutibus, eis taurum adorantibus ueniam fecimus, Moysiꝑ
regnum immensum & manifestum dedimus, & super eum montem extu-
limus: eisꝑ præcepto, ut se per portam humiliantes ingrederentur super-
biꝑ nihil agerent, pactum inde firmatum sumpsimus. Quod deinceps illis

*Iudaei pertinaces & duriceruices. Christus non crucifigens iudeis sed a-
liis ei similis. In: Cerdo, & alij heretici, loquuntur.*

10 interfecerunt: profites etiam se suæ cædis autores, cordibus suis non mini-
mam ambiguitatem inde gerunt. Sed eum nullatenus interfecerunt. Quia
Deus incompræhensibilis & sapiens, eum ad se transmigrare fecit. In quem
uiri legum ueraciter ante mortem credent, & eorum sæculo futuro testis
adstabit ille. Ob eorum iniuriam atꝑ malitiam, quædam prius licita illis
statuimus illicita: qui quoniam uiam Dei ferè penitus derelinquunt, meꝑ

Iudaei credent olim in Christum. Feneratores iudaei.

20 prohibente fœnus accipiunt, hominumꝑ pecunias pro mendacijs & iniu-
rijs comedunt, malum atꝑ dolorem expectant. ¶ Horum tamen constan-
tes, atꝑ sapientissimi, deumꝑ inuocantes, præceptis super te tuosꝑ præde-
cessores cœlitus missis credunt. Quibus sicut & cæteris in Deum dieꝑ fu-
tura credentibus, & orationes atꝑ elemosynas agentibus, mercedem ma-
ximam tribuemus. Vobis quidem nuncium, sicut Noë & prophetis succe-
dentibus ipsum, scilicet Abrahamæ & Ismaëli, & Isaac, atꝑ Jacob, & tribubus,
ac Iesu, & Ionathæ, & Aaron, ac Salomoni simul & Dauidi, cui dedi-
mus psalterium, fecimus. Quorum legatorum nominibus signatis, sunt &

Ismael p̄iõpheta. Psalterium Dauidi à Deo datum. Fabule iudaeæ de Moise.

30 alijs minime nominati. Moysen quoꝑ Deus affatus inquit: Isti sunt læticia
honorumꝑ nuncijs, malorumꝑ correptores, ne post ipsos missos à Deo incõ-
præhensibili & sapiente, iuste Deum ob suam accusent ignorantiam. Præ-
ceptorum tibi diuinitus datorum, quod diuina tantum perfecta sunt sapien-
tia, Deus est testis, angelicꝑ similiter, licet Dei testimonium sufficiat. Incre-
dulis aut, quos longus error abducit, & male gerentibus, Deus nec ueniã da-
bit, nec uiam nisi gehennæ, quo perpetuo manebunt, demonstrabit. Quod
ei leue fatis est, atꝑ possibile. Legato ad uos cum diuina ueritate misso, cre-
dite, ut boni efficiamini. hocꝑ uobis erit optimum. Sin aut, Dei sapientis &

Legato credendum.

40 incompræhensibilis, sunt uniuersa cœli & terræ. Sûmopere quidẽ cauendũ,
ne lege uestra quid indignum & iniustum proferatis, nec de Deo quicquam
nisi uerum dicatis. Iesus Mariæ filius, Dei nuncius, suusꝑ spiritus, & uerbũ
Mariæ cœlitus missum existit. In Deum itaq, illicꝑ suo legato credentes, ne
dicatis Deos tres esse, cum non sit nisi Deus unus, qui filio caret. Eicꝑ omni-
potenti, uniuersa cœli terræꝑ subiecta sunt. ¶ Christus quidem ipse mini-
me negare poterit, sicut & nec angeli, Deo propinqui, quin Dei subsit im-
perio. Omnem negantem se in Deum credere, & se sublimantem, Deus sue
manui subiugabit. Credentibus uero, & bene gerentibus, mercedem pro
suo merito tribuet, eorumꝑ gaudium ex proprio uelle semper augebit. In-
credulos autẽ, & se sublimantes, pœnis maximis affliget. Ita uobis lucẽ atꝑ
splendorẽ Deus ipse patefecit, qui cunctis in se credentibus, pius atꝑ propi-
cius, munimẽ firmissimũ perseuerat, suis uia rectã manifestas. Persecutãti-
bus te de iure hæreditario, hoc Dei uerbũ responde: Si quis germanã habes

Iesus Dei nuncius spiritus, & uerbũ, non tamen Deus. Qui negat filium, negat et patrem. &c. Infideles & superbi perudentur.

Hæreditariũ

absꝑ prole mortuã, ipsa mediũ substantiæ suæ relicta sortiat. Si è cõuerso cõ-
d tigerit,

tigerit, germanus totum hæreditet. Si sorores duæ fuerint, duas tertias accipiant. Si fratres uero multi, sororesq̄ plures, sexui masculino duæ partes, & foemini una tribuatur. Taliter, ne uos ignorantia turbet, Deus omnia sciens uos instruit.

A Z O A R A XII.

Cibi uctiti. **V**iri boni, in omni pacto uobiscum firmato constantes, meq̄ timentes estote, nec animalium foetus, quos illicitos dixero, cum omnes alij liciti sint, nisi peregrinantibus, comedere uelit. Peregrinanti quidem cauendum, ne uenatus interficiat, Deo prohibente, nisi prius mense prohibitionis peracto: Tunc enim uenatus summere fas censetur. Omnis Dei domum inuocans, nequaquam oblationes in alto ponat: & ut misericordiam à Deo consequatur, in ipsum credat: nec ob homines prauos à uia recta se diuertat, Deiq̄ dilectioni, suisq̄ bonis, nequaquam malis atq̄ peccatis studeat, Deum timens: quoniam ipse grauis atq̄ difficilis super rerum fines inuenitur. Sunt autem uobis hæc illicita, sanguis & morticinium, animal quodlibet nequaquam Dei nomine peremptum, & suffocatum, ac igne combustum, uel ruina morti deditum, & à lupo tactum, nisi quis illud interfecerit. Nullus item nisi per Deum iuret. Sin autem, iniuriam effecit. Malis quidem ex hinc certum erit, eos uobis nunquam dominaturos, cum hodie tibi tua lex, mihi propter te placita, donumq̄ Dei necessarium atq̄ sufficiens compleatur. Me itaq̄, non illos timete. Si cuiquam rerum istarum aliquam, quasi sibi necessarias quis quaesierit, nec culpæ nec peccati reus erit: quia Deus pius inundabit ueniam. Quærentibus à te, quæ res sint licitæ: dices, sapidæ & odoriferæ. Venatum tendens, si sui canes ab eo docti, sicut & à Deo, ipsi bectias coeperint, super eas Dei nomen inuocans, eas comedat, Deum timens, cui subest omnis rerum numerus. A modò rursum hic à Deo uobis datur licentia, ut de dapibus hominum legum comedatis, illiq̄ de uestris. Eorumq̄ foeminas bonas & timentes, ac in Deum credentes, & nequaquam amafios habentes, cum illis munera danda tribueritis, ducite. Omnis legi non credens, omnia sua perdit opera, in die iudicij connumeratus amissoribus. Viri boni, cum oratum surrexeritis, facies uestras ac manus ac brachia usq̄ ad cubitum, & pedes usq̄ ad tibias abluere, & capillos reuoluendo caput abstergere, & post coitum mulierum balneari uos oportet. Infirmi quidem, uel in itinere ab egestu, uel mulierum coitu uenientes, & aquam minime reperiētes, facies suas atq̄ manus terræ mundæ puluere tergāt. Deus namq̄ uestram diligentiam mundiciæ, officijq̄ diuini perfectionem, cum gratiarum sibi redditione, & deitatis inuocatione. Cumq̄ uos confessi fueritis coram Deo, uos foedus inter uos firmatum audire et credere, Deum timete, cum ipse arcana cordium cognoscat. Omnem tale esse decet, ut nequaquam propter homines rectum dicere sinat, sed coram Deo, omnibus timendo, quoniam omnium opera noscitur, rectum quo nihil est melius peragat, Deo credentes, & omnes benefacientes spe confirmaturo, & ueniam ac mercedem innumeram eis daturus. ¶ Increduli, nostrisq̄ præceptis resistentes, ipsi gehennæ deputantur. Viri boni, manus hominum ferè uobis impositas, ego diuertens à uobis retraxi. Vos itaq̄ me Deum, omnium bonorum tutorem, timentes adorete. Inter Deum filiosq̄ Israël pacto foederis firmato, xij. expugnatoribus res atq̄ pcones iustitiæ ministros ex eis Deus elegit, quibus & ipse dixit: Ego tribuum locum uobiscum semper presens adero. Si in me credideritis, prophetis meis fidem adhiquetur. hentes, & eis auxiliantes, & orationes ac elemosynas in meo nomine feceritis: uobisq̄

Leuitico quæ dicitur cōtinuatur. iurandum in Dei nomine. Machumet autem iurat per coelum, &c. Lex Machumetis propter ipsum Deum placita.

Venatus. Quatenus participandum cum Iudeis. Lotiones.

Deo, non hominibus seruandum.

Dubitum, an de exploratori. an de principibus. an de tribuum locum.

uobisq; dans peccaminum ueniam, paradifum & aternam manfionem tribuam. Omnem hæc linquentem, deuius error abducat. Illis autem nequam foedere firmato constantibus, amorem nostrum retrahentes, corda fua peruerfa duraq; fecimus, fuæ legis partem retinentia & diftorquentia: unde femper res iniuftas facere eos innitendo uidemus. Tu uero Deum, omnes benegeretes diligentem, pro ipfis, ut ueniam faciat, deprecare. Cum uiris item Chriftianæ profeffionis, noftræ dilectionis foedere firmato, illi quorundam eis præceptorum obliti funt. Illis autem, & iftis, hoftilitatem & infestationem ac abhorritionem ufq; ad diem iudicij, Deus immifit, eorum

10 fecundum opera fua uenturus iudex. Viri legum, uobis nuncijs uefter miffus, uos multa prius à nobis negata docturus, multa uero adhuc taciturnitati commendaturus, lucem fecum librumq; cœlitus miffum, qui timentibus Deum uiam faluam & rectam oftendit, & à tenebris eijcit, affert. Sciedum quidem eos incredulos effe, qui Iefum Mariæ filiū Deum effe dicunt. Quis enim eis quicquam faceret, inde fi Deus omnipotens, omnia prout uult faciens, cuius imperio cuncta fubiacent, Chriftum atq; Mariā, omnesq; mundanos mori faceret? Vos Iudæi atq; Chriftiani, fi Dei filij, ſuicq; dilecti eftis, pro ut uos dicitis, cur uobis culpās atq; peccata gerentibus pœnas & malum ingerit? Certe uos nihil aliud quàm homines eftis, à Deo ueniæ mer

20 cedisq; maximæ datore, ad quem omnium erit reditus, creati. ¶ Vobis, uiri boni, nunciū ueftrum alium prophetam à longe fequentem dimiffimus, ne uos iufte conqueramini, uos carere doctore, qui gerenda præcipiat, illicitaq; prohibeat. Moyfes fuæ genti perfuadens, ut Deum ipfum inuocando adorarent, quia eis propheta, & reges, ac diuites, multaq; nulli cæterarū gentium commiffa contulit, inquit: Terram fanctam, ſcilicet Hierufalem, uobis à Deo prædeftinatam, intrate retrouertentes. Sin autem, damnum & detrimentum incurretis. Dixerunt illi: Cum homines ingētes, graues, atq; fortes illic immorentur, nos nunquam niſi remotis illis ingrediemur. Tunc duo uiri Deum timentes inquit: Vosmetipfos, fi boni eftis, Deo commendantes, per portam ſuper eos ingreſſum facite, ſicq; uictoriam adipiſcemini: Illi tamen obſtinaces, quaſi Moysen improbando, inquit: Niſi prius illis expulſis, nos nequaquā aditū tentabimus. Sed tu Moyses, atq; Deus, eos expugnate, nobis hic adſtātibus. Quibus Moyses reſpondēs, ſe nullius animæ niſi ſuæ fratrisq; moderatorē & imperatorē effe, Deū, ut inter eū illoſq; malos diſcuteret, præcatus eſt. Dixitq; Deus: Noli ſolicitari, uel quicquā de huiusmodi malis hominibus cogitare. Ego namq; illos malos & noxios, xl. annos inducā, & per terras uagari faciā. ¶ Illis hiftoriam filiorum Adæ, ut ſciāt qualiter alter alterū interfecerit, retexe. Illis holocauſtū igne ſuperpoſito faciētibus, alterius holocauſtū, alterius minime à Deo collectū eſt. Vnde

40 de alteri dicenti fratri ſuo, Ego te interficiā: alter reſpondit, Deo nullius holocauſtū acceptabile, niſi timentis ipſum. Idemq; dixit: Licet manū tuā ad mihi mortem inferēdam ſuperextēderis, ego nequaquā ut te necem, manū extendā. Deum namq; ſæculi totius imperatorē timeo. ¶ Vt tu enim peccati ſarcinā ſeras, ſic igni deputandus (talem nāq; mercedē maleficus aſſequitur) minime perhorreſco. Illi itaq; diu deliberātī, anima ſua cādē fratris perſuadente, fratrem occidit, deinceps perditis aſſociatus. Coruus autē à Deo miſſus in terrā, quid de fratre ſuo gerendū eſſet, inſinuauit. Ille igit nec inertia nec pigritia reſertus, fratrem ſuū, ut coruus coruū, terra cooperiēs, ſemetipſum

Intercedentū
pro Iudæis.
Chriftianæ legem præditā
ſibi deſeruerunt.
Machumet legum lator.

Iefum Deum conſtitentes, increduli. Chriftiani & Iudæi non filij Dei dilecti, quia propter peccata affliguntur, at Pro uerbiorum reſeruitur.
Hiftoriam Num. 13. 14. perperam reſeruitur, ut ſolet.

Hiftoriam occiſi Abel, Gen. 4. uertit in fabulam.

Homicidium deinceps reum & reprehensibile notauit. Hac itaque de causa filijs Israel
scelus maxi- scripsimus, ut quisquis hominem uita priuauerit, nisi ipse primus alius in-
imum. terfector, terræq; uastator extiterit, quasi totius gentis peremptor existat:
 uniusq; uiuificator, quasi totius gentis resuscitator habeatur. Multis ad uos
 iam prophetis cū uirtutibus missis, postea tamen eorum multi in terra ma-
Grassatorum nentes iniustitiam secuti sunt. Omnes Deo suisq; prophetis resistentēs, &
pœna. ubiq; locorum, ut iniurias hominibus terræq; uastationem ingerant, discor-
 rentes, cædem & suspensionem, aut pedum uel manuum per oppositum ab-
 scissionem promerentur, atq; de terra projectionem. Istiq; tales in hoc sæcu-
 lo contemptum, & in alio grauissimum malum patientur, nisi prius illi mala
 dereliquerint, quàm uos eos aliquibus malis præmaris. Sciatis etenim, Deū
 sua benignitate ductum, ueniam daturum. Viri boni, Deum timentes, fa-
Inter se bene- cti per quæ uos ipsi propinqui sitis, studeatis, ipsiusq; nomine usquequod
fici Machu- uos meliores & elatores efficiamini, prædatores & expugnatores estote. In
met. Ite, alios credulorum autem die iudicij nulla fiet redemptio, licet tantum quantum
persequantur. bis terra caperet, pro se darent. Ipsi namq; maximis affligēdi pœnis, ab igne
Parti pœna. gliscentes exire, nunquam inde euasuri, summè torquebuntur. Furum ma-
 nus abscondantur, eo quod Dei grauis atq; sapientis offensionem & irā pro-
Remissio pec- merentur. Post malum perpetratum pœnitenti, beneq; facienti, Deus pi-
cati. us & misericors, sibi dilectis ueniam, inimicis malū pro uelle suo præbēs, cū
 ipse sit omnipotēs, eiusq; sint uniuersa, ueniā tribuet. Pro festinātibus secū-
Contra Iudæ- dū uires suas ad incredulitatē, qui scilicet ore fidē cōfidentes, corde renuunt,
os doctrinam nec curā multā nec dolorē, tu nūcie sustineas. Iudeorū falsa loquētiū, alijsq;
Machumetis cōsimilia fari persuadentiū, qui uerba distortuētē dicūt: Si uobis hæc uel il-
oppugnant. la dederit, sumite: sin autē, uos ab illo cauete, cū ex Dei parte nemini quicquā
 proficere queat, cui Deus nocere uoluerit: Horū inquam uerba nequaquā
 esse mūda Deus censet, eis in hoc mūdo dedecus, & in alio graue malū allatu-
 rus. Istos quidē sic falsa proferētes, & illicita ac iniusta præmia comedētes, si
 ad te uenerint, aut à te repellē, qd nec tibi nocebit; uel cū ueritate, quā Deus
 diligit, iudicā. Cum ipsi testamentū habeāt iudiciū Dei docens, uiaq; rectā
 & lucē ac sapientiā præstās, suis cordibus & mētibus ad gerendorū noticiā à
 Deo monstratū, cū quo propheta, timentesq; Deū, & sacerdotes atq; ponti-
 fices iudicāt, cur à te iudiciū postulant? Ego quidē timentus uobis sum, non
 homines: nec mea mādāta pro modico precio uendere uelitis. Omnis secun-
 dū Dei positum nō iudicans, malis & incredulis adnumerabitur. Est autē illi
 Exod. 21. co à Deo positū, ut anima pro anima, oculus pro oculo, naris pro nare, & dēs
 Math. 5. pro dente tribuatur, & pro uulnere cōsimile fiat. Hoc ramen condonās, Dei
 misericordiā, peccatiq; decrementū accipiet. Christū itē Marię filiū, cui cō-
 missimus Euangeliū, quod est lumē & cōfirmatio testamenti, & castigamen-
 tum ac recta uia timētibus Deū, ad uestræ legis cōplementum misimus. Omnis
 igitur euāgelij seruus, ipsius præcepta iudicādo sequatur. sin autē, malus erit.
 Tibi quoq; librū ueritatis, suorū præceptorū confirmatorē, cū quo tuum est
 iudicare, desuper misimus. Tu igitū secundū ipsum inter eos discussurus, eo-
 rum uelle nequaquā, sed solū ueritatem amplectere, cū sui cuiq; posita sint à
 nobis lex & iudicia. Sciendū quidē, Deum, si sibi placuisset, omnes gentē
 unā effecisse: sed scire quærīt, quid de suis mādatis quisq; perficiat. Sit igitur
 intentio uestra, semper benefacere, cū ad Deum uestras lites cōtrouersiasq;
 discuturū omnes redibitis. Tu inter eos iudiciū daturus, secundum Dei
 dispositū

Inter se bene-
fici Machu-
met. Ite, alios
persequantur.
Parti pœna.
Remissio pec-
cati.
Contra Iudæ-
os doctrinam
Machumetis
oppugnant.
Iuxta legem
Dei iudican-
dum.
Exod. 21.
Math. 5.
Euangelium
Christi lumen,
et confirmat
io ueteris tes-
tamenti.
Liber Machu-
metis, Christi
præcepta con-
firmat, si dijs
placet.
Deus possit si
ueller, omnes

40

dispositionem, caute ne suum uelle sequendo, te à dato tibi cœlitus in suam partem distrahant. Sciendum quidem, Deum illis malum etiam pro minimis peccatis daturum, si tuis iudicijs non obediunt. Et eorum multi sunt increduli, quaruntq; iudicia brutorum & insipientium: cum Deo non sit iudex melior. Vos uiri credentes, super uos nequaquam constitui præfectos seu iudices Iudæos ac Christianos permittatis. Omnis enim hæc agens, eis consimilis efficitur: cum Deus homines prauos ad uiam rectam minime dirigat. Viri tamen infirmi cordis, dicentes se malum sibi futurum timere, quibus suo corde reprehendenda timentibus, Deus, aliquis uel pro eo, qui sua

10 superueniet, illis obediunt, sicq; bonor; testimonio sua perdunt opera, perdendts associãdi. Viri credentes, si quis uestri suam legem liquerit, uiros se dilectiores Deus ipse diligẽdos eliget, qui p̄ij dulcisq; cordis in bonos atq; fideles, grauis autem atq; crudelis in incredulos habet. Expugnatores Dei nomine lites aggressi, nihil timeãt. Hæc sua mûnera Deus cui uult tribuit, cum ille sit diues & largus, ac sapiens & immensus. Solus Deus, suusq; legatus, uiriq; boni, uidelicet elemosynarum ac orationum factores, seq; Deo penitus subijcientes, uobis auxilientur. Pars enim illis commendata, uictoriam adipiscitur. De nostra lege ludum atq; ridiculum facientes, qui scilicet priusquã uos legi subiecti fuerãt, ei similiter incredulos, qui uos orãtes illu

20 dunt, cum sint insipientes, nullatenus uobis participes, nec uestroz tractatores negotior; statuatis, Deum timentes, si boni estis. ¶ Viri legum, cum nos in Deum credimus, suisq; præceptis super nos & prædecessores nostros missis paremus, uosq; peiores existitis, cur de nobis uindictam sumitis: imò peiores estimãdo uos ueraciter estis, & à recta uia magis deuij. Quibus Deus amorem suum retrahens, uestri quosdam simias, & porcos, ac idololatrias cõstituit. Vos item accedentes fidem uestrã cõfitemini, qui semp & aduentu atq; discessu corda gestatis incredula, Deo cordium uestroz secreta dinoscete. Hor; multi malorum studiosi, mala gerunt, & illicita præmia comedunt. Cum igit; à suis primatibus & tacenda dicãt, & non agenda gerãt, hæc

30 prætermittere nõ iubentur: Manus Dei manicis ferreis cõiunctas, ludcis dicẽtib; suas manus merito sic uinciri, seq; pessundari, uerbũ illud exigit, cũ diuinæ manus capacissimæ, & penitus expansæ, prout uult, & quantũ uult, largiãtur. Sed eor; semper error augmẽtabitur, ut minus præceptis super te cœlitus missis fidẽ adhibeãt. Vnde uobis hostilitas et abhorritio, ante diẽ iudicij nequaq; terminãda interciderit. Sed hoc quidem tibi minime curandũ, quia flãma eor; inertia Deus extinxit. Terras tamen adhuc uastatum, quod Deus abhorret, proficiscunt. Nos qdem hominibus legũ, si crederent atq; timerent, ueniã peccaminum facturi, paradysum sufficentem tribueremus: Et si testamẽti, simul & euãgelij, ac cœlitus sup eos missi præcepta sequerẽtur,

40 tot cibis totq; bonis abũdarent, quod etiã suis subsernerentur pedibus. Eorũ tamẽ pauci fidẽ obtinẽt, plurimi qdem sunt increduli. Tu donũ tibi cœlitus missum, nuncie, cæteris docẽdo tribue. Sin aut; te Deus ab illis hominibus liberabit, qui malos ad uia rectam nequaq; dirigit. Sciendũ quidem, uiros legũ nullius legi fideiue perfectionẽ assequi, nisi testamẽti et euãgelij ac huius libri à Deo positi præceptis pareãt. Hic aut; multis eor; incredulitatẽ atq; malicia & obstinantia augebit: quod tibi nullã curam iniiciat. ¶ Credentes atq; Iudæi, & angelos loco Dei adorantes, qui scilicet legem pro lege uariant, Christiani etiam, omnes hi in quã, si in Deum crediderint, & iudicij

digere in unã fidem: Atqui uult omnes seluos fieri. Homines aut; diligunt tenebras.

Magistratus fidei Machumeticæ sint. Notate uerba, signate mysteria.

Boni tantum uiri sunt ad scribendi ad militiam.

Cõtra Machumeticorum hostes.

Aeterna hostilitas indicitur doctrinæ Machumeticæ cõtemporibus. Triscentibus in seclam Machumeticæ. paradijus promittitur.

Doctrina cœlitus missa Machumeticæ. alijs tradenda. Nulla doctrina perfectior, quam uetus testamentum, & Euangelij, & Alchoran.

diem expectantes benefecerint, nihil timeant. Cum filijs Israël dilectionis
 foedere firmato, nostrorum legatorum eis deinceps missorum, quia displi-
 cita difficiliaq; illis nunciauerint, quibusdam contra dixerunt, quosdam
 Iesum Christu autem interfecerunt, hoc nequaquam certamen atque seditionem exti-
 tes, increduli. mantes, surdi caeci q; facti sunt, Deo singulos suos actus annotante. Omnes
 Imo spiritus quidem dicentes Christum Iesum Mariae filium Deum existere, mendaces
 omnis qui ne- & increduli reperti sunt. Cum Christus ipse dixisset, Filij Israël in Deum
 gat hoc, ex dominum meum atque uestrum credite: Cui quisquis socium atque parti-
 Deo non est. cipem posuerit, ingressum paradisi illicitum sibi reperturus, & in ignem
 Negat trinita ibit, in perpetuum expers adiutoris atque uindicis. Sunt iterum increduli, 10
 tem cum Sa firmantes deos tres esse: quia non est nisi Deus unus. Vnde si huiusmodi
 bellio hereti- uerbum non mutauerint, malo grauissimo percutientur. Cur igitur se non
 co, etc. conuertant ad Deum, ueniam que precentur, mirandum. Ille namque ue-
 sentia trinum ni- niam atque misericordiam illis tribuet. Christus quidem Mariae filius, non
 in personis or est nisi Dei nuncius, quem & plures nunciij praecesserunt: materque sua ue-
 thodoxe contra ra, & illi, uterque comestibilibus uescebantur. Qualiter res, ex plano per-
 fitemur. spice: & quare non credant, postea perpende. Quia loco Dei, quod nec bo-
 Magni, consi- num nec malum nobis dare potest, adoratis: cum Deus omnia sciat, & au-
 lij angelus. diat. Viri legum, nil nisi ueritatem in lege uestra sublimare, non imitantes
 Contra diuo- homines, qui prius erronei multos errare fecerunt. Filios autem Israël, ob 20
 rum inuoca- tionem. incredulitatem suam atque maliciam, ab amore suo Deus per linguam Da-
 uid & Chri- uid, Christi q; filij Mariae, prorsus eiecit. ¶ Plures se nequaquam a rebus
 sto damnatur. illicitis & flagitiosis abstinentes, plurima mala perpetrabant. Eorum item
 plures incredulorum negotia, ad quae manus extendisse nefas est, cum ob
 hoc Deus eos confundens semper in igne comburet, illis amici facti tracta-
 bant: quod nequaquam fieret, si in Deum crederent, suoq; pro-
 phetae, libroq; super eum coelitus misso fidem adhi-
 berent. Sed eorum pars plurima sem-
 per in sua manet ma-
 licia.

30.

A Z O A R A XIII.

Christianoru Grauioris hostilitatis & infestationis Iudaei semper erga nos, amici-
 praesules ne- tia uero maioris Christiani reperiuntur. Christianorum etenim sa-
 scio qui Ma- cerdotes & praesules non indignantes, praesumptuosiue, cum uerbum su-
 chumetizan- per prophetam positum audiunt, ueritatemq; cognoscunt, lachrymantur,
 tes. & dicunt: O Deus, nos cum illis bonis hominibus credentes, te nos illis
 Leuisima ra- associaturum summe speramus. Cur enim in Deum, & es quod nobis de
 tio Paradi- ueritate datum est, non crederemus? Hoc autem uerbo, sicut & omnes be-
 sum adipiscen- neficientes, paradisum aquarum fluxu dulcissimam promerentur. Incre- 40
 di. duli uero, meisq; praecipis contradicentes, igni deputantur. Viri boni,
 Iuramentum res a Deo uobis illicitas statutas, uel e conuerso, cum Deus a se prohibita
 ex animo fa- etum obligat. gerentes abhorreat, nequaquam efficientes, bona sapida uobis a Deo con-
 Eiusq; uiolati cessa, ipsum timentes, quem adoretis, & inuocetis, comedite. ¶ Iusiur-
 expiatio. andum ex corde factum, non aliud uos coram Deo reos efficit. Illius qui-
 dem ueniam adipisci studens, decem pauperes pascat, sicut suam gentem
 Vinum, alea, pascere mediocriter consuetus est, aut eos induat, uel hominem redimat.
 scaci ludu ue- Horum omnium impotens, tres dies ieiunet. Hoc itaq; propter iusiuran-
 tantur, dum

dum facturi, ea diligenter obseruantes, maxime nitetis: Deo uos sic sua secreta docenti, grates reddite. Viri boni, uinum, & aleas, & scacos, cum non sint res licitæ, sed diaboli machina, per quæ inter homines inimicitiam & abhorritionem iniicere, & eos ab orationibus & inuocatione Dei retrahere maxime nititur, prætermittite. Dimittetis igitur, an non? Sed Dei mandatum sequentes, legatoq; suo parentes, uobis cauete. r. Sin autem, non plus nuncio quàm mandatum perficere pertinet. Quando timuerint, & crediderint, & benefecerint: itemq; timuerint, & crediderint, & benefecerint: sicq; tertio, de cibis eorum nullam curam custodiamue suscipias. Deus enim benegerentes diligit. Viri boni, Deus uos in paruo uenatu manibus uestris seu lanceis sumendo tentare uoluit, ut sic timentes se dignoscat. Prohibitum faciēs, graue malum tolerabit. In mensibus igitur prohibitionis & peregrinationis, nemo bonus uenatum interficiat: quem quilibet sponte perimens, pro illius modo coram testibus in cibis pauperū apud Mecha, uel deinceps ieiunio persoluat. Hoc itaque præceptum amodo seruate, transacta pro nihilo ducentes. Deus enim incomprehensibilis & sapiens, ulterius inde uindictam sumet. Omnis uenatus maris, euntibus Mecham, ac discedentibus, ad comedendum licitus est: Terræ uero uenatus, minime. Ad Deum itaque redituri, ipsum timeate. Mechæ domum, uel mensas, ac oblationes, Deus aram hominibus constituit: ut sciant, omnia cœlestia seu terrestria comprehendere sapientia Dei, omnia scientis. Qui licet pius & misericors sit, grauis in fine censetur. Ad prophetam nil nisi mandatum patefacere pertinet, Deo sciente singula, manifesta scilicet, & cordis arcana. Mala & insipida, licet ipsa plura sint, saporiferis minime coæquatur. Homines sapientes, ut in anteriora procedatis, Deum timeate. De præceptis huius libri quare quis quæstionem querimoniamue mouet? Post Alchorā enim positionem, quicquam inde mutare nefas est. Et mutatio si fieret, uobis iram atque molestiam generaret. Hæc & his similia, priusquam uos, cæteri quæsiuerunt, sed eis postea minime crediderunt, nec Bahiratin, nec Cehibatin, nec Cehiletin, nec Ham Deus mandauit. Increduli quidem, & minime Deum adorantes, deoq; mendacium imponentes, cum ipsi postulatur præceptis à Deo positus suoq; legato fidem adhibere, inquit, se nolle quicquam imitari, nisi quod parentes sui imitati sunt. Quibus talis fit obiectio: Vtrumne patres, nisi uiam rectam tenentes, imitamini? Viri boni, cum cuiusque sua sit anima, nec sibi rectam uiam proficiscenti alius error noceat, uos ad Deum, omnia facta uestra uobis dicturum, conuertamini. Inter uos item testimonia facite, cum quis ad mortem hora diuisionis appropinquauerit. sint que duo uestri, aut alius professionis, testes. In itinere uero mortem præoccupatos, usque post orationem terminatam, tenere debeatis. Suique testes per Deum iurabunt. Sed nec quicquam falsitatis apponere, nec minus dicere, nec pro pecunia testimonium uendere, cum quilibet modorum istorum peccatum pariat. Si eos tamen illic peccare contigerit, alij super eos testimonium dantes, iureiurando probent suum testimonium uerius quàm priorum existere. Deum timentes, ipsum exaudiant, cum ipse malos uiam rectam nequaquam doceat. Dic Deum omnes nuncios congregaturum, eosque quæret quid scilicet proficuum quisque fecerit: quod tamen nequaquam eorum est scire, sed ipsius Dei, qui cuncta nouit cordium arcana. Deus Iesum Mariæ filium affatus,

Legati officium exponere, mandata.

Venatio licita quando.

Mechæ.

Alchorā, dicitur Strina non uocanda in dubium.

Patrum traditiones eadem facilitate reijciuntur, quæ allegantur. Testamenta.

Testimonia.

Legatorum Dei iudicium. Iesus animam habet mundam & benedictam.

Miracula par- tus, cui tribuit animam mundam atq; benedictam, qua iuvenes & infantu-
 tim uera, par- los affatus est, & formis uolatilium luteis à se factis insufflans uolatum præ-
 tim ficta. buit. Cæcum natum, atq; leprosum curauit: Mortuos resuscitauit: quæ item
 v. s. cap. librum, & sapientiam, nec non Euangelium & testamentum docuit, inquit:
 Te sic ad filios Israël cum uirtutibus meo uelle ueniente, eorum increduli
 magum esse perhibent. Tu uero de bonis tibi matricq; tuæ diuinitus datis,
 mihi gratias redde. Deo item à uiris uestibus albis indutis quærente, an in
 se nunciūmq; suum crederent: responderunt, Ita, credimus, & tu testis es.

De mensa ^{caena domini} ^{ca more suo} ^{nugatur.} ^{Pascha.} Inde eisdem à Iesu Mariæ filio quærentibus, an Deus super omnes mensam
 coelestem ponere potens esset: Iesus ipse respondit: Si creditis in Deum, ip- 10
 sum timete. Illis autem dicentibus, Volumus inde comedere ad nosi orum
 cordium confirmationem, utrum te uerum dixisse sciamus, cum nostro te-
 stimonio confirmemus. Deus inde sic exorat: O Deus, nobis mensam cœle-
 stem quæ sit nobis pascha, omnibusq; presentibus, primis scilicet, atq; cæte-
 ris, atq; miraculum tribue. Quem Deus exaudiens inquit: Illis eā præbebo.

Iesum negat ^{Deum esse.} Sed quisq; eorū deinceps incredulus factus fuerit, eū præ cunctis mūdi gēti-
 Mariam pro ^{Dea coli obij-} ^{erentur.} bus, pœnis atq; miserijs affligā. Ipsi iterū Deo dicenti: O Iesu Mariæ filii, tu
 sit. Quod uir- ^{nam non qui-} ^{bus in com-} ^{peteret.} per suades hominibus, ut Dei loco te matremq; tuā duos deos habeāt, & ue-
 nerentur: respondit Iesus, Nolit Deus, ut ego quid præter uerum dicā. Et si
 ego protulī, tu nosti. Quia tu omnīū secreta cordiū noscens, mei cordis arca- 20
 bus in com-
 peteret. data tua dixisse, scilicet quod te Deum meum atq; suum inuocēt, & adorēt:
 quorū quā diu tibi placuit, testis affui. Nunc autē tu, qui es testis omnīū, post
 quā ab illis ad te me sublimasti, eorū cognitor existas. Quibus si malum fece-
 ris, gens tua sunt: Si cōdonaueris, tu es incomprehensibilis & sapiens. Dicit
 Deus: Nunc instat dies, quo sua uindictis ueritas proficiet. Eis etenim ueniā
 quoniā me secuti sunt, quod sibi præ cæteris lucrū est maximū, & paradysum
 aquarum fluxu dulcissimam, ubi perseuerent, tribuam. Ego namq; Deus o-
 mnipotens, cœlo & terræ, & uniuersis quæ sua capacitas continet, impero.

A Z O A R A XIIII.

30

DEo cœli terræq; creatori, qui lucē tenebrasq; posuit, grates reddēs, ip-
 sum inuoca: q; tui cunctorumq; plasmator, uobis terminum & placitū
 ab eo præcītū imposuit: qd uos ambigētes, nunc sic esse, nūc nō esse dicitis.
 Sed ipse cœlo terræq; manens, omnia nostra benefacta, tā arcana quā manife-
 sta, dinoscit. Increduli uerō, alium Christi Deo consimilem & æqualem po-
 nentes. nūc. Tu quidem nequaq; ad eos cum Dei miraculis manifestis uenies: quo-
 qualem Deo-
 ponentes. mīā ea uelut odiosa atq; cōtraria reſciūt, & ueritati ad eos uenitī cōtradixe-
 runt. Nunc autē ad eos scientia rei, quā irridebāt, ueniet. Nonne uidere que-
 unt, quot gentes nostra tēpora præcedentes, quibus præ cæteris diuitiæ &
 uitę quantitatē dedimus, & aquas de cœlo uenire, riuosq; subtus currere se 40
 phetas peric-
 runt. fidē Al-
 corano ca-
 piat. in quarta positum manu tetigissent, dicentes, illi credendū esse, si uel super
 angelos, uel cum illis uenientem, poneretur. Quod nos minimē curamus. Si
 Alcor. an fides abnegatur, ¶ Illis qui nuncios te præcedentes deriserunt, secundum irrisionis modū
 quia per quar-
 tæ manus tra-
 ditæ. atque mensuram pœna præparatur. Terras perscrutando perquirite, quis
 finis contradicentium fuerit. Tu uero quem cœli terræ que domitor rem
 esse

esse firmas: Inquit, Deum: qui p̄ssimus die ueracissimo, quo contradicentes omnes, licet: nesciant, suas ammittent animas, omnes coadunabit: cuius omnia scientis & audientis, sunt uniuersa, mobilia scilicet, motiue carentia. Nocte dieq; neminem nisi Deum coeli terraeq; factorem, qui cunctos nisi semetipsum cibat, uobis in negotijs uestris adiutorem uocate. Præceptum est quidem, ut primus in Deum credat, ne cõnumeretur incredulis: qui nisi fecero, me malum grauissimum die magna passurum pertimesco. Illa die, inde recedēti Deus pius ueniā, quod est immensum, largietur: cuius ictum & illationem poenæ nemo reuelabit, beneficiumq; nemo nisi ipso doctore
 10 prænoscet. Ipse enim est omnipotēs, imperatorq; sapiēs, uim atq; uirtutē super gentē suā obtinens. Qui cuius testimonio nil maius est, inter me & uos testis affidet: qui mihi hunc Alchoran, ad uestri correctionē atq; castigatiōnē, misit. Sed uos alios cum ipso Deo esse testamini. Ego uero nō alium nisi ipsum unum, præter quē nō est alius, cum ab hoc quod uos dicitis, ego penitus sim liberatus. ¶ Non minus quā prolis suæ detrimētum, atq; perditio animarū incredulorū innotescit his, quibus librum dedimus. Quid enim peius est, quā Deo mendacium imponere, suisq; uirtutibus cõtradicere? His profecto nunq̄ suum beneficium Deus afferret, eisq; die congregationis omnium dicit: Vbi sunt uestri participes, quos uobis auxiliaturos credebatis?
 20 Tunc tandē se errasse cognoscētes, inq̄niet: O Deus, nos fuimus increduli. Considera qualiter errando, mihiq; mendacium imponēdo, suis animabus nocuerunt, eisq; parentium oculis repagulum, auribusq; plumbum immisimus. Qui licet omnes uirtutes, omniaq; Dei miracula uiderēt, nunq̄ nisi tecum disceptatione facta credent: cum dicāt hæc nequaq; fieri, nisi per primas incatationes. Eos tamen, minime credentes ei, de ipso malū auditū turbat atq; molestat. Nec ipsi alij quā suis animabus officiant. Isti q̄dem in igne ponent, suo corde prius retenta propalabūt, tādē dicendo: Si liceret nobis regredi, Dei præceptis pareremus, nosmetip̄os efficiendo bonos. Sed si dare tur reditus, ut prius, mendaces effecti, nullā nisi suam uia rectā esse, & se minime resurgere dicerent. ¶ Si quæreres ab illis, quādo stabunt ante Deum, hoc ne uerū sit an nō: ita esse, per Deum affirmarent. Sed Deus eis dicit: Gustate malū, ob errorem uestrum & incredulitatem. Qui congregationi ante Deū usq; ad horā subitā cõtradicunt, perdendis associati, se nimis ob incredulitatē errasse cõfitentur: quādo sua peccata nimis eos aggrauāt atq; premunt. Mundus autē iste nil nisi ludus est atq; ridiculū, quem tamen insipientes plus assequuntur. Alius uero melior est, curia timētibus Deū. Scio te molestari atq; pigere, quod ipsi tibi cõtradicunt. Sed ipsi cū sint increduli, Dei prius præceptis resistūt. Alijs q̄dem legatis priusquā tibi cõtradicendo resistebāt, sicq; obstinaciter eis flagitium atq; malū intulerunt, usquequod diuinum illis subuenit auxiliū. Dei tamē uerbum nequaq; suo uerbo immutare queunt, prophetarū sine cognito. Si tibi molestum sit atq; graue, qd tibi minime credunt: si tibi sit possibile, totā terrā perscrutare, aut cœlos per scalas ascēde, ut cum uirtutibus atq; miraculis aduenias. Nonne si Deo placet, omnes sub eadē lege uiaq; recta colligeret? Tu igit̄ brutis assimilari desiste.

A Z O A R A XV.

TV nullatenus eū auditu carentibus sermonem in eas. Deus mortuos re-
 suscitat, & ad se redire faciet. Petentibus ut eis uirtutes miracula-
 que Dei facias, dic, Deum omnipotentem illa facere, licet plures eorū hæc
 igno-

Alchoran, d
 Deo exhibi-
 tus, ad corri-
 gendos homi-
 nes.
 Vnus duntaxat
 Deus.

Obdurati, &
 excæcati.

Resurrectio =
 ni & iudicio
 generali cõs-
 tradicentes.

Sæculum hoc
 fabula & som-
 nium.

Non disputan-
 dum cum in-
 credulis.

Ignorant. Omne genus animalium terrestre, seu uolatile (hic enim liber nil
 prætermittit) sic ut uos ad Deum redibit. Nostris præceptis contradicen-
 tes, surdi mutique, obscura gestant uelamina: Deo, quibus uult, rectam uiam
 monstrante: quos uult, aberrare faciente. Si uos hora resurrectionis ira Dei
 percusserit, quem tutorem aduocabitis, nisi qui malum uobis subtrahere,
 uel illius detrimentum aut obliuionem facere potest? Plures etiam gentium
 ante tempus tuum summis afflictionibus atque malis, ut ad uiam rectam con-
 uerterentur, astruximus: sed eorum pluribus factis lapideis, diabolus sua
 mala dulcia formosaque suis apparere uisibus effecit. Illis itaque sic oblitis præ-
 cepta nostra, omnium rerum portam & abundantiam, usquequo nostra mu-
 nera summum sibi contulerunt gaudium, aperuimus. Tumque secundo à no-
 bis ipsis subito capti & desperati, stupidi que facti sunt, & eorum primos atque
 postremos prostrauimus, gratias Deo cunctarum gentium domino, Deo
 uobis auditum atque uisum auferente, cordaque uestra sigillante, & alius nequa-
 quam deus ipse reintegrare potest. Me taliter res intelligi faciente, quare non
 creditis? Ita quidem Dei subito patenterue contingens, non nisi gentem
 malam subruit. Legatis autem meis nil aliud iniungo, nisi quod uobis opus
 bonum & gaudiorum effectum persuadeant, & illicita nefandaque prohibe-
 ant. Quibus omnis credens, & se diligens, ac benefacens, nil timeat, cum nil
 mali passurus sit. Nostris autem præceptis resistentes, malum iraque Dei pro
 factis suis trucidabunt. ¶ Nec arcana Dei, nec ipsius arcam me possidere,
 cum non sequar nisi quod mihi missum est à Deo: nec me angelum existere,
 cum nec æquales sint cæcus atque uidens, quod uos sic esse cognoscitis, unquam
 confirmabo. Huiusmodi sermone Deum timentibus, ut ipsum prorsus imi-
 tentur, ipsumque timeant, cum nullus alius eis auxiliari queat, persuadens,
 Deum mane uespereque deprecates, Dei querendo faciem, ab eo minime repelle.
 Sin autem, malis associaberis, cum nec suorum operum numerus tibi, nec tuorum eis
 impute. Ceteri uero plures alios, inuidia sola repressi, bonum diuinitus datum
 patefacere noluerunt: licet Deus sibi gratias afferentes dinoscat. Sed tu cunctis
 ad fidem uenientibus, præceptaque nostra sequentibus dic: Salus Dei super uos,
 cuius anima misericors est, & piissima. Quisquis uestri post malum ignorater
 gestum à malo declinauerit, & benefecerit, ueniam & misericordiam à Deo conse-
 quetur. Ut incredulorum uie patefiant, res penitus discutiede sunt. Ego quidem
 castigor, ne inuocem uel adorem, quod uos loco Dei adoratis. Nec uelle uestrum
 amplectar: quoniam uiam rectam, secundum Dei mandatum nusquam errans, licet
 & uos contradicatis, proficiscor. Nec est apud me, ad quod uestri festinet ani-
 mi: quia solius Dei, qui est ueracissimus, & discussor optimus, cuncta sunt au-
 dacia. Si id quod affectatis, nostræ subesset manui, inter me & uos res ad effe-
 ctum tenderent. Deus autem malos discernit, apud quem sunt secretorum clauis: Cum
 ipse solus uniuersa terra marique contenta, omniumque foliorum sarentium nume-
 rum, ac terræ germina, siccum item omne & molle, uelut apud illum in libro firma-
 tius dinumerat. ¶ Solius Dei est, omnia facta uestra diurna dinoscere, & uos
 nocte mortificare: & deinceps uos expergefaciens die, & secum uobis omnia
 facta uestra dicturus, uos ad eum redituros ad placitum scitum ducens, uelut om-
 nibus gentibus imperans: uos custodit usque ad mortis horam, in cuius mo-
 mento festinatissime uobis mortem inducit, ille committit, deinceps omni-
 bus ad se uersis, Deus ipse dominus noster cuncta cito dinumerans, iudici-
 um dabit. Nubibus maris & terræ uexati, inuocantes atque timentes, & se
 humilian-

Gentes incre-
dulae punite.

Legati offi-
cium docere.

Quis haberi
uelit Machu-
met.

Non imputan-
tur aliena o-
pera.

Doctrina pro
paganda.

Remissio pec-
cati.

Afflictiones
sustinere se di-

cit, ob uerita-
tem & inuo-

cationem uni-
us Dei.

Deus habet
clauis secre-

torum.

Providentia
Dei, uel po-

tius omni-
entia.

Deus omnium
gubernator.

In periculis
Deum confra-

gentes, postea
sunt ingrati.

humiliantes, quærenti, Quis liberaret eos? dixerunt: Si nobis præsidium atq; suffragium in his malis feceris, nos ulterius reddemus gratias. Ille uero respondens ait: Ab ijs & ab omnibus malis uos Deus liberabit. Vos tamen uestra manentes malitia, non credetis. Est tamen Deo possibile, uos ira sua pessimisq; pœnis undiq; circumdare, & uos schismatibus, & alternis contrarietatibus induere, uestriq; quosdam aliorum expugnatores & infestatores efficere. Rebus taliter ad uestri noticiam explanatis, licet ibi nil sit nisi uerum, uestra genti maliciosi contradixerunt. Quibus tu dicas, nequaquam uestri custodes existere. Hora namq; scita omnium dictorum atq; factorum probatio censetur. His quidem dubitantibus de præceptis nostris, te usq; uerbum aliud proferant, subtrahe. Cumq; diabolus tibi rerum obliuionem ingesserit, memoria restaurata, cum malis hominibus ulterius ne moreris. Timentibus quidem Deum, nequaquam malorum numerus adscribitur: sed ut eos castigando, ad Dei noticiam atq; timorem reducant. Suam legem pro ludo ridiculoq; tenentibus, & de huius mundi uita tantum sollicitis, manifesta, quod ob actus suos nullius boni spem neq; suffragium à Deo uenturum expectare debent, sed iram Dei & flammam ignis, uelut omnes increduli. ¶ Vñs rectis nobis à Deo patefactis, cur in fine nostro uertentes, impotem boni maliue uenerantes adorabimus? Sicut ille brutus & inscius, qui à diabolo seductus & irritus, socios aduocat, dicens: Venite, hæc est uia recta. Sed illi solius Dei uiam rectam esse firmant, sibiq; mandatum esse, ut non nisi dominum totius mundi inuocarent. Orationes itaq; coram Deo fundite, ipsumq; time. Quia ipse cœlum terramq; cum ueritate fecit. Ad quem omnes redibitis: Quo dicente, Fiet, facta erunt: omneq; uerbum eius uerax, secundum quod ipse iudicium illa die daturus, cum buccinis canere faciet, ut omnes res absconditas atq; manifestas agnoscat, ipse sapiens elocutor. Abrahæ patrem suum Azar increpando quærenti, cur imagines sibi deos efficeret, unde ipse gensq; sua tota in errorem manifestum incideret, dixi: Te quicquid inest cœlo terræq;, docebo, ut tuum cor firmum atq; fidele sit. Nocte deinceps superueniente, uidens Abraham stellam, inquit: Hæc est Deus. Sed cum eam in occasum tendentem agnouit, inquit: Rem transitoriam, & in occasum tendentem minime diligo. Lunam item orientem aspiciens, inquit: Hæc est Deus. Sed eadem ad occasum tendente, dixit: Nisi Deus me rectam uiam docuerit, erroneis adferibar. Sole deinde oriente, eum esse Deum, quoniam maior erat, firmat. Sed eodem in occasum uergente, dixit: Vos homines, à uestra credulitate fidēque, cum falsa sit, amodo recedo. Ad Deum enim cœli terræq; conditorem faciem meam uerti, ulterius nequaquam incredulis adscribendus. ¶ Hominibus suis inde secum disceptantibus, inquit: Contra Deum uiarum rectarum doctorem, huiusmodi causam atq; certamen agite, non contra me derelinquentem uiam uestram. Nihil enim ulterius efficiam, nisi præceptum Dei: cuius scientia complectitur omnia. Vnde uos minime memores estis: quum uos non pertimescatis, in Deum non credere, & ab ipso non statuta sequi, uiam uestram quare timendo sequerer? Scius ne, quis nostrum nil timere promeretur? Illis uero non respondentibus, inquit: Credentes in Deum, suæque fidei nullum malum annectentes, uiam rectam proficiscuntur, timoris expertes. Huiusmodi rationem Abrahæ contra gentem suam tribuimus, & quem uolumus, super cæterorum gradus

Contentio pœ
na perfidiae.

Cura seculi
occupati &
legem contem
nentes, à spe
felicitatis ex
cidunt.

Contra diuo
rum & qua
ginum adora
tionem.

Verbum Dei
firmum.

Abrahæ &
Tharha di
scepsatio de
idolis.

Fabula iudaica,
orta ex eo,
quod Philo et
alij, tribuunt:

Abrahæ A
stronomie
scientia egre
giam: indeq;
fidei ueræ occa
sionem.

Præceptum
Dei, uera sa
pientia.
Credentes &
bene agentes,
tuti sunt.

gradus exaltauimus: cum ego Deus sim, Deus sapiens & incomprehensibilis. Isaac rursus, & Iacob, & Noë predecessori suo, suisque posterioribus Dauid, & Salomoni, & Ioseph, & Moyse, & Aaron, & Zachariæ atque Iohanni, & Iesu ac Helia, omnibus scilicet his bonis, & Samueli & Ezechia, atque Loth, uias rectas patefecimus, & eos super omnes gentes exaltauimus. Et similiter quosdam parentum suorum, & fratrum, suorumque successorum re-

Si non credat Saraceni libro Machumetis, ad alios digniores transferetur.

Moyse doctrina probat, si ubrum datum.

Moyse lex partim scripta, partim non comprehensa, ut Thalmudici Iudei etiam tradunt.

Petitione principij probat, si ubrum datum a Deo.

Nudus in terram ueniens, nudus exit.

Patroni et intercessores non ualent coram Deo.

Stelle, signa.

Rerum omnium origo ex una anima.

Quidam asserunt, demones esse diuinae conditionis: et Deum habere filios et filias.

Increduli relinquenti, non cogendi armis.

rum iter duximus. Ita Dei lege sibi dilectis patefacta, si fierent increduli, omnium suorum operum iacturam incurrerent. Si illi quibus liberum & iudicium atque prophetam dedimus, non crediderint, ipsum credere uolentibus commitemus. ¶ **C**redentibus itaque Deus, quos nequaquam ceteri sequuntur, uias rectas manifestauit: nec ante precium aliud pro huiusmodi re postulat, nisi gentem suam ammonere atque docere. Dicentes Deum non posuisse quicquam super aliquem, interroga, quis Moyse liberum clarissimum homines edocentem plura, quorum quaedam chartis inscripta propatum. Iatis, plura quidem absconditis, tradidit: Sed ille quidem nec uobis, nec parentibus uestris omnia enodauit. O Deus, eos in ambiguitate disceptatione sua dimitte. Mater uillarum, circaque positis uillis atque credentibus aduentum alius diei persuade, ut hunc liberum multiplicantem probantemque ueritatem, obseruationes orationum, ceterorumque beneficiorum praecipitorem credant, atque sequantur. Quis est deterior, magisque reus, quam Deo mendacium imponens: uel se missum fuisse nuncium falso perhibens: uel si bi possibile leueque fuisse, se talem liberum facere, qualem Deus edidit: Quid ei in mortis articulo, angelosque manus eorum tenentes, & taliter alloquentes eos uideretis? Vos hodie malum atque contemptum ob mendacia Deo a uobis imposita, suorumque mandatorum contradictionem accepturi, uestras animas emittite. Et sicut uitam ingressi, semoti accedite, omnia uestra retro relicturi. Vbi sunt uobis polliciti, se prece sua que potentia uobis suffragari, participesque fieri? Nusquam uideo. Hodie uestrum errorem discutiet Deus, qui grana fructuum diuidit, & ex mortuis uiuos & e contra facit: & diem ac noctem discernens, noctem quieti deputat, & solem ac lunam certo numero promouens, stellasque uarias disponens, ut per eas nocte, terra marique rerum aliqua sumatur notitia. Aquam ad ortum omnium rerum atque nutritionem, quales sunt res uirides, grana simplicia, atque multimoda, palmæ ac uites, & oliuæ, malaque punica, similia atque dissimilia, quæ omnium ortu suo, tum cremento credentibus in Deum magnum praestant miraculum, e caelo mittit, qui uos omnes natos atque foetus ex una produxit anima. Hic quidem Deus solus est, & unus incomprehensibilis, & sapiens, nec aliud quisquam corde suo gerat. ¶ **Q**uorundam quidem est positio, diabolos socios atque participes Dei esse, ipsumque Deum filios & filias habere. Ipse uero omnium conditor, omniumque cognitor, praeter quem non est alius, nihil nouit talium, qui omnibus uisibus incomprehensibilis, omnium oculos atque mentes penitus penetrat. Nunc autem uobis praepcepta manifestissima largitus est: quorum ignorantia, seu notitia, cuiuslibet insita, suæ semper incumbit animæ: Nec enim tu semper illis, nec ego tibi semper custos insidebo. Tu uero res ita discernens, illos Dei mandata, praeter quem non est alius, edoce: cum Deus uult eos recto tramite proficisci. Ab incredulis quidem, nihil mali seu contumeliarum illis inferens, licet illi per iram & inscientiam de Deo male loquantur (cuique namque gentium sua sibi placita formosaque uideri fecimus) recede.

10

20

30

40

recede. Ad deum autem cum redierint, opera sua deo pendente cognoscant, & per Deum ipsum iurabunt, se nuncio credidisse, si quem habuissent. Apud deum solum sunt ea, quæ quaritis. Quibus forsitan cum aduenerint, non credetis. Deus autem incredulorum corda, quia prima uice non crediderunt, probabit: & nos eos prauis cogitationibus suis immorari permittemus.

A Z O A R A XVI.

Licet eos cum angelis, ac etiam cum mortuis loqui, & omnibus mundi rebus atque uoluntatibus abundare fecerimus, nunquam tamen nisi deo uolente fidem assequerentur: eorumque pars plurima brutis animalibus assimilatur. Cum cuiusque prophetarum homines atque diaboli, quorum sermones auscultat, semper increduli, dicentes eos ueros esse, cum de nihilo sint, aduersentur, Deo permittente, hos & illos, locutionesque suas dimitte, Deus quidem iudex omnium optimus, hunc librum boni malique discretiuium, & ueracissimum, illis testibus, quibus ille missis uobis largitus est: nec tu sicut plures sis, nunc hoc negans, nunc affirmans. Hic namque Dei omnia scientis & audientis uerba, uera & recta, quæ nemo mutare poterit, completa sunt. Sed si plures, nil nisi dubium & ambiguum sequentes, imitari uolueris, te profus deuiare facient à uia recta dei, quæ perspicaciter credentes & incredulos discernit. Cum omnes in deum credentes, suisque præceptis obediens, licite de rebus omnibus, super quas nomen dei inuocatum est, de alijs uero nequaquam nisi necessitate cogente, uelut superius dictum est, comedere queant, eos minime comedendo sequantur: quos uelle proprium, non aliqua discetio trahit in errorem: quos & Deus annotat. ¶ Cum opere penitus, clam atque palam, mala semper euita, Omnis namque peccans, æquam sui meriti mercedem accipiet. Nullatenus quicquam, supra quod Dei nomen non inuocatum fuerit, comedatis, quia peccatum est: diabolique suis persuadent hominibus, ut uobiscum inde disceptent. Quibus si uos assenseritis, eritis increduli. Nos autem mortuos ad uitam reducimus, lucem dando, qua inter homines morari queant. Incredulis quidem, & in tenebris sine termino manentibus, modum suæ sectæ sibi formosum apparere fecimus. Singulis uillis maiores à nobis constituti, se callidos & astutos facientes, se decipere cæteros arbitrantur. Sed licet ipsi nil inde cogitent, animas suas solummodo fallunt. Isti dei uirtute superueniente, obstinaciter dicunt, se minime credere, nisi prius sibi dato diuinitus, quod nuncio tributum est. Deus autem scit, quibus præcepta sua committit, & quem sibi nuncium elegit. Ista dicentes, contemptum atque poenam ob dolum suum à Deo suscipient. Eorum cor capax & immensum ad legis intelligentiam Deus efficit, quos uia salutis docere quiuerit: quos uero errare permittit, illis malum inferens, cor angustum & anxium, ut tamen & ira sursum tendens, generat. Hæc est uia dei recta, quæ singula reminiscens discernit. Quibus Deus dans donum salutis, auxilium atque gaudium secundum opera sua præbebit. Cum omnes coram Deo congregati, diabolos de derisione atque deceptione hominum increpauerimus, confessique fuerint homines, se his & illis credidisse, & ad horam iniunctam congregatos esse, Deus eis dicet, qui est incomprehensibilis & sapiens, quod in igne perpetuo manebunt, nisi quos ipse uoluerit. ¶ Plebs hominum atque diabolorum, nonne uobis meus missus est nuncius, qui uos meas uirtutes atque mandata, & huius diei resurrectionem

Diaboli de m
bilo sunt.

Diuinus eos
dex Alcoran.

Per diuini nos
minis inue
tionem alimen
tum sanctifica
catur.

Vetiti et con
cessi cibi, ut
12. cap.
Edere sine bea
dictione, pecc
catur.

Deum sedu
ctionis huius
na auctorem
dicit. Verum
non eo sensu,
quo Paulus
ad Theß. etc.

iudicium ge
nerale.

tionem & aduentum ante me doceret? Dicens, Ita: Sed se stulto mundo credidisse, animarum suarum testimonio confirmabunt. Deus cuius suorum factorum, expers obliuionis, nullis malum inferre desiderat: cum ipse sit piissimus, & omnium abundans. Cui, si uoluerit uos delere, & deinceps quos uoluerit renouare, uelut de filijs uestrorum prædecessorum fecit, tum possibile, tum leue est. Quod quidem uobis accideret, sed uos minime creditis. Vos itaque pro more uestro & uelle facite, sicut & ego pro meo. Vos autem deinceps uidebitis, quem hoc factum finem habebit, & ad quid quisque uestri deueniet. Sciendum quidem, Deum nequam auxiliaturum malis, qui uerbotenus Deo partem suarum frugum atque pecuniæ ponunt, dicentes: hic est pars Dei, hic nostrorum participum: sed iudicio nequam atque prauo, portio participum minime deo, Dei uero participibus præbetur. Eisdem quoque sui participes prolem suam interficere, sicque contra legem suam litem inire, quasi decens atque formosum persuadendo fecerunt. Quod minime facerent, Deo uolente resistere: sed eos in suis operibus immorari permittit. Secundum quosdam omnes bestia agricolæ cuiuslibet, nisi quem uoluerimus, ad comedendum sunt illicitæ. Secundum alios, latera tantum: & secundum alios nulla, super quam nomen Dei inuocatum fuerit. His omnibus hæc non nisi falsa Deo superponentibus, pro suæ locutionis modo Deus ipse retribuet. Dixerunt item, omnes foetus in uentre bestiarum comestui licitos, si masculi fuerint: illicitos uero, si foeminei. Et si mortui, omnes comestiones sint participes. Hi quidem omnes pro modo dicendi mercedem accipient. ¶ Suorum interfectores filiorum, licet nescij, perdonis associandi, & bona sibi diuinitus data non secundum Dei præceptum illicita statuentes, & Deo mendacium imponentes, errantes atque deuij facti sunt. De fructibus, quos omnes deus, faciens uineas iacentes & sursum eleuatas, & palmas, messesque dissimiles, & oliuas uarias, uobis tribuit: cum tempestiui fuerint, comedite. Cumque collegeritis, inde reddenda persoluite, sed non superflue. Deus enim odit superflua. Cum bestiarum quadam ad sarcinas leuandas, quædam tantum ad decolandum sint commodæ, uos de bonis uobis à Deo datis comedentes, errorem diaboli, qui uobis maximus hostis semper aduersatur, non sequamini. Parilium VIII, camelorum, & boum, caprarum, & ouium, de singulis scilicet duorum, utrum masculos an foeminas ueraciter illicitis annumeratis? Vos hæc testificantes, quando diuinum inde præceptum habuistis? Quid peius deteriusue, quam Deo malos minime uiam rectam docenti, mendacium imponere, & hominibus inscijs errorem immittere? In omnibus quidem, nisi diuinitus mandatis, nil comedere uolenti illicitum & contra legem reperio, nisi sanguinem, & carnem porcinam, & morticinum. Ex his tamen necessitate cogente comedenti, Deus in sibi dilectos pius, ueniam dabit. Iudæis autem, ob suam maliciam omnia fecimus illicita, unguulam continuam habentia, & uaccarum ac ouium pinguedines, nisi costis aut carni uel ossi commistas, quod licet ipsi contradixerint, Deus sapientissimus atque pius, eis suam non subtrahet maliciam. Dicent tamen increduli, se parentesue suos nequaquam incredulos, uel eis aliquid illicitum fuisse, si Deo solum placeret: quod & prædecessores sui fecerunt, usque dum malum grauissimum eis incubuit. Si quid constans atque scitum habetis,

Sacrilegorum damnatio.

Opiniones de uetitis animabus.

Occisores liberorum, & concessa in cibum illicita statuentes, & Deo mendacium obtulerunt, pariter puniendi. Fructus uitium concessus: non tamen uinum. Modus in benescentia. Leuit. 11.

Dispensare licet ex necessitate.

Quare Iudæis tot uetita sint. Disputat contra Iudæos Andabatarum more.

10

20

30

40

betis, coram uentat, nec ulterius pro more uestro rem incertam sequamini. Deus quidem, quo uolente omnes uiam rectam sequerentur, omnem uestram controuersiam discutiet. ¶ Vestri participes, testantes Deum res predictas illicitas fecisse, quibus uel incredulis legicq; resistentibus tu nullatenus assentias, assint, ut quas sibi Deus res illicitas proposuit, addiscant. Nullum igitur illius participem faciant: parentibus suis auxilientur: prolem suam nullatenus ob paupertatem (his etenim ac illis metum dabimus) interficiant: nec aliud unum, quod Deus illicitum posuerit, deinde nil culpabile clam palam ue perpetrent: Orphanorum pecunias ante
 10 dies ueneri statutos nec rapiant, nec dispergant: Examen atque pondus recte trutinent. Hæc præcepta Deus, hancq; uiam rectam, si reminiscimini, tradidit. Eam itaque non plures uiarum uarietates, ne discrepimini, sequentes, Deum timete. His peractis, Moyse librum, prædicti confirmationem & complementum, omniumq; rerum discretionem, & uiam, atque misericordiam omnibus credentibus se redituros ad Deum, præbui-
 mus. ¶ Librum utilimum è cælo missum sequentes, ut misericordiam adipsamini, timete: nec dicentes, Deum illis duabus gentibus præmissis tantummodo legem scripsisse: nec uos melius legem obseruare, si uobis daretur, quam illi, præsumatis. Vobis iam Dei uirtute legeq; tributis,
 20 illis resistere, seu aliàs diuertere, cum hoc nihil sit deterius, nolitis. Sed scio, nil nisi angelorum, seu Dei aduentum, & miraculorum effectum expectatis. Sed uobis nil fides proficiet, quando uenerint, quia prius non credidistis. Si uos expectatis, & ego. Vos tamen minime credo de multitudi-
 ne suam legem derelinquentium existere: quibus Deus suos actus enucleauit. ¶ Omnibus suum beneficium decuplabitur: omni quidem peccatori sui mali merces æqualis, Deo nemini nocente, reddetur. Ego
 quidem, cui Deus uiam rectam atque directam, illam scilicet Abrahæ non increduli patefecit, & immisit, primo credens omnibus præceptis suis: (in quem enim crederem, nisi in dominum omnium rerum?) testor, omnes
 30 nostras orationes & holocausta, uitam etiam meam ac mortem, prorsus Dei, totius mundi dominatoris, sociocq; carentis, esse, qui nobis omnibus ad se redituris, omnia facta nostra propalabit, & controuersias discutiet. Illa autem nos in terra uicissim & successorie creans, hos illis prætulit, ut uos in singulis commissis uobis experiatur, & probet. Ipse namq; potens est, re-
 rumq; finis, misericordie totius ueniatq; largitor:

Præcepta officiorum.

Vnum salubriter ingrediendum.

Alcoran ueteri & nouo testamento confert.

Signa, quæ si dem Alcoran adstruant, non necessaria.

Decuplū præmii bonorum, simplicium maxime, lorum supplicium.

Protestatio Machumetis ampullosa.

Deus finis ultimus.

A Z O A R A XVII.

NEc sit tibi graue, neque molestum, hunc librum tibi cælitus missum penitus sequi, uerba brutorum & insciorum minime curando, & per
 40 ipsum bonos homines castigare, & ad boni memoriam rectamq; uiam pro-
 ducere. Quoties enim uillis uestra cõfusio noctu superuenit, illi bruti malo læsi nil aliud respondent, nisi quod nos male fecimus. Nos uero illa die, qua uerax æquilibras omne pōdus examinabit, perscrutabimur, quod illi nuncijs uel è conuerso dixerint: uide utrum nostra præcepta nunciata fuerint, me tamen omnia sciente. Erunt autem boni, quorum pondus maximum fuerit: mali uero, quibus minimum, quia nostris præceptis non crediderint. Ego quidem uos formans, terram uestræ uoluntati, licet cum minima reditioe gratiarum, supposui: & ut angeli se patri uestro Adæ proto-
 na.

Alcoran tenendus constantiter.

Statibera iudicij diuini: ex Daniele accepta.

Diaboli rui- na.

Fabula de adoplasto humiliarent, iniunxi : præceptoq; meo cuncti, Belzebug excepto, ratione Ade, paruerunt. ¶ Deo quidem illic quærenti, qua de causa minime pareret, inquit : Quia ego factus sum ex igne, illi de terræ limo plasmato : præ Christi et mi- ualeo. Inquit Deus: Hinc igitur, ut minimus efficiaris, descende : cum tibi nisterio ange- super me sublimari sit impossibile . Ei deinceps terminum à Deo ante lorū de ducta. diem ueracissimum postulanti, respondit Deus : Terminus quidem est post Zabulos, id situs . Cui ipse : Quoniam tu mihi sic molestus, malum hoc ingeris, ipsi est, malorum suarq; posteritati rectam uiam sequentibus , circumquaq; suggestiones & consiliorū sug- g stor. assultus inferens, efficiam quod eorum nemo tibi grates persoluat. Quem Deus sic increpans, inquit : Tu minime, tuq; repulse, descensum accelera, 10

Lapsus homi- & de te tuisq; sequacibus gehennam prorsus implebo. Adæ uero, suarq; nis iterū nar- mulieri præcepit, ut in paradiso manentes , quod sibi placeret comedere- ratur, histori- rent: una tantum arbore minus, nisi se malos esse mallent . His itaq; diabo- Gesefcos fa- lus, suggestionem faciens, & ad membrorum uirilium atq; pudendorum de- bulis conta- tectionem nitens , Deum eis illam arborem uetuisse fallaciter insinuauit, minata. non ob aliud, nisi ut uel illi nequaquam angeli fierent, uel ibi perpetuo ma- nerent . ¶ Diabolus itaq; iurans se nequaquam illis suo nociturum allo-

quo, eos in uiam prauam atq; puerfam distorsit. Gustantibus igitur illis de arbore, sexus atq; pudenda membra apparere cœperunt. Quæ ipsis è pa- radiſi folijs tegentibus, Deus inquit : Nonne uobis hanc arborem interdi-

xi, uobis hostilitatem atq; maliciam diabolicam enodans: Responderunt il- 20 li: ô Deus, nos nostris animabus nocuisse constemur. Vnde nisi per te data uenia, perdendi peribimus. Quibus ipse: Aduersantes alter alteri, ad terram usq; descendite, moram horalem illic habituri, ibiq; uitæ uestræ peracto spa- cio moriemini. & deinde uos resuscitabo, uobisq; uestræq; proli uestes da- turus, unde membra genitalia tegatis. Horum itaq; recordando, Deum uo-

Cauendus dia- bis diuitias daturum timete. Et hoc est præceptum dei optimum. O filij A- bolus astutissi- dæ, nullatenus aurem seu mentem diabolo uelitis adhibere , qui patres ue- mus. stros è paradiso proiecit, uestes, apparere faciendo quæ prius operta uideban-

tur, abstulit. Hoc quidem bellum uobis summè cauendum, cum uos diabolo 30 suarq; genti sitis uisibiles, illi uero uobis inuisibiles . Diabolis incredulorū consiliatoribus effectis, cum ipsi scelestâ nefandaq; gerant, aiunt patres suos illiusmodi facta gessisse, & Deum hoc sibi præcepisse. Sed Deo nil nisi rectū præcipienti, mendacium imponunt: & uiam rectam delinquentes, falsam se-

Orandum uer- quuntur, extimantes tamen se recte facere. O filij Adæ, ad templum tenden- sus templum. tes, uestros optimos ornatus sumite. Versus templum quoq; facie uersa ora- tionibus fundite, & Deum corde puro inuocate. In cibis & potibus uestris su- Temperantia perfluat euitate. Quis constituit uestes & ornatus, cibosq; bonos & sapi- dos, uobis illicitos: Illi quidē liciti sunt bonis huius sæculi, & puris ac emū- datis alterius . Tali ratione discerno res hominibus, ut ipsi percipiant & in- 40

Peccata que- telligant. ¶ Deus ipse nil nisi criminalia modicaq; peccata, ut falsas rapi- nas & iniurias, positionemq; societatis & participationis in deitate , ipsiq; Deo impu- tat. Deo falsum imponere, & his similia, statuit cuique uestrum illicita: nec cui-

Machumet au- quam est possibile, terminum à Deo sibi præscriptum transgredi. Filij Adæ, diendus. uobis iam aduenit de uobis nuncius, mea præcepta laturus : quibus omnis contradicens , & se retrahens, igne perpetuo punietur. Timens autem, & obediendo benefaciens, expers timoris atque molestiæ paradisi gaudio perfruetur. Quis uero peior imponente Deo mendacium, aut suū contradi- dicente

- cente præceptis? Horum quidem quisque libri partem habebit, usque ad nostrorum angelorum aduentum, qui ducentes eos extra lumen uitæ, dicent: Vbi est, quem adorauistis in Dei loco? Respondebunt, eum aufugisse, tuncq; suarum animarum testimonio perhibebunt, se incredulos fuisse. Tunc Deo eis iniungente, ut cum diaboli clientibus præ cæteris ignem ingrediantur, non desinent ipsi gentem prius ingressam increpare, usque quo omnes in igne depositæ fuerint, dicentq;: O Deus, isti nos aberrare fecerunt, unde tuo præcepto ignis eis duplicetur. Respondens quidem Deus, us dicit: Ita esse, licet ipsi nesciant. Primi uero succedentibus inquit: *Si cæcus cæco dux fuerit, ambo cadent in foueam.*
- 10 noq; gaudio carentes, gustate nobiscum malum, quod fecistis. Nulli namque contradicenti mandatis nostris, aut se inde retrahenti, aperietur cœli ianua, paradisiue patebit aditus, usque quò camelo peruius per acus foramen gressus pateat: Sed eis in gehennam præparatur lectus igneus, & simile coopertorium, ut mali merentur. *Alludit in ep̄t ad illud Mat. 19. Facilis est caelum, &c. Paradisus.*
- ¶ Credentibus, & beneficientibus uos, nemini nisi quam post iniungentes paradysum aquarum fluxu iocundissimam dabimus mansionem perpetuam: ubi ipsi per me prorsus malicia suorum cordium emundati dicent, Deo grates referimus, qui nos uias rectas nemini nisi per ipsum comprehensibiles docuit. Tunc accedentes ueraces Dei nunciij dicent: Hæc est 20 paradysus, quam uobis pro factis uestris hæreditatem polliciti sumus. Ipsiq; paradysi hæredes, hominibus igni deputatis, sibi Deum uerum dixisse confidentes quærent, an ipsi similiter inuenerint. Quod & ipsis testantibus exclamabitur uoce magna, Deum omnes suam uiam reiicientes, malumq; gerentes, alijq; sæculo minime credentes perditurum, & summis pœnis afflicturnum. Inter hos quidem, & illos, in quodam quasi limite sublimi stabunt quidam, discretè scientes horum & illorum facies, qui nequam paradysum ingredienti, sed illud sperando expectantes, paradiso uisus inquit, Saluet uos Deus: oculos suos deuergendo. Illis uero apud inferos dicent: Nonne ualuit uobis numerus uester ad resistendum? *Inferi. Incerti quidam paradysum expectantes, inter beatos & damnatos medij.*
- 30 Tu Deus, nunquam nos illis malis associa. Dicent illi: Ecce quibus Deus non mandauit misericordiam suam. Sed uos confidenter paradysum intrate, nil timentes. Malis quidem in paradiso manentes deprecantibus, ut eos aquarum suarum cæterorumq; bonorum à Deo sibi datorum participes efficiant: respondebunt illi, Deus hic incredulis suam legem in ludo ridiculoq; tenentibus, & suas uoluptates in hoc sæculo perficientibus, illicita statuit. Nos enim ibi nostris præceptis contradicentes, & irridentes obliuiscemur. ¶ Iam illis libro cœlitus misso, qui rectam uiam sapienter credentibus discrepat, omnes suam explanationem expectantes, sciant, quod die qua uenient omnes, una uoce confitebuntur, *Fili, accepisti bona tua in terris, &c. Luc. 10.*
- 40 iam dei nuncios cum ueritate aduenisse, dicentq; prius increduli, tunc ob errorem suum animas perdit: Si quis pro nobis intercessor reditum exorasset, melius quam primò faceremus, Nunc autem dominum Deum nostrum, qui cœlum & terram & uniuersa sex diebus creauit, & thronum ascendit, qui diem nocte cooperit, lunam & solem ac stellas suo præcepto promouet, uentis imperat, nubes subleuat, & inde ad arborum ortum & herbarum aquas ad terram mortuam demittit, qui & mortuos resuscitabit: Ipsum inquam omnium piissimum, cum omnes suis præceptis obediētes colligat, cum timore & spe inuocantes adorete atque diligite: hu- *Dei maiestas.*

*Terra allego-
ria de homi-
nibus; ut ad
Hebraeos 5.
Noë. Gen. 5. 7
Vnus Deus ti-
mendus.* iusmo di rerum semper memores estote. Terra quidem bona Dei præcepto
germen bonum pariet, mala uero nil præter malum & insipidum. Noë,
suaque genti olim iam iniunximus, hæc hominibus dicere: Vnum solum
Deum, & non alium, ut debetis, inuocate. Aliter enim summè timen-
dum est uobis, die magna. Pars uero plurima suæ gentis respondens, ait:
In errore manifesto te uidemus. Sed ille dixit, hoc non esse errorem, sed
Domini mundi mandatum.

¶ Dei mandatum inde quod minime percipitis, libenter atque deuo è
uobis nuncio. Nec uos miremini, quod uobis à Deo uenit natiuus nun-
cius, uos castigans atque docens uiam Dei, uobis ueniam daturus. Cumque 10
Noë contradicerent, eum suosque fautores in arca proteximus: Ceteros
aut missus ad
Hath. omnes uelut cæcos summersimus. Huius ad Hath gentemque suam mittens,
inquit: Inuocate Deum, alius enim non est adorandus. Nonne timetis
eum? Sed eorum plures increduli, dixerunt: Te uiam erroneam sequi cer-
nimus, atque te mendacem æstimamus. Quibus ipse: Quibus ipse: Nonne timetis
Dei nuncius, uobis suum mandatum nil addendo seu minuendo ferens.
An admiramini Deum uobis nuncium & castigatorem misisse, natiuum
hominem? Reminiscamini quæso, quomodo Deus Noë, suæque gentis ui-
carios constituens, uobis augmentum uirium atque staturæ præbuit. Ipsum
igitur ut præcedatis, adorete. Responderunt: Præcipis ne, quod unum so- 20
lum Deum adoremus, & morem atque culturam patrum nostrorum omit-
tamus? Aequum est igitur, ut tu dicti tui probationem præbens ostendas,
quid Deum facturum nobis polliceris. Ille uero dixit: Vos iam iram odi-
umque Dei promeriti, mecum de nominibus impositis à patribus uestris,
quæ Deus nunquam præcepit, non disceptabitis: sed ipsum Deum discus-
sorem expectate. En ego uobiscum expecto.

¶ Eum, suosque factores, nostra pietate liberauimus: Præceptis uero no-
stris resistentes, & incredulos, à summo ad infimum destruximus. Schale ad
pheta missus
ad Zeuth. Zeuth à nobis missus, inquit: Tu hominesque tui Deum unum, quia non est
alius, adorete: Et ego uobis uirtutes atque miracula sua, mihi nota, uobis 30
patefaciam. Vos recordantes, qualiter Deus uos uicarios Hath suæque gen-
tis posuit, ipsius præcepto in plana terra domos ædificate, & similiter in ru-
pibus uobis mansiones excidite: nec ulterius terras uastatum eatis, inuo-
cantes nomen Dei. Camelæ libera pascua permittite, nullam ei molestiam
inferentes: Sin autem, graue uobis malum incumbet. Eorum quidem plu-
rima pars incredula, credentibus debilibus & paucis inquit: Scitis ne Scha-
le Dei nuncium esse? Inquiunt, Ita: Nos scimus, & ei credimus. Quibus
contra illi plures increduli responderunt: Vestræ fidei nos sumus incre-
duli. Mandatum itaque Dei spernentes, camelam interfecerunt, & ipsum
Schale sic affati sunt: Si tu es nuncius, tua dicitur nobis comproba, faciendo 40
uidere quod promittis. Quibus ipse: Vobis Dei mandatum beniuolè, ue-
lut bonus consiliarius, attulit: quod uos abhorrentes, minime curatis. Vnde
ipso Schale se conuentibus eorum subtrahente, terræ motus superueniens,
suas domos funditus diruit.

*Loth Sodomi-
tas increpuit
ob nefandum
scelus.* ¶ Loth rursum increpante suam gentem ob scelus inauditum, & nefas à
nemine perpetratum, cum nemo prius uiris abuteretur, respondit ipsa:
E uilla tua cunctos incredulos eijce. Ipsum quidem Loth, sibi que credulos,
præter mulierem suam uetulam, quoniam suam non liquit maliciam,
saluauimus,

saluauimus, & imbre salubri sufficienter irrigauimus. Quisque prouidus, *Schaibh Mid-*
 illorum malorum finem consideret. *denā missus.* Schaibh rursum Middenæ mittens
 inquit: Mihi mandata Dei ferenti parentes estote: Deum unum, cum non
 sit alius, adorando, nulli quicquam mensuræ ponderisue dolose subtrahendo,
 nec terram bonam uastando. Vobis item caute, ne qualibet uia morando,
 credentes in Deum à uia recta diuertatis. Debetis enim tum commemorare,
 Deum fecisse uos multos è paucis: tum quis sit finis incredulorum,
 perpendite. Licet ei nequaquam omnes fidem adhibeant, credentes
 tolerando sustineant, usquequò Deus optimus iudex uenturus litem di-

10 scutiât.

¶ Primatum conuentus incredulorum illius gentis respondit Schaibh:
 Te, tibiq; credentes è uilla nostra proficiemus, nisi more nostro uixeritis.
 Quibus ille: Nulla uis, nullaq; coactio nos ad hæc deducet, ut Deo mentientes,
 suamq; legem linquendo, ad uestram transeamus: ex quo nos ille liberauit
 ab ea, & nos ipsi sponte nostra subiicimur. Quem supplicii uoto precamur,
 ut ipse ueritatem inter nos patefaciat, cum sit ueracissimus, & omnia sciens.
 Increduli uero gentem suam increpando inquit: Si Schaibh sequaces sitis, perdemini.
 Contradicientes autem illi, pessundati perditii sunt, suæq; domus per terræmotum diruptæ.

20 ¶ Ipse Schaibh iam retractus ab illis, residuis solatium præbens, inquit:
 Ego uobis mandata Dei beneuolè, beneq; consulens, applicui. Quid curandum
 de incredulis? Omnes uillas ad quas nostros prophetas misimus, prius pœnis
 & anxietatibus, ut conuerterentur, pressimus: deinceps peccatorum ueniam
 facientes, ut augmentarentur & sublimarentur, usque dum bonum & malum
 perpeffæ fuissent, sicq; secure fierent, quod nec eis noctu sopitis,
 nec die uigilantibus atque ludentibus, nostra uindicta superueniret.
 Eas deinde ob sua facta sceleraq; pessundedimus: quibus ubertatem cœli
 terræq; si timuissent, & credidissent, aperuissemus. Ex hoc igitur sui
 successores perpendere possunt, quod eos pro factis suis punire, sicq; sua
 30 corda sigillare, ut nihil exaudiant, nostræ uoluntati satis est possibile:
 Quod uillis, quibus missi sunt nunciij, iam sapius per nos contigit.

¶ Horum qui nobis dilectionis fœdus pepigerint, parte plurima nequaquam
 firma fidelitq; sed incredula reperta, deinceps Moysen cum uir- *Moysis cum*
 tutibus atque miraculis ad Pharaonem suamq; gentem misimus. Quo *Pharaone de-*
 rum non credentium, quis esset finis, uideatur. Moysi igitur Pharaonem *ta, fragmentis*
 alloquenti, dicentiq; se Dei nuncium, nil nisi ueracissima Dei præcepta *deformata.*
 ferentem, ut seruum filij Israëli aduenissent, ad eum accessisse. Respondit
 ipse: Si cum uirtutibus aduenisti, eas ut ueridicus existas, uideamus.
 Ipsius itaque manu suus baculus proiectus, draco factus est, manusq; *de-*
 40 uersa apparuit candidissima. Ob hoc Pharaonis homines eum magum
 sapientissimum, & regem à suo deicere regno uolentem perhibentes, quid
 rex inde uelit, perquirunt. Ipse quidem eum fratremq; suum custodiri,
 & per singulas urbes omnes sapientes magos coadunari præcepit.

¶ Illis igitur aduenientibus, & quam pro adeptione uictoriæ mercedem
 susciperent, quærentibus, dixit Pharaon: Familiaritatem meam
 sumam, & propinquitatem. Illis deinceps Moysèq; conuenientibus,
 & alternatim opesum exordio postulato, illi parentes, uisibus humanis
 miranda atque timenda obiecerunt. Deinceps Moysis ba-

culus nostro nutu proiectus, caterorum omnes machinas & fantasias deuorauit. Et sic illis repressis, & ad minimum reductis, ueritas apparuit. Omnes deinceps magi superati, genua sua coram Moyse flecebant, confitentes publicè, se Deo Moyſis & Aaron, creatori uidelicet orbis, se subiicere. ¶ Ob hoc indignatus Pharaon, quod in eum nisi nutu suo crediderant, inquit: Vos artibus ueſtris atque dolis enitentes, ut suam ex hac ciuitate gentem educatis, ueſtris manibus & pedibus abscissis ex opposito suspendam. Cui illi: Cur de nobis ad Deum ituris, quoniam Dei præceptis aduenientibus credimus, uindictam sumere quæris? Tu Deus nobis fortem tolerantiam, & in uera fide legeſ tua perſeuerantiam, benigne præſtare digneris. Homines quidem Pharaonis sic eum affati sunt: Si Moyſen fratremque suum terram tuam sic uastare, tuamque sibi gentem allidere dimiseris, tuum idolum & te prorsus negligendo dimittent. Respondit: Ego super eos fortis atque potens, infantes interficiam, foeminasque custodiam. Moyſes item suæ genti solatium præbens, inquit: Deum adorantes, ipsius auxilio fortes, omnia libenter tolerate. Qui finis uitæque timentibus ipsum, terræ suæ quem uult hæredem constituit. Iſtis autem indignantibus & obstrepentibus, se ante suum aduentum, & similiter postea mala plurima perpeſſos dixit: hostem ueſtrum Deus exulabit, & perdet, uobisque terram deinceps daturus, effectus ueſtros ipse uidebit. Hominibus deinceps Pharaonis, suisque fructibus pedetentim annorum intercapedine, ut per hoc castigati magis Dei memores essent, decrementum immisimus. Sed illi uelut insciji, quotiens eis aliquod commodum contigit, hoc suum esse: quotiens malum, hoc per Moyſen suosque factores contigiſſe, cum omnia tamen Dei sint, affirmabant. ¶ Illis dicentibus Moyſi, quod incantationibus arteque magica suos effectus compleret, nec ideo sibi crederent, locustas, & bruchum, & ranas, ac sanguinem discerpit ingeſſimus. Ipsi tamen non minus increduli perſeuerabant, & Moyſi supplicando, licet increduli, precabantur eum: Tu Moyſes, Deum propter amicitiam ueſtram atque fœdus inter uos firmatum, ut malum istud expellat, exora, nosque tibi credituri, filios Iſraël tecum mittemus. Vnde illis ad horam malis subtractis, accedente termino, ecce dimittere noluerunt. Quod nos præuidentes, uindictam sumendo, quoniam nostris contradicendo præceptis increduli manebant, in mare summersimus, illamque terram ab oriente in occidentem pauperibus incolendam tribuimus. Sic igitur Pharaonis suæque gentis factis dictisque deletis, filios Iſraël nostra uerba complentes tolerando, transſetare fecimus. Qui deinceps tamen inuenientes homines idolorum cultores, Moyſen precati sunt, ut eis imagines similiter constitueret. Quibus ipse: Vos uere cæci estis, cum hanc gentem operaque sua quicquam esse putatis. Unus enim solus deus uobis est adorandus, qui uos super omnes extulit, & liberauit de gente Pharaonis, quæ uobis semper noxia prolem ueſtram interfecit, ueſtrasque mulieres, quod Deo summe displicet, subduxit. ¶ Moyſes accepto termino alloquendi deum post XXX. dierum peractum spacium, cui X. dies ipsemet adiunxit, sicque sunt facti XL, Aaron fratrem suum affatus inquit: Tu meus interim in mea gente uicarius esto, & benefaciens nullatenus uiam errantium exequere. Ad horam itaque constitutam, ipsum aduenientem, deo affato Moyſes inquit: Tu deus, ut te uideam, mihi præſta. Contra quæ sic Deus

*Transposita
 fuere hæc in
 tribus quibus
 uſi ſumus ex=
 emplaribus ut
 ſigna indicat,
 infra paulo.*

*Aegypti pla=
 gæ aliter ex=
 poſita quam
 in Exo.*

*Secus quæ hæc
 beatur Exo.
 23. & 24. ex=
 ponit, ut De=
 us Moyſi ap=
 paruit.*

Deus : Me quidem non uidebis , nisi meus à te uisus loco suo permaneat , Deo montem ascendente , ipse in minimum atque minutum redactus est . Vnde Moyses quasi mortuus cecidit , curatus autem inquit : O Deus , ego uester sum , & in te primus credens . Dixit deus : Ego super gentem meam te præ cæteris electum , mea mandata ferentem constitui , tuq; munere meo sumpto , quod iam tabulis inscribitur , Deo grates persolue . Continet autem illud omnem gerendorum doctrinam , & castigamen , ac discretionem . Quod tu constanter & firmiter sumpturus , ut tua gens similiter accipiat , intima . Domo incredulorum mihi nostrisq; fallaciter resistentium , tibi

19 monstraturus illos , licet qui omnia miracula uiderint , nostraq; præcepta sapius audierint , nec ipsis nec alijs sæculo fidem adhibent , & utraque uia uisa falsam semper proficiscuntur : Illos inquam , suaq; negotia penitus confundam , & sibi suorum operum uicem reddam . Moysen quidem absente , sua gens ex annulis suis & torquibus tauri statuam , sonitum quasi stertentis emittentem , sibi fecit .

*Historia Exo-
di. 32. Male
reddit , ut su-
pra etiam .*

¶ Sed cum uiderent eam nil dicere posse , nec uiam rectam edocere , eam suis tractando manibus , se confitentes errasse , dixerunt : Nisi Deus ueniam misericordiamq; fecerit , nos perdendis annumerabimur . Moyses itaque reuersus , multa permotus iracundia , eos ob sui maliciam , Deiq; 20 mandati festinationem post suum discessum , increpans , tabulas protexit , fratremq; suum capillis arripuit . Ille uero respondit : Me debilem ipsi uolentes interficere , ferè uitam abstulerunt . Vnde de me uindictam minime sumas , ne sim ridiculum hostium , nec me malis hominibus illis admisceas . Moyses hoc audiens , Deum orat , ut sibi fratriq; suo ueniam & misericordiam , cum ipse sit omnium piissimus , præstet .

¶ Qui taurum adorabant , iram Dei & dedecus huius sæculi merito sustinebunt . Qui peccatis commissis , ad Deum postea poenitendo se conuerterint , ueniam & misericordiam consequentur . Moyses deinceps ira semota , librum & tabulas , uiam & misericordiam timentibus 30 Deum manifestantes , sumens , ad horam sibi mandatam , LXX . suorum hominum elegit , quibus pessundatis inquit : O Deus , qui quibus uis rectam , quibus uis malam uiam præbes , nunc hos ob suam incipientiam factaq; nefanda condemnans , si tuæ subesset uoluntati , prius eos confudisses . Sed tu discretè , licet arcane , omnia gerens , tu ueniam largitor optime , nobis ueniam & misericordiam præbe , simulq; da huius , sæculiq; futuri bonum , nobis te , non alium adorantibus . Inquit Deus : His bonum , illis uero malum , meo præcepto semper accidit . magnamq; misericordiam , omnium capacem , timentibus me , & obedientibus meis mandatis , ac elec-

*Machumet
ignarus liter-
arum .*

40 ¶ Imitatores nuncijs atque prophetæ , legendi scribendiue nescijs , cuius nomen atque mentio reperitur in testamento & Euangelio , qui gerenda præcipit , aliaq; prohibet , bona saporiferatq; uestro comestui licita , alia quidè illicita ponit , cogitationes prauas & errores efficit : Omnes inquam illi credentes , & auxiliantes , atque sublimantes , suisq; mandatis obedientes , & boni sunt , & bonis associabuntur . Vos uiri , ego quidem ad uos uenio , Dei nuncius , regis cæli & terræ , præter quem non est alius , qui mortificat & uiuificat . In eum , mihi què , suo nuncio , legendi scribendi què nescio , penitus ipsi suisq; præceptis subiecti credite , suis præceptis obedientes , ut boni efficiamini .

*Quod alibi
negatur .
Inductionem
absoluit , ex
prius recita-
tis similibus
inferens , ipsi
legato Dei
credendum
esse .*

ciamini. Quidam autem de gente Moysis, ad ueritatem istam se conuertunt, secundum illam operantes. Nos quidem in terra duodecim gentes diuisim constituimus. Nos quoque Moysi, cum sua gens aquam peteret, ut cum uirga petram percuteret, iniunximus: apertiq; sunt fontes duodecim, eorum locis notis omnibus. Eos quoque nube proteximus, & manna simul & coturnices ad comedendum praeuimus. Nunquam illis nocui, sed ipsi quidem suis animabus nocuerunt. Eisdem item iniunximus, ut uillam quamlibet frequentarent, & quidlibet sibi placitum comederent cum gratiarum redditione, & ut in portarum ingressu se humiliarent: Sicq; semper peccaminum ueniam tribueremus, & bonum semper auge-

*Historias Exo-
di perperam
adducit, ut su-
perius.*

*Fabula Iudaei
ca absurdissi-
ma de saba-
tho uiolato.*

remus. ¶ Horum uero prauis atque peruersis nostrum praeceptum mutantibus, malum coelitus ob suam maliciam intulimus. Cum quidam in uilla iuxta mare in sabatho piscium multitudinem capitibus subleuatis adueniente, quod caeteris diebus minime contingit, nos enim ipsis uicem suorum operum reddidimus, non gerenda perpetrabant, ab alijs castigati dixerunt: Quare caeteros castigatis, cum Deus eos confundet, aut graue malum eis superueniet? Responderunt: Nostrum est Dei mandatum commemorare, cum forsitan hoc timorem immittet. Eis autem castigamina non curantibus, gerenda docentes saluauimus, caeteros autem pro suis factis damnauimus. Diximus quoque uertentibus ad prohibita, ut similia perditia fierent, in hoc saeculo dedecus & opprobrium, in futuro malum grauissimum accepturae. Ipsius praecepto, qui est pius ueniamq; dator, gentibus per terras diuisis, quarum quaedam bona sunt, quaedam autem infra, eis nunc bonum nunc malum exhibendo, ut sic

*Alcoranū qui
dam partem
recipiunt, par-
tem reijciunt.*

eorum ad fidem esset conuersio, tentauimus eas. Sed primis peiores succedentes, libri partem sibi, uidelicet in hoc saeculo placita ferentem accipiunt, residuumq; dimittendo dicunt, Deum inde sibi daturum ueniam. Nonne fiduciam & firmitatem a uobis cepi, quod in hoc libro nil nisi uerum esse diceretis? Cur insensati uiuitis? Alia quidem curia multo melior habetur, quam libri factoribus, & orantibus, sua persoluendo praemia tri-

*Nubem, siue
que ad montē
Sinai apparuit,
siue qua ag-
men circum-
dedit, montē
dicit, inepties
more suo.*

¶ Montem super Iudaeos nubi similem, cuius ruinam super se pertimebant, ut sic saltim uel legem nostram reciperent, & eam assidue ad timoris adeptionem legerent, extulimus. Cumque cepi de filijs Adae eorumq; posteris testes super animas suas, dixi: Nonne ego sum Deus uester? Dixerunt, Ita: Huiusq; rei testes super animas nostras adsumamus. Quibus ego: Imò in alio saeculo testes adestote, ubi non dicatis me nequaquam huius rei notitiam & intelligentiam uobis intinuisse: nec iterum sequendo patres uestros prius incredulos, quærat, Cur ob facta praedecessorum mala patiamini? Ita quæq; distingo diligenter, ut ipsi Deum diligentes efficiantur. Ille, cui prius iniuncto meo mandato deinceps subtraxi sapientiam, malus effectus, diabolus secutus est. Eum tamen cum sua sapientia ad me sublimare

*Temporaria
aeternis bonis
praeferentes,
Deiq; uocatio-
nem spernen-
tes, canibus
similes.*

mea uoluntati possibile esset: Sed ipse mundanam mansionem magis diligens, suum amorem amplexus est. Hic quidem talis, caeteriq; meis contradi-centes praeceptis, sicq; suis nocentes animabus, cani assimilantur: qui seu ad ipsum accedas, seu nō, latrare nō desinit. Solus autem ille firmatē obtinet, cui Deus rectā uiam praedestinauit. Omnis illinc aberrās, in gehennā ponetur: quo multitudinem diabolorum, & hominum habentium corda sine discre-tione,

rione, oculos sine uisu, aures absq̄ auditu, qui brutis animalibus magis er-
 ronei, negligentes existunt, mitemus. Illos igitur incredulos, quibus De-
 us mercedem pro merito tribuet, dimittentes, cum ꝑ Dei plurima bona
 sint nomina, ipsum cum eis inuocate, sequentes ratione, uicq̄ doctorem, & se
 cundum illam operantem. ¶ Sic contradicentibus præceptis nostris, qui-
 bus in seipsos mala formosa uideri fecimus, quod omnibus callidior, omnibus
 arte præualeo. Nonne perpendunt, seruus è diabolo socius fortitus sit, utrū
 sim alius quàm nuncius uerus? An cœli terræq̄ machinam, omneq̄ diui-
 num opus non considerant? cum forsan iam suæ mortis terminus accessit,
 post quem, cui uerbo credent? Cum nemo, quem Deus aberrare fecerit,
 uitæ bonæ doctorem inuenire queat, eos in cæcitate sua dimittamus. Quæ-
 rentibus à te aduentum horæ postremæ, dic, illius noticiam nulli nisi Deo
 comprehensibilem esse, quæ in cœlo terræque grauis subito pluribus ne-
 scientibus superueniet. Sic enim tu nil nisi Dei uelle bonum siue malum
 tuæ animæ commendare potens, absconditum agnoscens, multum boni,
 nec quicquam mali adipisceris: cum nil nisi Dei nuncius, suorumq̄ uerbo-
 rum ad incredulos applicator existas. Adam patre uestro à Deo creato, &
 ex eo foemina ad suum concubitum, in primo coitu mulier concepit, sicq̄
 deinceps grauida multum facta est. ob quod maritus ac mulier Deum de-
 precati dicebant: Si tibi nobis bona præbere placuerit, grates tibi referre-
 mus. Deo itaque prosperitatem atque bonum eis conferente, eis suorum
 donorum participem, unde te Deus liberet, constituerunt. Quomodo Deo
 socium atque particeps quicquam, non creans aliquid, sed creatum, nec si-
 bi nec inuocantibus ipsum auxiliari potens, opinantur? ¶ Hi ad rectam
 uiam à uobis aduocati, nullatenus uos sequentur. Aequè namq̄ proficit
 eos aduocare, atque tacere: homines tamen sunt, sicut & cæteri. Qui si fides
 uestra uera esset, uobis responsa facerent. An habent illi pedes, quibus am-
 bulent? an oculos, ut uideant? an aures, ut audiant? Illos itaq̄ participes in-
 uocando, si uobis sit possibile, decipite me, qui soli Deo libri datori, sicut &
 omnes boni homines, me commendo. Illi uero quos loco dei adoratis & in-
 uocatis, nec sibi nec animabus suis prodesse queunt. Ad uiam rectam uoca-
 ti, profus auditu uisq̄ carent. De decimis & beneficijs sume, & inde se-
 cundum morem consuetum operare. In seipsos, te subtrahe semper. Si aliqua
 fortassis diabolica suggestio seu fraus acciderit, te diuina sanctificatione
 præmuni, Deo audiente atq̄ sciente, Omnis enim deum timens, cum ei
 quicquam diabolus intulerit, Dei memor est, ad bonum se conuertens. Cū
 te, minime cum uirtutibus uenientem quærant, cur eas non efficias? dic, te
 nil nisi mandatum dei imitari. Hæc quidem sunt res manifestæ, uicq̄ uera,
 & misericordia timentibus deum. Cum legitur Alchoran, eum cum toto
 corde, deuotaq̄ mente, ut Deus tibi misericordiam præstet, ausculta, &
 deum in anima tua, unaq̄ uoce mane & uespere, nequaquam horum ali-
 quid negligēs, cū humilitate & timore inuoca & adora. Apud ipsum qdem
 manentes, nullatenus indignantur ipsum inuocare, humiliq̄ prece exorare.

A Z O A R A XVIII.

Omnis rerum & orationum quæ Deo debentur excessus, Deo lega-
 toq̄ suo gratis existat. Omnes Deum timeant, & uicissim benefa-
 ciant, Deum adgrantes, suo legato, si boni fuerint, fidem adhibeant,
 eos imitando, qui lachrymas deum inuocando effundunt. Diuina legendo
 miracula,

Signum quod
 remittit ad su-
 periora. Sed
 hæc bene con-
 herent.

Pertinaces re-
 linquendi.

Incerta homi-
 nibus dies, no-
 uissima.

Ade & Eua
 prima proles

Protoplasti ei-
 to idololatriæ

Contra idola,
 ut Psal. 113.

Decimas per-
 cipere, ac be-
 ne uti conce-
 ditur.

Sine miracu-
 lis doctrinæ
 nude credi po-
 stulat.

Alchoran rea-
 ligiosa mente
 audiendus.

Bona opera.

miracula, suam fidem corroborant, & se prorsus Deo commendant, facientes orationes de bonis uestris sibi datis expendunt. Illi namque ueritati bonoque credentes, ueniam summamque bonum a Deo recepturi, coram ipso gradum excelsum obtinebunt. Postquam te Deus uirtutibus atque uia a domo tua traxit, plurimae gentes ad fidem coactae, in ueritate iam manifesta, ratiocinantes disceptant: his comparabiles, qui ad mortem scientes adducuntur.

*Dei auxilium
in bello.*

Cum Deus uos expugnaturus ire gentem illam praecipit, nequaquam opinati estis ipsum uobis auxiliaturum. Sed ipse quidem ueritatem sui uerbi confirmat, incredulos a primo ad infimum damnat, ueritatem probat, falsum quidem delet, aut infirmat. Vnde uobis inuocantibus Deum, licet haec 10 incredulis dolorem parerent, me daturum uobis auxilium, mille angelorum pollicitus sum. Sciendum quidem, Deum, cuius est omnis uis & auxilium atque uindicta, totum hoc fecisse, ut plenum uobis gaudium cordiumque firmamentum infunderet. ¶ Quoniam uobis Deus somnum ad cordium uestrorum quietem induxit, & aquam, qua loti mundi que essetis, ut sic a uerbis diaboli retracti, corda uestra pedesque firmaretis, coelitus demisit. Angelis suis ait: Ego uobiscum semper praesens adero: uos autem euntes, illos merum.

*Angeli boni
ultores malorum.*

*Metu fugiens
in bello gehennam
promeretur.*

os homines firmate, & adiuuate: Incredulorum ceruices atque manus, quorum cordibus ego timorem iniiciam, percutite, quoniam mihi meoque legatum non crediderunt. Omnis etenim resistens, me grauem in fine sentiet, ignemque gehennae subibit. Nullus uir bonus incredulos aggrediens, eis terga uertat, nisi causa commodioris adaptationis, & praemunitio: Sin autem, iram diuinam ignemque perpetuum, malamque uiam incurret. Nullatenus te caedem meis intulisse, uel eos proiecisse praesumas. Ego namque peremi, ego proieci. Constat autem hoc diuinitus factum, ut Deus omnium auditor & cognitor, suorum cordium effectus atque secreta cerneret, qui semper artem atque negotium incredulum infirmat. Si litem atque uictoriam quaritis, ecce iam uestris adest manibus. Sed nos conuerti, uobis est utilius atque melius: Sin autem, licet uestrae gentis maior sit numerus, nil prodesse poterit. Quia deus est adiutor bonorum. Viri itaque boni, Dei legati 30 tique sui sequaces estote, nusquam ab eis scienter discedentes. ¶ Confitentes se audisse, cum nihil audirent, imitari nolite. Nullum enim animal coram Deo peius, quam surdus & mutus & indiscretus. Eis tamen auditum praestaret, si boni quicquam illis inesse perpenderet. Licet enim bonum audirent, in eo minime perseuerarent. Omnis bonus, Deo legatocque suo uocantibus eum, ut uiuificetur, respondeat: Timens Deum, hominis cordisque sui iudicem, ad quem omnium fit reditus. Nullatenus item obliuiscamini suffragij, uindictaeque diuinae. Vnde grates reddidistis, quando pauci debilesque, gentes uobis maleficas timebatis. Lites quidem summè 40 timendae, quoniam ipsae non solum malos uendicant, finisque Dei grauis occurreret. Viri boni, nihil Deo, suisque nuncijs, uel sibi uicissim scienter subtrahant. Sciant enim, pecuniam suam atque prolem inuidiam parere. Apud Deum, summarum diuitiarum est summa copia, qui muneribus omnibus abundans, timentibus se peccatorum ueniam atque salutem praebit, qui putantes te capere, aut interficere, aut eicere suis artibus frustratur, cum eius artes omnibus praeualeant. ¶ Cum huiusmodi uiris uerba Dei leguntur, indignanter inquirunt: Iam audiuius, & tale quid nostra uoluntate ducente faceremus. Haec enim sunt antecessorum miracula, praecanturque

Homo indiscretus, uel insipiens, odiosus Deo.

Timens Deum uitam conseruetur.

Bella metuenda, quippe quae bonos etiam auferunt.

Prohibet fraudes, ipsamque auariciam.

Contemptores Alcoran.

- canturq; Deum, ut si illa sit sua ueritas, semper eos lapides malumue graue pluendo coelitus irruat. Deus autem eis nocere noluit, tum quia tu praesens illis intereras, tum ut poenitendo se conuertant. Sed cum ipsi se prauis meritis indignos agendo, licet insciji, a templo Haran se retrahunt, nec uersus templum aliam orationem quam sibilationes gestusq; manuum peragunt, cur malum Deus eis non ingerit? Malum quidem ab illis perpetratum, ipsi gustabunt. Increduli uero, suam pecuniam expedentes, ut uiam Dei rectam derelinquant, multimodam iacturam sentient. Post substantia namq; consumptione, difficultatem inextricabilem incurrunt, uincientur, & ad gehennam mittentur, ut purgaminis atq; purgati sit disgregatio. Ipsorum quoque purgaminum perdendorum aliud alij in gehenna superponetur. Sciunt tamen increduli, se praeteritorum ueniam accepturos, si se conuerterint. Sin autem, more priorum iam perierunt. Eos semper usquequo ad Deum omnes conuertantur, nullaq; sit seditio seu lis, expugnat, eorumq; conuersorum Deus ipse facta dignoscet. ¶ Sciunt omnes se conuerrere nolentes, Deum esse dominum nostrum bonum, & uindicem optimum. Sciat item omnis in Deum credens omnipotentem, posito super prophetam die conjunctionis exercituum; quod totius praedae quinta Deo atq; prophetae, & propinquis ac orphanis, & mendicis ac pauperibus debetur.
- 10 Die qua uos citra aquam prope, & alius uester exercitus subtus uos, alij quidem ultra longe sedes sortiti eratis, si uobis terminus poneretur, forsitan fallaces uideremini. Sed Deus priusquam quid esset, omnia prauidit. Sciendum quidem illum uerum mortuum, illumq; ueraciter uiuum, qui mortem seu uiam testibus missis adeptus est, Deo res omnes audiente atq; sciente: quo uos pauca docente, si multa numerositas uideretur, corda uestra debilia timidaq; fierent. Sed ipse omnium cordium secreta dinoscens, sua uoluntate singula moderatur, qui uestris oculis caterorum paucitatem, uisibusq; suis uestri minimam quantitatem, ut suum die illa mandatum compleretur, ad quem omnia redeunt, reputauit. Omnis uir bonus in exercituum congressu firmus fiat, & Deum inuocando suum increatur auxilium, sequens ipsum, suumq; legatum. Cauendum quidem, ne uobis incidat contrarietas: Haec enim uos debiles efficeret, uestrumq; successum minueret. Sed tolerantes & indurati perseuerate. Talibus enim Deus praestat subsidium. Eos item non imitemini, qui domos suas egrediuntur plus populi fauore, quam deitatis amore. Eorum tamen actus diuina sapientia circuit. Diabolus incredulos suos actus sibi formosos apparere faciens, inquit: Hodie quidem non uincemini, quoniam uobis ego auxiliator adero: sed exercitu uiso, moram fugae non distulit, dicens: ¶ Ego uidens & uobis minime uisum, Deum timeo, cuius finis grauis est, & intollerabilem.
- 40 lis. ¶ Increduli cordisq; prauis deinceps dicentes, nos uestram legem extimare meliorem, cognoscant ipsum legi bonae adherere, qui se prorsus Deo commendat. Angeli quidem illos incredulos faciebatur & tergis cedentes, & interficientes, dicebant: Malum feruoris ob actus uestros antecedentes, Deo nemini nocente, gustate: sicut illa gens Pharaonis, suisq; praedecessores, nostris institutis contradicentes, ob culpas suas proprias, Deo nemini nisi delinquenti munus suum auferente, perierunt: Sed Pharaon, suisq;, per summersionem: quia ceteris animabus coram Deo deteriores sunt increduli, qui prius datam firmitatem Deum non timendo uariant. In lite captos, uel captiua, uel

Templū Meo
che id est, Ha
ram.

Armīs cogena
di incredulū.

Quinta praen
de Deo et
prophet. etc.
danda.

Fortitudo in
bellis retinen
da.

Propter Deū
non propter
existimationē
hominum bel
ligerandum.
Signum istud
superius posi
tum, omnia ex
emplaria tra
spulerant.

Pharao.

Captiui aut
occidendi aut
seruandi.

f perime,

perime, uel per hoc sui castigetur posterius, & si timueritis aliquem quid sub-
 trahere, dic illi, hoc Deo displicere. ¶ Cauendum, ne uos nimia securitate
 firmatos, increduli uicti rursus aggrediantur. Vosmetipsum igitur armis, &
 bestijs, atque pecunijs praeuinite. Omnes etiam uestros in uia Dei sumptus,
 deus nil diminuens, multipliciter reddet. Vobis pacifice se subiicientes, di-
 ligenter uobis reconciliate, Dei scientis & audientis precepto, qui tibi tuisque
 praesens aderit. Si te fallere quaesierint, sine cuius uelle minime pax inter
 re pax nulla uos oriretur, licet omnem terrenam substantiam propter hoc expenderetis:
 Tu nuncie, me tui tuorumque factorum adiutore, tuis pugna persuade, Tui
 namque uiginti sustinentes & indurantes, ducentos alios superabunt: & cen- 10
 tum uestri, caeterorum mille, quia sunt indiscreti. Deus autem hoc primo
 propter uestram debilitatem faciens, nunc imminuit. Si centum enim fue-
 ritis, eorum ducetos uinctis: & uos mille, caeterorum duo millia, Deo pra-
 sidente indurantium sustentamine. Prophetarum alicui captiuos habere usque
 quod terras expugnasset, nondum accidit. Sed uos hunc mundum, Deus au-
 tem sapiens & incomprehensibilis alium diligit. Propter hoc quidem gra-
 ue malum atque poenam pateremini, nisi Dei liber praecedens omnia comple-
 tens subuenisset. Nunc quidem de praeda bona comedite, timentes Deum
 piissimum, ueniamque datorem. ¶ Captiuus in tua manu propheta retentus, si
 Deus bonum inesse tuo cordi cognouerit, tua cogitatione plus atque maius 20
 tibi tribuet, cum sit pius ueniamque largitor. Si quid uero tibi simulare dissi-
 mulare uel quaesierint, Deus grauis atque sapiens uindictam inde recipiet. Ter-
 rarum expugnatores Dei nomine & illius obsequio, cum pecunia uitaque sua
 semper indurantes, & eorum auxiliares, sibi mutua societate conueniunt:
 quibus caeteri usque quo lites ingrediantur, nullatenus connumerantur. Tunc
 autem illos uestrum petentes suffragium, nisi tantum contra homines uo-
 bis foedere pacis munitos adiuuate, Deo singulos actus uestros dinoscite.
 Increduli quoque suique factores alternum societatis connexum inibunt. Vobis
 quidem praedicta negligentibus, uis uastatioque multa terra occupabit. Boni 30
 expugnatores, & ob Dei gratiam indurantes, eos quoque recipietes & adiuua-
 tes coram Deo constantes, & boni ueniam plenam adipiscuntur. Illi quoque boni,
 qui postea pugnaces effecti, uobiscum passiones sustinuerunt, dilecti simul
 & electi, cum libro Dei singula scientis & audientis, uobis annumerantur.

A Z O A R A XIX.

Contra finiti-
 mos bella ge-
 renda.

H Aec epistola est Dei legati sui illis incredulis missa: cum quibus termi-
 num posuistis. Libere per quatuor menses quouis terrarum pergite, sci-
 entes uos Deo cunctorum incredulorum confusori, minime nocere posse. Die qui-
 dem peregrinationis in mense gentibus Deum suumque legatum predicite, dicentes, quod
 Deus se suumque legatum ab incredulis liberauit. Conuertere quidem, uobis esset me- 40
 lius: Sin autem, Deo minime nocere potestis, qui uobis malum grauissimum inge-
 rit, illis exceptis, qui pacem firmatam tenuerint, nec in uiros nostrae legis surre-
 xerint. Illi namque in termino statuto conuersi, cum Deus timetis diligat, col-
 ligendi sunt. Conuertere nolentes, ubicumque repertos, mensibus Haram peractis
 sumite, & interficite, omnibus uis insidiantes illis. Si uestra legem sequi, & o-
 rare, ac decimas dare uobiscum uoluerint, dimittendi sunt: quia Deus pius &
 misericors ueniam illis tribuet. Eorum quolibet ad te uenientem humiliter, dili-
 genter collige, ut sic cum sit uelut animalia bruta, uerbum Dei audiet, quo for-
 san eorum corda penetrabunt. Qualiter firmi constantesque contra Deum lega-
 tosque

rosque suos, nisi qui uobis templum Haram fiducia pignus posuerint, aut aliud quid reperiuntur. Quamdiu tamen apud uos sua perseverauerit iustitia, ius apud eos mutare nolitis, Deo timentes diligente. Et si eos uobis superapparere contigerit, aliud ore, aliud corde tenentes, cum eorum pars sit plurima incredula, Dei precepta pro minimo uendiderunt, & sic aberrando malum operati sunt. ¶ His cum nullius sint substantia, sed gratia uos hostilitatis maximae nemo bonus credat, nisi prius conuersis & oratoribus & beneficiis factis. Tunc enim in lege nostri fratres existunt, quod sapiens qui uis discretè perpendit. Post iuramentum se uertentes, & in lege uestra

10 malum aliquod dicentes, cum eorum sacramentum ante conuersionem nihil sit, expugnat. Cum illis qui nuncium è loco suo eijcere uoluerunt, nobis tamen prius eiectis, cur bellum non initis? An eos timetis? Deus quidè omnibus creditibus plus timendus. Eos expugnare non differatis, cum Deus malum atque dedecus eis per manus uestras sit illaturus, uobisque ueniã atque uictoriam, uestrorumque cordium molestiam eis accumulabit. Nec antè fortitudinis & audaciae uestrorum cordium noticia cessabit: nec ipsi rursus parti Dei omnia sua facta sibi reuelaturi, suiue legati, ceterorumue bonorum nil eorum cuique celatè gerentium assentiant. Increduli, quorum animae testes sunt erroris & prauitatis suae sectae, quorum scilicet actus hic nihil sunt,

20 saeculoque futuro mansio focus, templum Haram adire minime digni sunt: nec etiam aliquis, nisi qui in Deum credidit, nullum alium timens, dieique futurae fidem adhibuerit, & eleemosynas ac orationes fecerit. Hic namque rectè proficiscens, itinere bono dignus est. Nullus extimet peregrinantes ad templum Haram, & ibi potantes aquam, aequales existere bonis expugnatibus, alium Deum expectantibus, & in Deum creditibus, qui malos homines in uiam bonam non dirigit. ¶ Expugnatores etenim tolerantes ardua, pecuniamque suam pro Dei nomine consumentes, plenum gaudium habituri coram Deo gradum maiorem obtinebunt, & premio maximo perenni que donabuntur. Nullus uestri filijs suis, siue fratribus, nisi suae legis fuerint, communi dat: Sin autem, malis annumerabitur. Si patres uestros, & filios, aut fratres, & mulieres, gentemque uestram atque substantiam acquisitam, & mercaturam, cuius summum pertimescitis, & aedificia pulchra, plusque Deum, suumque legatum & expeditio num effectus propter Deum diligitis, indurate, usquequò Deus illos malos abhorrens, suum mandatum asserat. In multis autem locis, & maxime in die Heunanim, qua uestra multitudo uobis placens minime uobis profuit, quin fugam tera spaciola se uobis abbreviate iniretis, Deus uobis suffragium praestitit: tuncque uobis stationariam mansionem figens, cum exercitibus non uisis a uobis, malum incredulis intulit. Hic enim exegit suum meritum, deinceps Deus cui uult condonans, uobis inde ueniã praebuit. Viri boni, qui legem uestram non sequuntur, scilicet illi, post hunc annum ad templum Haram non accedat. Et si paupertate & inopia ob hoc timueritis, Deus ditissimus & sapientissimus uobis de sua pecunia largietur. Non credentes in deum, dieique futurae, & non facientes Haram, suo legato Deus Haram constituit, & non recte litigantes uelut ceterarum legum homines, usquequò uestri tributarii subiectique fiant, expugnat. ¶ Iudaeos, dicentes Ozair esse filium Dei: Christianos uero, Iesum, quorum uerba praedecessorum nugis assimilant, confundat deus: qui etiam suos sacerdotes atque pontifices, Iesumque Mariae filium sibi dominos loco Dei sumentes, uenerant: cum ipsis preceptum sit, non nisi Deum unum adorare: Ipsi quidem Dei lucem ore suo

Fides seruanda.

Profelyti.

Increduli à templo Mecha excludantur.

Miles boni praecellunt aduersus Mecha.

Nemini fidendum praeterquam fidei sortibus.

Qui non omnia religioni postponunt, malum accipient.

Clad in domestica reficitur.

Illoti non admittuntur ad templum.

Christianos tamen, quod Iesum pro filio Dei colant, et pontifices pro suis dominis et Dei loco uenerantur.

nituntur extinguere: sed ipsis nolentibus, lucis suæ completum efficiet. Suum itaq; nuncium cum uia recta legeq; bona misit, ut ipsam manifestet, & super omnes leges extollat, licet cæteri nolint atq; resistent. ¶ Sacerdotes atq; pontifices substantias hominum gratis comedentes, non rectam uiam proficiscendo, uos uiri boni improbate. Omnis thesaurizans aurum & argentum, nec expendens in Dei nomine, malum grauissimum sortietur, ipsiusq; die futuro, uenientis ad gehennam, frons & latera, dorsum & nares inde comburentur, effectumq; thesauri malum ipse reperiet. Cum in libro Dei, die qua cælum & terram condidit, sit totus mensium numerus XII, eorum quatuor hac lege data super Haram, in quibus nihil animabus uestris nociuum agatis, omnes incredulos, uelut ipsi uos omnes, expugnat. Sciens deum timentibus auxiliari. Nulla fides est incredulorum, sed error maximus, cum omnium rerum Haram numero apud Deum determinato, ipsi Hale quod deus Haram, & ecõtra; & quod hoc anno Haram, alio Hale, & ecõuerso cõstituunt; quos suis factis sibi uisus pulchris, per uia recta Deus minime dirigit. Vos uiri boni, cum uobis iniugitur iter Dei, cur recusat, hoc sæculum plus quàm aliud diligentes, cum suæ res ad rerum alius cõpensationem nihil sint? Ire nolentibus, Deus summam pœnam inferet, alios eorum locis altiscens, cui nemo nocere potest, cum ipse sit omnipotens. ¶ Licet uestrum desit auxiliũ, Deus minime suũ subtrahit subsidiũ: Qui tũc adiutor adfuit, quãdo in cauernã ob persecutores solus uno comitatus intrauit, sociõq; suo dixit: Nil timeas. Deus enim nobiscũ est, qui cordibus eorum quietẽ induxit. & cũ exercitibus occultis uos adiuuã, suũ uerbum super eorũ uerba sublimauit, cũ ipse sit altissimus & sapiens. Leues igit atq; graues in litibus cũ substantia uestra, uitaq; pro amore dei, quasi sopitis, uobis nihil est melius, indurate. Sunt quidã suarũ animarũ perditores, Deo teste mendaces, qui si locus sterilis et cõmodus, uitaq; breuis et leuis esset, te sequerent. Sed cum sit difficilis atq; longinqua, per deũ iurãt se minime posse uobiscũ exire. Quid de suo dixisti exitu, tibi ueniã meruit, quod ueritatẽ mēdaciũ loquentiũ apparere uoluisti, uiris bonis nequaq; hãretibus, sed firmissime credẽtibus in Deũ, dieiq; futura, & similiter hominibus contrarijs illis, se ad litẽ ituros cũ substantia uitaq; sua pollicentibus, cum illi suũ persoluãt pollicitũ, hi saltem necessaria preuiderent, se premuniendo, si uox sua cordi cõsonaret. Sed Deus timentes discernens, & horũ iter abhorrens, cũ nil nisi maliciã cordiũ & pusillanimitatem profecti uobis augerẽt, cõmorantibus in domo eos manere uoluit. Illis uestrum malũ atq; seditionẽ affectantibus, nostraq; mandata usquequò manifesta ueritas illis nõ diligentibus apparuerit, uariãtibus, quidã uobiscum uiuentes, quos Deus agnoscit, obediunt. Eorum quidã sanius intelligentes exorant, ut eis que libet nõ uoluptuosa nec illicita precipias, eo quod huiusmodi uiros sibi gehenna uendicat. ¶ Si profectis expugnatum successus cõmodus occurrat, mali domo relicti molestia grauãtur. Ipsi uero dictis, uel nil lucratis, sed sibi bene prouidisse, quod nõ ibãt, ostentant, maximeq; gaudent illis inani manu redeuntibus: huiusmodi uiris manifesta, neminẽ quid habiturũ, nisi quod sibi præscripsit dominus Deus noster: cuius tutelã nos, sicut omnes credentes atq; boni, cõmendamus. Sciendum quidẽ, uestrã nobiscum morã esse causã uestri boni, uestrã uero nobiscũ esse, ut malũ recipiat, uel ipso deo datẽ, uel per manus uestras: Vnde si uos stetis & nos, omnis sumptus noster siue spõraneus siue cõactus, à Deo minime,

minime, quia mali estis, colligetur. Quippe nec in Deum, nec legato suo crediderunt, nec orationes corde puro, nec sumptus nisi contra uelle suum effecerunt. ¶ Horum neque proles neque substantia tibi placeat, cum Deus nolit eas alius quam mali causas & effectus in hoc mundo existere: & eos item uita priuabit, ipsis incredulis. Qui licet iurando per deum se uestros perhibent, non sunt nisi gens a nobis & a uero disgregata, sed munimina seu caeuernae uel concaua, quò fugerent, illis patèrent, cito recedentes & retrambuli fierent. Eorum quibusdam a te petentibus aliquid de decimis & beneficijs, si datur, est eis placidum: Sin autem, conquerentes & irati recedunt.

Noli emulari in malignantibus.

Leues, qui suum commodum semper spectant.

Eleemosynae sunt congruae praecipio Dei etc.

Detrectantes Prophetam Machumet, luent poenam.

Offensa Dei gehennam meretur.

Prophetarum contemptores puniti a Deo.

Eodem locus paradisi, in Genesi.

10 Sed si Dei legati quique sui munus bonum esse faterentur, dicerent: O deus, tu legatusque tuus nobis pro uelle nostro munera facietis, qui te precamur & adoramus. ¶ Eleemosynae quidem & beneficia non sunt nisi pauperum, & miserorum petentium, & in Dei nomine redimendorum, ac peregrinantium inopum, secundum dei praecipitum, omnium sapientissimi. De propheta male loquentes, & dicentes se non dixisse, graui malo punientur. Et licet uos coniurando, ut uestrum amorem habere queant, se uelle simulent, tamen Dei nunciisque sui dilectionem atque fidem habere melius esset. Omnis deo molestiam & odium inferens, ignem gehennae passurus, dedecus magnum subibit. Cauendum incredulis, ne sibi superueniant azoarae, quae sibi cordis sui secreta notificant. Irrident tamen, quod Deus ab illis seruata pandet: qui percunctati, se deliberando dubitare fatentur. An de deo suoque propheta ridiculum agunt: Quid uobis incredulis factis, post credulitatem prodest excusatio: Licet enim quibusdam uestrorum Deus ueniam largiatur, cateris tamen, uidelicet incredulis, malum inferet. ¶ Resistetes atque perturbatores, & insurgentes uiri, seu mulieres, hi uel illi prohibenda praecipientes, & e conuerso, suarumque manu constructores, Deum obliti, a deo minime commemorantur ob malicia sua. His & huiusmodi similibus ac incredulis, ignem gehennae perpetuam mansionem deus tribuet: quos ipse perpetuo confundet. Praedecessores uestros uobis maiores, & fortiores, atque ditiores, pluriusque filiorum patres, sua negotia pro uelle suo sicut & uos perficientes, & dicendo dubitantes imitari nolitis. Hic etenim sua perdiderunt opera, saeculo futuro perdendis associandi.

30 ¶ A praedecessoribus suis, Noe scilicet, & Baath, & Themuth, & Abrahamam, suisque factoribus, & a gente Madian & Almutesichech, Dei mandatū cum uirtutibus atque miraculis allatum est illis qui sibi nocuerunt, Deo neminem ledete. Bonorum quidem illorum, uirorum seu mulierum, alij credentes alijs res scitatas iniungunt, non agenda quidem interdicit, orationes ac eleemosynas faciunt, deum atque prophetam exaudiunt, & sic a Deo sapientissimo ueniam promerentur, paradysum aquis amoenam, & in Gedena perpetuam mansionem, amoremque Dei maximum, quo nihil est maius, suscepturi. O propheta, incredulos & insurgentes aggredere, illis manifestans, quod ad gehennam uiamque mala proficiunt, qui post uerbum incredulorum a se dictum, fidemque suam derelictam, se non dixisse iurando, Deum testem uocant. Velle tamen suum nequaquam ad actum perduxerunt, nec aliud quam quod deus suusque legatus eos a sua uoluntate repulerunt, adepti sunt. Si redierint, commendabile est: Sin autem, graue malum in hoc, saeculoque futuro, absque repertu tutoris atque uindictis sui in terra patient. Eorum quidam hac utuntur oratione: O deus, si nobis tua uoluntatem dederis, inde deinceps beneficiaque, boni efficiemur. Deo quidem illis postulata praebete, errori consentiendo, nil dare uoluerunt. Vnde deus eis finem contrarietatem cor-

dium, & anxietatem, ut sic saltim ad eum conuerterentur, immisit, eo quod
 sua Deo pollicita non soluendo, mendaces reperti sunt. Nonne sciunt, Deū
 omnium occultorum cognitorem, & que suorum arcana cordiū & uoce pro-
 lata percipere? Derisores bonorum in eleemosynis, quas facere nituntur, &
 nil nisi per laborem suum habentium Deus irridebit, grauiusq; malis af-
 fliget. ¶ Resistētibus Deo, atq; suo legato, & sic ingratis deo, siue tu condo-
 nes, licet etiam septuagies, siue non, Deus nequaquam ueniā faciet. Suc-
 cessores uicarijꝫ prophetæ, quiete gaudentes, pugnatum ire nolunt cum
 substantia uitæꝫ sua propter Deum, persuadentes ne quis tempore feruen-
 te pugnatum eat. Sed notādum sapienti cui libet, ignem gehennæ callidio-
 rem existere. Nunc aliquātisper ridet: sed multā quarimonie cum lachry-
 mis ob actus antecedentes sequentur. Quamquam Deus ad aliquam istarū
 gentium accesserit, sicq; tecum ire pugnatum illa desiderat, dic ei, quoniam
 primò domo manere maluisti, nunc quoq; cum aduersis atq; contrarijs per-
 endina, nunquam mecum profectura, nec hostes expugnatura. Nec ego su-
 per uestri quenquam orationes fundam, nec ad ipsius morti foueam accedā,
 tum ob hoc quod Deo legatoꝫ suo contradixerunt, tum quoniam increduli
 mortui sunt. Huiusmodi uirorum neq; substantia, neq; proles tibi placita
 sit, quos sibi Deus tātum malorū materiā esse quærit, animasq; suas ipsis in-
 credulis extrahet. Cū azoaram persuadentē ut in Deum credat, & cum suo
 legato pugnatū proficiscantur, in hincis, eorū primates inquirunt, Bonū est, ut
 nos perendinantibus remanere dimittas. Eorū itaq; cū illis contrarijs cōmo-
 rari cupientū corda, licet illis nescijs, sigillata sunt. Prophete uero, suisq; fa-
 ctoribus pugnatū profectis, cū sua uita substantiaq; deus sua semper negotia
 sublimaturus, paradisi mansionē perpetuā, quod præ cæteris est lucrū maxi-
 mum, tribuet. ¶ Deo quidē suoꝫ legato rebelles, domiq; morantes, nisi de-
 biles uel infirmi, uel nō habentes necessaria, tales enim absq; reatu sunt, si so-
 lum bona uoluntate Dei suiꝫ legati præcepta corroborent, prædicta nō a-
 gendo, graue malū patiētur. Arabum namq; plures, cæteriꝫ similiter ad te
 uenientes, nequaꝫ uictū ceteraq; necessaria à te quæsitā, ut te comitarētur,
 recipientes, minime dānandi sunt, cū ob sumptuū inopiā lachrymando re-
 uersi sunt. ¶ Illi tandem rei sunt, qui nulla debilitate, seu morbo, uel inopia
 pressi, cū aduersis cōmorantur: quorū corda, licet ipsis nescijs, Deus sigillat.
 Illis corā te redeūte se excusantibus, dic: Vobis nequaꝫ ob aliꝫ excusatio-
 nē credā ulterius, qā iā Dei facta uestra uisuri, suiꝫ legati præceptū audistis,
 ad deū adhuc redituri, q oēs actus uestros occultos propalabit. Quidā eorū
 tui presentis discessum per deū cōiurando postulāt: & tu, cū nihil nisi malū,
 sint gehennā ob sua merita recepturi, discede. Eorū quibusdā ueniā petenti-
 bus, & obsecrantibus, minime da ueniā: Quia licet tu dones, Deus minime
 dabit. Arabes peiores increduli sunt, & expugnatores pessimi, dei præcepta
 sapientissimi suo legato supernè posita prorsus ignorantes. Eorū quidā suos
 sumptus pro tributo cōnumerantes, uobis malū inferre nitūtur: sed illud in
 eos redundabit. Eorū uero quidā deum inuocantes, iudicijꝫ diē expectan-
 tes, Deo legatoꝫ suo appropinq̄tionem sua beneficia fore credētes, minime
 fallunt. His etenim deus ueniā, suiꝫ dilectionē tribuet. ¶ In litibus præeun-
 tibus & primis, cordeꝫ beniuolo sibi suffragātibus, Deus integrā peccami-
 catorum pro- num ueniā daturus, paradysum riuis amœnā, quod maximū est lucrū, tribu-
 merentur. et. Arabū autē & Meduentū quibusdā, qui iā te nescio, tibi litē atq; seditionē
 machinantur,

Etiam si Ma-
 chumet ueniā
 delictorū do-
 net, non tamē
 statim
 Deus.

Intentata ge-
 henna instigat
 ad bellum.

Pro mortuis
 orationes.
 Bonum nota-
 bile pro uigi-
 lijs & exe-
 quijs, etc.

Quis immu-
 nis à militia.

Arabes.

Militantes, et
 qui eos iuuāt,
 gratiam pec-
 catorum pro-
 merentur.

machinantur, bis nocebo, & ad ignem diuertā. Sunt alij sua confitentes pec-
 cāmīna, sicq̄ bona malis cōmiscentes, q̄bus forsan deus ueniā largitor igno-
 scet. Eleemosynas de sua substantia suscipe, & eos emenda, bonumq̄ suum
 multiplica, Deum pro ipsis inuocando, ut ipse cuncta sciens & audiens eorū
 cordibus quietem inducat. Deus em̄ suā gentis pœnitentiā benignè collig-
 git, & eleemosynas ac beneficia suscipit, qui est misericors, ueniāq̄ dator.
 Malā igitur derelinquentes benefacite, ad cognitorem & reuelatorem fe-
 cretorū redituri: qui, suusq̄ legatus, uiriq̄ boni uestra uidebunt opera. Sunt
 item alij spem in Deo ponentes, quibus aut ipse malum faciet, aut ignoscet.
 10 Templo ob malum & incredulitatem, bonorumq̄ diuisionem ab illis con-
 structo, quos corā inuocātibus deum, suoq̄ legato prius se nō nisi bonum fa-
 cere uelle iurātes, Dei testimonium mendaces comprobatur, nunq̄ assurgas.
 Melius em̄ est orationes fundere in templo timore Dei fundato, ubi se laua-
 re uolentes cōmorantur, Deo mundiciā uolente. Quod em̄ melius est tem-
 plum, dei gratia fundatum: an illud, quod super præcipitium conuexum &
 cōcauum ædificatum, sua ruina secum uos in ignem gehēnā deurgit, quod
 Deus solum malos demittit. ¶ Eorum cordibus, qui templum intentione
 tali fundauerunt, nō aberit malum atq̄ cōtrarietas, nisi suis animis prorsum
 immutatis. Bonis dei nomine belligerantibus, Deus paradysum tribuit, pre
 20 cium pro suis animabus atq̄ substantijs, siue perempti, seu pemptores existāt.
 De dei quidem pollicito nemini dubitādum, quod testamento, & Euange-
 lio, & Alfurcan cōfirmatur. Sit itaq̄ uobis pro uestris operibus summum so-
 latium, quod deo uestras animas, substantiaq̄ totā uendidistis, cum aliunde
 tātum lucrum nequaq̄ accidat. A malo diuertentes, & orantes assidue, gra-
 tesq̄ reddentes, & se humiliātes, genuaq̄ flectentes, & præcipientes geren-
 da, prohibendaq̄ cōtraria, tādē oēs obseruatores diuinorū præceptorum
 plenū gaudium atq̄ perpetuū sortient. Nemo propheta, nec uir bonus pro
 illis deprecatur incredulis, quos malos igniq̄ deputādos esse dinoscit, licet
 sibi sint illi cōsanguinei, siue propinqui. Abrahā uir bonus, assiduus orator,
 30 nequaq̄ iracundus, licet patri suo prius propter spem habitam consentiens
 ueniā faceret, tamē deinceps percipiens ipsum deitatis hostem existere, ma-
 num suam penitus retraxit. Deus homines post adeptionem fidei non erra-
 re permittit, priusquam eos quid timere debeāt, ipse doceat. Omnia sciens,
 cœlum & terram regens, uiuificans atq̄ mortificans, qui non alius est tutor
 uindexq̄ noster, idemq̄ pius, ueniāq̄ largitor, suusq̄ legatus, expugnato-
 ribus, & suis in hora necessitatis auxiliatoribus, iam suis debilitatis cordi-
 bus, ignoscunt. Idem quoque pijsimū tribus uiris usquequod sub ipsis ter-
 ræ capacitas angusta, animaq̄ suā breues sibi uidebantur, & se non aliās ire
 posse, quā ad Deum solum perpendebant, fugientibus ueniā, ut redirent,
 40 largitus est. Ipsum igitur omnes boni timete, & ueridicis perseueranter obe-
 dite. ¶ Nec Arabes, nec Medenenses euitare poterant, quin cum legato
 pergerent, & pro suis animabus orarent. Nec enim sitim, seu laborem, ali-
 quodue malum pro Dei gratia, uel exuuiam ab hostibus sibi uendicant, nec
 sumptum breuem seu magnum faciunt, nec aquas abducūt, nec transitū ad
 incredulorum molestiā atq̄ malū transcendunt, nisi quos Deus, bonorū ope-
 rum præmium omnibus plenè largiturus, bonis operibus adscribit. Oēs ta-
 mē adesse nec opportunum, nec necesse fuerat: sed singularum gētium ali-
 quos abesse, qui iuris ministri legi prouiderent, & credentibus quid geren-

Confitentibus
 peccata spem
 ueniā aliquā
 aperit.

Atqui Esaias
 dicit, qui spe-
 rat in eo, non
 confundetur.
 Templū. sic
 chæ commē-
 dat.

Dei nomine
 militantibus
 amplissimū
 præmium pol-
 licetur, ut so-
 let.
 Alcoran Euā-
 gelio & ue-
 teri scripturā
 æquat.

Pro incredū-
 lis nō orandū:
 Abraham pa-
 trē idololatrā
 deseruit.

Legū periti-
 dum

dum esset, intimentarent. Incredulos in uestri directo cōstitutos, uos uiri boni scientes Deum se timentibus auxiliaturū, sic expugnatē fortiter, ut uestrā sentiant audaciā. Sunt quidam, qui azoara posita quærunt, Cuius fidem nostrum augmentat. Hic autem corroborat, credentibus quidem plenum habituris gaudium fidem confirmat, & augmentat: Incredulorum quidem betur. Blasphē uarijꝑ cordis malo malum accumulāt, unde sua peribunt incredulitate. Nonne patet, eos singulis annis deteriorari: cum semel aut bis credentes, & mat igitur pro more suo. item increduli, nec se conuertunt, nec sui memores existunt? Hi quidem azoara sumpta, se inuicem cuiuscūq; respicientes quærunt, an eos quis uideat: deinceps corda sua Dei distrahunt obsequio, qui sunt indiscreti. Nūcius 10 de uobismetipsis immutabilis & constans uobis datus est, quem cum sit boni p̄ijꝑ cordis, incredulitas uestra turbat, atq; molestat, ut bonorum fides atq; dilectio lætificat. Sed si nullatenus credere, fideꝑ perseverare uolueriat, tu Deo, præter quem non est alius, immensi cœli domin, te cōmenda.

A Z O A R A XX.

HAec huius libri sapientis doctoris mirabilia, cūctis hominibus admira, qbus hominem de semetipsis afferentem illa, & mōstrantem Deus maximum præmiū bene gerentibus, incredulis poenas daturus, misit: increduli manifestas incātationes esse dixerunt. Sed ipsi qdem nec oratorem sibi, nec tutorem inuenient, nisi nutu cōsilioꝑ Dei, qui est dominus noster, 20 cœlum & terrā sex diebus creans, & postea cœlos ascendens, reꝑ omnium deliberator. Hunc itaq; dñm nostrꝑ, ad illū redituri (sumus etem terminus est ueracissimus, si memores estis) aduocate. Qui creator oim, ad se post mortem reuocabit oēs, ut bonis & credentibus rectū & æquū, infidelibus ignem malūꝑ graue largiat. Idem etiā soli lumen, lunæꝑ claritatē, & mansiones, ad annoꝑ caterorūꝑ spacioꝑ numeroꝑ ueritatis tantū noscendæ causa tribuit, & diei noctisꝑ uicissitudinē res sapientibus discernit, omnibusꝑ se timentibus mirāda in cœlo terraꝑ cōposuit. Horum nostrorumꝑ præceptorꝑ negligentes, igni ob suos actus insidebunt. Sperantes autē se redituros ad nos, hoc sæculū alij postponentes, sicꝑ fidē adepti benefacientes, in paradiso per 30 feuerabunt. Hi qdem tales Deum inuocāt, & sese mutuo demum salutāt, in uocationisꝑ sine Deo totius mundi dño grates soluunt. ¶ Si deus adeo festinus atq; pronus in malum hominum existeret, quā in bonum, iā eoꝑ accessisset terminus. Vnde nō habentes spē redeūdi ad nos, in errore suo quasi cæcos errare patimur: qui malo cōtingente, secundū ipsum sui status modū, scilicet iacendo, seu stando, sedendoꝑ Deū quantocius adiutorem inuocāt: quo demente malū, quasi nunꝑ inuocassent Deū, redeunt. Ita sua facta sibi uisa pulchra fecimus, plures generatiōes præteritas, quia legatis nostris uirtutē afferentibus minime crediderāt, & malefecerāt, ex merito suo prorsus deleuimus. Quoꝑ uos iam uicarios, usꝑquo facta uestra uideamus, cōstitui 40 mus. Cū eis uirtutes manifestas Dei lego, ad deū nullū sperātes reditū inquit: Aliū Alchorā nobis aporta, uel istū uaria. Quibus me id minime facturū respōdeo, tū ob diuinorꝑ præceptorꝑ obseruationē, tū ob malorꝑ die magna timorē. Notandū item, me longo tēpore prius inter uos cōmorantē, nullatenus uos cum eo uisitare, nisi diuina uoluntas cōpelleret. An uos error & inscitia uexant? Quis enim peior imponente Deo mendaciū, aut suis contradicēte præceptis? Cum huiusmodi uiris nullum bonū Deus dirigat. An uos increduli, & inuocātes loco dei, putantes ipsum pro uobis præcaturum, quod

Deo motū lo-
cū tribuit.
Deus ultimus
fuit, & sum-
mum bonum.

Longanimus
Deus.

Contradicen-
tes Alcorano.

quod utriusq; boni maliq; uidelicet inefficax reperitur, Deum agnoscere, nec cœlo nec terra scitum cogitatis: Ab his quidē suis dictis deus me liberauit, cum gens prius una, ita nunc uarietur, nisi propter Dei uerbum præscriptum de sua cōtrouersia liteq; fieret iudiciū: inquitunt, si diuina sibi præcepta nō adscripsisset. Deus est omnium occultorū cognitor: expectetis igitur, & ego. ¶ Homīnibus post malī passionem bono rehilatis, artē atq; dolum in nostris præceptis facere nitentibus, dic, Deum callidiorē & pro-

Gratulatur sibi quod Deus ipsum liberauerit à Christianorum opinionibus distudentibus.

10 Ille uobis transitū terrarū & animum præstans, usq; quo omnes in una nauicoadunauit, uentum prosperę gaudij datorē primo cōtulit, deinceps uento peruerso superueniente, & undas circūquaq; coagitāte, illi timētes hoc obfidionē esse, Deum legis bonū adiutorem inuocādo dixerunt: Si nos ab hoc malo liberaueris, ulterius tibi subiecti gratias reddemus. Sed illi en liberati, terrāq; positi, malū fallaciter & iniuste perpetrāt, sibimet solis hoc agēdo noxij: quibus à me facto suo reditu, oēs suos actus reuelabo. Nōne perpendunt paucitatem atq; breuitatem huius mūdā substatia: Hęc nāq; uita campo cōparatur, qui per aquā cœlitus missam se suo foetui cōmiscens, ut uictū humanū atq; feralē educat, floribus et fructu decoratur; hominibus me tūc ꝑœnitentem esse fatentibus, deinceps nostra uolūate die noctūue-

Allegoriam nauigij suę se ēta accommodat.

20 ducente, ad stipulam reducitur, priori formæ ualde dissimilem. Me res ita discernentem, sapientem exaudiet Deus, ad uiam salutis uocans, & electis uiam rectam notificans. Benefacientibus tribuet bonum, & supra quorum faciebū nunq; inerit pallor seu molestia, eruntq; paradisi dominatores perseueranter: Peccatores autem æquum sibi simileq; præmium suscepturi, dedecore premundī, nullum tutorē seu saluatorē habituri, uelamē quasi noctē nigrā, faciebū suis apponēt. Et hi sine termino ignis ministri manebūt, die cōgregationis omnium, corā me dicturo incredulis, uobis uestrisq; participibus, etiā uos nullatenus adorasse me perhibentibus postulabitis, dei testimonium inter nos & uos sufficiēs adsit, nos ob incredulitatem uestrā negli-

Parabola humanarum rerum non inuicita.

Al petentem al. potentem.

30 gentes extitisse: tuncq; se ad Deū suū ueritatis dominū conuertentes, prius deserēt uerbū suū, cum omnis anima præmissorū mercedē accipiet. ¶ Dorem tamē uictus in cœlo & terra, oculorum & aurium iudicem, uitæ mortisq; largitorem, omnīq; rerū prouisorum, Deū esse testatur. Cur igitur nō timent eum: Hic est Deus suus, dominus uerax: Et ueritatem deserens, nil præter errorem atq; iacturā sequitur. Cur conuerti negligitis: Dei quidem uerax est uerbū, quod incredulos nunq; conuertendos affirmat. Est ne quis uestroz participū homines creans, & ad se reducēs: Deus quidē erat, & ad se reditum præstat. An est eorū quis, qui rectam uiam instruat: Deus quidem eas edocet: quē imitari melius est, quā ignorantē, usq; quō doceat. Cur hic,

Dei attributa quedam. Argumentatur non futiliter contra fictitios deos.

40 sic esse nō discernitis? Sed horū plurima pars ambiguitatibus & opinionibus, quæ ueritati collatæ nihil sunt, abducit, Deo sua facta dinoscente: cuius nutu pceptoq; solius, hic Alcorā oīs falsitatis expers, quoniā est Dei dominū mūdī, cōstituit. Dicentibus eū tuū esse figmentū, dic, ut saltē unā azoarā harum alicui cōsimilem, quolibet adiutore nisi solo Deo suffulti, efficiāt: ut sic an ueridici sint, appareat. ¶ Plures quidē cōtradicunt, eo quod noticiā eius se minime posse cōprehendere fatentur. Quid si sua qualis est explanatio, sibi mitteretur: Antecessorū uestroz similiter cōtradicētium, qui finis, prospicite. Eorū tamē quidā illi credūt, quidā minime, Deo singulos discernente.

Contraria sepius dicit, nepe quod incredulus pœnitentibus salus obtingat.

Alcoran care mendacio, quod facilius est pronunciare, quā probare.

Alcorani difficultas inellegendi.

Tardis ad cre- nente. Contradicientibus dicito, ut sibi sua sint negotia, tibiq̄ tua, ipsiq̄ à
dendum subin- tuis factis, & tu à suis liber. Te quibusdam eorum auscultantibus, es ne po-
de mitti li- tens, ut illi surdi, cum sint indiscreti, tuam uocem intelligant; Eorum quidā
bellum repu- ad te respiciunt. Tūne cæcos uiam rectam docebis? Deus ipse nemini facit
dij, doctrine iniuriam: sed homo ipsemet sibi officit. Die resurrectionis opinabuntur sin-
sua diffidens, guli, se non plus quā per unius horæ spaciū iacuisse: & ad inuicem se
Respit here- cognoscent: ibiq̄ summam iacturam sentient, qui erronei congregationi
sim, quæ tem- corā Deo contradicebant. Eorum quæ dicemus, te partem docebimus,
poribus Ori- aut mori faciemus, & ad nos facto reditu cuiusq̄ gentis, suus nuncius sibi
genis peruā- missus ueracissimus iudex, nemini faciens iniuriam, aderit, Deo omnium
ferat Arabiā, operum assidente teste. Quærentibus illius horæ noticiam, ad tuæ ueritatis
animas interi- probationem responde: animæ meæ bonum seu malum nequaquā iudico, nisi
re cum corpo- quod Deus discernens tribuit. Cuiq̄ gētium terminus suus adscriptus est,
ribus: utraque quem præcedere uel subsequi nemini licet; nec cuiq̄ prospicere datur, utrū
uero restitu- die noctuue suum malū accidat. Sed uos increduli, cur ita properatis?
da nouissimo
die. ¶ Siquidem cum aduenerit, credetis. Nunc uero cur antecedere nitimini?
Est, s. Impij Vos increduli maliq̄, uestra malefacta non nisi pro modo lucri uestri gusta-
dicunt, Testi- te: & deinceps ansim uerax, quærite, quod esse, sic per ipsum iurando testa-
net & cito ue- buntur. Ego siquidem uerax sum: sed uos id minime dixistis. Quilibet male-
niat, etc. gerentium tunc semetipsum ob malefacta redarguens, cum iudicium inter
Nouissimi di- omnes ueracissimum, omnis expers iniuriæ fiet, omnem substantiam munda-
ei memoriam danam si possideret, eam pro sui redemptione redderet. Cur igitur uestri
subinde incul- reditus ad Deum uniuersorum regem, uitæ mortisq̄ datorem, cuius terminus,
cat. licet plures nesciant, est ueracissimus, non recordamini? Vobis quidem
 iam à Deo castigamen, & salus nostrorum cordium occultis, uiaq̄ recta &
 misericordia bonis hominibus dei misericordia nutuq̄ gaudium uobis affe-
 rens aduenit, quod omni uestra substantia melius est atq̄ preciosius. Cum
 deus uobis uictum sufficienter exhibuit, cur de ipso hoc Haram & illud
 Hale constituitis? Vtrum hoc præcepto suo, an impositione uestra facitis,
 de Deo mentientes? Quid de semetipsis in alio sæculo cogitant? Ipse quidē
 hominibus prorsus utilis, licet ipsi grates minime persoluant. ¶ A modo
 licet uerbum in omnem partem uergitis, omnium cogitationum uestrarū
 & electionum atq̄ factorū testes erimus, nec alicui cœlestium seu terrestriū
 addi subtrahiue potest, nisi quod libro lucidissimo inscribitur. Deo quidē
 Religiosi & in hoc sæculo & in futuro. se cōmendantes, uidelicet credentes atq̄ timētes, secundum Dei uerbū im-
 mutabile, tum in hac uita bonum, tum in futura plenum gaudiū timoris ex-
 pertes fortientur. Neminem aggrauet nos dicere, solius dei scientis & audi-
 entis omnia, cuius imperio subiacent uniuersa, qui noctem quieti, diem mo-
 tum deputat, quæ sunt satis audiētibus admirāda, immensitatē uerumq̄ pre-
 cium esse. Nō imitemur inuocantes loco Dei participes, cū ignorata dicētes,
 Deum carere filio probat ar- gumento fri- uolo, quod nul-
 lius rei sit in- digens est, cum sit omnium abundantissimus, uniuersa cœli & terræ possidēs.
 digus. Ratio- An habent inde rationes hoc demonstraturas? An deo nescitū imponunt?
 nes quæ pro- Omnis deo mendacium illud imponens, hic bono carebit, & ad ipsum suo
 bent Deum ha- reditu facto malum grauissimum ob incredulitatem ab ipso recipiet.
 bere filium, ¶ Audiant isti Noë, suæ gētis dicentem: Si sit uobis molestum atque graue,
 extant sempit- me uobiscum præsentem existere, ut præcepta Dei uobis intimē, rebus ue-
 ternæ et liqui- stris atque participibus, ne uos tenebrositas, & error includat, cœadunatis,
 da.

mihī

mihī memetīpsūm Deo commēdanti patefacite, retinaculum uestrum atq; sectam. Sin autem, a solo Deo, qui me credentibus associavit, nequaquam a vobis precium postulo. Ipsi quidem contradicentibus, eum suosq; factores in æquore uale, saluauimus: & contradicentibus summeris, alios eorum in terra uicarios constituimus. Ecce quis eorum finis contigit, quibus maxima merces promittebatur. Post hunc ceteros cum uirtutibus prophetas hominibus misimus: sed eorum credere renuentium, hostilitatemq; malentium, corda sigillauimus. Moysen item & Aaron, cum nostris præceptis ad Pha-

Moyse et Aaron.

10 resistentes, ueritatem uisam diuinitus, artem magicam esse perhibebant: quam Deus odit, & abhorret. Moyse quarenti cur hoc facerent, dixerunt: Ideone uenisti, ut nobis, qui tibi non credimus, a secta patrum nostrorum deiectis, in terra nostra super nos sublimeris. Tumq; Pharaon quatuor sapientes magos ad se iussit adduci. Illis quidem iam presentibus, Moysi q; pre-

Magica Deo inimica.

cepto mutationem pro uelle suo gerentibus, inquit Moyses, Cur incantationibus studetis, quas deus ipse confundet, Operibus etiam huiusmodi sua uerba confirmans, licet malis nolentibus, detrimentum immittit. Paucis uero, illiusq; gentis minimis Moysi credentibus, Pharaonem ut nimie potentia, & operis immoderati, suamq; gentem nimium timentibus, ipse Moyses

Fabula Iudae de magis Aegypti, & Pharaone.

20 solatium præbens inquit: Si in Deum creditis, eius uos tutelae commendate. Ipsi igitur se Deo commendantes, deum deprecantur, ut eos minime malis gentibus ridiculū atq; prodigiū constituat: sed pro sua pietate misericordiaq; ab illis liberet. Moysi deinceps fratricq; suo præcepimus, ut in Mezara sui gentibus domos uersus orientem constituerent, & in eandem partem orationes funderet, dicerentq; bonos summum bonum possessuros. Moysi deinceps Deum oranti, ut Pharaonē ornatu diuitijsq; mūdānā uitā donaret, suisq; diuitijs repagulū cordiq; sigillū obijceret, ut sic obstinaciter erroneus ante mali grauis aduentum nullatenus crederet, inquit Deus, se suis orationibus rectis respōdisse, & ne uia errantiū insequeretur iniunxisse. Quā-

30 do cū filijs Israēl mare transiimus, & Pharaoni, exercitūq; suo ob inuidiā et inimicitia eos insequētib; ferē submersiōnē induximus, Pharaonē iā nō in aliū quā in deū filiorū Israēl se credere cōfessus est. Tandē ne nunc hucusq; malefactor & incredulus, hodie tuum corpus liberari, ut sit posteris miraculū, quæris? De nostris miraculis atq; uirtutibus pauci cogitāt. Nos deinde filijs Israēl in Asia locū optimū præstantes, eis bona saporiferaq; cōtulimus, nullā eis nisi præmunitis et castigatis cōtrarietatē inferētes, et eorundē in sæculo futuro post scientiā datā cōtrarietates discutiemus. Si de mandatis tibi missis quicq; dubitas, antecessorū tuorū lectiones perlegendo, ueritatē tibi missam agnosces, ne sis ambiguus, nunc negās, nūc affirmās. Ois

40 em nostris præceptis cōtradicens, perdendis annumerabit: nec quis super se dei uerba firmās, ante grauissimorū malorū aduentū credit, licet oīa mundi miracula uideat. Adhuc nulli uillarū, nisi tantū gētī bonæ, sua fides interitū furrupuit: Ei uero huius mundi dedecus ob fidē suā auferētes, usq; ad terminum nō a nobis in antea positum promouimus. Si Deus ipse uellet, omnes terrāni simul crederent. An tu gentes ad fidem & credulitatem cogere studes: nisi Deo uolente, nemo credere poterit, qui malos & indiscretos in sua fordicie dimittit. Constat euidenter, nil cœlestium seu terrestrium, nec miracula seu uirtutes incredulis quicquam proficere posse, qui suorū antecessorum

Soli Niniuitæ per Ionā conuersi, malum eis impendens effugerunt. Cur igitur gladio persecutus es, & alios id facere docuisti?

cessorum dies euentusq; consimiles, nil aliud expectant. Expectent igitur, & ego deinceps, ut nos decet, nostros nuncios cum credentibus illis saluabimus. Ab eis, quibus huius legis inest ambiguitas, ego dissentiens, non a doro, quos ipsi: sed unum Deum solum, qui nobis omnibus mortem induciturus, me conuertens ad legem rectam credentem fecit, prohibens me, pariticipes, & aliquid loco Dei nec officere nec iuuare potens, adorare: cuius bonum munus nullus auferre poterit, quin pro suo uelle cuiuslibet accidet. *Malum nemo nisi ipso pramonstrante pranoscere poterit. Jam diuina ueritas nobis data, rectam uiam proficiscentibus ostendit, cuius obseruatio salutem obseruantibus generat, error quidem detrimentum. Vobis itaq; caue- te, quoniam ego non semper uester custos existam. Tu quoq; super te caelitus missum sequere, & sustine, usq; quo Deus iudex optimus diiudicet.*

A Z O A R A XXI.

Exoratio eloquentiam ar- rogat. **H**uius uoluminis quam optime a sapientissimo & eloquentissimo compositi, discernentis & castigatis uerba, me inde castigatore manifesto, promptoq; uobis persuadent, ut non nisi Deum unum inuocetis, & ab ipso ueniam & misericordiam postuletis. Ille etenim exoratus, usq; ad terminum predestinatum uobis hic seculi prosperitate, deinceps cuiq; scilicet suum meritum tribuet. Sin autem, super uos ad Deum omnipotentem redituros, qui uestre uocis cordisq; uaria dissonantia uobis inharerem perspicit, diei magne malum proiciemus. Deus quidem celum & terram sex diebus perficiens, cuius super aquas sedes prius extiterat, & a quo solum omnis creatura uictum accipit, qui rebus omnium loca presentia futuraq; dinoscit, uos in terra constituit, ut q; resurrectioni uestri melius operaretur, agnoscat. Si post mortem eos resurrexeris dixeris, hic nihil nisi fantasia & incantationem manifestam esse perhibebunt: dicuntq; me tradicentes. nequaquam potentem illis malum immittere, cum illis euentum usque ad determinatam horam differo. Sed sciat omnis, hoc faciter futurum esse, licet increduli hoc derideant, & ulterius nunquam auferendum: Si post bonum a nobis eis datum, eius subtractionem seu malum ingesserimus, hoc eos ad incredulitatem & cor malum diuerget. Si post malum habitum, bonum eis per nos acciderit, gaudentes ostentant, a se peccata sua recedere, exceptis patientibus atq; beneficis, qui ueniam plenamq; gaudium sunt habituri. Sed fortassis tuo cordi tardiosum atq; difficile uidebitur, cum cetera precepta nostra patefacere. Vnde queret ceteri, an tibi datum sit thesaurus caelitus, an angelorum aduentus? Tuum autem non est, nisi tantum iuncta tibi illis nunciare, Deo omnium cognitore. Dicentes hoc a te fuisse compositum, tales decem azoaras quolibet aduocato, nisi solo Deo, afferant, ut sic suum dispositionem: nunc autem probet esse possibile: Sin autem, hinc diuina sapientia positum esse confirmet. An creditis in Deum, praeter quem non est alius? Omni quidem uita ista, huiusq; seculi decorum diligentem, facta sua non minuendo, praemium hic persoluemus: sed in saeculo futuro nullum bonum pro factis suis recepturus, nil praeter ignis feruorem habebit. Oes autem Dei recto procedentes tramite, per testes confirmato, qualis est lex Moysis, iam praemissa docens, & condonans credentibus illi, bonum possidebit. Incredulus autem, & deuius, ignem. De ueritate praceptorum eorum tibi missorum, quantum plures non credant, tu nullatenus hesites. Imponentes Deo mendacium, sicut pessimi, a pietate dilectio neq; diuina repelluntur. Quis enim illis est deterior? Incredulis semper, atq; fidem uiamq; Dei sponte linquentibus, in saeculo futuro malum, nullo subueniente uindictae, duplicabit, quia nec audire nec uidere poterunt. Qui suas animas hic operando, & uerbis errando

errando perdunt, ueraciter saeculo futuro per dentur: Credentes autem, & benefacientes, & ad Deum se conuertentes, paradiso perseuerabunt. Horum quidem membrorum est assimilatio, quasi caeci & surdi, ac uidentis & audi-

Fidelium & infidelium collatio, Noe diluuiio superstes memoratur, factis admixtis.

- 10 opinamur. Inquit ille: Ego forsan uiam Dei rectam per suam misericordiam mihi datam proficiscor, quod uos caeci minime perspicitis. An uero nolentes ad eam cogemur? A uobis quidem inde nullam, sed a Deo solo mercedem exspecto. Unde nequaquam credentes, quomodo Deo cōuenientur? Sed uos brutos & inscitōs a me repello. Quis enim a Dei uindicta me tueretur, si bonos homines reijcerem? An nulla memoria solidati estis? ¶ Nec apud me thesaurū Dei depositum, nec me angelum esse, nec Deum non daturum illis bonum, quos uos irridetis, quoniam suorum scit arcana cordium, nunquam perhibebo: quoniam malis annumerarer. Illi quidem indignantes responderunt: Hoc nimia disceptatio terminetur: tuq; pollicita uirtuosa mirandaq; si uerax es, perfice. Dixit Noë: Nullus praeter Deum si sibi placuerit, cum his uirtutibus ueniet. Qui si uos uiam malam aberrare fecerit, cum ipse sit Deus uester, ad quem omnium fiet reditus, nec meum consilium, nec ammonitio prodesse poterit, cum iam etiam impotentes stupiditq; sitis uos. Dein seps praecipientes Noë, ne contristaretur nimium pro factis humanis, eo quod plures fidem iam adepti minime crederent, ut arcam iussu praecipitoq; nostro non praemuniens incredulos & malos, ut summergebantur, fabricaret, iniunximus. Ipse itaq; parens, maiori suae gentis portioni ridiculum inde facienti dixit: Vos illudentes me, ego quidem irridebo, uidebimusq; malefactorem, & cui dedecus perpetuum incumbet. Ipse quidem ammonitione nostra, omnium rerum duo parilia, cum mandati nostri signum, aqua uidelicet emergens decannos apparuit, in arca reposuit, omnibus pereuntibus praeter admodum paucos, cum eo credentes in Deum. ¶ Noë cum Dei nomine, per quem motum atq; stationem habebat, arca eū per montes quasi per undas uehens, in ipsam conscendens, filium suum in alia parte stantem aduocans ait: Fili, nobiscum equita, nec sis ulterius incredulus. Qui respondens ait: Ad montem, qui ab hac aqua me proteget, ego proficiscar. Cui Noë: Nisi cui Deus misericordiam fecerit, nihil omnium rerum hodie saluari poterit. Eos ita colloquentes, interueniens unda disgregauit. Nobis tunc imperantibus terrae, ut aquā emitteret, caeloq; ut pluuiam demitteret, facta est Dei mandato aquarum congregatio, montes ipsos transcendens. Me imperante incredulis, ut se remouerent, inquit Noë: O Deus, omnium sapientum doctor, cuius omne mādatum est ueracissimum, praecipe de mea gente meum filium esse. Cui Deus sic respondit: Tuus filius minime de tua gente dicentibus, quia nequam est atq; peruersus, nec tu quicquā a te nescitum ulterius a me postules. Te brutum enim & insciū esse

Curiositas Noe a Deo castigatur.

nolo. Dixit itaq; Noë: Tibi Deus me commendo, uouens me nil perscrutaturum, quod scire non debeam: Et nunc supplicii uoto precans, ut ueniam et misericordiam, ne sum perditus, facias. Noë rursus finito diluuiō diximus,

g cum

Aliter quam Cum salute tuorumque saluatione descende, sitque super te gentemque tuam
Gen. 8. 9. multiplicatio magna. Erit autem hic tua gens, terras diuitiasque possidens &
iudicans, usquequo malum item magnum illis immitemus. Hæc sunt Dei se-

Imò ante te creta, quæ ante tempus hoc à te genteque tua sciri non poterant. Tu quidem
Moses recte patienter indura, quia finis est timentium Deum. Genti quoque Haath fra-
me ista per- ter suis Huth ita persuadet: O gens Deum inuoca, quem, non alium, deum
scripserat. habetis, quæ nunc es solum falsitatis prolatrix. ¶ Ob istud à solo Deo mer-
Haath et cedem, non à uobis, cum sitis indiscreti & insciji, postulo, Deum supplici uo-
Huth, ut su- to precamini, ut uobis peccata uestra dimittat, & imbrium abundantiam in-
pra. ducat, uestrisque uiribus inde accumularet, ne post fidem adeptam sitis unquam 10

increduli. Responderunt: O Huth, nos quidem pro uerbis tuis quibus non
credimus, minime refutabimus quod adoramus, cum tu nequaquam cum
miraculis & uirtutibus accedis. Opinamur enim aliquem eorum, quem a-
doramus, tibi plurimum nocuisse. Quibus ipse Deum testor, me liberum
ab illis quos adoratis existere, & omnium expertem, nisi tantum solius dei,
qui est dominus meus & uester, cui omnis mundana creatura subiugatur:
Ipsiusque est omnis uirtus uicque recta. Vnde uos mihi commendato ipsi deo,
pro uestra facultate potentiaque nullatenus me præmunientes nocete. Si con-
uertiri nolueritis, post dei præcepta nobis applicata dictaque, alios uestri uicari-
os in terra constituet Deus omnium custos: nec uos ei nocere poteritis. Huth 20

quidem, ipsique credentes, à magno malo nostra pietate subueniente protexi-
mus. Homines uero Haath suo ¶ legato resistentes, & contradicentes, mada
†Nuncio Huth. ta grauium hominum atque mendacium secuti, ob incredulitatem suam repulsam hic,
Schale pro- sæculoque futuro sortiti sunt. Genti quoque Themuth suus propheta Schale sic
pheta gentis locutus est: O gens Deum, præter quem creatore cares, qui te de terræ limo
Themuth. plasmauit, uitæque spacium in terra tribuit, adora, ueniamque postula, pollicens
te nil mali facturam ulterius. Ipse namque præsens est, respondere paratus.

¶ O Schale, nos tibi plurimum hucusque confisos, ob hoc quod fratres nostri
inuocauerunt, deijcere studes, cum de hoc quod tu nobis prædicas, nos du-
bitantes ei minime credimus. Respondit ipse: O gens, unde tibi scire contigit, 30
utrum rem à Deo mihi sua pietate datam non imiter? Quis me non agentem
Dei præceptum, contra ipsum tuebitur? Vos quidem nil nisi damnum mihi ge-

neratis. Hanc Dei camelam pro suo modo in terra dei comedere sinite, nullum
inepiti super ei malum inferentes: Sin autem, in proximo uos malum percutiet. Illis autem
camelo. eam percutientibus, dixi: Omne placere uestrum in domibus uestris per tri-
duum efficite. Hic enim terminus uobis indubitanter positus est. Eo quidem
finito, Schale, secumque credentes, ab illius diei malo mea pietate saluans, ho-
minibus mihi contradicentibus à gratia mea repulsis, uidelicet Themuth, su-
isque, malum terræ motus intulimus. Vnde facti sunt quasi nunquam essent.

Abraham ut angelos hospi- tes acceperit, exponit: sed discedens à Mose, Gen. 18
Abraham meis nuncijs sibi missis, gaudium atque salutem afferentibus, uitu- 40
lum saginatum attulit. Sed illis manus suas non apporrigentibus, hic stupi-
dus & timidus factus est. Illi uero dicentes, se non nisi ad Loth suamque gentem
missos, sicque solatium & securitatem illi tribuentes, mulieri suæ adstanti ri-
denti que dixerunt: Isaac filium paries, unde Iacob oriatur. ¶ Hoc à Deo mira-
culum quomodo fiet, cum ego sim annosa, martiusque meus senex: Responde-
runt illi: Hoc quidem minime mirandum, Deo uolente, uobis grato atque
benefico, cuius misericordia munifica super huius domus gentem descendit.
Illi sic gaudij nuncijs facti, cum Abram iam facto secuto, mitti, non iracundo,
bonorum

honorum uerborum credulo, de gente Loth disceptantes Abraham ammo-
 nent, ne causam illorum ulterius tractet: Quia Dei mandato malum eis
 nunc inferetur, nunquam eis auferendum. Eis itaq; deinceps ad Loth ueni-
 entibus, dolor & angustia cor eius oppresserunt. Illis etenim hospitatis, ue-
 nit gens sua, scelere nefando prius imbuta, perscrutatum illos. Quam
 Loth taliter affatus est: Has meas filias uobis aptiores & mundiores as-
 sumite, Deum timentes, nec meos hospites dedecoretis, licet nullus uestri
 discretus, seu legis obseruator existat. Illi uero respondentes, dixerunt:
 Constat quidem apud te, nos minime filiabus potituros, & quid facere ue-
 limus. Quibus ipse respondit: O si super uos potentiam obtinerem, uel
 esset adiutor, quem inuocarem. Tunc eruperunt nuncij, dicendo: O
 Loth, nos solius Dei sumus nuncij, ad quos ipsos applicari minime fas est.
 Tu uero in termino noctis proposito, aurora uidelicet propinqua, cum
 tota tua gente, praeter tuam mulierem, idem quod ceteri passuram, surgens
 discede. In proximo namque, post horam scilicet praenominatam, summa
 deorsum, & infima sursum uertemus, & super eos silices acutas & luteas
 pluere faciemus. Sicq; factum est. ¶ Gentem Madian suus propheta
 Schaibe sic allocutus est: O gens, Deum inuoca, qui, non alius, est uester
 Dominus: ipsiusq; praeepto, licet auari sitis, unde timeo uobis diei futu-
 ra malum, pondus atque mensuram implete, & res cuiusquam nequa-
 quam uilipendite, nec terras uastatum pergite. Quia Dei residuum, si cre-
 ditis in ipsum, uobis est melius atque commodius: nec ego uester custos
 semper existam. Responderunt illi: O Schaibe, Praecipis ne nos dimittere,
 quod patres nostri inuocauerunt? Es ne mitis, & prouidus, atque discre-
 tus? Respondit ipse: An scire potestis, utrum ex parte Dei sim? Quo mihi
 uictum bonum prebente, uestrum a me discessum minime, sed manda-
 ti diuini uobis per me patefacti perfectionis studium affecto. Quia pro
 posse meo Dei uiam, cui me commendo, & ad quem redibo, uobis patefa-
 ciam, & ad eum dirigam, nec uobis difficultatem siue molestiam mea uerba
 pariant: sed Deum precamini, poenitentiam agendo, pium ueniaeq; dato-
 rem. Sin autem, uos incurretis passiones gentis. Noe, seu gentis Huth, seu
 Schale, seu Loth, quae nequaquam multum remota est. Illi quidem haec
 audientes, dixerunt: O Schaibe, cum tu sis debilis & ignobilis, te paruum
 appreciantes, a gente nostra prorsus eijcimus, nec de tuis praeeptis quic-
 quam retinemus. Respondit ipse: Ad meam generositatem plus quam De-
 um ipsum attenditis, omniaq; complectentem post terga proijcitis. ¶ Vos
 itaque pro modo uestro facite, uelut & ego meo, expectantes, & ego, quis
 uestri probabitur mendax, malo dedecoreq; superincumbente. Ipsum
 itaq; Schaibe, suosq; factores, termino statuto liberantes, malos & incre-
 dulos ad nihilum redigendo, quasi nunquam essent, suas domos funditus
 diuulsimus. Moyse quoque cum praeepto nostro uirtuteq; magna ad Pha-
 raonem gentemq; suam misso, Pharaon resistens, suamq; gentem distor-
 quens, ipsa uolente, ipse dux illius in aliud saeculum, & ignem, locumq; ma-
 lum effectus est. Illis autem in hoc saeculo repulsam & letum, & in alio ma-
 lum multimodum patientibus, nos minime nocuimus: sed ipsi suis anima-
 bus detrimentum operati sunt. In mortis quidem articulo, & malorum
 euentu parum eis profuit, sed immoderate nocuit, quod Dei loco adorabat.
 Omnium quoque uillarum diuina captio grauis est, & ineuitabilis. ¶ Hec

Gen. 19. Sodo-
me scelus pu-
nitum.

Schaibe Ma-
dianitarum
propheta.

Pharaon Moys-
en uilipen-
dens a Deo
punitus.

quidem satis sunt admiranda, timentibus malum illius diēi: qua post terminum præscriptum adueniente, omnium coram Deo fiet congregatio, nec quisquam, nisi diuino nutu quid loquetur, ubi felicitas & infortuniū omne patefiet. Infortunati namq̄, nisi quos ipse Deus uoluerit, omnia sciens prout uult, ignem gementes ingredientur, quo dum cœlum terraq̄ durauerint, perseverabunt: Et per spacium consimile felices omnes, quos Deus uoluerit, paradysum obtinebunt. De his qui nihil nisi quod sui patres adorauerūt, inuocant, nil dubites, quin sibi partem suam absque diminutione reddamus. Nisi Dei uerbum præscriptum firmum esset, & immutabile, eos qui libro Moyse contrarietates inferunt, cæterosq̄ similiter dubitantes, Deus ipse iam iudicasset, omnia sciens, omnibus sua reddens opera. Tu igitur te, credentesq̄ tecum, sicut nos præcepimus, corrige: nec se unquam inde diuertat quisquam, cum Deus omnia uideat. ¶ Nolite uos male gerentibus associare: Sin autem, uos comburet ignis, omnis adiutoris expertes. Coram deo in diei capitibus, parteq̄ noctis, ad peccamina delenda, bonaq̄ commendanda, orationes fundite, expectantes mercedem, quam nemini Deus auferet. Si generationum præteritarum, eorum paucorum qui liberati fuerant, quis residuus esset, ne malum in terra fieret, præciperet. Sed malos, nil nisi sectam patrum suorum sequi uolentes, Deus ipse confundit, uillas suas pessundare nolens, ne bonis hominibus iniuriam inferat: quo uolente, tota gens una fieret. Sed inerit semper contrarietas, nisi quibus Deus ueniam & misericordiam fecerit: Cuius uerbum indubitanter complebitur, uidelicet quod infernus de diabolis omnibus & hominibus replebitur. Inibimusq̄ sermonem cum omnibus de nunciorum nostrorum præceptis, ut corda uestra firmentur, & in hac re ueritatem, & castigamen, atq̄ memoriam credentibus uideat. Incredulis autem dicito, uestra negotia pro modo uestro facite, expectantes, & ego mea similiter peragam. ¶ Dei sunt arcana cœli & terræ, ad quem omnia mandata redeunt. In eum credite, uos commendantes illi, quoniam ipse factorum uestrorum non est negligens:

A Z O A R A XXII.

Libri Alchoran Arabice facti, spe nostræ conuersionis atq̄ scientiæ res discernentis, hæc suut manifesta. Nunc autem omnium uerborum tibi missorum pulcherrimū enarrabo ihs, qui prius negligētes atq̄ secordes extiterant. Quādo Ioseph patri suo retulit, se uidisse XI. stellas, & solem & lunam, se illi humiliātes, inquit pater: fili, somnium hoc fratribus tuis ne reuelles, ne per inuidiam tibi quicquam molestiæ machinentur, diabolo suggerente, hoste manifesto totius humani generis. Deus quidem sapiens & excelsus te uerborum expositionem docebit, te bono replēs, & super gentem Iacob patresq̄ suos te sublimabit. Audiant omnes, quid mirabile Ioseph fratribus suis contigit. Fratres enim percipientes nimiam dilectionem paternam in Ioseph, dixerunt: Cum eum solum pater plus diligit, quā nos gentem immensam, ueraciter errat. Nos igitur eum interficiamus, aut e terra proiciamus. Sicq̄ fiet pater deinceps nobis mitis & hilaris, & nos in eum boni. Eorum autem quidam eius mortem dissuadens, inquit: Non perimatur Ioseph, sed in cisternam, si uelit, dimittatur, ut aliquis euntium uel redeuntium eum inueniens, hinc auferat. ¶ Fratres huius rei studiosi, patrem suum sic affati sunt. Quare Ioseph, cum eum summe diligimus, nobis nunquam committis: In crastinum nobiscum, pastum mittatur, & nos illius fideles

Res Iosephi
ex Gen. cap.
17. etc.
deprauate re=
plicat.

fideles custodes erimus. Mane itaque facto, in eorum exitu inquit pater: Doleo te illos comitari. Timeo namque, quod lupi rapaces, te cum sis inficius & negligens, deuorabunt. Cui fratres responderunt: Si lupus eum comederit, nos genti perditæ connumeremur. Eo itaque illos comitante, consilio ponendi eum in cisternam omnes adhaeserunt. Nos tamen mandatum patri, unde percipiat istud, interim misimus: sed ipse tum negligens ipsius, tum inficius, remansit. Fratres crepusculo lachrymando redeuntes, in huiusmodi uocem eruperunt: O pater, Ioseph nostræ fidei traditum, cum nostro pecore relictum lupus deuorauit. Et argumentum inde, interulā suam falso
 10 cruentatam, afferunt, dicentes: Ecce pater argumentum egdis uerax, tu licet nobis fidem minime adhibeas. Pater respondens, inquit: Vos quidem hoc factum in corde uestro uoluistis: sed ego patienter atque ^{† Formose pro} formose sustinebo, ^{moderate, ut} & Deum adiutorem in hoc, quod uos dicitis, habebō. ^{alibi etiam,} Viatoribus uenientibus, & suum clientem ad aquam hauriendam mittentibus illis, ipse bonū retulit nuncium dicens: Ecce puer hic captiuus est. Fratres uero sui dicentes, eum suum captiuum esse, eum pro precio modico, uidelicet pro numerorum numero certo uendiderunt, sibi met ipsis malefacientes. ¶ Emptor suus de Mezara, suę præcepit mulieri, ut eum diligenter & honorifice susciperet. Sperabat enim illum filium suum adoptiuum, aliter uē sibi commodum futurum. Ita Ioseph in terram duximus, adiuuantes eum in omnibus suis negotiis, quanquam paucis id scientibus, ut uerborum expositor optimus efficeretur: Ipsiq; iuueni factō, sapientiam attulimus. Sic enim boni promerentur. Mulier autem prædicta ipsum in thalamo suo repertum, ostium claudens precatā est, ut secum cōcumbere non respueret. Cui ipse dixit: Nolite Deus, me lædere dominum meum, mihi beneficientem: seu Deū, malos nō exaudientem. Ferē tamen utriusq; consensus affuit, anteq; Deus illi, quoniam de nostra gēte pura fuerat, rationem inclusit, quæ maliciā illā penitus diuertit. Ipsum itaq; fugientē mulier insecuta est, quę manū suā iniiciens camisię suę, retrorupit eam. Quo factō, domino suo ad ostiū facti sunt obuiā.
 30 Illa quidē prius in uocē erumpēs, inquit: Quid meretur, tale quid à me petēs, nisi carcerem, malū uē graue? Ille uero dixit: Ipsamet me precatā est. Ad hanc rem discutendā homines, illius mulieris aduocati iudices cōiūciēbāt, hoc apparere uerū, illumq; mēdacem cōuinci, si camisię pars anterior rumperetur: omnia uero conuersō iudicari, parte posteriori rupta. Illi deinceps rupturam antē perspicientes, perhibebāt hoc de foemineis artibus esse, quę ^{Artes foemineæ.} maximæ sunt: persuadentq; Ioseph, ut ab illa re se diuenteret: mulieri autē, ut uenīā, quoniam errauit, postularet. Hinc inter mulieres ciuitatis crebra cōfabulatio nata est, dicētes: En en illius sublimis atq; prælati mulier, suū seruitētem diligens, eius concubitum precatā est: Et sic eorum uterq; uīā erroneā
 40 ingressus est. ¶ Illa uero huiusmodi rumorū uentilationem percipiēns, condoluit, illasq; mulieres adduci præcepit. Eis quidem lecti sternia, ut accumberent præparauit, & earum cuiq; cultro dato, Ioseph coram uenire fecit. Quo uiso, omnes menstruatae sunt, & sibi quoq; manum suam secuit. Eis ^{O sedum & obscenum prophetam.} itaq; dicentibus, nolle Deum illum hominem esse, sed de melioribus & clarioribus angelis, illa respondit: Hic est, unde me redarguitis, qui me eius precantem concubitum non exaudiuit. Et si meum mandatum cōplere noluerit, ipsum in carcerabo, & ad infimorum mēsurā reprimā. Ille quidē hoc audiens, inquit: O Deus, illum carcerem malo, quā precantē me. Sed nisi

suas artes à me diuerteris, forsan ego brutus effectus cum ea peccabo. Deus
 quidem eum exaudiens, qui est omnium conditor & auditor, artes ab eo se-
 mouit. Re manifestè percepta, ut uisum est eis hunc usq; ad horam certam
 incarcerandum, duo cum eo iuuenes in carcerem detrusi sunt. Quorum al-
 ter deinceps dicens, sibi uideri se uinum expressisse, alter uero se panem su-
 per caput portare, unde aues comedebant, precati sunt Ioseph, ut ipse se bo-
 nū probans, quid illa uerba prætenderent, diligenter exponeret. Ipse autem
 eos certiores, sibiq; magis credentes facere intendens inquit: Non dabitur
 uobis quid ad comedendum, quin ante suum aduentum suā expositionem
 edisseram. Hoc enim me Deus docuit. Quoniā gentē nec in Deum, nec alij 10
 seculo credentem, dimittendo, sectam patrum meorum secutus sum, scilicet
 Abraham, Isaac, ac Ismael atq; Iacob: nec cuiq; nostrū accidit, ut Deo sociū
 statueremus. Hæc est enim eius super nos uoluntas. Sed plures hominum
 ingrati sunt. Vos mei carceris socij percunctor, an deos disgregatos melio-
 res, an unum solum Deum omnipotentem & uirtuosum esse dicitis? Vos
 autem nihil nisi nomina à uobis patribusq; uestris præscripta, cum quibus
 Deus, cuius solius sunt iudicia, qui se solum adorari præcepit, nullas uirtu-
 tes posuit, inuocatis: legem uero à Deo sancitam plures nesciunt. ¶ Sit hoc
 quidem constans atq; manifestum cordibus uestris, quod alter uestri, domi-
 ni sui pincerna statuatur: alter uero suspendetur, de cuius capite comedent 20
 aues. Ita sibi suis patefactis somnijs, ei quem liberandum agnouit, inquit,
 Me nominando, tuo domino notificata. Sed quoniam diabolo suggerente, hæc
 iniungendo Deum nominare oblitus est, in carcere nouem annorum spacio
 moratus est. Tunc rex per somnium uidens septem uaccas macilentas de-
 uorare septem pingues, septemq; spicas siccas consumere VII. uirides, ho-
 minibus suis cōuocatis, ut suum exponerent somniū, si scirent, iniunxit. Illi
 quidem cōfidentes, se talium expositionū ignaros, hoc in somnium esse puta-
 bant. Tunc tandem à carcere liberatus, ad memoriā ductus, inquit: Si ad Io-
 seph ueridicum me miseris, uerā hic tibi expositionē referā. Ad Ioseph itaq;
 nunciij trāsmissi, somnij sibi reuelati uerā expositionē inde requirunt, ne rex 30
 ulterius inde sollicitet. Dixit Ioseph: Septē annis cōtinuis semina terræ cō-
 mittite, indeq; spicarū collectarum minimā portionem comedite, cæterasq;
 spicas cōseruate. Septem enim anni graues succedent, cōsumpturi prius ser-
 uata, nisi modicū à uobis reseruatam. His superueniet annus hominum pe-
 nuriam alleuiaturus, fructus & uuas laturus, quibus hominū multi libera-
 buntur. Hac expositione corā domino recitata, eum adduci ante se præcepit.
 Ipse uero nunciū uenientem, ad dominum redire fecit, ut sciscitaret, cui præ-
 dictæ mulieres manus suas sic secabant: quarum artes Deus ipse dinoscit.
 ¶ Domino querente, quid habebant, quādo Ioseph cōcubitum postulabāt:
 per Deum iurando cōfirmabant, se mali in eo nihil percepisse. Tandēq; re- 40
 gis mulier inquit: Ad ueritatis euidētiam, me precatā eius coitū, eumq; re-
 cusasse confiteor: Huiusq; secreti ipse uerax est testis, & Deus, mendaces ab-
 horrens. Nec ego quidem nego, animam hominis malorum studiosam esse:
 Sed Deus pius ueniaeq; dator, mihi misericordiam largitus est. Tunc rex eū
 adduci iussit, ut suus seruiens efficeretur. Illum igitur adductum alloquens,
 eum coram omnibus prælatum & sublimatum, fidelem sibi seruientem ef-
 fecit. Quem Ioseph sic affatus est: Pone me custodem atque scientem super
 omnia granaria, atque deposita regni tui: Et ego singula moribus boni custo-
 dis

*Ioseph nouem
 annis in carce-
 re inclusus:
 quia se com-
 mendans pin-
 cerna, Deum
 non nomina-
 uit.*

*Non rex fuit,
 sed regis
 præfectus.*

dis tractabo. Ita Ioseph terram, quo uelle suum impleret, præbuiimus, qui cuiuslibet electo misericordiam utriusq; sæculi largimur, nulli bonum opus auferentes. Omnes quidem credentes, atq; timentes alius sæculi, misericordiam præferunt. Deinceps suos ad se fratres uenientes, non cognoscentes eum, Ioseph optime nouit. Qui ipsis discedentibus cum illo, propter quod uenerant, iniunxit, ut fratrem suum ex paterno sanguine secum redeuntes adducerent. Sin autem, ulterius non accederent, uelut nihil habituri, persuasione dicens: Nonne uobis mensuram optimam, & pro leui precio tribui? Illis itaq; pollicentibus, se patrem suum exoratuos, ut id in actum ducant, clientibus suis Ioseph præcepit, in eorum sarcinis suam reponere pecuniam: ut ipsa reperta, facto reditu, domum libentius & festinantius redirent. Ipsi igitur ad patrem reuersi, sic eum allocuti sunt: Nobis interdicitur reditus atq; mensura, nisi fratrem nostrum adduxerimus. Eum itaque nobiscum mitte, nostræ tutelæ fideiq; commissum. Vnde pater indignans, ait: An eum, sicut fratrem suum, uestræ comittam custodiæ? Deus quidem piorum pijsimus, melior custos adhibetur. Post sarcinarum apertionem, deinceps sua reperta pecunia patrem lætificant, eam sibi redditam ostendendo. Eoq; sic hilarato, fratrem suum secum ductum exorant, affirmantes se propter eum camelum sarcinam sumpturos, & eum insuper ueraciter redituros. Pater quidem asserit, eum minime tradendum illis, nisi prius ex parte Dei † reductus firmitate sumpta, nisi quis eis uim uel iniuriam inferret. Firmitatis itaque fœdere sumpto, Deo cunctorum custode, pater illos ammonens, inquit: O filij, per portas uarias minime, per unam ingressum facite. Ego quidem, cum Dei solius omnia sint iudicia, cuius tutelæ me commendo, cuius præsidio omnes boni subiacent: si quid ipsius nutu uobis acciderat, depellere ne quibus. Ipsi pro paterna dispositione portas ingressi, nihil molestiæ senserunt. Animo uero Iacob inerat sollicitudo pro dogmate nostro, cuius ipse testis est, quanquam pluribus inscijs. Ioseph deinceps fratri suo sibi præsentato, se suum fratrem esse reuelabit, prohibens ne cuiquam hoc reuelaret, & ne de factis fraternis multum curaret. Emptione facta, illis discedentibus, in sui germani sarcina uas regium repositum, edictoq; facto, missisq; perscrutatoribus, illis sumptis inquit: Vos uiri latrones. ¶ Responderunt, Quid quæritis? Dixit Ioseph, Vas regium: quod quisquis attulerit mihi, sui camelum sarcinam accipiat, & insuper illi benefaciam. Illi uero responderunt, adsciscentes præsentium testimonium, se nec causa terram prædandi aduenisse, nec latrones existere. Istisq; querentibus, Quid moretur, in cuius sarcina repositum fuerit, si mendaces essent, cæterisq; permittentibus quamuis aliquid exigeret. Tunc omnibus sarcinis perscrutatis, deinde in germani sui sarcina repertum est. Ita Ioseph artem sumendi fratrem suum patefecit, exaltans singulos pro uelle meo, & sapientem sapienti præferens. Adstantes quidem, illos increpando dixerunt: non mirandum, si furtum fecerint, qui prius similiter fratrem suum subdixerunt. Ioseph hoc quidem uerbum intrinsecus amplectente, nec inde quicquam proferente, responderunt: Vos deteriores estis, uestrumq; sermonem Deus agnoscit. Et ad Ioseph conuersi, sic fati sunt: Domine, cum tu uir bonus & iustus uidearis, loco sui quempiam nostrum accipe. Adhuc enim illi pater senex superstes est. Quibus ille respōdit: Nolite Deus, nos quenquam nisi latronem sumere. Sic em inieritiam faceremus. Fratribus itaq; liberatis, & de retenti nullo reditu-

Gen. 42. c. 6.

† Reductus no
me u: reditus.

certis, maior eorum conquerens dixit: Nonne scitis, nos patri ex parte Dei confirmasse, sui reductum filij: qui de Ioseph opus cōsimile perpetravimus; Terram nullatenus ingrediar, usq; quo ueniam à patre, redituscq; præceptū habere merear: Aut Deus suum inde iudiciū faciat. ¶ Ad patrem reuertite, dicentes: pater, tuus filius furtum perpetravit, prout nobis uisum est, secretum & occultum, inde nescientibus. Nos quidem nil nisi uerum dicere, tum uilla apud quam fuimus, tum cohors nobiscum rediens interrogata, testis aderit. Pater igitur hoc audito, dixit: Cordibus uestris secreta reprimitis. Ego quidem pulchre patiar, usq; Deus sapientissimus illos ambos forsā reducet. Et de Ioseph conquerendo, & illum assidue nominādo, lachrymarum emanatione iugī oculi albugine uelati, ipseq; miser factus est. quē sui filij interogabant: An Ioseph usq; ad amentiam mortem uē tuam nominare non desines? Quibus ipse: Soli Deo meam querimoniam facio, à quo uobis ignorata percipio. Sed uos obsecro filij, ut rumores de Ioseph fratre suo nullatenus desperantes (increduli namq; soli desperati sunt) perscrutatū proficiscamini. Tertio itaq; profectis, & ad Ioseph peruenientibus, dicendo: O uir sublimis, nobis malum & gente nostra perpeffis, pecunia minutis mensuram adauge, dando beneficium. Benefici namq; Deo grati sunt. Ipse respondit: Vtrum facti uestri de Ioseph memores estis, an oblitī? Responderunt: Tūne es ille Ioseph? Inquit: Sum, & hic est frater meus. Iamq; 20 Deus suam in uobis operatus est misericordiam: qui nunquam suum meritum aufert timenti, & beneficienti, ac perseueranti. ¶ Demum sui fratres confessi sunt, eum super illos sublimatum, & se quā longius aberrasse. Ipse uero consolans eos, dixit: Nolite contristari, nec dolore tabescere. Hodie namq; Deus, ueniā largitor optimus, uobis ueniā præbebit. Hanc meam camiliam patri nostro ferentes, in eius faciem, ut lumen percipiat, proficite, & cum omni familia uestra huc redite. Iam cohorte proficiscente, pater suus inquit: Odorem Ioseph filij mei ego sentio: quāquam uos minime mihi creditis. Cui adstantes, dixerunt: Adhuc senectutis errore deliras. Sed gaudij nuncio ueniente, ipsoq; uisum per camiliā in faciem proiectā recuperante, 30 dixit ipse: Nōne me de Deo scire uobis nescita firmaui? Responderūt: O pater, dimitte nobis peccata, quoniam errauimus. Quibus ipse pollicetur: Deū ueniā misericordieq; datorē ego precabor, ut uobis ueniā largiatur. Eis deinceps omnibus ad Ioseph proficiscentibus, parētib; suis ab eo honorifice susceptis, inquit: Mezarā introite, totius, Deo propitiante, timoris expertes futuri. Eisq; super sedem suā exaltatis, omnes corā eo humiles se reddebāt. Hoc facto patrem suū affatus est: O pater, præteriti somnij hec est expositio, à Deo iam uerificata, qui mihi benefaciens, ē carcere liberauī, & uos ad me duxit, post diabolicā cōmixtionem inter me fratresq; meos. Ille nāq; sapiēs, omnia perspicaciter & facile penetrat. ¶ O Deus cœli terræq; cōditor, qui 40 mihi potestatem dedisti, & uerborū expositionem docuisti, hic, sæculoq; futuro tibi me cōmendando, tuq; per fide perseuerātem mori, & deinceps bonis associa. Istud tibi uerbum secretū cōmitto, qui nequaquā intereras illis res suas cōgregantibus, qui te decipere nitebātur. Licet enim omnia perpetrare, tota gēs tibi nequaquam crederet. Tu uero precium nullum eos potestula, nisi tantum, quod memores existant, perpendentes uniuersa cœli terræq; transitoria esse. Eorum tamen pars plurima minime credit, sed à fide se nequiter diuertit, præter constantes & firmos, non tinsens, qui à Deo

Ex recitata
historia Ioseph
phi. fidem sibi
cōciliare sto-
lidè nititur.

res suas cōgregantibus, qui te decipere nitebātur. Licet enim omnia perpetrare, tota gēs tibi nequaquam crederet. Tu uero precium nullum eos potestula, nisi tantum, quod memores existant, perpendentes uniuersa cœli terræq; transitoria esse. Eorum tamen pars plurima minime credit, sed à fide se nequiter diuertit, præter constantes & firmos, non tinsens, qui à Deo

Deo futurum, nec aduentum illius horę improuisse, Deum quidem solum adorare, suisq; præceptis ¶ adhærere, ut ego meiq; sequaces facimus. Non em̄ sum incredulus. Recta uia recte censetur. Ante te quidem prophetas misimus, ut hominibus de uilla prædicarent, & quis suorum antecessorum finis esset, edocerent, & patefacerent, aliam curiam timentibus Deum meliorem existere. Sed nos uestrā inscitiam nequaq; reliquistis. Vnde illis tandem desperantibus, & omnes esse contradicturos opinantibus, nos uindictā nostram sumpsimus ab illis malis, nunq; malum oblaturi, nostris amicis liberatis atq; saluatis. ¶ Hæc quidē prædicta timentibus Deū maxime miranda sunt. Hic em̄ sermo nō est ficticius, sed cōfirmans atq; corroborans quod uestris inest manibus, omnia discernens, & uia rectā credentibus patefaciēs.

A Z O A R A XXIII.

Huius uoluminis præcepta, & cætera tibi cœlitus missa, licet pars plurima maneat incredula, ueracissima sunt. Deus cœlum, columnis uisibilibus minime fulcitum, extulit. Et deinceps ipse thronum ascendens, solem & lunam ad terminum statutum promoueri iussit: rerumq; prouisor, discretionem uobis immisit, qua uestrum reditum futurum ad Deum perpendatis. Ipse quoq; terram extendens, in ea montes & aquas & omnium arborum duo parilia, hortos item & uineas, ac messes & palmas, tum singulorum foetum, tum uarios parturientes, pomosq; dissimiles disposuit, nocteq; diem succedere præcepit, quæ cuncta sapientibus atq; discretis manifesta sunt miracula. Omnis autem admirans illa, maxime uerba sic dicentium admiraretur: Nos terra facti, quomodo rursus efficiemur homines? Hoc dicentes, in Deum minime credunt. Vnde plus ad malum quam ad bonum proueni, colla cathenati grauius in igne perseverabunt. Deus tamen, cuius finis grauis est, mala quibus uult ignoscit. Sed iam bono cœlitus missio, dicent increduli: Si Dei præcepta illis mitterentur, tuum quidem est solum applicare mandatum. Deus quidem sapiens & immensus, foetum omnis foeminae, uel quid addat seu minuat, agnoscens, cum apud eum sit omnium rerū mensura, cunctorumq; secretorum noticia, scit quid cuiq; gentium facturum sit. ¶ Vnum est apud Deum & æquale, siue corde seu uoce quis loquatur, & seu die an nocte faciat. Ipse namq; custodes omnium factorum ante manus & retrorsum apponit, nemini malum faciens, priusq; ipse suę detrimentum animæ faciat. Quo cuiq; nocere uolente, nemo tueri uel prodesse poterit, ad quē omnium erit reditus. Ille coruscationes & fulgura, & nubes immensas, unde timore atq; spe trepidatis, producit, suāq; gratiā tūc pro metu tonitruis & angelis postulātibus fulgura, quibuscūq; uult, immittit. Isti tamen increduli in Deum ratiocinant, cuius artes arduæ sunt, & quæ solū ad operibus Dei rare æquū est & iustū. Aliud em̄ quam ipsum adorantes, erronei sunt, nullū responsum recepturi. Deum quidem uniuersa cœlestia atq; terrestria, tum sponte tum ueraciter adorant. Umbra etiam tota die loca permutans, ad Deum se semper humiliat. Quis est cœli terreq; dominator? Deus ipse. Cur igitur illius loco sumitis, quod nec nocere nec prodesse potest animabus? Sunt ne sibi similes & æquales, uisus uisusq; priuatus, aut lux & tenebræ? Cur suas formas posuerunt participes Deo? qui solus omnipotens omnia facit, aquas e cœlo dimisit. Vnde torrentibus atque riuus secundum aquæ mensuram discurrentibus, quod est incommodum seu leue, transit, & remanet. Cui scdā apponitis, ut illic annulos & torques, hisq; similia fabricetis? Sicut

† Vel comparere.

Inepte philosophatur, uel potius poetatur, de rerum creatione.

Resurrectio mortuorum.

Omniscium Deus.

Contra idololatras efficaciter pugnat, ex potentia et operibus Dei ratiocinando.

Sicut ipse Deus hæc falsa ueris uidet, spumam, transitoriam scito rebus com-
 modis in terra mansuris : Ita quoque omnes eum adorantes, & incredulos
 ipse coniungit. Sed licet increduli duplum totius terrenæ substantiæ pro se
 redimendo tribuerent, non colligentur, sed malum grauissimum perpeffu-
 ri, igni malæq; uiaë semper infidebunt. ¶ Quis scit illa diuina præcepta ti-
 bi tradita uera esse? Aut quis eorum est conscius? Immemores enim sunt
 omnes, præter discretos. Illi namque diuinis præceptis protus parent,
 Deiq; mandatum illis iniunctum efficiunt, Deum diemq; computi timen-
 tes: & pro Dei dilectione sustinentes, orationibus insistant, uestraq; bona si-
 bi commissa clam atque palam ad suorum deletionem peccaminum distri- 10
 buunt. Vnde bonum in alio sæculo finem, uidelicet paradysum, adipiscen-
 tur. Illuc enim patebit aditus omnibus, qui parentibus suis, atque mulieribus,
 & filiis benefecerint. Quos & omnes angeli per omnem portam ingre-
 dientes salutabunt, & dicent: Quia patienter sustinuistis, domum optimam
 fortiti estis. Rumpentes uero fœdus cum Deo firmatum, & delentes, quod
 ipse delere noluit, terramq; uastantes, hic à Deo repulsam, & in alio sæculo
 malum pessimum suscipient. Increduli quidem hac uita, quæ nihil est ad
 aliam collata, gaudentes, cum pluribus abundant, Deo pro uelle suo huic
 multam, illi paucam substantiam tribuente, dicunt: Si tu faceres Dei uirtu-
 tes, illis accidere. Deus quidem hunc aberrare, illum recta uia progredi pro 20
 uelle suo perficit: per quem credentes, & constantes sua corda corroborant.
 ¶ In deum credentes, & benegerentes, recto tramite procedunt. Ad gentes
 priorum sequacem, ut eam præceptis diuinis instruas, licet plurimi mane-
 bunt increduli. quod etiam contingeret, quanquam hic Akhoran montes
 applanaret, aut terras scinderet, mortuos uel loqui faceret: quæ cuncta Dei
 sunt, cui si placeret, totum humanum genus una gens fieret, atq; bona: te mi-
 simus. eiq; dicito: Solus Deus est dominus noster, cui me commendo, & ad
 quem omnium fiet reditus, ad terminum quidem à Deo præscriptum, qui
 ueraciter accidet. Increduli, obstinaciter suum errorem sequentur. Deriso-
 ribus tuorum prædecessorum pœnam parumper distulimus: quos deinceps 30
 sumptos, ad malum finem deduximus, die qua facta sua cunctis animabus
 numerabuntur. Illi malefici & erronei, qui Deo participes secundum place-
 re suum posuerunt, in hac uita malum, & in alia peius, uindictis & adiutoris
 expertes fortientur. Sed quis ad rectam uiam diriget, quem Deus aberrare
 facit: Paradisi quidem, quæ Deus se timentibus tribuit, status aquarum fluxu
 pulcherrimus est, & cibus indeficiens, ac umbra dulcissima. Et hæc est creden-
 tium meta, sicut incredulorum ignis. Cum illi quibus librū dedimus, nostris
 præceptis tibi commissis gaudeant, licet eorum quidam parti contradicant, eis di-
 cito, mihi nil iniunctum est, nisi Deū solū adorare, nec illi participē extimare,
 cui memet commendo, & ad ipsum redibo. Ita discretionem rerūq; indicis Ara- 40
 bice tibi scriptis, si post hanc sciētiam prædictos sequaris, corā Deo nec uin-
 dicem nec tutorem habebis. Ante te quoque prophetas, quibus mulieres
 prolemq; cōcessimus, singulos cū libris diuinorum præceptorū ad terminū
 redactis, unde Deus, apud quem est librorū mater, hoc pro uelle suo delet,
 hoc firmat, misimus. ¶ Horū quæ te docuimus, portionem aliquā gentem
 docebis, aut forsā te morti succumbere faciemus. Tuum quidem nihil est,
 nisi tantū illis mea præcepta nunciare, nec eis suus subtrahet numerus. Non
 ne uidet, qualiter terrarū capita minuimus? Deus iudicat, citoq; denumerat,
 eiusq;

Finis bonorum
paradisus.

Sine miracu-
lis Alcorano
haud creden-
tes, nec mira-
culis crederet

Paradisus uo-
luptatibus cor-
poris affluens,
qualem
Corinthus fin-
xit, etc.

Librorum ma-
ter apud deū.
Bonorum qui-
dem librorum
fons est san-
ctus spiritus.
Eccl. ultimo.

eiusq; iudicium nemo diuertit. Sed antecessorum quidam astuti, deceptio-
nibus innitebantur. Dei tamen sunt omnes artes, scientis quid animarum
quæq; sibi lucratur: quod euidenter patefiet, incredulis dicentibus, te non
esse Dei nuncium, cum qualitatem finis alius sæculi perspicient. Tu quidẽ
inter te & illos constitue Deum testem, libri cognitorem atque docto rem

iudicium Dei
ineuitabile.

A Z O A R A XXIIII.

HVnc librum super te posuimus, ut per ipsum homines ab umbris ad
lucem, ad uiam uidelicet Dei, qui est incomprehensibilis & sapiens,
10 qui cunctis cœli terræq; creaturis imperat, diligenter extrahas: Incredulis
uero, uidelicet huius sæculi uitam alij præferentibus, & à uia Dei recta se
distorquentibus, suum errorem redarguendo, malum grauissimum sibi fu-
turum patefacias. Nullum prophetarum hucusque, nisi cum suæ gentis lin-
qua, ut singulorum optimus interpres haberetur, misimus. Et Deus omni-
um sapientissimus, hos in uiam prauam abducit, illos in uiam rectam diri-
git. Sic Moyses missus suæ genti, ut eam à tenebris ad lucem reduceret,
& dierum Dei eos memores efficeret. In quibus sunt admiranda sustinen-
tibus, gratesq; reddentibus, ei persuasit, unum Deum adorare, ipsiusq; be-
neficium exorare, qui eam de gente Pharaonis & ipso liberauit, quæ pro-
20 lem suam peremit, & suis mulieribus potita est: quod est coram Deo dete-
stabile, qui & dixit, uestra se bona multiplicaturum, post gratiarum reddi-
tionem. Sed si uos, omnisq; terrenus, increduli maneatis, de uobis Deus
nullatenus curabit, quoniam ipse cunctorum est abundantissimus, & gra-
tia plenus. ¶ Nonne recordamini prædecessorum uestrorum, uidelicet
gentium Noë & Haath & Themuth, suorumq; posterorum, mandatiq; di-
uini illis missi, quo Deus solus agnoscit? In hora quidem nunciorum cum
miraculis aduenientium, increduli manus iniiciebant dicentes: Vestris præ-
ceptis, quoniam mendacia nobis sunt, nunquam credemus. Responderunt
nuncij: In Deo non est quid ambiguum, seu falsum, cœli terræq; conditore,
30 qui omnes aduocat, ut ueniam faciat, terminumq; scitum in antea uobis
constituat, & ad tempus nominatum uos dilatet. Ipli uero respondentes di-
xerunt: Cum uos uelut nos homines sitis, cur nos à nostrorum patrum in-
stitutis repellere nitimini? An cum rebus mirandis, ut in eas credamus, ue-
nitis? Quibus nuncij dixerunt: Nos quidem nil aliud quam homines, si-
cut uos, existimus, facitq; Deus in sua gente misericordiam: nec nos uestra
possumus adimplere desideria, nisi Deo uolente, iam rectam uiam edocen-
te. Cui nos sustinentes malum nobis per uos illatum, nos commendamus,
sicut & omnes sapientes atque boni. Responderunt increduli: Aut ad le-
gem nostram conuertimini, aut è terris nostris eiciemini. Horum deinceps
40 confusionem Deus intulit ipsis incredulis, ut sic credentes, & me diemq; fu-
turum timentes, terram illorum incredulorum loco colant: quibus terras
adperui, incredulos ad nihilum redigendo. Quibus deinceps in g henna a-
qua uenensosa potum tribuetur, quæ cum attrahitur, ferè suffocat: mori ta-
men minime poterunt, sed illos malum grauissimum passuros cruciatus am-
bietet circumquaq;. ¶ Incredulorum facta cineri per uetum impetuolum di-
sperso similia sunt: cum utrobicq; impossibilis sit coadunatio, & prolixus er-
ror. Nonne cœli terræq; conditore satis est leue, uos quacuncq; uoluerit ho-
ra, confundere, aliamq; gentẽ facere: ad quem omnium erit conuentus. Tunc
etiam

Alcoran ad sa-
lutem homi-
num exhibi-
tus. Sane dili-
gentibus De-
um, ut omnia,
uilitatem as-
feret. Non na-
men id Satan
uult, sed per-
dere.
Prop! ete om-
nes lingua
uulgi locuti
sunt. idq; Pau-
lus requirit
in Ecclesia.
Adulterium
detestabile,
quod Machu-
met non ab-
horruit.
Noe natio.
Haath.
Themuth.
Argutationes
amulatorum
paternarum
traditionum.
Inferi.
Impij ut pul-
uis, quem di-
spicit uentus.
Psal. 1.

Ultimo iudicio seducti ac tentiæ, uestri semper sequaces à malo protegente. Sed ipsi dicent: Si Deus nos duxisset, seductores, sed in rectam uiam direxisset, uos nobiscum duxissemus. Nunc autem unum nobis incumbit, siue patienter sustineamus, siue gemamus & lachrymemur, cum in manu nostra nihil sit ulterius. Tunc tandem diabolus ipse confitebitur, uerum dicens: Deus quidem uobis ueritatem, ego falsitatem persuasi.

Diabolus mendaciorum patiens. Et licet nil constans uel euidentis induxissem, uos uocati statim me secuti estis: Vnde me nullatenus, sed animas uestras reas censete. Hic enim nullus nostri præsidium alij tribuet, cum nos omnes increduli simus, poenas grauissimas passuri: Credentes autem Dei præcepto paradysum possessuri, sibi inuicem salutem afferent. Vir quidem bonus gerit similitudinem arboris

Boni similes bonæ, radicem firmam habentis, & in altum se porrigitis, quæ Dei præcepto fructum suum semper tribuit. Vir malus arbori malæ similatur, quæ nec radicis firmitatem, nec retinaculum aliquod obtinet. Istæ similitudines homines ad boni memoriã perducant. Deus omnia prout uult faciens, credentes in hac uitâq; futura, bonis uerbis confirmat: Incredulos deuiare facit, qui bonum sibi diuinitus datum ob incredulitatem spreuerunt, se suosq; factores in domum ignis detruserunt. ¶ Videlicet in gehennam, ubi positores participum Deo, simul & omnes deuij in loco malo permanebunt.

Operandum bonæ dum tepus datur. Hic igitur ipsi omne suum uelle perficiant, igni postea tradendi. Credentes autem, orationes & eleemosynas sibi de bonis datis clam atque palam efficiant, antequam dies superueniat, omnis emptiõis & mutuatiõis expertus. Deus cœlum & terram creauit, & imbres ad ortum arborum uictum præbentium de cœlo demisit, mare cursui nauium uestrarum adaptauit, aquas & solem & lunam motus indeficientis, & diem ac noctem disposuit, omniaq; uestra uota tribuit. Cuius omnia bona uobis data numerare cuiquam non est possibile. Vos tamen uestram incredulitatem ac maliciã non deseritis.

Abraham orauit Deum, ut suos ab idololatria præseruaret. Abraham exorans Deum, ut terram suam securam efficeret, & se suosq; filios, ne idolis, quæ multos aberrare fecerant, crederent, corroboraret, inquit: Quisquis me secutus fuerit, meus erit. Ceteris autem tu Deus ueniam & misericordiam tribue, tuq; sic corda hominum uelis ædificare, dans illis hermodactylorum copiam, ut templum Haran ædificatum in terra Aman, gente filijsq; meis culta, unde messis non oritur, oratum & peregrinatum accedant, tibiq; grates persoluant, qui scis æque corde meo retentum & ore prolatum: quoniam te nullum occultum cœli terræq; latere potest. ¶ Tibi grates deuotè reddo, qui mihi munus maximum, uidelicet Ismahel & Isaac tribuisti: qui respondens orantibus, Tu me meamq; gentem tibi placitas orationes fundere perfice, & illis tu benigne responde, & mihi parentibusq; meis, simul & omnibus bonis die dinumerationis tu p̄ssime ueniam largire. Nemo cogitet Deum ignorare incredulorum opera, licet eorum iudicium usq; diem iudicij dilaret: quo capitibus ereptis, nusquam oculos uergere potentes, cordeq; mortui coram uenient dicentes: Deus pone nobis terminum propinquum, & tuorum dicta prophetarum sequemur. Respondebit Deus: Ita quidem uos prius esse facturos polliciti, minime perperastis: Licet cohabitantes inter homines suis animabus nociuos, nostram uindictam de illis sumptam sapitis uidistis, post artibus atque dolis studentes. Nonne Deus omnium machinarum & artium est cognitor? Sed quanquam artes uestræ montes extulissent, non minus tamen deberetis agnoscere

In inferno rependetur malis, ubi nulla redemptio.

agnoscere Deum preciosissimum, & omnium uindicem esse firmum & immutabilem in omnibus, quæ per prophetas suos mandauerat. ¶ Quoniam terra mutabitur in aliam, & cœlum similiter, fietq; coram Deo solo cunctipotentente conuentus omnium: ueniet gens incredula, manus & collum cathenata, camisijs ex Alchitrâ induta, faciem igne cōbusta, dabitq; Deus promptus dinumerator illis, sicut & cunctis animabus, secundum suum meritū. Ad bonorum memoriam confirmandam, & incredulos ad fidem excitandos, mea præcepta propala, docens unum solum Deum adorandum esse.

Cœlum et terra mutabuntur.

A Z O A R A XXV.

10 **H**ic est liber & Alchoran euidentis, hora quidem ueniet, qua uellent omnes increduli credentes existere. Quod adhuc ueracissime scient, licet nunc nec comestiones nec actus infra uelle suum reprimant. Nos quidem adhuc nullam uillam pessundēdimus, nisi prius ei libro scito tradito. Gens item nulla suum antecedit terminum, uel succedet. Dicentibus, te dæmoniācum esse cum hoc libro uenientem, & se tibi minime credere uelle, nisi cum angelis mentiri nolentibus aduenisses, nos firmamus, hunc librum a nobis esse positum, cuius nos custodes perseuerabimus. Omnes quoq; cæteri propheta præmissi, ridiculum & contumelias passi sunt. Quamquam enim nostros in suis antecessoribus effectus uiderint, non minus futurorum

Fatum Barthesanis et Valentini. &c.

20 cordium prauitas eos nostris resistere præceptis & errare perficit. Et si cœli ianua ut sursum ascenderent, eis patefaceremus, dicerent, Oculorum nostrorum ebrietas nos nil uidere permittit: sumus etenim incantati. Ego quidem in cœlo signa disponens, ad ipsius ornatum & pulchritudinem uidentibus apparantem, ipsum ab omnibus malis diabolis custodio, præter auscultatum uenientem, quem sidera fugientem lampas assequitur. Terrā itē extendens, illiq; mōtes altos apponens, & omnes res ponderosas in ea nascifaciens, uobis illic uictū rem ue gestabilem, cui uos nihil redditis, constituit.

¶ Non est ibi quicquam a nobis absconditum, qui certū modū atq; mensurā ubiq; seruamus, uentis imperantes, & imbres ad rerū uegetationē, quos minime pro libro retinere queūt, e cœlo dimittentes, uitā damus, & mortē inducimus, omniū heredes. Nos quoq; natos & nascituros agnoscimus, omnes

Diabolus ex igne pestifero creatus.

Homini pars anima Dei inspirata: consuetatur ab Aug. ut hæreticū.

30 cōadunaturi, cum simus potētes atq; periti. Nos item hominē de terra & luto, diabolo prius ex igne pestifero creato, plasmuimus. Cūq; me plasmaturum hominē de luto, & eidē animæ meæ portionem insufflaturū angelis intimaui, illis iniungēs, ut se corā eo proijcerēt, humiliantes omnes paruerūt. ¶ Præter Belzebub, se subijcere nolentem. Qui cur hoc faceret interrogatus a Deo, dixit: Qualiter homini de luto cœnoq; nigro plasmato me subijciam: Respondit Deus: Quoniam malus es & nequā, descende a me usq; ad aliū diem reijciēde. Ipsi quidē terminum ad diē publicæ resurrectionis postulanti, Deus inquit: Ad diem horæ scitæ terminum posui. Ipse quidem nequicia plenus respōdens ait: Ob hoc in me perpetratum a te, faciā eis suisq; mundana pulchra uideri, eos omnia mala docturus, præter gentē, quæ bono puroq; corde te super omnia diligit. ¶ Inquit Deus: Meæ gentisq; meæ uic rectæ sunt: unde tu minime potens es credentium in me, nisi tantum eorum qui malos uestri secuti fuerint: quorum omnium uobiscum fiet cōgregatio

Infernus distinctus septē portis.

Paradisus textis.

40 in inferno septē portis discreto, quarum quæq; portionem notā recipiet. Timentes Deum, paradysum cum salute timoris expertes ingrediantur: quorū cordibus omnē tollemus maliciā, fietq; fratres ¶ ex lectis deliciosissimis, mu-

h tuo

tuo sese respicientes, nunquam illinc eijciendi, nec aliquo labore maloue legendi. Dic mea genti, quoniam ego sum misericors, ueniamque largitor, & in manu mea malum gratissimum retinens. ¶ Eidem quoque manifesta, quod hospitiibus Abraham ad eum ingressis, eumque salutantibus contigit. quos Abraham uidens inquit: Ego uos non mediocriter timeo. Inquiunt illi: Timere desiste. lætos namque rumores de puero sapiente à te generando ferimus. Quibus ipse: Hoc mihi quomodo gaudium accidet, cum sim senex? Inquiunt: Gaudium est uerum, sed tu minime despera. Inquit ipse: Nullatenus desperabo, cum hoc nemo nisi malus agat. An alia de causa aduenistis nuncijs? Responderunt: Ad malorum hominum Loth perditionem, & illius suæque gentis, præter mulierem suam antiquissimam, liberationem atque salutem accessimus. ¶ Illis igitur nuncijs ad gentem Loth uenientibus, dixit ipsa, Se nequaquam eos agnoscere. Quibus ipsi responderunt: Nos uenimus, uobis ignorata patefactum, nil falsitatis admixturi. Secretoque Loth sic conueniunt: In parte noctis tu cum gente tua fugiens, illam subsequere, non alias usum dirigens: & uade quod tibi ductum præbebimus. Hæc enim gens à primo ad postremum delebitur. Illis deinceps ciuitatis illuc cum gaudio properantibus, Loth inquit: His meis hospitiibus obsecro, nullatenus malum seu dedecus inferatis, sed Deum timete. ¶ Illi quidem interdicebant ei, ne causam illam tractaret ulterius. Quibus Loth: Per Deum, uos sectam pessimam amplectimini. An uos uexat ebrietas? En filia mea, quibus pro uelle uestro potiamini. Illos autem obstinaces uox excelsa turbauit, summa deorsum & ima sursum uergens, eosque funditus pluuia lapidea subruit. Quod discretis admirationis satis imprimit. Hanc itaque rectam uiam, non illud malorum prodigium, credens sequatur. De hominibus arbores inuocantibus, & sic temerarie deuantibus, nostram uindictam sumpsimus: sicut & homines. Alhigero, nostris prophetis contradicentes, prorsus deleuimus. ¶ Ipsi namque nostris uirtutibus sibi missis minime credentes, in rupibus secando domos sibi subterraneas, ad sui protectionem atque salutem edificabant: quibus nostra uoce diluculo sumptis, omne suum opus minime profuit. Nos coelum & terram, & illis uniuersa contenta cum ueritate creatimus. Horaque ueniet uestræ formosæ ueniæ, septem uerbis & Alchoran immenso tibi nostra gratia dato, nullatenus oculos ad maritatas erigas, nec eas in corde tuo concupiscas, sisque subiecti cordis & humilis, teque nuncium præcepta mea disceptatoribus de Alchoran dubitantibus, facturum, clarifica. ¶ Illos quidem disceptatores, per memetipsum iuro, pro factis suis atque sermonibus ante me uenire faciam. Tu quidem interim illis mea præcepta notifica, ab incredulis te retrahens, & ab irrisoribus tuis ego te liberabo. Deo Deum alium associantes, an uerum sit, ipsi scient. Iamque uidemus hoc quodam modo suis mentibus dissonum & molestum existere. Tu quidem Deum unum adora, eum inuocare, usquequo mors superueniet, non desinens: & te humiliando, & infringendo, orationes funde.

A Z O A R A XXVI.

Nolite nimium festinare. Ecce iam aduenit præceptum Dei, qui super omne dictum uestrum sublimatus est, qui pro suo uelle super quælibet angelos animatos, ut dicant ei, non esse nisi Deum unum, demittit. Eum itaque timete, coeli terræque conditor, qui ob nostra de eo dictu se sublimauit. De spermate hominem producit: quæ postea caudicum & eloquentem, atque discretum

Angeli Abraham
hæc hospites.

Loth seruatus
per angelos,
pereunte Sodomam.

Idololatras
perditi.

Non moechus
fit Machumet

Plures Deos
constituentes,
sui dogmatis
piget.

Angeli animati.
Beneficia Dei
in homines.

discretum fieri cōtingit. Idem quoq; munificus bestias tales fecit, ut uos inde calorem, & commodum, ac uictum, & ornatum, atq; decus, ad eundem spaciatum, uestrasq; sarcinas ad quaslibet terras portatum, quod uobis esset tum difficile tum impossibile, quales sunt equi, & muli, & asini, sortiamini. Idem etiam uobis ignorata faciens, uiam rectam, licet eorum quidam pro eo nil faciant, plures edocet. Ipso tamen uolente, omnes uniuersimodii eiusdemq; secte fierent. Per eum imbres desuper in terram ad uites & arbores educendas descendunt. ¶ Vnde uos uictum sumitis. Habetis etiam per ipsum meses, & oliuas, ac palmas, & arborum genus omne. Idem diem & noctem creans, & solem, & lunam, ac stellas, omnesq; suo p̄cepto sua negotia perpetrant, resq; multiformes atq; dissimiles in terra perficiens: mare uestro uictui & uestitui, tum carnes recentes, cum cetera commoda extrahendo, nauiumq; cursui, ut per ipsum bona tum acquiratis, tum multiplicetis, Deo fauente, cui grates sunt reddende, commodum & idoneum statuit. Et in terra montes & aquas, ac uias ad itinera negotiaq; gerenda, & stellas ac signa ad rectarum uiarum noticiam in cœlo disposuit. Quæ cuncta uirtutes & e-

10 uidentia miracula bonis atq; discretis apparent, quantum inter est Deo potenti creare hominem, & homini talis operis impotenti. Sed quis Dei mirabilia dinumerare potest? Ipse quidem est ueniam misericordiamq; largitor, æ-

20 que sciens cordis arcana, uoceq; prolata: Illi quos Dei loco adoratis, facti sunt, nil facere potentes. ¶ Vita quidem carent, & insensibiles sunt. Hora quidem suæ resurrectionis singuli scient, unū solū esse Deum. Quisquis autē alij seculo nō crediderit, cor malū atq; presumptuosum gerit. Plures interrogati, que Dei p̄cepta sint illis tradita, dicūt, illa mirabilia priorū, qui seculo futuro peccatorū cumulo prementur, tū propter pondus suorum peccatorum, tum propter sarcinas incredulorū, quos sibi stultē credere fecerāt. Predecessorū uero suas artes facientū, ædificiorū fundamenta Deus diruēs, super eos tecta subuertit. Et sic unde minus extimabant, malum eis incubuit. Quos die futuro interrogabimus, ubi sint, quos mihi participes statuerunt:

30 Sapientū quidē testimonio malū & dedecus illius diei inferentē incredulīs. Incredulīs perseuerantibus usq; dum angeli suas animas eliciūt, tuncq; se illis cōmendando dicētib; se plus nescire, Deus eorū facta dinoscēs inquit: Intrate portas gehennæ, postea nunquā egressuri. Resistētes itaq; malā uiam gradiūtur. Timentes Deū, que sitū quid diuinitus illis sit datū, inquit, Bonum. Sciāt omnes hic sæculorū futuro bonū promerentes, illi sæculi bonum melius & præciosius esse. ¶ Illis, quos angeli mortis hora bonos inueniunt dicāt: Saluete, & pro factis uestris paradysum, domū optimā, ubi sunt fontes & fluxus aquarū idonei, introite, omne uelle uestrū habituri. Tale quid enim bonorum meritū exigit. Non expectant increduli nisi aduentū angelorū, uel alius à Deo dati. Similiter & sui prædecessores fecerūt, quibus Deus nequaquā, sed ipsi sibi mala fecere. Vnde propter ridiculū, ceteraq; peccata merito perierūt. Dicēt autē increduli: Si Deus uellet, nec nos nec nostri partes aliud quàm ipsum adorassemus, nec quicq; nisi p̄ceptū suū faceremus. Sui uero prædecessores similiter fecerunt. Sed nuncio nil aliud pertinet, nisi tantū p̄ceptū applicare. Cuiq; gentium missis nuncijs, ut Deū adorare & idolis minime credere prædicādo persuaderēt, quandā illius partem ad uiam rectam, quandā ad malā Deus deduxit. Terras perscrutētur, ut uideāt, quis erat finis cōradicentium. Non preceris ut Deus malos uiam rectā edoceat.

h 2 Nil enim

Ex enim.
 tis operibus
 Dei demon-
 strat quantū
 ab eo distent
 q̄ titulo Deo-
 rum colūtur.

Patrum enim
 latorum in-
 epti.

Bona futuri
 seculi longe
 præponderāt
 præsentibus.
 Paradysus.

Munus legati,
 exponere mā
 data.
 Exempla pe-
 reuntium ob

falsam religio- nem moueat. Nil enim proficiet, nisi cui Deus uoluerit. Iureiurando suo firmantibus, mortuos nunquam resurrecturos, respondet Deus: Imò & terminus ille ueracissimus est, quanquam plurimis nescijs. Ego uobis contrarietates explano: Post uero cognoscent increduli, se mentitos fuisse. Quando quid fieri uoluimus, dicimus Fiat, & factum est. ¶ Post malum laboremq; perpeffum factis expugnatoribus Dei nomine indurantibus, & se ipsi commendantibus, hic bonum sæculoq; futuro maus si sciuerint, tribuam. Ante te non alios misimus nuncios quam homines, qui discretos perscrutarentur, an librorum mirabilium atq; psalterij noticia affectaretur. Tibi quoq; librum istum tradidi, ut eius præcepta dicas & explanes hominibus, ut intelligant, 10 & cogitent, quid prioribus contradicentibus contingit. Culpabiles & peccatores nequaquam opinati sunt, quod uel tellus eos absorberet, aut inopinabile malum illis incumberet: uel in negotijs suis, seu timore, nil facere potentes caperentur: Deus tamen pijsissimus & omnipotens, uoluntatem suam in actum deduxit. Nonne percipiunt, qualiter omnes Dei creaturæ dextrorsum & sinistrorsum, omnemq; partem uersus umbram proijciendo, sese Deo humiliant, ipsumq; precantur. Omnes rursus cælestes angeli, bestiaq; terrestres, Deum super eos exaltatum omni superbia deposita timeant, omnemq; præceptum illis ab eo perpetrant. ¶ Nullatenus uobis Deos diuersos statuite: quoniam non est nisi solus unus, & illum adorete. Eius enim sunt uniuersa cælestia atq; terrestria, & omnis bona lex atq; recta. Cur alium quam eum inuocatis? Quid nisi ab ipso cõmodi uel uictus habetis? Malo uos percutiente illũ adoretis, atq; precemini: quod ipso tollente, uesfri quidã minime credentes, præcepta diuina sibi data illi participes ponunt. Et nostrorum bonorũ sibi datorum portionẽ rei à se ignoratẽ tribuunt, Deoq; filios, quod ipse non uult, omnia pro uelle suo dicentes adscribunt. Nunc pro uelle suo agant quidlibet, atq; dicant: Deus aut omnia uerba sua perscrutaturus, eos se cognoscere faciet. Cum eorũ cuiusdam filia nascitur, suã inde denigrat faciẽ, suspiriaq; trahit, & ab hominũ conuentu recedit, usq; quo deliberet, utrũ eã natã tepeat, an uiuã sepeliat. Heu quã prauũ est iudiciũ, & quã iniqua 39 similitudo eorum, qui minime credunt aduentui futuræ diei. Dei quidem sublimis & sapiẽtis similitudo celsitudinis est. ¶ Si Deus ad hominum malefacta semper respiceret, nequaquam in terra quidpiã animal dimitteret, Sed ipse mitis atq; propitius ad horã scitã spacium differt, quã, cum uenerit, nemo præire uel sequi poterit. De Deo plurima nõ dicenda, illi bilingues atq; mēdaces proferentes, ostentant se bonũ habituros, cum nil præter ignẽ ob stultiloquiũ suum sint accepturi. Per memetipsum iuro, me genti præcedenti uos, mandatũ fecisse. Sed diabolus eam distorquens, sua sibi uisu pulchra fecit: Cui nunc se commendãtes, malum grauissimum passuri sunt. Hunc librum non alia de causa tibi commissi, nisi ut hominibus suas contrarietates exponas, & uiam rectam, atque misericordiam credentibus patefacias. Deus de cælo dimittit imbres, ut terram mortuam uiuificent: & de uentribus bestiarum lac purum ex egestione & sanguine decolatum ad bibendum dulce, uictuique commodum educit: & in arboribus ac palmis & uitibus creat, quod inebriat, & optime pascit. Hinc que uos assumite uobis. Quæ cuncta non minima sunt miracula sapientibus & audientibus. Apibus item iussimus, ut in montibus & arboribus sibi suas mansiones ædificarent, & deinceps de pomis omnibus gustarent, ne quòquam pergere ad

Vmbra, ad- ygio quædã Dei.

Filios attri- bui Deo, indi- gne fert.

Taxat immu- nitatem quo- rumdam, qui liberos scem- oderunt.

Longanimitas Dei.

Blasphemie.

Alcoran da- tus, ut discidia religionis tol- lat, & uiam salutis indi- cet.

Apes.

ad

a. d. suum querendum commodum Dei nomine differrent, ut sic ex uteris suis syropus multicolor saluber hominibus oriretur. Quod & ita contingit summe sapientibus admirandum. Ipse itidem Deus uos creauit, & perire faciet. Et uestri quidam ad peiorem uitam deurgentur, usquequo a scientibus facti sunt inscij. ¶ Deo huic maiorem uictus copiam, illi uero minorem tribuente, exigit ne uis, ditiores a suo particeps, quam ipse de rebus singulis accipere? Cur Dei bona negatis? Deus de uobismetipsis uobis mulieres, & inde prolem, ac inde consanguineos, uicissimque res bonas tribuit. Cur igitur mala creditis, uobisque bona data negatis, Dei loco nullum uobis ui-

10 etum coelestem seu terrestrem dantes, dare uel potentes adoratis? Ipsi nulla proponatis exempla, omnia scienti, uobisque nescientibus parabolam istam proponenti. Sunt ne sibi similes an aequales, quorum alter summa miseria calamitateque premitur, alter nostrorum bonorum abundans, ea clam palamque distribuit, minime Deo gratus, quod eorum pars plurima manet inscia. Aut sunt sibi similes altius clientis, quorum alter mutus & nequam, & in suum dominum, praecipitque nunquam efficax: & alter, qui quolibet misus, nunquam redit in commodum & inanis, nil preter aequum & rectum postulans? Nolite alia proficisci quam recta uia Dei, cuius sunt caeli terraque secreta: qui uos ab aliis matrum uestrarum uobis nescijs eduxit, & aures ac

20 oculos cordaque simul uobis ad suarum gratiarum redditionem atque noticiam praebuit. Hora quidem aduentus non est, nisi qualis ictus oculi ad caelum penetrans, aut uelocior etiam. Nonne uidetis aues caelo propinquas, non aliunde quam Deo sustineri: quod credentibus admirandum est. Vobis aut domos usque ad mortem inhabitandas, & de bestiarum pellibus uestes, tum in negotijs gerendis, tum in domibus ferendas, earumque lana & pilos atque crines uobis omnia proficuum tradidit. ¶ Ita quoque Deus uestrae materiae iocundam umbram, uobisque loca motuosa frequentationi, uestesque tum causa caloris tum causa frigoris, tum gratia timoris expellendi praebes, uos adeo bonis omnibus repleuit, ut sanitatem atque salutem habeatis. Illis aut credere nolentibus, tum est tan-

30 tum praecipere nunciare. Eorum etenim pars plurima manet incredula, bona cognita respuens. Die, qua de singulis gentibus testimonium quaeremus, non incredulorum testimonium postulabimus, nec eos auscultabimus, nec eorum malum uisum minuemus, nec ad eos uisum reflectemus, qui uisus a se positus participibus inquierent: O Deus, isti sunt, quos tui loco adorauimus. Illis uero respondentibus, eos inde metiri, illa tandem die Deum adorabunt, respuentes prius adorata. Et tunc incredulis a uia Dei se diuertentibus, malum aliud super illud ob suam malitiam accumulabimus. Singularumque gentium testibus de semetipsis aduocatis, tecum gentis huius testis adueniam. Tibi librum istum tradidi, ut cuncta praecipere mea patefacias, uiamque rectam, & misericordiam, bonumque nuncium credentibus intimes, Deo praecipiente, ut iustum bonumque facias, tuisque consanguineis beneficus existas, qui culpas & inuidiam prohibet, te castigans, ut memor efficiaris. ¶ In Dei nomine uota tua perface, nec non adauge. Iusurandum firmatum, cum Deus omne tuum opus aspiciens, inde fidei iussor existit, nullatenus metiaris: nec imiteris eum, qui uerba prius firmata contradicendo falsum inducit iusurandum, uolens in hoc saeculo nobis probare mendaciam. Hic enim sceneratoribus annumerabitur. Et si pes tuus primo firmus labitur, mali grauissimi passionem sustinebis. Inter uos falsa sacramenta nullatenus facite, nec diuinam firmaturam pro modico uendite. Quod enim apud Deum

h 3 referuatur,

Contra idola
lazarus.

Consanguini-
tas.

Comparatio
ueri et falsi
cultoris Dei.
† Alias distri-
buit? Minime.
Deo grates.

Aduentus do-
mini ad iudi-
cium pernicif-
simus: ut Ma-
thaei 24. etc.

Vota exolu-
enda.

Iusurandum
religiose pra-
standum.

Munificus bo- referatur nobis, multo melius censetur. Res enim mundana cito transit, di-
norum remun- uina nunquam. Secundum optimum modum suorū operum quemq; Deus
nerator Deus remunerabit, uitā tribuens aternā, siue uir fuerit, siue mulier. Si uellet De-
Alcoran legē- us, uos unam gentem efficeret. Sed hunc aberrare, illum uero credere facit,
das cum diui- Quando legeritis Alchoran, uosmetipfos diuina sanctificatione à diabolo
na sanctifica- protegite cui impossibile facere quicquā nisi tātum incredulis, & Deo par-
tione aduer- ticipes ponentibus. ¶ Cum sit hoc alicuius uerbi pro uerbo mutatio, Deo
sus diabolium. positionem suā sciēte, dicunt increduli. Tu quidem non es nisi mendax, cū
 adeo uerba tua uaries. Sed huius rei plures eorum sunt inscij. Ipse nāq; De-
 us, spiritusq; suus benedictus, hunc librum ueracissimum cōposuerunt, ut
 rectā uia credentibus, pleniq; gaudij rumorem bonis cōfirmet. Scimus qui-
 dem eos iā dicturos, lingue Latine uirum doces, & Alchoran est Arabicus.
 Eos nunquā Deus uia rectam docebit, qui Dei p̄ceptis cōtradicens, solū
 mendacissimi sunt: sed malum grauissimum eis inferet. Post fidem habitam
 incredulus uel coactione factus, fidem legēq; corde suo retinens non dam-
 nabitur. Sed hoc sp̄ōte faciens, quia huius mundi uitā alij p̄tulerit, nunq;
 à Deo in uiam rectā dirigendus, grauissimis cruciatibus affligetur. Talium
 enim corda Deus sigillat, & aures oculosq; simul. Vnde hic negligentes &
 inscij uiuunt, deinceps perdēdi. Expugnatoribus post laborē atq; malorum
 sustentamen effectis, ueniam & misericordiā Deus impertietur. ¶ Die qua
 quiscq; pro se disceptabit, cuiq; secundū opera sua, absq; uiriū & iniuriarū il-
 latione, mercedē Deus tribuet: qui hāc uobis parabolā p̄bet. Vile quidā
 presens nihil timēti, futurorūq; securā, sui uictus copia multis locis redūda
 bat. Sed ipsam nullas Deo pro suis beneficijs grates referentē, fames atq; ti-
 mor, Deo iubēte, presserunt: & suos incolas, nūcio sibi misso cōtradicientes,
 pestis mortifera pessundedit. Vos itaq; Dei bona saporifera, & hale comedē
 tes, Deū adorare, ipsiq; grates persoluite: multūq; cauete, ne qd propter ue-
 strarū uoluptatum perfectionē, hale ponatis à Deo cōstitutū harā, uel ē con-
 tra, ipsi mendaciū imponentes. Tales etenim nec multū nec parū antecedūt,
 malū grauissimū habituri. Deus quidē nil fecit q̄ harā uictui uestro, nisi mor-
 ticiniū, & sanguinē, carnēq; porcīnam, & animal nō Dei nomine decollatū.
 Inde tamē necessitate cogēte sumēti, Deus ueniā dabit: Et simili id faciēti
 nesciēter, & postea p̄nitenti, ac bene faciēti. Eadē quoq; Iudæis harā cōsti-
 tuimus, nec eis nos, sed ipsimet sibi fecerunt iniuriā. Abrahā uir in Deū cre-
 dēs atq; bonus, pro bonis sibi collatis Deo grates persoluit, quas Deus beni-
 gne suscipiēs, & eū in semitā rectā dirigens, ei bonū in hoc seculo tribuit, &
 in alio bonis associabit. Postea te misimus, ut ipsius Abrahæ legē sequeris,
 nūq; disgreddēs, ne sis incredulus. Sabathi quidē custodiā nō iniunximus,
 nisi qbus inerat cōtrarietas atq; disceptatio, quas Deus futurus iudex discuti-
 et. Cū sapiētia p̄scripta, bonoq; castigamine Deū inuoca. Disceptādo ho-
 nestā uerba, bonoq; tantum profer. Deus quidem discutit sapienter, qui re-
 ctam uiam, quīue tortam proficiscitur. Omni tibi quid ingerēti, modo simi-
 li respōde. Patiēter tamē sustinere, melius est. Igitur & nō nisi cum Deo pa-
 tienter indura. Contradicientes minime timeas, nec pro dictis suis aliquate-
 nus cōtristeris. Quia Deus cū se timētibus & benegerētibus semper existit.

Cum Latinis
nō Latine scri-
bat, frigide di-
luit.

Vnde negan-
dum fidem a-
ductus, corde
tamen eam re-
tinens, nō da-
nabitur. Id cū
hereticis qui
busdam habet
commune.

Ingratitudo
cuiusdam op-
pidi erga De-
um, grauit-
punita.

id est, illicitum.
Prohibita ue-
sci.

Abrahæ pie-
tas.

Machumet si-
gnis.

Abrahæ con-
uers.
Vanissime.
Sabathum.
Modestia ser-
uanda in di-
sputando. Idē
planiß. docet
Petrus Apo-
stolus.

A Z O A R A XXXVII.

Portentosum **S**eruū nostrum dilectum, cui uidelicet multū profuimus, à templo ha-
 wendaciū ad **S**ram ad templum longinquū noctu sustulimus, ut eum de nostris uirtu-
 tibus

tibus & mirabilibus doceremus, qui omnia simul audimus atq; uidemus. scribit Deo,
 Moyſi quidem librum patefacientem uiam rectā filijs Iſraēl poſteris illius ut rapuerit
 bonæ gentis, quam in arcam extulimus, & illicita prohibentem dedimus, Machumetū
 dicentes illis in eo, quod his terram ammitterent, illicq; multum inſurge- ex Mecha
 rent, terminoq; primæ destructionis aduentente homines ferociffimos atq; Hieroſolymā:
 fortes ſuper eos ſuis domibus immitteremus. Quod & ita fecimus. Dein- inde in cœlū.
 ceptis illis auxiliari, & eos ſuper primos multiplicantes, filijs atq; pecunijs a- tiones Alcora
 bundantes fecimus, dicentes: Si benè feceritis, ueſtris proficietis animabus ni, de ſcalis ſi
 ſi male, nocebitis. In aduentu quidem termini ſecundi hoſtes ſuperuenien- ue aſcenſu
 10 tes ueſtris faciebus malum inferent, & templa, ut prima uice, ædificiaq; ue- Machumet.
 ſtra funditus diruent, nec quid ueſtrarum poſſeſſionum dimittent. Forſis ta- Alcoran bona
 men Deus uobis adhuc ignoſcet. Sed ſi uos reuerſi fueritis, & ego, carcerē promittit bo-
 omnibus malis infernū poſiturus. hic Alchorā gaudij nūcius mercedē ma- nis, & minā-
 ximā ſeculo futuro cūctis credētibus, incredulis malū grauiffimum nūciat. tur mala pra-
 ¶ Homo ſuis negotijs impetuoſus, eque Deū p malis ut bonis obſecrat. Sed uis.
 qſq; ſuis humeris ſua facta geſtabit, ſiue fuerit erroneus, ſiue credens. Quod Precationes
 cuiq; fiet euidentiffimū, cum ſingulis librum apertū omnes ſuos actus cōti- peruerſe.
 nentē, ut p legatis dīnumeratos trademus. Nūc ſaltim peccatis ueſtris impo-
 nat terminus, prius à nobis duobus luminibus clariffimis, altero noctis, alte-
 20 ro diei cōſtitutis: illi noctis deinceps tenebroſitatē, illiq; diei ſplendorē adiū-
 ximus, ſingula manifeſtē diſcernētes, ut homo cum ſciat annoꝝ cæterorūq; Nullum popu-
 temporum cōputum, tum ſibi uictū cōmodumq; perquirat. Nos huc uſq; ne lum Deus per-
 minē lædentes, niſi prius illi dato nūcio, cū uillā peſſundari uoluimus, ei pri- dit, niſi præ-
 mates ad hoc gendū atq; potētes immittendo, noſtrū propoſitum peregi- monium.
 mus: qui ſapientes omniū, & audientes, omniū generationū poſt Noē læſa-
 rum, ſicut & cæterarū culpas ſub certo numero cognoſcimus. Licet pluriū
 ſit uotū res feſtinari, omnis tamē feſtinatio niſi per me inanis eſt & caſſa, qui
 gehennā male gerētibus, ut illic dedecorati repulſiq; ſine termino maneāt; Beatitudo.
 credentibus, hocq; promerētibus, cum eorū facta ſint mihi grata, paradifum
 30 tribuam, his & illis de diuina ſubſtantia, quæ minimē parua eſt, largiturus.
 ¶ En qualiter unū ab alio diſcerno, ut cuiſlibet innotefcat, quoniā alterius
 ſæculi gradus eſt elatior, & exaltatio maior. Ne malus ſis & erroneus, nullū
 Deo cœqua, qui tibi præcipit, ut eū ſolū adores, tuosq; parentes honores,
 eisq; beneficias, ſi ad te uterq; applicuerit, uel ſi unus unū. Cumq; ſenuerint,
 nullū uerbū graue moleſtū me, ſed bene formoſum atq; iocundū illis dicit-
 to, teq; illis in omnib. cū humilitate atq; pietate ſubijciēs, Deū precare, ut il-
 lis ueniā atq; miſericordiā tribuat: q̄niā tibi paruulo fomentū neceſſariaq; Vnus Deus. Do-
 tribuerunt. Deus eſt agnoſcēs, quid ueſtris inerit cordibus. Si boni fueritis, lendus.
 miſericordiā & gaudium præbebit. Propinquis itē & pauperibus munera fa- Pietas in pa-
 40 cite, ſed nō ſuperflue. Gerentes nāq; ſuperflua, diaboli ducentis homines ad uerentes.
 incredulitatē, fratres exiſtūt. Ab illis autē ſpe cōmodi ſi diſceſſeritis, pulchrū
 facite ꝑ alioquin, manus nec penitus apertas, nec prorsus clauſas habentes.
 Sic enim perderemini, & reprehenderemini. Deus qdem huic uictus abun-
 dantiā, illi inopiā, pro uelle ſuo tribuit. ¶ Prolem ueſtrā inopiæ ſumptus ti-
 more nullatenus interficite. Hoc eſt enim peccatū maximū: & nos uictū illi,
 ſicut uobis, tribuemus. Nō fornicemini. Hoc eſt ſcelus, uiaq; praua. A Deo
 poſitum harā non perimas, niſi pro ueritate. Ab iniuſto namq; peremptore,
 præcipit Deus iuſtitiam ſumi: Ipſeq; uindex exiſtet. Pecuniā orphanum ante
 dum.

Orphani non uenereos annos, nisi secundum modum sibi meliorem, non tangatis. Firmitate facta perseueretis: quoniam uos Deus inde percunctabitur. Menluram certa duntaxat dicenda. dicatis quicquam, nisi cognitum. De dictis enim uestris uos perscrutabuntur, nestrum audire atq; uidere. Non eatis terras perscrutatum, plus debito & iusto, per uos enim nec terra scissa, nec montium longitudines amplificatae fiet.

Vnus tantum Deus: quia pluralitas seditione pareret. Argumentum ualidum contra gentiles, non contra Christianos, colentes unum Deum in essentia, trinum in personis. etc.

Hac enim omnia coram Deo, nolente talia, peccata sunt. Praecunctis tamen prohibet Deus, ne cum ipso ponas alium. Inde namque reprehensus, in gehennam pessimam proficietis. Ad memoriam dicentium illud, & reuersionem, in hoc Alchoran multorum discretionem fecimus. Vnde satis diligentes perpendant: quum si qui Deo coaequales atque participes essent, uiam ascensus ad ipsum quaerent. Quod ipse celsior illis, plus caeteris malis abhorret: cum ipsi soli coelum, & terra, omniaque subiciuntur: nec est, quod ipsi gratias non referat. Licet uos eas non intelligatis, ipseque maneat expers iracundiae, ueniamque dator.

Qui Machumeti non credunt, a Deo excacati & obdurati.

Vobis, & alij saeculo non credentibus, intercapedinem atque uelamen in legendo Alchoran interponemus, sigilla suis cordibus imprimendo, ne scire queant, auribusque suis plumbum infundendo. Vnde fugiendo se retrahunt, cum eos audire contingit in Alchoran, te nominantem Deum solum. Nobis enim patens est, quid auscultant, uel quod de te uerbum faciant. In multitudinem namque dicunt, Eum sequamini, si uelitis incantatores magique fieri. Cum illis tot exempla proponendo, res adeo manifeste discerno, cur errant a uia recta deuantibus? Illis dicentibus, Cum eritis essa, uel ad nihilum redacti, qualiter efficiemini homines noui? responde: Licet lapidei, uel ferrei, uel si quid est durius, essetis, qui uos prima uice creauit, ad uitam denouo uos resuscitandos reuocabit. Sua capita reflectendo, quaerentibus terminum illius effectus, dic esse propinquum. Die, qua uos Deus reuocabit sua gratia, omnes respondebitis, putantes uos non nisi parum moratos fuisse. Persuade genti pulchriora melioraque Deum, ne suus hostis manifestus diabolus illis se immisceat: sed Deum meliorem cognitorem imitentur, qui sibi pro uelle suo bonum siue malum daturus est. Nec nos te quidem ad hoc misimus, ut se tibi commendent, uel adorent: Qui Dauidi psalterium dedimus, quibusdam prophetarum praeter ceteris sublimationem & abundantiam permisimus. Inuocent increduli, quos adorant Dei loco, impossibiles sibi malum mutare uel delere: Non minus tamen malum illis incumbet, Deum autem inuocantes, & in illius sperantes beneficijs, eius propinqui sunt, omnibus timoris expertes. Non est uilla cui non noceamus, uel pessundemus ante diem illum. Hoc enim nostro est praescriptum libro: nec nos quis mandata facere prohibuit, nisi primorum contradictores, uelut illi qui Theomuth camelae caedem prohibenti, contradixerunt. Nos quidem mandata fecimus non ob aliud, nisi ut homines me timerent. Somnium item quod te docuimus, ad getium admirationem, arboremque retractam pauci credunt, quod incredulitatem graueque malum augmentant. Quum nos angelis iniunximus, ut se Adae subicerent, omnes praeter Belzebub, dicentem se nunquam subiciendum creature luteae, quicque minatus est, quod omnem gentem sibi praelatam modo suo praeter paucos diuerteret, si usque ad alium

Qui Machumeti non credunt, a Deo excacati & obdurati.

Resurrectionem mortuorum adhibuit per Dei creatoris uirtute.

Machumet non missus ut adoretur, aut patronus sit, atque diuus.

Omnia interitura ante nouissimum diem. Cameli mortem refricat.

Dei mandata, ut timeatur. Imo ut etiam dere, peccatum diminetur, et illi cit, qui lex Dei aeternum uincantur homines.

cat, Leuit. 19. nes. Deut. 13.

alium dtem sibi Deus donaret terminum, paruerunt. Cui Deus inquit: Hinc discede, gehennam cum sequacibus tuis pro factis suis possessurus. De quotquot igitur eorum poteris, tuo sermone cum tua gente & filiis, atque militibus, & peditibus, ac equis, ridiculum atque iacturam facito. In eorum item substantia & prole portionem accipito, illis imperans & blandiens: quorum nil nisi lapsum & præcipitium Deus diligit. Super gentem autem sese mihi commendantem, nullius eris potentia. In uasis æquoreis uobis à Deo permissis ad uestri commodi quæstum, cum uos naufragium percutit, nullum nisi Deum adiutorem habere potestis. Liberati uero, & in terra positi, ad pristina mala recurritis: unde Deo semper ingratus homo permaneat. Nonne timuistis, quod iuxta portum uos absorberet, ut uentum lapides & arenas uoluentem immitteret Deus, nec alium quam ipsum tutorem inuenistis? Timendum quoque, ne uos alia uice redeuntes ob uestram maliciam summergat, omni tutore carentes. Filij quidem Adæ per nos honorificati, & per terram atque mare directi nostræ manus beneficio, uictum illa bona saporiferaque susceperunt. Et eorum quidem pars præ cæteris elationem & superabundantiam fortiti sunt. ¶ Quicumque liber suus lecturi dextra datus fuerit, die quasque gentes cum suo nuncio uocabimus, nullam iacturam sentiet, uir quisque lumine priuatus fiet, qui cæcus in hoc sæculo perseverabit. Ibiq; plurimi te amicum libenter susciperent, nisi te firmarem, tum ab eo quod tibi misi, ut aliud diceres, te diuiterem: tum diabolus ad incredulos te diuergere niteretur. Sicq; te tutoris expertem, in hoc sæculoque futuro dupliciter punirem: pro more quoque nostrorum prophetarum antecedentium nunquam uariando, e terra te uellent eiicere, nec nisi pauci post te tui morarentur. A mane usq; ad uesperam orationibus insistè, summè cauens, ne matutinalis oratio deficiat. Tunc enim omnes adsunt testes. Oratio quoq; noctis superabundans, usquequo te Deus in uiam rectam dirigat, à te semper fiat, Deum sic deprecante: O Deus, in uiam me dirige, falsaq; prohibe, mihiq; uindictam ex parte tua tribue. ¶ Iam libro posito, salutem atq; pietatem credentibus præbente, incredulis uero nil nisi iacturam, ueritas confirmatur, falsumq; confunditur. Sed homo semper peruersus, à me sibi bonum tribuente, in partem contrariam descendit.

Hic alterum exemplar insectam habuit partem sequentis capituli.

Qui malo sibi contingente desperatus efficitur. Omnis enim secundum sui modum operatur, Deo dinoscente, qui rectius proficiscitur. Perquirentibus cuius sit anima, dic Dei, qui tibi, nil nisi paucam inde sapientiam tribuat. Et si cum libro tibi dato discedere uellem, non inuenires qui tibi redderet, nisi diuina pietate superueniente, quæ in te maxima est. Licet enim omnes homines atque diaboli ad unius talis compositionem causa uenerent, sibi met mutuo proficientes minime facere possent. In hoc Alchoran omnibus parabolis explanatis, plures manent increduli, dicentes, se tibi minimè credere, usquequo facias illis in terra fontem manantem. ¶ Vel paradisum palmarum, uel uitium, atque riuorum foecundam tibi pares, aut res cœlestes super illos descendere, siue Deum & angelos tecum cunctis uidentibus uenire facias, aut domum auream, puram, & ornatissimam habeas, uel ad cœlum ascendas, indeq; sibi librum ad legendum dimittas: nec prius tibi fidem adhibebunt. Tu uero Deum ut te liberet, exora, dicens: Non sum nisi uir nuncius, uias rectas patefaciens, quibus

Diaboli regnum in filios diffidentia.

Orationes

Anima.

Iterum conditionem mutat. Primo enim dixit, non posse unum Azora facere, deinde deum, nunc totum librum: Miracula.

Homines ad
homines mita-
tuntur, sicut an-
geli. c. c.

quibus credere nemo prohibet, nisi dicens me non esse Dei nuncium. Scien-
dum quidem, angelum fuisse missum, si in terra morantes angeli hominibus
cohabitarent. Inter me & uos Deus testis adest sufficiens, suam gentem per-
spiciens, prorsusque dinoscens: quo docente, quilibet uiam rectam bene pro-
ficiscitur, & ab eo quilibet factus erroneus nunquam dirigitur. Die cōgre-
gationis omnium, cæcis ac surdis, & mutis sua facta dinumerantes, eos igne
feruoris torquebimus: & quāto plus arserint, tanto plus ignis apponemus.
Hi sunt, qui dixerunt, Cum nos in terram & ossa redacti fuerimus, quomo-
do in nouas facturas reducemur? Nonne possunt pendere, conditorem
coeli terræque potentem, qualis ipsi sunt facere? Ipse quidem illis terminum
absque mendacio posuit, quod eis nihil præter incredulitatem adiungit. Si
omnis Dei substantia suæ potestati subesset, expendere tamen timentes o-
nia retinerent, quoniam inde auari sunt. ¶ Moysi IX. mirabilia manifesta
facere patefecimus, quod a filiis Israël perfrueris. Vnde Pharaon illum ma-
gum esse perhibuit. Cui Moyses respondit: Tu, quem iam mortuis annume-
ro, scire deberes, hæc tam manifesta non esse, nisi solius Dei conditoris coeli
& terræ. Eum uero nitentem proijcere à terra Moysen, fratremque suum & fautores
omnes illius, in mare summersimus: deinceps filijs Israël ut terras colerent, in-
iunximus, quos accedente alius sæculi termino, ueracissimo crebro uenire fa-
ciemus. Te quidem deinde misimus, ut prole gaudij summique doloris nuncius
fieres. Ideoque pedetentim Alchoram posuimus, ut homines pedetentim ipsum
perlegant, siue credant, siue minime. Illi uero quibus committitur, cum illis legis,
Deo se humiliant, adorantes ipsum & dicentes: O Deus, iam tuum præceptum ad-
impletum est. Istique preces suas multiplicat, humiles & lachrymantes effecti.
Seu Deum, seu misericordem appelles, eius solius nomina sunt. Orationes autem
uoce mediocri funde, Deoque gratias redde, qui sublimis sublimium, & omnium
maximus, nec filium nec participem in regno, nec adiutorem seu uindicem habet.

A Z O A R A XXXVIII.

Alcoran Dei
munus exi-
mium.

Deus quidem glorificandus est, ipsique grates persoluende, quoniam homini
suo librum directionis sufficientis absque falsitatis admixtione capacem tradi-
dit: ut per ipsum uerbis serijs & castigatorijs rumorem pleni gaudij, uide licet ac-
ceptione mercedis interminabilis & optime, credentibus & benefacientibus
patefaciat. Dicentibus autem Deum sumpsisse filium, quod ab ipsis & a patribus suis
est ignoratum, cum hoc sit mendacium pessimum, dicat: Quoniam nisi uerbum illud mu-
tauerint, sponte uim atque dedecus passuri negabunt. Et nos, qui cunctas res mun-
danas illis formosas apparere fecimus, ut uideremus, quis melior efficeret,
terram esurientem, & omnium suorum inopem statuemus. Eos imitari noli, quoniam
fortassis perditis associareris. Ad maiorem fidem publicæ resurrectionis, quod
nostrum miraculum de quibusdam adolescentibus ad cavernam atque arrachim
profectis atque sopitis, qui diuinam misericordiam uicique rectam Deum precati sunt,
in medium ducatur. ¶ Nos igitur in illa caverna aures suas per certum anno-
rum spatium obstruximus, & deinde resuscitauimus, nec eorum quis numerum die-
rum sopitionis resuscitatus agnouit. De quibus hæc est narratio uera. Fuerunt
quidem illi uiri boni, per nos ad uiam rectam deducti & adiuti, Deum solum, non
alium adorantes. Vnde per nos resuscitati, cordeque iustificati dixerunt: Hæc no-
tionem probam
dam accomo-
dat. nulla tenus imitabimur, cum suus error locus sit, & inanitas: Sed usum solum
Deum

Historiam sep-
tem dormien-
tium qui ephesi
Theodosio ter-
tio imperan-
te, resurrectio-
nem mortuo-
rum testati sunt
in fibulam ri-
diculam uertit:

Quoniam
ad resurrecti-
onem probam
dam accomo-
dat.

Deum adorabimus, cœli terræq; conditorem. Vos ergo discedentes ab illis, quos inuocant loco Dei, ad cauernam tendite, ibiq; Deus uobis misericordiam et rerum sufficientiam tribuet. Eos quidem sopitos sol oriens in dextra parte percutit, occidens in sinistra. Illis in medio positus atq; sopitis, licet quilibet aspiciens eos uigiles extimaret, eorumq; cauis brachijs extensis ante hostium accumbit, illis in dextra sinistraq; præmunitis, unde quilibet super illos ascendens, præ timore fugiendo discederet. Eorum quidem quilibet resuscitatus de suæ sopitionis spacio, quæstus diem dieiue portionem affirmaret, cum hoc soli Deo sit cognitum. Vnde ipsi proponentes eorum aliquem ad urbem cum argento mittere, nisi quod commodius & saturitatis efficacius uideretur, sibi uictum afferret, dixerunt, Ad leuia uiliaq; progredere, nostram noticiam dissimulans. Si enim te cognouerint, bonus ulterius perseuerare non poteris: quonia aut te lapidabunt, aut ad legem suam diuertent. Hoc quidem est mirabile Dei, quo dirigente quoslibet, ad uiam rectam directi sunt: deuiante quidem, nemo diriget. ¶ Nos quidem eum notificauimus, ut sic constantius atq; firmitus perciperent homines horam illam postremam futuram. Quibusdam deinceps controuersantibus, super illos ædificia facere, Deus optime præ ceteris eorum esse dinoscit: uelut nunc etiam quidam uictores inquirunt, Faciamus super eos templum nostrum. De numero quidem suo ambiguitas nata est. Quidam enim perhibent eos tres fuisse, & quartum suum canem: quidam quinque, canemq; sextum. Alij eos septem, & canem octauum. Sic quisque pro uelle suo de secretis & occultis loqui potest. Deus aut eorum certum scit numerum, paucissimis cognitum. Tu uero nihil inde perscruteris, nec quid falsum & non euidens inde proferas. Nihil item te facturum firmes, nisi super addito, Si Deus uoluerit. Quando cuiuspiam oblitus fueris, dic: Tu Deus doce me uiam rectiorem ista. Spacium aut sopitionis predictorum in cauerna fuit CCC LX. annorum, Deo quidem notum: cuius sunt arcana cœli & terre. Esto uides & audies hæc, quonia nullus tibi pdesse poterit, nisi Deus. Vnde nec te comendes alij, nec ipsi participem ponas: legeq; ceteris libere tibi a me traditum, cuius uerba nemo uariet. & cum inuocantibus Deum, quem non alium uindicem inuenies, patienter sustine a mane usque ad uesperam: diuinamq; faciem ita desideram, quod ad huius sæculi pulchritudinem oculos tuos nullatenus diuertas. Nec imiteris secordes & negligentes, qui scilicet suam uoluptatum, quæ nihil sunt, studiosi, gerenda prætermittunt. Diuinamq; ueritatem nullatenus celes: cui quisquis uoluerit credat, ceteri maneant increduli. Quos die iudicij prorsus igne circumdabimus, eisq; postulatis ceteri dabunt aquam, quasi stillicidium oculorum corrodens: qui potus est pessimus. Credentes & benefacientes, sua non amittent opera. ¶ Illi namque paradysum fontibus amœnam, & illic annulos, & torques aureos, & ornatus sericos uirides & deauratos possidebunt, & inlectis aulea

10
20
30
40

Parabolam de duobus hominibus audiatur, quorum alteri duos hortos semper fertiles palmis circumstitos, & messes ac fontes immixtim, nec sine substantia tenentes; alteri nullum dedit. Ille itaque socio suo, deridens ipsum, inquit: Te ditior atque sublimior in genere meo merito censeor. Deinceps alium secum adducens, hortos suos anime sue noxius ingressus dixit: Nec hoc nunquam dolendum, nec me surrecturum extimo: uel si resurrexero, nunquam ulterius tale quod reperiam. Socius uero castigans ipsum, respondit: Iam audio, quonia tu quidem es incredulus, minime confidens in Deum, qui te de terra palamauit, & uisum fecit. quod ego: Deum & dominum adoro, nec equinquam

improbat morem ædificandi templum ad monumenta sanctorum.

Cuius tantum propheta tantum lam rem non potuit explicare.

Veritas propaganda.

Paradisus.

Parabola uirtutis temporaria bona possidentis, alterius futuri sæculi felicitatem expectantis.

quenquam participem pono. Tu quidem tuos hortos ingressurus, deberes dixisse, Si Deus uoluerit. Ab ipso namque solo omnis uis atque uirtus procedit. En mihi minus substantiæ prolisque possidenti, Deus forsitan dabit tuis hortis melius, illisque cœlesti fulgur, seu pestem reducentem eos ad arenositatem atque sterilitatem, seu diffluxum immittet. ¶ Vel forsitan tellus penitus fontes absque spe possibilitatēue reductus absorbebit. Eos itaque peste cœlesti prorsus circumdante, arboribusque confusis possessor suus ad distorsionem manuum redactus inquit: Vellem in Deum credidisse, nec ei participem posuisse. Sed tunc ex Dei parte nec tutorem nec adiutorem habuit. Sic Dei mandata complentur, qui ueracissimus mercedem optimam, finemque

Temporaria felicitas aque pluuiæ conseritur.

bonum efficit. Doce item homines huius uitæ similitudinem esse, qualis est aqua cœlitus demissa. Quæ cum terræ fœtibus immisceri debeat, uentis superuenientibus hinc & illinc distracta dissipatur, Deo super omnia potente. Proles atque substantia sunt, uitæ huius sæculi iocunditas & pulchritudo. Quibus meliora remanent apud Deum, unde sperantibus & benefacientibus, optima remuneratio præbetur die, qua montes localiter moueri faciam, terramque manifeste apparentem uidebitis. Deus dicet omnibus tunc congregatis, quo nullus aberit: Vos qui negastis me posuisse uobis terminum istum, sicut prima uice creati iam acceditis. Tunc illis aperto suorum operum libro tradito, increduli contemptibiles atque dolentes effecti dicent: Heu heu, quam malus liber hic, qui nec de minimis nec de magnis quicquam prætermittit. Omnia namque facta sua coram stanti perlegent, nec Deus cuiquam iniuriam faciet. Quando nos iniunximus angelis, ut sese Adæ subijcerent, omnes præter Belzebub, qui & diabolus factus à Deo discessit, præceptum perfecere. Illum autem uobis hostem pessimum, filios ue suos Dei loco cur inuocatis? Quam est nequam atque praua hæc incredulorum mutatio? ¶ In creatione quidem cœli & terræ, animarumue uestrarum, eos nullatenus testes adhibui, nec pro quoquam meo negotio gerendo quenquam errantium assumere uolui. Die uero qua dicemus, ut participes nostros à se positos inuocent clamantes, responsum non accipient.

Novissima dies & iudicium.

30

Alludit ad librum Danielis, qui aperiari dicitur in iudicio Dei.

Vnde nos illis incredulis suum confusorem immittemus, & focum uidebunt, seque casuros in ipsum prænoscent: minime tamē euitare poterunt. Licet in hoc Alchoran multas hominibus parabolas præmisimus, plurimi tamen eorum disceptant & ambigunt. Voluntas & inquisitio tuorum antecessorū tantū gentes in nunciorum aduentū ad Deum conuerti uetuit, usquequo diuina uis superueniens malū intulit. Nuncijs quidem nil præcipio, nisi quod boni nuncijs castigatores & correctores existant. Increduli uero disceptationes incunt, ut ueritatem extinguant, & nihil atque uana dicēdo ueritatem delent. Sicque mea præcepta & castigamina summe derident. Quis est illo deterior, qui prius doctus uerba Dei, postea discedit, & ipsorum actuum suorum obliuiscitur? Eorū corda ne sapiant, sigillis inclusimus, auribusque suis plumbum infudimus. Vnde licet eos ad uiam rectam Dei pijsimi ueniamque datoris uocaueris, nunquam exaudiet. Quibus, si ad eorū facta respiceret Deus malum festināter incumberet. Sed iam eis terminus immutabilis positus est, ut illis ob sua malefacta destructis, terminus semper præscriptus est. Moyse quidē suū mancipiū sic affatus est: Nullatenus à me discedas, donec uel applicuerimus ad duorum marium conuentū, uel simul per annorum spaciūm iuerimus. ¶ Illi ad mariū cōiunctionem applicati, sui piscis in equora tendēt

Legatorum functio.

30

Deficientes à recepta doctrina pestimi.

40

Fabulæ Iudæe de Mosè et famulus eius.

¶ Illi ad mariū cōiunctionem applicati, sui piscis in equora tendēt

tis iter

eis iter obliti sunt. Ipsi deinceps trans mare uectis mancipium rogatum, ut
 eis pransum praberet, inquit: In hoc itinere labor nobis partus est. Ad lapi-
 dem namque quo applicuimus, solo diabolo impediante oblitus sum piscis,
 qui ad maris pascua consueta redijt. Quid mirandum est: Hocque modo suo
 atque uelle Moyses contigisse firmavit. Illi deinceps reuersi, perscrutatam
 quendam de gente nostra, cui misericordiam & de nobis sapientiam contu-
 limus, inuenerunt. Quem Moyses ut eum sequi posset, uiamque rectam per
 ipsius sapientiam addisceret, precatus est, Cui ille respondit, mecum durare
 non poteris: Quippe super rem, unde nihil scire poteris, indurares. Dixit
 10 Moyses, Deo uolente, me quilibet sustinentem, nec te in quoquam offen-
 dentem semper inuenies. Cui ipse: De nullis itaque rebus me perscrutare,
 usquequo tibi dixero. ¶ Illis itaque profectis usque nauis conscensum, ille nauem
 rupit, ut in aqua gentem summergeret. Cui Moyses inquit: Rem difficilem
 atque grauem iam perpetrasti. Et ille: Nonne tibi intimaui, quoniam me-
 cum indurare non posses? Et Moyses: Noli me tantum obliuionis arguere,
 nec mihi pro meo negotio tantam uerecundiam seu molestiam inferre. De-
 inceps illis profectis, mancipium quoddam occurrens ille peremit. Cui
 Moyses inquit: Mancipium absque iure peremisti, & sic iniurius es. Cui
 ipse: Nonne satis praedixi, te minime mea mecum toleraturum? Et ipse, si de
 20 me quicquam ulterius perscrutatus fueris, a modo non patiar: quoniam a te
 iam multa perpeffus sum. Illi deinceps ad uillam profecti perscrutatam ho-
 spitium, a nemine recepti, ad parietem cadere uolentem accesserunt. Quem
 super se Moyses extollens, inquit: Si uellem, hinc precium sumerem. respon-
 dit altius, Hic huiusmodi facta uestram separationem perimit. Aliud etiam
 tibi propalabo, quare mecum nequaquam indurare potuisti. Nauis rupta
 pauperum erat possessio, per quam sibi uictum in mari quarebant. Quam
 ne rex immensus eos persequens, omnesque naues uicapiens sumere digna-
 retur, per rupturam ad uilitatem redigere uolui. Puerulus item interfectus,
 omnibus suis parentibus fidem adeptis, incredulus existit. Vnde ego timens,
 30 ne factus adolescens suos parentes a fide uic distorqueret, malui quod Deus
 sui loco meliorem, magisque piuum restauraret. Paries autem fuit duorum or-
 phanorum, sub se reseruans illis thesaurum patris sui. Quos si Deus ad
 annos discretionis perduceret, suum ibi thesaurum reperirent. Hac igitur
 occasio nos disgregat. ¶ Si quis te de Alexandro percunctatus fuerit, dic ei,
 nos dedisse sibi regnum & iudicium in terra, omniumque rerum scientiam,
 quam ipse semper secutus est, usquequo ad solis ortum applicuit, & eum in
 fonte luteo quiescentem inuenit. Eidemque tunc iniunximus, ne repertis
 illic hominibus bonum seu malum inferret. Omni namque illis nocenti, ad
 nos suo facto reditu malum inijciemus grauissimum, sicut & omnibus ma-
 40 lis. Credentes & benefacientes a nobis uerbum dulcissimum, optimamque
 mercedem accipient. Deinceps sua ductus sapientia, ad solis adscensum, il-
 luc peruenit, quo sol super homines adscendit, inter quos nullum obstacu-
 lum posuimus. Demum ipso ad montes applicante, reperienteque prius ho-
 mines nullum uerbum intelligentes, precati sunt citrapositi Alexandrum,
 ut ipsis & transmontanis terrae uastatoribus clausuram & obstaculum in-
 fereret. Eique precium ob hoc pepigerunt. Quod & ipse pollicitus est, ipsis que
 Deoque suis coadiutoribus. ¶ Ut incudes itaque cunctas, caeteraque
 que ferramenta, ut prius per eorum interpositionem montes connecte-
 ret.

De Alexan-
 dro Macedo-
 ne negatur, ut
 quosdam con-
 cluserit in mo-
 tibus, ut uul-
 go de Gog et
 Magog scri-
 bantur Iudaei.

Metalla Cy-
 clopum.

ret, deincepsq; cuprum ad superinfundendum afferrent in iunxit. Quo facto, ulterius illi transmontani, nec illud perforare, nec malum facere Dei pietate subueniente poterant. Termino uero ueracissimo, quem Deus praescrisit, contingente, illud fiet minutissimum. Tuncq; cornu pulsaturi omnes conuocabimus. ¶ Tunc etiam incredulis paradysum uidere permittemus, qui prius auditu uisuque priuati, opinati sunt, meam gentem illos adoraturam, quos Dei loco inuocabant: & infernum illis hospitium tribuemus; ob hoc quod praeccepta prophetarum deridebant, nec diuinis miraculis, nec dei publicae congregationis coram me fidem adhibebant. Sicq; licet opina-

Hyperbolenti se benefacere, facta sua perdiderunt, nullum examen habituri. Credentes 10
Euangelicam autem, & benegerentes, paradysum hospitium sempiternum, minime time-
totus mundus tes illinc eijci uel exulari, possidebunt. Sed licet aequor eius ue duplum in
non caperet li incaustum flueret, primum ipsum deficeret, quam uerba praecceptaq; Dei
bros, & c. in- penitus inde scriberentur. Tibi quidem praecipio, ne te quid aliud esse qua
teudit immo- hominem perhibeas, nec testificeris alium quam unum solum Deum esse.
dice. Omnis deinde sperans se Deo coniungendum, bonum opus perpetret, nec
Deo quenquam participem statuatur.

MEDIUM ALCORANI

AZOARA XXIX.

Zachariae pro mittitur Ioannes. Alibi etiam narrauit. **I**N nomine domini pii & misericordis. Dei pietatem atq; misericordiam Iesus seruus Zacharias secrete, nemine nisi solo Deo conscio clamando, dixit: Cum ossa mea iam eneruia sint, & effracta, capilliq; cani, mulierq; mea sterilis, summeq; timea, ne post me mei futuri uicarij tum mali sint, tum malos efficiant: tu Deus, cuius adoratio seu clamor mihi nunquam obsistit, misericorditer mihi tribue, qui mei uicarius & haeres, gentisq; Iacob per te sublimatus, & in bono confirmatus statuatur. Hunc Deus exaudiens, tale respõsum reddidit: O Zacharia, cor tuum gaudeat, & gratuletur. Habebis namq; filium, appellandum nomine nunquam antea cuiquam imposito, uidelicet Ioannes. Cui ipse: Quõnam modo filium generabo, cum uxor mea 30 sterilis sit, & ad plurimum annorum numerum ego redactus? Ait Deus: Hoc mihi quidem leuissimum est. Nonne enim te ipsum cum prius nihil esses, effeci? Hic itaq; respondit: Tu Deus mihi quid imponere digneris. Et Deus: Per triduum igitur aequae cum nemine loquaris. Hic igitur ab altari ad suam gentem accedens, signis & nutibus iniunxit ei diuinam inuocationem constanter mane & uespere. Ioanni deinde praecipimus, ut librum *Ioannes baptista.* ui potentiaq; sua sumeret, rerumq; discretionem puer adhuc subiret. Vnde nos diligens timuit, suosq; parentes honorificauit. Quippe uir erat minime difficilis, nostra mandata nullatenus contemnens. Super quem die natalis sui, & mortis, ac resurrectionis salus quieuit. Hic item liber minime 40 ceperit, ac ge praetermittit, qualiter Mariae uersus locum orientalem, a sua gente discedenti, suisq; uelamen & intercapedo contigit. Cui spiritum nostrum, qui suum benedictum, conuangelicam historiae ueritate narratio prophana. uerum imitaretur hominem coram ea, quod & uere fecit, misimus. Cuius uisu illa pauefacta, Deum obsecrat, ut se ab illo, si Deum timeat, tueatur. Contra quam ipse sic fatus est: Nil nisi Dei nuncius sum, qui tibi puerum optime crescentem promittit. Respondit ipsa: Cum uirum non tetigi, nec hoc opus nunquam dilexi, filium qualiter habebō? Inquit ille: Hoc quidem Deo leue est, atq; possibile, ut hoc hominibus mirandus & unicumq; miracu-

miraculum, nostræq; pietatis munus appareat. ¶ Illud quidem firmè con-
 stanterq; dijudicatum est. Illa igitur impregnata, cum eo longinquum in lo-
 cum aufugit. Tandem menstruo partum præcedente distillante, cum iuxta
 palmam consisteret, inquit, utinam morti obliuioniq; succumberem, ante-
 quam hoc mihi contigisset. Christus autem subitus eam egressus, ipsam con-
 solans inquit: Ne timeas, en ego tecum assideo. Deinceps Deus ipsam allo-
 cutus inuinxit, ut palmam excuteret, sicq; super eam ¶ arruteba recentia
 caderent, unde ipsa comedens & bibens, cor suum corroboraret, atq; miti-
 garet: nemini uero uiso colloquium præberet, singulis innuens, se Deo dies
 abstinentiæ ieiunijq; uouisse. Eam deinceps afferentem puerum, sui non me-
 diocriter increpabant, dicendo: O Maria, cum tuorum parentum neuter
 malus existeret, cur rem adeò malam perpetrasti? Illa uero puerum osten-
 dens, ut ipsam inde conuenirent signis innuebat. Quibus qualiter infantu-
 lum huiusmodi conuenirent sciscitantibus, ipse prius in uocem erumpens,
 inquit: Ego sum Dei seruus, qui mihi librum tribuens me prophetam cõ-
 stituit, & loco quocunq; meliorantem & utilem posuit. ¶ Mihi quidem ora-
 tiones fundere, & eleemosynas ac beneficia distribuere, & meam matrem
 honorare, dum inter homines conuersarer, iniunxit: nec me uirum diffici-
 lem, sed malorum expertem creauit. Et super me est diuina salus in die meæ
 natiuitatis & mortis, & qua uiuus iterum accedam. Hoc est de Christo Ma-
 riæ filio uerbum uerax: in quo tamen plurimi dissentiunt homines. Sed sci-
 endum quidem, hoc Deo nunquam contigisse, nec hoc uoluisse, ut filium
 unquam assumeret: qui quicquam perficere uolens, præcipit ut fiat, & factū
 est. Eum itaq; neum adoret dominum & uniuersorum: sicq; rectum cal-
 lem carpetis. Inter cohortes quædam ambiguitas seditioq; nata illa die ma-
 xima, malum incredulis maximum afferet. Audiat igitur omnis, & conside-
 ret, quid de illis die aduentus uestri fiet: Iscet hodie uiam erroris proficiscan-
 tur. Tu uero, licet ipsi minime fient creduli, de die uindictæ pœnitentiæq;
 qua rerum certissima discussio dabitur prædica, cum Deus ipse dicat: Nos
 quidem terram, omneq; positum in illa hæreditabimus, & ad nos redibunt
 omnia. Nec taceas item in libro, qualiter Abraham ueridicus atq; propheta
 patrem suum increpando, quoniam rem cæcam & surdam sibi proficere uel
 obeffe nullatenus possibilem credebat, inquit: O mi pater, diabolum quod
 à Deo præcipitur, minime uolentem, & homines aberrare facientem, imita-
 ri desiste, timendo Deum, tibi malum illaturum, & te diabolis associaturū.
 Ipse uero obstinax respondit: O Abraham, uis ne me ab idolorum cultu re-
 cedere? Te quidem nisi recedas uel lapidibus opprimam, uel à me longissi-
 me proijciam. Respondit ille. Ego quidem pro te Deum, me fortassis exau-
 diturum, deprecabor, qui me à te idolisq; tuis retrahet, & à malorum actu
 passioneq; mea prece liberabit, idemq; tibi salutem permittat. Abrahæ igitur
 retractio ab eo, quod quasi Deum adorabat, Isaac atq; Iacob, prophetas
 scilicet, quibus nostra pietate linguam elatam atq; ueridicam contulimus,
 tributimus. ¶ Hoc responsum codice nequaquam subsit silentio: Moyses
 purus nuncius atq; propheta, quem in monte Sinai uerbo propinquo cõte-
 nimus, eiq; misericordes atq; propicij fratrem suum Aaron prophetam feci-
 mus. Ismael hoc item libro nominetur, qui suo sermone ueridicus nuncius
 atq; propheta, suis præcepit, ut orationes funderent, & eleemosynas ac Deo
 debita compleret, sicq; coram Deo uir bonus inuentus est. Heforam quoq;

*tid est dacty-
li.*

*Silentium iea-
iunio coniu-
ctum.*

*Christus quis,
testimonio Ma-
riæ.*

*Abraham ex
patris Tara-
rhæ concer-
tatio de re-
ligione.*

*Moses pro-
pheta eximi-
us.
Aaron.
Ismael.
Heforam pro-
pheta.*

ueridicum atq; prophetam à nobis eleuatum in locum excelsum, in hoc uo-
lumine nomina. Istis quidem prophetis ortis de filijs Adæ, & sequenter à
Noë, ac gente Abrahæ & Israël, quibus uias rectas monstrauius, & diligē-
tes bonum contulimus. Cum diuine uirtutes præceptaq; legebantur, humi-
litas adoratioq; diuina iugiter inhærebant. Illis uero succedentes deterio-
res, orationibus abiectis, uoluptates prorsus secuti, malum grauissimum in-
current, nisi facta conuersione benefecerint, in fide perseverantes. Hi namq;
tales paradysum, expertes omnis nocuenti, possidebunt. ¶ Hanc quidem
paradysum, ubi nemo contumeliam uel opprobrium, sed salutationem mu-
tuam audiet, plenumq; uoti gaudium mane uespereq; percipiet. Deus, cu- 10
ius omne mandatum perficitur, hæreditatem suæ genti se timenti, nec po-
nenti uerbum istud nisi cum mandato diuino tribuit. Cuius est quod inest
manibus, atq; posterius, nihil obliuiscens Dei cælorum & terræ, & omni-
um illis interpositorum. Hunc igitur patienter & induratè supplex adora:
Cui quis nomen æquale sortitur? Licet homines hoc assuescant dicere, nos
mortuos quisquam uere suscitabit? Nonne recordantur nos prius eos, cum
nihil essent, creasse? per Deum, nos eos diabolusq; congregabimus, igneq;
gehennæ suis cum corporibus circumuallabimus. Nos enim quarumq; gē-
rium deteriores, Deum minime uocantes, sicq; sibi lucrantes ignem, opti- 20
me discernemus, semotim auferentes. ¶ Sciendum quidem neminem esse,
qui non ad ignem, quoniam hoc Deus mandauit, proficiscatur, ubi corpo-
raliter etiam increduli perseverabunt. Timentes autem Deum saluabun-
tur. Increduli tamen, nostra uerba manifesta sapius audientes, à credenti-
bus percunctantur, quæ cohortum stet firmius, adoretq; melius. Quot suo-
rum prædecessores, ditiores atq; potentiores illis, confundimus? Sed errone-
os Deus dilatabit, usquequò uideant illius sapius dictum scilicet uel ma-
lum præsens, uel diem illam, qua dinoscetur, quis esset debilior, quis uē par-
tem peiorem obtinebit. Credentium autem fidem semper augebit Deus:
apud quem est bonorum residuum optimum & preciosissimum, remunera- 30
tioq; præcellens. Nonne uides mandatis nostris non credentes dicere? Nun-
quam nobis prolem seu diuitias dabit Deus. Anne Dei secretum ipsi scan-
dunt? an cum illo pactum firmarunt? Nos quidem eorum dicta scribemus,
& eos in malo suo prolongabimus. ¶ Taliter dicentem firmant ore suo, sen-
tire faciemus: ipseq; singularis ad nos ueniet. Plures adorantes idola loco
Dei, ut ab illis honorem & sublimationem habeant, uidebunt horam, qua
nullatenus credent eis, iam illis malo contingente. Nonne perpendis, nos
iam misisse diabolus incredulis, ut de illis sibi ridiculum faciant? Tu uero
nullatenus uel eos festinare, quoniã nil eis, nisi computum iuum faciemus
die, qua decenter Deum timentes coram ipso congregabimus, & incredu- 40
los adductos igne sepeliemus, quãdo nec quis ueniam postulabit, nec quic-
quam nisi Deo iubente mandabit: agnoscentq; dicentes Deum sumpsisse fi-
teri Christum lium, se turpe uerbum protulisse. ¶ Ob hoc quidē turpe dictū, ferè cælū se
filium Dei, cōfudit, & tellus aufugit, omnisq; mons cecidit. Hoc est enim inopportunū
& inhonestū Deo, cuius iugo seruitutiq; subsunt uniuersa cœlestia atq; ter-
restria, ad eū ueraciter distincte reditura, & ab ipso numero certissimo dinu-
merāda die illa. Et illius amorem assequetur tunc omnis credens, & benefa-
ciens. Tuē quidā linguæ nullā facultatem induximus, nisi ut Deum timen-
tibus nunciū gaudio plenū, & castigamē incredulis nūciet. Om̄iū ne per al-
chirna

Resurrectio

*ignem omnes
adibunt, sed
impij non in-
de liberabun-
tur.*

*Deus tradit
incredulos
diabolis,*

*Summa bla-
sphemia, fa-
teri Christum
filium Dei,
At ueritas
sempiterna di-
cit Ioann. 3.
Qui non crea-
uit in unige-
nitum, etc.*

chirna destructorū à nobis quenquam uel sentire uel ab ipso uerbū aliquod percipere potest.

A Z O A R A XXX.

IN n. d. p. & m. Hūc librū, uidelicet Alchorā, tibi nequaquā tuo malo misi mus, sed ut per ipsum à rege cœli & terræ & omnium illis interpositorū, terrarūq; suppositorū, q; post terrā & cœlos à se creatos thronū ascēdit cōpositū, diuinā cōmemorationē dilectionēq; timētibus dominū infundas. Ipse nāq; scit dictū, cordeq; retentū, & occultius eo: Et p̄f̄ ipsum nō est Deus, suaq; noīa formosissima. Audi uerbū Moysis, mulieri gētīq; suæ stationē ob focū ab eo uisum inuīgētis. Vos nullatenus hinc moueatis, usq; quo ul' ab igne ui so uobis adducā, uel bonę uīæ doctorē illuc inueniā. Illi quidē illuc ascēdētī dixi: En ego Deus sum. A' pedibus tuis soleas abstrahē: quoniā tu locū bene dictū obtines. Et deinceps tu à me qdē electus, p̄f̄ quē nō est aliū Deus, meū p̄ceptū audi, & me adora, & orationē cū meo nomine funde. Veniet enim hora, omnib; mea spōte celata, qua omnis anima suos actus inueniat. A' meo p̄cepto nullatenus diuertas. Si uelle nāq; dilectionēq; nō credentiū se q̄ris, malū patieris. Sed qd gerit tua dextera: Respōdit: Lignū hastile gestat, q; sepius sulcitus alleuor, gyrūq; faciēdo tū ouēs cōgrego, tū cetera negotia pe rago. Inqt illi Deus: Projice ipsum. Quod ipso faciēte, immēsus serps inde p̄cessit, hac & illac irrepēs. Quod ille deinde metu sermōto, me iubēte sum p̄lit, priori forma per me redeūte. ¶ Meo quoq; p̄cepto manu sua alā eius attingēte, cādīdissima malorū expers redijt: sicq; miraculū secundū pdijt. Ip sumq; maiores uirtutes quasdā edocui. Me deinceps iubēte, ut ad Pharaonē se p̄sumptuose sublimantē accederet, inqt: Tu Deus cor meū aperi, nego tiū alleuā, lingūā enoda, ut meus sermo p̄mptus sit & intelligibilis, frat̄rēq; meū Aharon p̄latū atq; cēsorē in gēte nostra cōstitue. Eo nāq; sic operū meo rū particeps, fiet meū negotiū firmius & castigatius: & te nostras actus oēs p̄spiciētē deuotius, & crebrius atq; diligētius inuocabimus. Respōdit deus: Omne tuū uotū implebimus, quī te p̄uēz etiā adiuuimus. Me nāq; iubente tuā matrē, ut te clausum in cista in mare p̄jceret, ut sic ad littus te reuersum meus hostisq; tuus susciperet, amor meus te sustinuit, uisūq; mei eduxit, & a luit: Quoniā tua sorore dicēte corā rege, ego sibi nutriticē inueniā, ad tuā ma trē te reduxi, ut cor suū firmū & intrepidū existeret. Te rursus homicidā li berauimus, & tu deinceps in gēte Madian annorū numero cōmoratus, iā ad horā accessisti. ¶ Cū itaq; te sic ex anima mea iuui, tu frat̄rē tuus ad Pharaonē p̄sumptuosum eūtes, ipsum formoso colloquio ad memoriā Deū timorē p̄ducite. Illis uero respōdentibus: O Deus timemus, qd cruciatus atq; flagella uel statim inferet, uel uictor existet. Inqt Deus: Ego cūcta uidēs & audiens, uobiscū sum. Ad eum igit̄ intrepidāter euntes dicite, uos Dei nūcios esse, & p̄cipite, ut uobiscū filios Israēl, in nullo noxius eis, mittat. Eos itaq; cū diuina uirtute ueniētes, dicentesq;, diuinitus salutē esse datā credētibus, re ctāq; uīā sequētib; incredulis aut̄ & cōtradictib; malū grauissimū: quēsiuit Pharao: O Moyses, quis tuus est Deus? Respōdit. Omnium creator, hominib; omnia tribuēs & uias rectas edocens. Et ille: ¶ Vbi est gens p̄terita? Respōdit: Huius rei noticiā in libro omnium capace, nec quicq; obliuiscēte cōtinef apud Deū, qui terrā applanās, uias in ea peruias uobis patefecit, & ad aquas ad omnium nascentiū ortum, ut inde tum uestrū uictum, tū bestiarū pas tum haberetis, de cœlo p̄duxit, scientibus scilicet miraculū magnū. Et ipse nos ē terra creauit, & itez ad eā reducet, & inde resuscitabit. Ille tamen no-

Cur datus
Alchoran.

Repetit. sed
perperam,
quæ leguntur
Exod. 3. & 4.

Moses ad Pha
raonem. Vide
Exodum, &
superiores an
liquot narra
tiunculas.

fris uirtutibus uisis cōtrarius existit, & obstinacit̄ incredulus uixit, indignā
 ter ingens, An uenistis eiectum nos e terra nostra incātationibus artibusq̄
 magicis: nos uero uicissim cum simile negotiū reponemus. Loci itaq̄ tem
 porisq̄ terminus statuat̄ certamini, quem nec nobis nec uobis ullatenus pre
 termittere liceat. Illis itaq̄ ponentibus ad hoc diem solennem, diluculo ibi
 facto uiroꝝ cōuentu, Pharaō omnes suas artes & artifices in unum reduxit,
 illisq̄ sic aduenientibus dixit Moyses: Caueat sibi quisq̄ uestri, ne Deo men
 dacium imponat. Nemo nāq̄ mendax aliud quā malum ab eo lucrabitur.
 ¶ Illi q̄dem deliberātes ambigue, hocq̄ secreto, ne Moyses hoc perciperet,
 dicebāt. Isti magi nos exulatum uenientes adsunt, uel nostros ornatus & pre
 cium delatum secum proponunt. Nostros ergo artibus congregatis, linealī
 dispositēq̄ procedamus. Loco nāq̄ sublimior uictoriā leuius adipiscē. Sic
 itaq̄ progressi, Moysen sic affati sunt: Aut tu aut nos causam nostri conuen
 tus inchoemus. Illis iḡit̄ Moysē iubente primo proiicientibus funes & hasti
 lia, serpentes reptiles cernebātur. Moysen hoc uiso corde trepidātem corro
 borans atq̄ consolans, quoniā uictoriā donaretur, iussi, ut dextrā suā gesta
 men proijceret. Inde nāq̄ factum ut alioꝝ opera cuncta, quoniā magica fue
 rāt, quē nuscq̄ proficient, deglutiret. Illi igitur magi in terrā prostrati, Moy
 sisq̄ pedibus aduoluti dixerūt publice, se in Deum Moysis & Aharon cre
 dere. Quibus Pharaō turbatus inquit: In eum ante meū praeceptum credi
 tis: Ille q̄dem maior est, qui uos artē magicā docuit. Ego uero manus uestras
 & pedes ex opposito statim abscindā, & in trūco palmaꝝ suspendā. Sicq̄ ma
 lo perpetuo deputati dinoscetis, quis uestri maius grauiusue malum inferre
 quauerit. ¶ Respōderunt, Nobis itaq̄ tibi nequaq̄ super uirtutes agnitas,
 Deumq̄ nostri factorem credentibus, tuū libitum imprime, & mandatum
 exerce, q̄d minime uitā huius saeculi trāscendit. Nos aut̄ in Deum nobis ue
 niā datur̄ peccaminum & incātationum, te cogente praemissor̄, credimus,
 qui est Deus optimus, post omnia superstes. Qui credentibus & bene geren
 tibus gradum in paradiso riuus amœna sublimem perseverāter praebeat: in
 credulis aut̄ ad eum ueniētibus gehennā, ubi nec uita dātati, nec mortī sub
 diti manebūt. Moyses deinceps nostro iussu educentē gentē nostrā, & in ma
 ri uia sicca praeprātem absq̄ timore, Pharaō cū suis exercitibus executus,
 mari manu nostra summerfus est, quia uia rectā minime profectus est. Vo
 bis itaq̄ filijs Israēl ab hoste uestro liberatis, post terminum uobis in monte
 Sinai cōstitutum, uictum manna coturnicesq̄ dedimus. Comedite de bonis
 nostris uobis datis, nemini faciētes iniuriā. Sic enim super uos mea iracūdia
 caderet, quā cuiuslibet incūbens summe nocebit. Conuersis q̄dem, & creden
 tibus, ac bene gerentibus, rectoq̄ tramite postea gradientibus ueniā facio.
 Moyses cur citius sua gēte uenisset, a Deo rogatus, inquit: Illa q̄dem me sub
 sequit̄. Ego uero te annuente praeceps, tuā praeoptauī faciem. Ipse tamen
 Deo dicente, quod † Ascemeli post discessum suū gentem suā errare fecit,
 reuersus est, nō minimum iratus suā genti, & eā increpās dicendo: O gens,
 quare placitum bonum uobis a Deo propositum mentiti estis: An studetis
 irā incurere diuinā: Illi uero respōderunt: Nō spē trāsuiimus. Sed nobis
 quoddā ex ornatibus popularibus fabricare praeceperūt. Cui praecepto no
 bis fauētibus Ascemeli tauꝝ fudit, corporeū, emittentē mugitū, & dixit, Eū
 uestri Moysisq̄ Deū esse: quod ipse tamē oblitus est. Nonne uidere poterāt,
 ipsum impotentē uerbū quotquā reddere, uel eis prodesse seu nocere posse.
 Saltem

Non ui cogen
 di homines. ut
 Deum cogni
 tum deserant.

Ira Dei gra
 uissima.

†propheta il
 le uel artifex.
 Ascemeli utu
 lum in deser
 to fudit.
 Exod. 32.

Saltē audissent Aaron pramonētē, dicentēq̄: Vos p̄ eū decepti, me sequa-
 mini, mea p̄cepta faciēdo, quod Deū dōmīnum nostrū adorādo faciētis. Il-
 li uero respōderunt, se nullatenus hoc dimittere, priusquā Moyses reuertē.
 ¶ Moyses itaq̄ reuersus, percūctatus est Aaron, cur prohibitionē eius minī
 me secutus sit, suūmue mandatū nō cōpleuerit: Cui ipse taliter respōdit: Tu
 matris meæ proles, nec barbā neq̄ capillos auellas mihi, timētī te dicturū, q̄-
 niā eos secernerē, tuūq̄ uerbū minime cōplerem. Ille deinceps ad Asceme-
 li cōuersus, q̄ d̄p̄cepisset, quæsiuit. Qui respōdit, se nequaquā aceris uisum
 uidisse. Vnde ego de p̄phetę uestigij manu mea clausum, quoniā hoc bonū
 10 uidebatur, iniēci. Iniunxit itaq̄ Moyses, ut quā diu uiueret Ascemeli pere-
 grinaretur, nec cuiusquā cōmunionē potiret. Sicq̄ terminū nullatenus mē-
 dacē expectans, illū solū Deum consideret, cuius nullus est terminus, p̄ter
 quē nō est alius Deus, cuius scientiā cōplectitur omnia. Deū etenim illū cō-
 flatū uel cōburemus, uel diminutū in mare proijciemus. Tali tibi p̄deces-
 sorū actus manifestamus, tibi q̄ p̄bemus sapiētīā, à q̄ quisq̄ se diuertēs pec-
 catorū sarcinā p̄seuerantē sentiet, die grauissima, q̄ flatu buccinæ oīm facto
 cōuētu, pallor incredulis insidebit. ¶ Dicēt autē quidā tūc, se X. dieꝝ spacio
 iacuisse: cōsultiores uero discretioresq̄, se nullatenus nisi p̄ diē unā quieuis-
 se perhibebūt. Perscrutātibus uero, Quid de mōtibus fiet: intima, q̄niā ego
 20 Deus eos radicitus cōfundā, sua fundamēta plana faciēs penitus, & equalia,
 nilq̄ superius uel inferius dimittēs. Illaq̄ die nulli distorq̄re se poterūt, quā
 do uocantē se sequant: ubi nec tumultus aliq̄s efficiet, nec uerbū Dei inque-
 tabit: nec quis prolocutor, nisi cuius uerbū Deo placuerit, statuetur, q̄ dino-
 scit manibus inuēris atq̄ posterius. Quem tūc uelut uiuū & uerū Deū ado-
 rabūt omnia. Illic etiā malefactor omnis iacturā, benefaciēs & credēs nullā
 iniuriā, meritiue detrimentū sentiet. Tali Alchoran Arabice disposuimus,
 & correctiones inscripsimus, ut p̄ ipsum omnes credēs atq̄ memores effi-
 ciantur. ¶ Cum Dei ueri sit omnis sublimitio, Alchoran propalare minime
 properes, priusquā tibi cūcta sua p̄cepta discernere permittā. Deū igitur
 30 iugit̄ preceris, ut tuā augeat sapiētīā. Hoc quoq̄ prius Adā p̄cepimus,
 cuius ipse prorsus oblitus, in nostris mādatīs minime p̄seuerās reptus est.
 Cui tamē ut angeli se subijcerēt, nobis iniungētibus, omnes p̄ter Beelze-
 bub paruerūt: quē Adā mulieriq̄ suā pessimū hostem futurū, ego patefaci-
 ens p̄suasi, ne illos educeret à paradiso, ubi nec fames, nuditasue, seu sitis, aut
 feruor accidet. Sic em̄ illis labor immēsus incūberet. Diabolus autē eos econ-
 tra sic affatus est: Ego te qdē Adā ad æternitatis & imperij nunq̄ senescētis
 arbore inde comestū adducā. Vnde cibatis illis, mēbra genitalia patuerunt.
 quæ de paradisi folijs sumptis tegere nitebātur. Sic igit̄ Adā, à Deo minime
 p̄ceptū operatus, ius mortale subiuit. Illis tamē deinceps ad amorē Dei re-
 40 deuntibus, prius male pacta Deus cōdonauit, uia in super rectā patefaciēs.
 Vnde licet eis iniūxisset, ut omnis aduersans aliq̄ descenderet illinc: uerū eis
 uiḡ dogma patefecit. ¶ Huius autē uia omnis imitator, hic sæculoq̄ futuro
 timoris omnis expers permanebit. Omnibus autē me derelinentibus, &
 meum nomen non inuocātibus, uia angustā, & conuentu publico cæcitātē
 inferemus. Omnis tum huiusmodi dicet: Cur me sæculo p̄sente uidentem
 hoc lumine priuas: Cui Deus sic respondebit: Tu quidem meorum operum
 atque p̄ceptorum oblitus, hodie nostra premeris obliuione. Tale namque
 promeret malefaciēs, nostrisq̄ p̄ceptis resistēs. Alterius quidē seculi ma-

*Tuba conuo-
 cabit ad iudi-
 cium nouissi-
 mum.*

*Nouissimus
 dies.*

*Intercessores
 coram Deo.*

*Alchoran non
 festinatō pub-
 licandus.*

*Adē lapsus.
 Diaboli ser-
 mo ad Adam.*

lum grauius est, perpetuūq̄. Quare nō perpendunt, quot gentes p̄ alchirna
præcedentes, quorū habitaciones atq̄ labores moderni possident, confundi-
mus? Hæc tamen peritis non minimā noticiā adhibent, uindictæ q̄dem ne-
gotium statim sequeretur, nisi propter uerbum Dei præsignatū, ratum q̄dem

Non concupi- scēda uxor aliena. Bene præceptū qui dem . sed non obseruatum à Machumet. & immutabile. Eorū tamen dicta patienter sustinendo indura: & Deum ante solis ortum & occasum, nocte quoq̄, horisq̄ diurnis, usq̄quo mercedē ex meritis assequaris, deprecare, nec oculos tuos unq̄ ad uxores alienas, licet hoc mūdo speciosas & preciosissimas, cōuertas. Apud Deum etenim timentibus, beneq̄ sperantibus, res multo splendidior & melior reseruat. ¶ Pre-
Miraculis opus esse inquit quum doctrina ipsius con- firmetur scri- ptis authenti- cis. Da demō- cipe tuæ gēti, ut patienter & iugit̄ orent, cū nos illis uictū & uestitum præ-
strandi. bētes, ab eis minime talia exigamus. Sed inquirunt: Si diuinis cū uirtutibus
Non contem- nendus Machu met, ut homo: si quidem alios mortales prophetas cō- tempisisset, ob- a diuinis cū uirtutibus
sum auscultāt & irridēt: suo nequaq̄ corde thesaurizātes illud, sed indignā-
do dicentes: Iste nil aliud quā homo, sicut & nos, cum arte sua magica nobis
accedit, cuius uolumē allatū uel somniū est, suū ue fictitiū. Sed Deus omniū
auditor & cognitor, omne uerbū cœlo terraq̄, p̄palatū dinoscit. Villa quoq̄
prius nō nisi p̄ cōfusione & uim illatā, ad fidem cōuerfa est. Alios em̄ nun-
cios carnales atq̄ durabiles, tibi potientes ante te misimus, q̄d à sapiētibus
quæsitum p̄fecte cognosces. Cum q̄bus nostro ueraci termino firmato, dile-
ctos nostros saluauimus. Incredulos aut̄ pessunde dimus. Cur igit̄ non time-
tis, cū uobis libz̄ nostra præcepta ferentem misimus? ¶ Quot̄ uillaz̄ no-
xiarū, quarū loca cæteris gentibus restaurauimus, huc usq̄ cōfudimus, cum
malorū præfenserāt aduētum, libent̄ se retraherēt. Vos aut̄ perfidiā minime
derelinquetis, sed ad uestras māfiones reuertetis, usq̄quo percunctati dice-
tis: Nos q̄d̄ erronei malefecimus. Hoc q̄dem uerbū tacebitis, nisi prius q̄-
si messis manu uestra p̄strati. Nos q̄dem ueritatē crebro sistētē falso p̄tul-
imus, ut ipsum cōfunderet. Vobis aut̄ tū ob falsiloquum, tū ob incredulitatē
malū inferet Deus: cuius sunt uniuersa cœli terraq̄, cui semp̄ assistūt, ipsum
iugit̄ inuocātes nocte dieq̄ totius expertes ludibrii. ¶ Vbi sumperūt ē ter-
ra tibi cōstitutum Deū, & effectum? Si esset Deus nisi unus, oīa funditus pe-
rirēt. Deus aut̄ excelsi throni dominus, dictum eorū abhorret, cuius omniū
opera perscrutantis, minimē facta perscrutabit̄, quisq̄ illius loco Deum ali-
um assumens: q̄d uerū esse, nemo demonstrare poterit. Hic sermo præfens etiā
adhuc, atq̄ præteritum amplectit̄. Plures etiā ueritatis insc̄j, ab ipsa lōge dis-
sident. Prophetā nullum ante te misimus, nisi q̄ perhiberet Deum unum so-
lum esse. Me igit̄ oīs adoret. Dicunt autē plures, Deum nullatenus hoc uo-
lentē sumpsisse filium q̄ tamē bonos homines, q̄ uerbum præceptumq̄ Dei
nullatenus transgrediunt̄, diligit, sciens q̄d manibus inhæret & posterius: co-
unū aduocā rā q̄ nemo nisi suo iussu, p̄locutor uel exorator statuet̄, Deum sc̄licet timēs.
Ponēs autē secundum Dei loco, gehennā, prout malī merent̄, introibit. Nō
Christū, etc. ne uidēt̄ incredulī, q̄modo cœlū & terrā illis primo creatis, clausis atq̄ steri-
libus aperuimus, & ex qua omnia uiuentia p̄duximus? Cur igit̄ nō credūt̄?

A Z O A R A XXXI.

strandi. ¶ **I**N n. d. p. e. m. Quanc̄ hominibus inde parum tractantibus, situs ad iudi-
cū diē transitus plurimū accedit. Aliq̄ tamen nouū illis ex Dei parte mis-
sum auscultāt & irridēt: suo nequaq̄ corde thesaurizātes illud, sed indignā-
do dicentes: Iste nil aliud quā homo, sicut & nos, cum arte sua magica nobis
accedit, cuius uolumē allatū uel somniū est, suū ue fictitiū. Sed Deus omniū
auditor & cognitor, omne uerbū cœlo terraq̄, p̄palatū dinoscit. Villa quoq̄
prius nō nisi p̄ cōfusione & uim illatā, ad fidem cōuerfa est. Alios em̄ nun-
cios carnales atq̄ durabiles, tibi potientes ante te misimus, q̄d à sapiētibus
quæsitum p̄fecte cognosces. Cum q̄bus nostro ueraci termino firmato, dile-
ctos nostros saluauimus. Incredulos aut̄ pessunde dimus. Cur igit̄ non time-
tis, cū uobis libz̄ nostra præcepta ferentem misimus? ¶ Quot̄ uillaz̄ no-
xiarū, quarū loca cæteris gentibus restaurauimus, huc usq̄ cōfudimus, cum
malorū præfenserāt aduētum, libent̄ se retraherēt. Vos aut̄ perfidiā minime
derelinquetis, sed ad uestras māfiones reuertetis, usq̄quo percunctati dice-
tis: Nos q̄d̄ erronei malefecimus. Hoc q̄dem uerbū tacebitis, nisi prius q̄-
si messis manu uestra p̄strati. Nos q̄dem ueritatē crebro sistētē falso p̄tul-
imus, ut ipsum cōfunderet. Vobis aut̄ tū ob falsiloquum, tū ob incredulitatē
malū inferet Deus: cuius sunt uniuersa cœli terraq̄, cui semp̄ assistūt, ipsum
iugit̄ inuocātes nocte dieq̄ totius expertes ludibrii. ¶ Vbi sumperūt ē ter-
ra tibi cōstitutum Deū, & effectum? Si esset Deus nisi unus, oīa funditus pe-
rirēt. Deus aut̄ excelsi throni dominus, dictum eorū abhorret, cuius omniū
opera perscrutantis, minimē facta perscrutabit̄, quisq̄ illius loco Deum ali-
um assumens: q̄d uerū esse, nemo demonstrare poterit. Hic sermo præfens etiā
adhuc, atq̄ præteritum amplectit̄. Plures etiā ueritatis insc̄j, ab ipsa lōge dis-
sident. Prophetā nullum ante te misimus, nisi q̄ perhiberet Deum unum so-
lum esse. Me igit̄ oīs adoret. Dicunt autē plures, Deum nullatenus hoc uo-
lentē sumpsisse filium q̄ tamē bonos homines, q̄ uerbum præceptumq̄ Dei
nullatenus transgrediunt̄, diligit, sciens q̄d manibus inhæret & posterius: co-
unū aduocā rā q̄ nemo nisi suo iussu, p̄locutor uel exorator statuet̄, Deum sc̄licet timēs.
Ponēs autē secundum Dei loco, gehennā, prout malī merent̄, introibit. Nō
Christū, etc. ne uidēt̄ incredulī, q̄modo cœlū & terrā illis primo creatis, clausis atq̄ steri-
libus aperuimus, & ex qua omnia uiuentia p̄duximus? Cur igit̄ nō credūt̄?

In terra

In terra quoque montes magnos ad ipsius firmitatem, & ualles atque planities ad itinera transitusque cognoscendos, & caelum tectum optimum posuimus: quae stulti nequaquam admirari sciunt. Diem item & noctem continuauimus, & solem ac lunam, & omnes in circulo mobili currentes fecimus. Nec ante te quenquam immortalem condidimus hominum, ut te mortuo superstes existeret. Omnis enim mortem gustabit, & uobis omnibus ad me redituris, quibusdam bonum quibusdam malum inferam. Increduli tamen te uidentes, diuinum nequaquam nomen inuocantes, te non adorantem idola sua deridebunt. Homo enim res est festinans, & transitoria. Me autem uobis meas
 10 uirtutes patefaciente, nolite festinare, uel impetum facere. Sed ipsi quaerent a te terminum illum, si uerax es. Sciant autem omnes increduli, quorum faciebatur atque lateribus ignis inhaerebit perpetuus, eum terminum ex impro- uiso futurum, nemine praedocente ipsum. Tuncque stupidi facti, nusquam di- uertere se poterunt. Similiter caeterorum prophetarum ante te derisores, ex sui ludibrii modo malum sustinuerunt. Sed quis timebitur uos die seu nocte a Deo? An illi, quos adoratis Dei loco, qui nec se a nobis liberare, nec uindicare queunt? Illos autem Deum nominare desinentes, parentesque suos, in uitae prolixitatem protraximus. Nonne uidere queunt, quod terram e caputibus suis minuere fecimus? An se uictores fore cogitant? Ego quidem
 20 uos nequaquam alloquor, nisi cum uerbo diuinitus misso, surdis inaudibili. Malo uero quoquam eos attingente dicunt, per Deum, nos ad nostri detrimentum uiximus. Illa namque die, qua nullus iniuriam sentiet, nec beneficium quotquam, siue fuerit aureus, sinapisue granum computando praetermitteremus, ac susque omnium aequilibrer examinabimus. Moysi quoque nec non & Aaron, alfurkan lucem atque memoriam timentibus corde Deum, & horam uenturam tribuimus, sicut & hanc sibi doctrinam. Cur igitur non credunt eam? Abraham quoque prius discretam rerum actionem per me doctus, me audiente, patrem suum atque gentem increpans, quasi uisit, Cur in idola credebant? Cui illi respondebant, se reperisse, parentes suos adorauisse
 30 se illa. Eo quidem dicente, Tunc eos parentesque suos errore manifesto detineri: responderunt, Hoc ne serio seu ludi ore locutus es? Inquit ille: Vnum solum Deum, caeli terraeque conditorem esse testor. Egoque per Deum uestra fallam idola, ut sic saltim conuertatis uos ad fide. Fregit igitur omnia praeter maximam, ad quod redirent. Illis deinde quaerentibus, quis hoc perpetrasset? responderunt alij, Se audisse illud fieri a quodam puero, cui nomen Abraham. Illum deinceps eorum precepto in praesentiam hominum, qui testes in de fieret, adductum interrogabant, An hoc de suis idolis peregisset? Quibus ille respondit, Hoc a maximo superstitum perpetratum esse: quod ut ab ipso, si quicquam proferre posset, percunctaretur, iniunxit. Illi itaque ad se conuersi, caputibus inclinatis confessi sunt, se malos & erroneos extitisse. Quibus ille dixit, Nonne sciuitis, ea nihil proferre potuisset? Cur Dei loco, honorum & maiorum impotentes adorastis? Hoc quidem & uobis & illis est inutile. An in discreti uiuistis? Dixerunt uero caeteri: Ad idolorum uindictam ille comburatur. Deus autem ignem frigescere, & salutem super Abraham quiescere iussit. Illi quidem nocere uolentes, perdidimus: Ipsum autem & Loth liberantes, ad terram benedictam, ad opus gentium duximus. Et eorum alteri Isaac & Iacob, docentes homines uias rectas, proficisci dedimus. Quibus & orationis studium, & eleemosynarum, ac decimarum donum, si-
 demque

Homines fragilis.
 Dies nonisima incerta: sicut fur in nocte uemet.
 Matth. 24. & Dan. 12. Impij agent impie, etc.

Tantum uerbis diuinis loquitur Machumet. Os impudens.
 Moysi & Aaron datus coedex alfurkan. Abraham idolatriam oppugnat.
 Patres inepti imitantes.

Abraham puer simulachra euertit. Iudaei cum somni.

Philo etiam refert, signibus adictum fuisse se Abraham a Chaldeis.

Loth. demq̄ diuinam inuaximus. Loth quoq̄ nos propicij, quoniam numero bonorum inerat, ipsum sapientem fecimus, & à uilla male gerentium & incredulorum eduximus. Noë quoq̄ nos prius adorantem exaudientes, gentēq̄ suam ab illa peste generali liberauimus, & à suis contradictoribus, quos uelut pessimos summerimus, uindicauimus. Nos item testes iudicij Dauidis & Salomonis, quod de ouium in hominum cultus ingressu protendebant, Salomonem iudicando perspicaciorem, & in omnibus sapiētem atq̄ discretum fecimus. Dauidi quoq̄ montes & aues Deum inuocantes submisimus, & magisterium Martialium indumentorum, quibus litjs firmitas atq̄ constantia paratur patefecimus. Et non inde gratias agetis: Salomonem rursus præbuimus, ut cum suo præcepto uentus immensus ad terram benedictam curreret. Et nos quidem scientes omnium existimus. ¶ Per ipsum item demones subitus terram & aquas ad mira gerēda profecti sunt, me singula perspiciente. Job rursus clamantem, Tu Deus omnium pijsimus atq̄ misericors, à malo superueniente me protege: nos exaudientes malum abstulimus, gentēq̄ sibi suam atq̄ substantiam restaurauimus: cum simus propicij timentibus, & orātibus ac reminiscētibus. Ismaël item & Hefdra, & Alchima fide redit, & interpretatur. Eam infla, indurantes omnes, & patientes, ac boni, nostram senserunt pietatem & misericordiam. Et Ionas, licet iracundus discederet, cogitans nos nihil superpretatur. id quod inuocabat posse, tenebris inclusis ait, non esse nisi Deum unum, se uero malum extitisse. Nos igitur respondentes illi, eum à tenebris liberauimus. Quippe nos saluamus singulariter credentes. Zachariam item, inuocantem Deum, & dicentem, Tu Deus omnium optimus hæres, ne me solum dimittas: exaudiuimus, suamq̄ mulierem adaptauimus, eisque Ioannem dedimus. Quia ad nos adorandum proni, & diligentes, ac humiles semper reperti sunt. Omnium rursus mulierum optimæ, ab omnibus intactæ uulua, nostram animam insufflauimus, & illam filiumq̄ suum manifestum miraculum gentibus posuimus. ¶ Mea quidem est gens una, & ego sum Deus uester. Me ergo adorete. Sed licet gentes mea præcepta discrepant, ac me cunctæ redibunt, nec quis credens benefaciens quicquam suorum operum, cum nos omnia scribamus, amittet. Villa uero per nos confusa, nunquam conuertetur, usquequo Gog & Magog exeant, & gentes undiq̄ conueniant. Hora uerace tunc appropinquante, quam suis oculis increduli uidentes lugebunt, dicentq̄: Heu heu, cur unquam erronei uel mali fuimus? Deus autem tunc inquit: Vos, & quos adorastis Dei loco, gehēna lignum eritis, quod perseverabit. Quo minime tenderetis, si illi dii, quos inuocatis, ueraces essent, atq̄ iusti. Sed nunc uos omnes illuc ituri, ignis strepitum atq̄ feruorem nil audientes gustabitis: unde prius benefaciens retrahetur, nec quid inde sentiet, nec illud maximum negotium timebit: sed perseveranter angelis sic alloquētibus eos associabitur. Hæc est illa dies, quam prædicauimus, qua Deus scilicet cælum inuoluet atq̄ plicabit sicut chartā: & sicut primo, ita nunc secūdo faciet. Hoc enim uobis incumbit, ut iteremus. Post cætera quidē uerba in psalterio scripsimus, istud solū de primo aliquo casu audierat: Quoniā uiri boni terrā hereditabūt, ad quam Deū inuocātes applicabūt. Te quidē sola pietate nostra gētibus misimus, ut sola præcepta nostra doceas dicēs: principaliter non esse nisi Deū unū, à quo si qui se diuertierint, dic te fecisse nunciū, & nullatenus scire, utrū terminus sui reditus affinis sit, an remotus, & an malū propinquum sit, an longē uentus. Hoc enim solum

Salomoni demones subditi, ex traditione Iudeorum exorcistari.

Job. Eam historiam optima fide redit, & interpretatur.

Zacharias pater Ioannis.

Gog & Magog.

non hereditabunt terram. psal. 35. etc.

10

20

30

40

solum prænoscitur à Deo domino nostro uerò iudice, æque dictum cordeq̄ retentum dinoscete, qui nobis aduersum incredulos auxilietur.

A Z O A R A XXXII.

INn. &c. Genus humanum, Deum time, quoniam horæ maximæ terræ-
 10 motus est timendus, die resurrectionis, quando nutrix suum alumnus
 reuenerat prægnans abortum faciet, omnisq̄ (licet falsò) uidebitur ebrius.
 Quoniam Deus malum inferet grauissimum: qui scripto notabit omnem
 insipienter ratiocinantem in Deum, & sequacem diaboli mali. Singulos
 namq̄ tales aberrabit, & ad ignis pœnam mittet. Quare de resurrectione
 20 dubitat quisquam? Nonne uos è terra primo plasmamur: secundo à sper-
 mate præiacente, sanguineq̄ sequente: tertio coagulata massa: quarto for-
 ma similitudinis, non nunquam dissimilitudinis produximus? Vobis qui-
 dem ad plenam noticiam ex plano singula, qui matris alut conceptui man-
 sionem ad terminum scitum efficio: post quem pueros educo, & ad uilita-
 tem integram adduco. Et erit quidam mortis iuri cito suppositus, quidam
 autem ad uitam peiorem deductus: ubi primo discretus inscius efficitur.
 Terra quidem stabilis aqua super ipsam cadente, mouetur atq̄ fuctificat: &
 ex omni nascentium genere duo parilia decentia per eam orta sunt. Hæc
 30 quidem digna sunt memoria, quod Deus est ueracissimus, mortuos uiuifi-
 cans, & omnipotens, & è foueis resuscitans omnes in hora totius experte
 mendacij. Quidam in Deum insipienter inuecti, libro manifesto contradi-
 centes, in hoc sæculo dedecus, & in futuro pœnam ignis patientur, secun-
 dum actuum præcedentium mensuram, Deo nocete nemini. Quidam item
 non recto modo Deum inuocantes, si quid boni lucrantur, credent in il-
 lum: si quid autem mali, faciem suam auertunt. Et sic hoc, aliudq̄ sæculum,
 quod est damnum maximum, amittent. Errore autem longinquo inuolu-
 untur, quoniam Dei loco bonorum & malorum impotentes adorant, pro-
 niores ad sibi nociuum, quam ad commodum: Sicq̄ dominus est prauus, si-
 bicq̄ seruientes nequam & imperiti. Deus autem omne suum uelle cõplens,
 40 Paradisum iocundam credentibus & benegerentibus tribuet. Aestimans
 Deum nequaquam futurum uindicem in hoc, sæculoq̄ futuro, per funem
 cœlestem ascendat, & an sic sua quiescat iracundia, perpendat. Iam tibi cœ-
 litus missa re manifesta, quos uult, in uiam rectam Deus diriget: qui super
 omnia potens, illa die credentium & Iudæorum, ac leges uariantium Chri-
 stianorum, item & gentilium ac incredulorum iudex atq̄ discussor inter-
 erit. Nõne uidere queit, qualiter uniuersa cœli terræq̄, ac sol & luna, simul
 & sidera & mōses, ac arbores & bestia, pluresq̄ gentiū, cæteris in malo suo
 manentibus, Deum adorant: A quo quilibet dedecoratus, & repulsus, nusquã
 honorat. Cõtrouersantibus Deo, simul & incredulis, ipse totū uelle suū per-
 40 ficiēs, uestes igneas adaptabit, eorū uētres & capita, cutesq̄ foco uoluēs per-
 petuo, exireq̄ inde uolentem repellens, ut feruorem indeficienter degustet.
 ¶ Credentibus, & beneficientibus paradisum præbens, illis armillas au-
 reas, & margaritas, moniliaq̄, uestesq̄ sericas adaptabit, usamq̄ rectā, uer-
 bumq̄ gratum edocebit. Incredulis autē, & à uia præmonstrata se diuertentibus,
 & templum Haran, cuius peregrinationem iugēque mansionem
 æque bonas posuimus, minime diligentibus, uel malum inferentibus ma-
 lum grauissimum imprimet. Abrahæ quidem hoc templum fundare, &
 ipsum benedicere ac emundare, propter aduenientes & inibi morantes, ac
 Deum

Dies nouis.
formidabilis.
Ve lactenti-
bus, &c.

Resurrectio
probatur ho-
minis forma-
tione in utero
materno.
Quæ res à
physicis recti-
us explicatur.

Idola simul et
eorum cultores
utuperat.

Astysmo ludit
in eos, qui non
credunt Deū
iudicem.

Christiani le-
ges uariates.
Accusat enim
quanquam sol-
sò, ut scriptura
re sancta falsi-
farios.

Pœne impio-
rum.

Paradisus est
felicitas pio-
rum.

Inuisere tem-
plum Mecha
quanti meriti
sit.

Deum adorantes, Deoq̄ nullum statuere participem, & ad templum prædictum peregrinationem prædicando persuadere, quo super bestias uindictæ ueniant, ut sibi proficuum testificando uideant, diebusq̄ determinatis Deum nominando bestias sacrificent: Vnde tum se tum pauperes & egenos pascant, negotiaq̄ sua peragant, & uota compleant, ac templum uetustum circumeant: quod factum maximum à Deo summe remuneratur, inuicem iunximus. Omnes quidem bestias licitas statuimus, exceptis superius adscriptis abstinentiæ. Omnem rem malam, & falsum testimonium euitate: nec iniuste Deo participem statuite. Hoc enim agens, est quasi quis è cælo decidens, uel ab aibus deuorandus, uel à uentis in puluerem redigendus. 10

Qui Deum corde timens, ipsius præcepta maxima peregerit, post templi beneficium summum proficuum hora determinata suscipiet. Cuiq̄ gentiū locum scitum disposuimus, ubi Deum inuocando & glorificando ipsi, qui est unus & solus, bestias immolarent hora præscripta. Vnde sibi uictum & pauperibus ac egenis acciperent in Dei nomine. Bonis etenim summum gaudium est sperandum, amorq̄ diuinus, cum illi cordibus supplicibus iugiter orant, accidentia sibi patienter sustineant, eleemosynas & hostias diuino præcepto peragant. Quippe Deus hominibus omnia commoda fecit, ut sibi grates inde reddant. Qui carnes cruorem uel sibi nequaquam assumit, sed ut timeatur, appetit. Ipseq̄ bonis bonum nuncium mittens, eos à malis protegit: Subdolum autem, & furem, uel incredulum nullatenus diligit. 20

Suis expugnatoribus, uelut iam prædiximus, malum ingerant, & Deus est uindex optimus, firmus, & immensus, qui uult rebelles & uindices fieri. Aliter enim turres, & mesquide, templaq̄ quibus Deus multum inuocatur, penitus pessundarentur, & è domibus suis eijcerentur iniuste dicentes: Deus est dominus noster. Illi quibus ego Deus, omnium rerum finis, copiâ & sufficientiam indulsi, tellure orationibus insistent, eleemosynas ac decimas tribuunt, remq̄ scitam præcipiunt, nefanda prohibent. Sin autem tibiq̄ contradixerint, similiter & prædecessoribus fecerunt, uelut Noë & Hat atq̄ Themuth suæ gentes. ¶ Abrahæ quoq̄, nec non & Loth suus populus, 30

gensq̄ Madian, Moysi q̄ sua contradixit. Ego uero spacium illis incredulis, permisi, deinceps eosdem suo malo cepi. Quor uillarum manu nostra suam ob maliciam pessundatarum apparent uestigia, parietibus & puteis ac munitis: nempe nicipijs superstitionibus: Quare per terras nõ proficiscuntur, ut sic saltem corda sensata & aures audientes acciperent: Oculorum etenim cæcitas minus officit, quàm cordis. Sed quamquam plures ad malũ sint promptiores, Deus à termino iam præscripto nequaquam digreditur. Apud ipsum autẽ erit dies, quales sunt anni mille à nobis dinumerati. Ad nos autem oportebat redire uillas oēs, quas post spacium primo datũ diruimus. Vos homines, ego tantum sum castigator & expositor. Omnes credentes & benegeretes, ueniã uictuq̄ 40 bonũ assequuntur: Nostri præceptis resistetes, igni deputatur perhenni. A Deo quidẽ nullus nuncijs seu propheta missus est, nisi à cuius corde diabolicis suggestionibus & uoluptatibus affecto malum abradat, & bonũ inserat Deus, ipse sapiens & incompræhensibilis. Diabolus autem hominibus infirmi cordis mala uisu formosa parat. Sed illi longis inuoluentur contrarietatibus. Semper enim contradicent Dei præceptis, usq̄ quo uel hora subita, uel malũ improuissum superueniat. Illa quidem die Deus iudex credetes & benefacietes in paradysum introducet, & omni suo uoto ditabit: Incredulis &

Pauperum sustentatio est sacrificijs. Falsum testimonium uicium. simile de idolatris.

Omnibus gentibus à Deo præscriptus locus diuini cultus, Euangeliū docet, neque in Hierusalem, neque in monte Garizim ueros adoratores Deum colere.

Ioan. 4. etc. Deus non carnes uictuarum, etc. requirit, sed ut timeatur.

Optimè docet hic d. Machus met. c. 4. Mich. 6. etc.

Necessum ut religio defendatur ar- mis: nempe falsa. Nam uera & Christiana na cruce pagata est.

contradicientibus dedecus & malum inferet. Prædatum uel expugnatum profecti, & armis uel natura mortui, à Deo optimo remuneratore mercedem maximam adipiscuntur, in optimo idoneoque loco statuendi. Confimiliter facta sibi rependens, & ob hoc deinceps iniuriam recipiens, Deum patrum ueniam datorem uindicem habebit, qui diei noctem inducit, & contra, præter quem non est Deus. Ipse quidem est immensus & uerax, adorata uero sui loco mendacia. Ille quidem aquas de cælo dimittit ad terram uirorem, omnia quoque terrestria æquoreaque, & naues mari currentes Dei præcepto hominum commodo fecit. Cælum ne cadat in terram, nisi mandato suo, sustinet, & ueniam ac misericordiam hominibus præbet, quos uiuificat atque mortificat, nec non & resuscitat. Eius enim est omnis uirtus atque potentia: homines tamen permanebunt in credulitate. Cum à nobis cuique gentium lex, quam sequuntur, sit imposta, in tuo tibi minime controuersantur negotio. Sed tu Deum adora, cuius est uia recta. Tecum disputare uolentibus dic, Deum solum omnes actus tuos agnoscere, qui die postrema lites omnes & contrarietates discutiet: quod uelut libro præscriptum sibi leuissimum est, cum & eius sint uniuersa. Aliud inuocantes loco Dei, cuius demonstratione scientiaque carent, uindice carebunt. Quorum facies in nostrorum uirtutum lectione colore immutantur, & ipsi ferè lectoribus eorum malum inferunt. Vobis quidem isto deterius prædico, ignem uidelicet perpetuum, uobis à Deo prædestinatum, uiamque malam. ¶ Vos uiri, nouam à me parabolam audiri, memores efficiamini. Omnes adorati à uobis, Deique loco uocati, culicem unum facere nullatenus possunt: nec uos illis quicquam auferre, si uobis subriperint. Et sic omnes uos, interrogans scilicet & interrogatus, debiles & inanes estis. De Deo quidem firmo preciosissimoque, quia nequaquam modo debito loquimini, qui cognoscens omnia, ex angelis & hominibus nuncios mittit, optime discernens, quid manibus inest, quidque posterius. Vos itaque uiri boni, coram Deo uos flectite, ipsum adorantes, & ad processum in anteriora benefacite, & lites pro posse uestro facultateque peragite. Hoc enim præcipit Deus, nil nisi iustum in lege disponens, quam pater uester Abraham tenens, uos fideles et credulos primo uocauit. Vnde testis est hic noster propheta, sicut & uos cæterarum gentium testes eritis. Orationes igitur & eleemosynas ac decimas faciendo, Deo coharete, qui dominus uester, bonus & iudex optimus.

A Z O A R A XXXIII.

IN n. & c. Salus & multiplicatio credentibus, cordeque deuoto iugiter orantibus, & otiosa prauaque uerba linquentibus, & decimatoribus, & castitate ubique nisi cum proprijs uxoribus, aut sibi subiectis, & ancillis, obseruantibus. Inde namque nulla fiet querimonia. Aliud autem querens, malis adnumerabitur. Depositi custos fidelis, & uerbis constans, ac iugiter orans, hæredes existunt. ¶ Alferdeum enim hæreditabunt, & ibi perpetuo manebunt. De luto quidem hominem fecimus prius, consequenter ex conceptu spermatis in locum notum, unde sanguis primo, secundo coagulatum, demum ossa carne tegenda creantur, formam composuimus. Omneque nostrum opus est formosum, optimeque compositum. Postea quidem moriemini: Demum uos resuscitabimus, qui uestri nequaquam oblitii negligentibus, VII. operibus cooperuimus, & aquas in terram de cælo misimus, quas nostra uoluntas prohibere possit: unde salmarum & uitium hortos pomaque multimoda comestibilia,

Deus qualis,
& quantus,

Si quis disputare uelit, ad noui simi iudicium translatione est offerenda.

Facitios Deos non posse uel unum culicem facere.

Bella suadet. Abraham Machumeticæ legis confors, scilicet.

Castimonia.

Depositi fides
Hominis formatio.

k bilia,

bilia, nec non & arborem de monte Syon exeuntem uectuosam et intinctio-
 ni ciborum commodam produximus. Vobis item in bestijs miranda feci-
 mus. Quippe illæ uobis multipliciter commodæ, tum ab uteris suis cibos
 uobis emittunt, tum sarcinas uestras leuant, tum ipsamet uester cibus effi-
 ciuntur: Nos quidem misimus Noë, dicentem suis: Deum præter quem nõ
 Noe meminit, est alius, adorate, timoris expertes. Eorum autem plures increduli dixerunt,
 quod sepe an-
 tea fecit.
 eum nil præter hominem esse, qui super eos exaltari uoluit. Deo namq; uo-
 lente hoc, descenderent angeli: quod nec nos nec patres nostri prius uide-
 runt. Hunc autem nil præter hominem insanum & amentem, saltem ad ho-
 ram dimittite. Illi igitur deprecanti, ut nos eum de suis contradictoribus 10
 uindicarem, iniunximus, ut arcam iussu nostro præceptoq; fabricaret, ter-
 minoq; ueniente, quod per aquam exeuntem de Tannor perpenderet, om-
 nis generis rerum duo paria induceret. Peribit enim omnis, nisi quem ser-
 mo præcedens ratus liberauerit à summersione. Tu igitur pro illis me ne-
 quaquã preceris. Sed cum nauẽ cū tuis ascenderis, Deo te liberanti à gente
 peruersa gratias redde, & ut te loco bono sistat, cū ille sit optimus statutor,
 suppliciter exora. Quod quidem opus nostrũ satis est sapientibus admiran-
 dum. ¶ Alijs deinceps à me generationibus creatis, ex seipsis nuncios misi-
 mus, dicentes: Inuocate Deum, nil timentes: quia præter eum non est alius.
 Illi aut̃ increduli tum illi, tũ diei futuræ contradicentes, quibus abundantia 20
 Resurrectio. mundanã præbuimus, dicebant: hic nõ est nisi homo, comedēs & bibēs sicut
 nos, prædicās tamen nos mortuos & in puluerẽ redactos, iterũ surrecturos:
 cuius uere sequax perdetur. Quippe Deo mendaciũ imponit, cui nos mini-
 me credemus. Seu nãq; uiuamus, seu moriamur, nõ resuscitabimur, cum nõ
 sit, nisi hæc uita tantũ. Illi itaq; precantẽ, ut eũ de suis cõtradictoribus uin-
 dicarem, exaudiens, pollicitus sum eorũ paucos futuros residos, & eosdem
 se repræhensuros. ¶ Illos itaq; pro uoce uerace repulimus, & destruximus,
 Fatum. & eorum loco generationes alias excitauimus: quarũ nulla suum terminũ
 uel antecedit, uel subsequitur. Nobis itaq; nuncios mittentibus, cuiq; conti-
 git, quod sua gens cõtinuate succedēs cõtradixit illi. De quibus nos mira fa- 30
 cientes, incredulis nõnunq; moram fecimus. Moyse quidem et Aaron fratre
 Moset et Aa-
 ron ad Pha-
 raonem. suo missis ad Pharaonẽ, gẽtemq; suã, illi uelut præsumptuosi cõtradicebãt,
 dicentes: Nos quibus gens subijcitur, quomodo credemus illis duobus car-
 nalibus, sicut & nos ipsi: Perierunt igitur, & cõfusi sunt. Sed Moyse quidẽ li-
 Iesu et Ma-
 ria beatitudo brum ad scientiã memoriãq; dedimus. ¶ Filiũ igit̃ Mariæ, simul & ipsam,
 hominibus miraculũ facientes, ipsis locum bonũ & aquis amœnum habitã-
 dũ præbuimus. Vos itaq; nuncijs de bonis comedite, bonaq; facite. Egonãq;
 uestros actus omnes perspicio, quem timentes adoretis. Gentes uero nostra
 præcepta discrepantes, suãq; legi congaudentes, in illa usq; ad horam præfi-
 nitam derelinquite. Cogitant aut̃ me neq; prolem neq; pecuniã daturum, 40
 nisi festinanter & ad nutũ omnia perpetrem. Sed per memetipsum iuro, illi
 futura nescient. Deum timentes credunt ferẽtib; mandata nostra, & mini-
 me ponentibus Deo participẽ, atq; pauescunt. ¶ Distributores nostrorum
 Qui ad opera
 bona idonei. honorũ sibi datorũ, & credentes se redituros ad Deũ, ad bonum opus agen-
 dũ proni prõptiq; sunt: Quibus nulla fiet iniuria, nostro libro ueracissimo
 Afferit suam
 authoritatẽ. sistentiãq; nostris præceptis gerentes, sua negotia tarde peragent. Sed cũ eo
 rum magnates sumemus, precatũ uenient. Pro illis aut̃ nemo præcef, quoniã
 per

per nos nullam uindictā habebunt. Illi namq; nostris auditis præceptis, increduli manebant. Quare res discretè nō perpenditis? An præceptum item uobis, non missum patribus uestris, mittemus? An quis uobis propheta missus est, ignoratis? ¶ Cur eum diuina præcepta ferentem, dæmoniacum appellatis? licet uestri pluribus ueritas nequaquam placeat. Si ueritas uelle uestrum sequeretur, cœlum & terra cum suis omnibus periret. Nobis enim gerēda præcipiētibus nō obediunt: cū nos optima pecūnia pleni, datoresq; largisui, de sua nil quæramus pecunia. Ipsi quidem ad uiam rectam per te uocati, non credunt, sed suo permanent in errore. Quibus quanquam nos
 10 misericordes omne malum auferemus, nunquam à sua malicia declinarent. Sic itaq; cum nunquam mali conuersi sint ad Deum, illum uē precati, antequam illis mali grauis portam aperui, desperatos eos pessundedi. Deus quidem, ad quem omnes redibitis, uobis oculos auresq; tribuens, & corda, uos audientes & uidentes ac intelligentes efficit: Sed uestri paucissimi grates illi referunt. ¶ Ipse quidem est uitæ mortisq; tributor, noctis dieq; uicissitudinem operans. Sed uos tantum indiscreti uiuistis, antecessorum uestrorum dicta referentes huiusmodi: Nos morui, & in ossa pulueremq; redacti, quomodo resurgemus? Illud quidem mandatum, nostrum mādatum est. Sed illi parentum suorum mirabilia renouant. Quæsi tamen à te, cuius
 20 sit terra terrestriaq; dicent, Dei. Cur igitur non reminiscuntur? Interrogati rursum, Quis dominatur septem cœlis, immensoq; throno? perhibebunt, Deus. Eum itaq; quare non timent? Si quæras item eos, in cuius manu sit omne præceptum atq; iudicium, & donum? inquit, Dei. Cur igitur ridiculum committunt? ¶ Nos ueritatem nunciamus: Illi uero falsa perhibent. Deus nequaquam filium seu participem sumpsit, Deum alium. Tunc enim quisq; cum suis facturis ueniens, in alium insurgeret. Deus autem occulta manifestatq; dinoscens, tale uerbum abhorret, & se super ipsum exaltat. Tua uero sit oratio: O Deus, me nullatenus tale dictum doceas, nec malis annumeres. Ego quidem te docebo, quæ illis agendam audi, potens in huius
 30 modi te, omniaq; dicta sua dinoscens. Tu autem malum illud à te bono repellens, obsecra Deum, ut ab omnibus diabolicis suggestionibus te protegat, & eas à te projiciat. Eorum autem qui uis ad mortem accedens, Deum precatur, ut sibi redire liceat. ¶ Te namq; bonum à modò faciam. Hoc uerbo quidem dicto consequenter ignem inibt, & usq; resurrectionem illuc perseverabit. Tuncq; sufflante buccina, nec illis intererit noticia, nec alius alium percunctabitur. Bonorum quidem mensura magna, malorū ad ignē transeuntium, qui suas facies comburet, breuis existet. Cur uobis meis lectis uirtutibus Contradixistis? inquit demum, se errasse ob maliciam in illis superantem, Deumq; precabuntur, ut eos illinc eñciat eo tenore, ut
 40 malis associentur, si similia prioribus ulterius agant. Quibus Deus respondet: State taciti. Partem namq; gentis in incredentem, & precantem ueniam ac misericordiam à me propicio ueniēq; datore, derisistis, usquequo mei nominis & inuocationis obliti estis. ¶ Resistis. Induratis autem, amoremq; meum lucratis, optimam ecce mercedem facio. Vos autem quot annis telluri morati estis? Inquit, per diem, dieiue portionem, quodā computistis perscruteris. Respondet: Si sapitis, non nisi parū cōputatis. Opinati ne estis, uos à Deo pro nihilo creatos, & ad eum non redituros? Deum ut regē ueracē, qm̄ throni sublimis & immensi, præter quē nō est Deus, exal-

Patribus enim homines missi sunt, non angelis: quod dicit eos postulare.

Atqui antea diuinitas cōmemorabat per Ionam cōuersos.

Non infirmis rationibus unum Deum cōlendum esse probat.

Cœli septem. Male subiungit, Deum nō habere filium: Sic enim plures Dei essent fieretq; seditio inter eos.

Iudicium extremum, ad quod buccina seu tuba citabit.

tate. Inuocans enim Deum alium, nullam inde demonstrationem inuenit: quoniam apud Deum solum totus est illius numerus, nec ipse bonum tribuet incredulis, Tu Deus, optime largitor atq; misericors, ueniam atq; misericordiam tribue.

A Z O A R A XXXIII.

IN n. &c. In hac azoara diuinitus posita, res manifestas ad hominum memoriam scripsimus. Omnis adulterans, centum ictus suscipiat in multorum presentia: ut sic tum correptus, tum uerecundatus, ulterius ab illo peccato omnibus bonis illicito cesset. Nec quis Deum legemq; diuinam timens, aliqua super hoc pietate moueatur. Imponentes adulterium bonis foemina-
Pœna adulterij. rj. bus, nec hoc quatuor testibus probantes, ictus octuaginta patiantur, nec ulterius, quoniam iam uicti sunt, credatur: nisi se conuerterint, & benefecerint. Illis etenim Deus dat ueniam. Imponentes quicq; suis uxoribus absque
Calumniatoris pœna, qui non peregerit reâ adulterij. testimonio, quater iurent se uerum dicere, quintaq; uice dicant, Maledicula-
Purgatio adulterij, si zelo mur, si mentimur. Mulieres quoq; ne puniantur, conuerfo quater iurent, typus maritus illos fuisse mentitos, & quinto precentur se ipsas destrui, si illi ueridici fuerint, nisi Dei ueniam datoris & sapientis pietate subueniente. ¶ Huiusmodi mendaciorum illatores sciant, hoc sibi pessimum esse, bonum nequaquam. Omnem enim suorum peccatorum effectus percutiet. Huius autem sceleris author
Alia ratio Num. 5. Deut. 19. summo flagitio punietur. Quando uerbum huiusmodi turpe de bonis uiris 20 seu mulieribus audietis dictum, dicentem castigate, ne uelit hoc dicere, cum ore duorum aut in illis nil sit nisi bonum. Et coram Deo mendax censetur, quatuor carens
Castis mulieribus detrahentium pœna. testibus, oreq; proferens ignoratum. Licet hoc apud homines leue uideatur, apud Deum uero difficilimum, hoc sæculoq; futuro malum dedecusq; grauissimum patietur, nisi diuina pietate dilectioneq; subueniente. Deus enim incomprehensibilis pietate mouetur, ueniamq; largitur omnibus se
Diabolus malorum tantum suorum. conuertentibus, & benefacientibus, qui uos castigat, ne unquam ad tam foetidum uerbum declinetis. ¶ Vos uiri boni, nullatenus errorem diaboli, persuadentis illicita tantum, sequamini. Omnis enim illius sequax, est erroneus: Diuina
Diuinitus officia. uero bonitas abundantiaq; gratuita superueniens, constantem & bonum, 30 soli Deo deuotum efficit. Solus enim Deus omnia uidens & audiens, sibi placitum purgat & firmat. Abundantes proculdubio & pecuniosi, benefaciant suis propinquis, & pauperibus, ac prædatum ac peregrinatum amore Dei proficiscentibus: ueniamq; faciant, sicut & ipsi Deum condonatorem exoptant. Male loquentes de mulieribus castis, & credentibus, ac iugiter
Similis gaudet simili. orantibus, hoc sæculoq; futuro remouentur à Deo, grauius illos cruciaturus. Cognoscent autem eum ueracem esse die, qua suam adimplebit legem, & quomodo in omnium actus lingua sua simul & manus ac pedes testificabuntur. Meretrigredi liceat. castæ bonæq; sibi comportio-
Alicenas aedes quomodo in-gredi liceat. nalibus gaudent: Hisq; omnes adiectis turpibus mundi, ueniam uictumq; 40 gantur diligenter bonum accipient. Vir bonus, nullus nisi sui domum, nisi aduentu suo patefacto, ingrediatur: Et tunc intrinsecus saluet. Hoc enim bonum est. Nemine uero reperto, non intret, nisi iustus. Iniuncto quidem sibi recessu, pateat. Hoc enim uult Deus, omnium cognitor. Domos autem desertas indubitanter ingrediatur omnis illic aliquid habens. Deus quidem scit eque re-
Hieronymi, ut patet in commentarijs Esaiæ. uelatum & occultum. * Bonæ foeminae suos uisus, quam licet, tegant, mem-
ie. brata genitalia similiter. Hoc enim est optimum apud Deum, omnes suos actus dinoscentem. ¶ Mulieres itaq; bonæ se curent, ne lunati oculi aspiciant, suorum

suoq; populo regentes collum, & pectus, omnemq; suam pulchritudinem, nisi quantum apparere necessitas cogit, celent omnibus, speciemq; pedum etiam eundo, nisi maritis suis, eorumq; suisq; parentibus & filijs, atq; priuignis & fratribus, atq; nepotibus, & ancillis, omnibusq; non suspectis, sua subiectis manui, uel prius non pollutis. Ad Deum autem omnes couertamini: quod est uobis optimum. Vestras clientes tum de gente uestra, tum captiuas, si bonae fuerint, ducite, nullam unquam uim illis inferentes. Quae licet pauperes sint, a Deo ditissimo, datoreq; largifluo pecuniam adipiscuntur. Neque uentes autem eas ducere propter inopiam abstineant se, usquequo Deus illos ditet de sua pecunia. Dilectis quidem & bonis agnitis, diuites & potentes de pecunia Dei sibi commissa uel cito tribuant, uel scripto notent. Huius amor saeculi a nemine bono queratur. Deus tamen inde ueniam & misericordiam faciet. Iam praebitis praedecessorum exemplis & factis, unde castigamen sibi timentes assumant. Sciendum est omnibus, Deum caeli terraeq; lucem comparari lychno lampadis uitreae, stellam clarissimam imitantis, & ex arboris fructu ferere lucentem sine foci contactu, uidelicet olivae nec orientalis nec occidentalis accensa: qui suam lucem clarissimam, cui uult, patefacit: & quos uult, exemplis bonis instruit, omnium doctor & cognitor. In domibus Dei praecipue structis, ad ipsius adorationem & inuocationem uentite uespere & mane. Nemo cogitet de mercaturis, uel huiusmodi negotijs, sed de beneficijs, ac decimis dandis, & orationibus, adorationeq; diuina, timoreq; diei, qua nutabunt oculi cordaq; sua. Sed Deum uoto precetur suppliciter, ut ei melius suis meritis efficiat, & ex suis diuitijs auget: qui cui uult, dona facit innumera. Incredulorum quidem opera nebulae motibus incumbenti comparandur: quam sitientes aquam opinati, illucq; progressi, nil inueniunt, praeter Deum sibi suum numerum complementem, sicut computista promptissimus agit, aut uelut umbra in mari magno, cum undam unda superuenit, & nubium nigerrimarum series incumbit: quando quilibet manum extollens, eam minime uidere poterit. Omnis enim luce caret, nisi cui Deus dederit, quem inuocant uniuersa caeli terraeq;, simul & aues continuatim, quorum quodq; suam orationem, orandiq; modum scit, ipseq; Deus omnium dinoscit opera. ¶ Dei quidem est omnium caelestium terrestriumq; iudicium, & ad ipsum omnium erit reditus, ipsius quoq; potentia nubes congregat, & annectit, & hanc illi superponit: Unde producit aquam, lapidesq; fulgureos de caeli sublimitatibus emittens. Hos inde percutit, illos minime, suaq; inde lampas fulgurans, uisum aspicientibus impedit, diem nocte transmutat, & contra bestias ex aqua producit: quarum quaedam utero suo prorepunt, quaedam bipedes, quaedam quadrupedes existunt. Deus enim omnipotens omnem suam uoluntatem in effectum ducit, & quos uult, ad uiam rectam dirigit. Pluribus autem consentientibus se in Deum credere, situmq; prophetam imitari, eorum quidam infirmae fidei se diuertunt, istiq; negligunt uerbum bonorum inuocantiu Deum atq; prophetam, ut inter eos discutiat: & dicentium, nos uidimus, & secuti sumus Deum, non timeant malum illaturo illis malis. Sequens autem Deum, atq; prophetam, uoto suo potietur. ¶ Iurantibus per Deum se facturos exitum, si praecipiat illis, dic, nec iuramento firment quicq; ab illis nequaquam agendum, cum Deus omnia uideat: cuius atq; prophetae sequax omnis, bono calle procedit. Illos igitur sequimini. Sin autem, ipsi prophetae nihil aliud quam manifeste Dei mandatū nunciare debetis:

Vxores ducendi leges.

Deus lux huius caelo comparatur.

Preces solennes quomodo peragende.

Opera incredulorum nubi simile. Of. misericordia uestra quasi nubes, etc.

Dei escam pullis coruorum, inuocantibus eum. Psal. 145.

Non temere iurandum.

sua respondebunt opera, & uobis uestra. Deus quidem bonos atq; credentes priorum in terra uicarios statuens, & legem sibi dilectam confirmans, omnē timorem ab illis auferet, ut ipsum adorent, nec illi quenquam participem ponant. Deinceps incredulus factus, malus erit. Orationes, & elemosynas; ac decimas efficite, prophetam sequentes, usq; quo uobis misericordia tribuatur. Non opinentur increduli, se semper sic in terra mansuros. In ignem enim uiamq; malam proficiscuntur. De ingressu quidem uobis subiectoꝝ, seu minime ter pollutarum, uel de uestro super eos absq; appellatione minime curandum. Cum autem ad mulieres accedunt, non intrent antequam clament: sicut & de prioribus diximus. Ita sua præcepta Deus explanat sapientissimus. Mulieres annosæ, nuptiisq; desperatæ, minime se poliant uel ornent: sed bene se discooperiāt. Se tamen tegere commendabilius est Deo, cuncta uidenti & audienti. De cæco rursum, uel infirmo, uel claudo nullatenus tractandum. Non euretis item, quid edatis in domibus uestris, uel utriusq; parentis, seu fratrum, uel fororum, uel patruorum, aut amitarum, seu auunculorum, seu matererarum, seu loco supposito clauibus amicorū uestrorum. Seu simul omnes comedatis, seu omnes disgregatim. Inredientes quidem domos, salutate repertos illic. Deo namq; placet salutatio. Sapientes autem, & in Deum credentes, suoq; prophetæ parentes, & ab ipso cū eo iuncti, quærentes ante suū discessum, quid acturi sint, quibus tu pro libito consiliū dabis, Deusq; ueniam. Boni namq; sunt. ¶ Non inuocet quisquam uestri Deum, uel prophetam, sicut uestri quis alium. Ipse namq; dinoscit omnes: uolentes suis abrenūciare præceptis: quibus maxime cauendū. Malum enim grauissimū illis accidet à Deo, cognitore uoluntatū omnīū, & omnīū rege, cunctis sua facta monstraturo, die qua cuncta redibunt ad eum.

Machumet accedente alienas aedes, nemo suspicetur quicquam mali. Nulla ipsum accedat, nisi præmonitum.

Annum honestas.

Salutare inuicem decet.

Deus uel propheta inuocandus.

A Z O A R A XXXV.

Alcoran castigandis hominibus proditiis.

Negat Dei filium.

Machumet quare non audiendus, rationale: quum ex uerbo domini, et sanæ rationis iudicio, irrefragabiles suppetant.

Excusatio idolatrarum apud Deum friuola.

In. & c. Hominū multiplicator, qui super hominem suū posuit Alfurcā. Ut toti genti castigamen esset, cuius sunt uniuersa cœli terræq; neq; filiū neq; participem in regno suo sumpsit, omnia pro modo recto gerens. Increduli uero, dominos alios sibi, nulla facientes, sed cōtrā nec eorum animabus nociuos seu proficuos, nec uitam nec mortem dare neq; resuscitare potentes, adorant. Qui dicunt etiam non nisi mendacium esse: ad cuius effectum cæteræ gentes auxilientur prophetæ. Illis autē mentientibus, sicq; male loquentibus, dic hunc nō esse positum nisi à Deo pio, ueniæq; datore, qui scit occulta cœli terræq;. Illi etiā credentibus intimant, Ne sequamini uirū illū dæmoniācū & amentem per incantationes. Comedit ut cateri, atq; per fora uadit. Quare nō habet angelū custodem, elicientē sibi thesauros, aut faciētem hortos, unde comederet. Hæc tibi proponētes errāt, nec uisā rectā proficisci queūt. Deo uero multiplicatore uolēte, dabitur tibi melius, uidelicet paradīsus aquis amœna, simul & turres. ¶ Illos quidē de hora uerace mentitos, mitemus in ignē, cuius à longe uenientis strepitus & ira percipietur: Vnde ipsi locum angustum igneum possessuri, clamabunt: Heu heu, quā malū locum obtinemus: Cum potius conqueri deberent, se pluribus malis locis inesse. Vtrum hoc, an paradīsus bonorum merces abūdans, perpetuāq; mansio, ueraxq; Dei terminus præualeat? Die quidē congregationis omnīū, quā quæremus inuocatos loco nostrī, an ipsi gentem aberrare fecerunt, an ipsi sponte deuiassent, inquitent: Nos alium quā te minime sumpsimus. Sed alios eo usq; protraximus, quod uestrum præceptū negligentēs, in maliciam

10

20

30

40

licitam ducti sunt. Nunc autem nec discedi, nec se uindicare queunt. Omni quidem contradicenti, & iniusto, malum grauissimum inferemus. Ante te nullum prophetam misimus, nisi tibi utentem, & ad fora pergentem. Quosdam autem uestri mirandos alijs fecimus, in fortiter & patienter sustinendo, Deo cuncta uidente. ¶ Non credentes publicum conuentum coram nobis futurum, & dicentes: Nonne Deum uel angelos sui nuncios, ut credamus, uidebimus? nimia presumptione nimium efferuntur. Die namque quo uenient angeli, nullum bonum auditori dicent: Utinam non essemus nati, actusque nostri pramissi euanescerent uelut athomi. Gens autem paradisi tunc optimum locum possessura, uerbum proferet melius. Illa quidem die coelum ritidis & serenis nubibus distinguetur: angeli quiescent, omnisque ueritas atque iudicium Dei fiet: difficultas & ponderositas incumbet incredulis, manus suas corrosuris, ac conquesturis se uiam aliam quam propheta secutos esse, atque dicturis: Heu heu, cur illum fortiti sumus amicum, qui nos a castigamine praeceptisque missis diuertit: imò suus diabolus eos a uis rectis in prauas distorsit. Tu quidem propheta, qui tuam gentem hunc Alchoran contemptui sumpsisse, nec pro eo quicquam gessisse perhibes, ignoras me Deum sufficientem adiutorem & uindicem, posuisse cuique prophetarum incredulos hostes, saepius dicentes: Si nos uel angeli femel Alchoran super eum poneremus? Nos autem tibi misimus ad tuum cordis firmamentum, non uenturi cum simili, nisi ueritatem & expositionem firmiter expressuri. Ad gehennam super facies suas congregandi locum deteriore, errorisque uiam perenniter obtinebunt. Homines contradicentes praeceptis nostris, quibus Moysen legislatorem Aaronque fratrem suum censorem misimus: sicut & gentem Noë prophetis resistentem aquis mirae summersimus, incredulis semper malum atque dolorem inferentes: Hath item & Themuth, & Arazee gentem, quibus omnibus parabolae, uelut & ceteris generationibus interpositis patefecimus, magna confusione diruimus. Super uillam illam iam uenientes, nec eam uidere potentes, se nunquam resuscitandos opinabantur. Te quoque uidentes ridiculose dicent: Hic est, quem Deus prophetam misit, qui nos ab adoratis prius ferè diuerteret, nisi nos indurantes inuenisset. Hora quidem uisa percipient, qui magis errorem secuti sunt. Nonne uides cuiusmodi Deum, amoremque suum praelegerunt? Fies ne censor omnium? Cum bestiis sint similes, magisue bruti, putas eos discernere, uel audire? Deus quidem umbram extensam erectam faceret, si uellet: cuius dux sol statutus pedetentim eam recolligit. Idem etiam noctem coopertorium, & somnum, diem expergefatum, & rotum statuit, uentos arrectos inter manus suas pias disposuit, aquam benedictam ad excitandam terram mortuam de caelis emittit: unde potant bestiae, hominesque plures. Cur igitur eum non adorant? ¶ Hunc Alchoran ad gentium hinc & illinc castigamen & commemorationem fecimus. Sed pluribus hominum nil praeter incredulitatem immitit. Si nostra quidem uoluntas esset, singulis gentibus suum castigatorem mitteremus. Tu uero nequaquam incredulos imitans, uade pugnatum & peregrinatum in illius nomine, qui flumina fluentia & eorum discretionem & intercapedinem faciens, hoc salsum, hoc dulce statuit. Hominem ex humore, & ex ipso filios, ceterosque posteros produxit, super omnia potens. Increduli tamen eius loco, bonorum & malorum impotentem

Contra negantes nouissimum iudicium.

Contradicentes Alchorano Deum ordinasse.

Arazae propheta, uel potius gens.

Dei opera & beneficia. Ex quibus concludit, eum solū colendum.

Pugnandum esse.

tem inuocāt. Tu uero tantum missus ad diuinorum præceptorum doctrinā & castigamen, dic te nihil ob hoc ab illis quærere, nisi quod imitando te, restam ad Deum uiam proficiscantur. Tu quidem te illi commenda, ipsum deprecans, & glorificans, & adorans suppliciter, qui uiuit nunquā mortem *Creatis omnibus per dies uisurus, omnium beneficia peccataq; dinoscens, qui cœlum et terram et eorum uniuersa sex diebus condidit, & postea cœlos ascendit. Sed cum incredulitate cœlum.* *incredulitatem: Quis est ille Deus, quem nos adorare præcipis? ¶ Multiplicans in cœlo signa, nec non lumen, & lunam lucidam disponens, & diei noctisq; uicissitudinem, hominibusq; motum facile super terram efficiens, 10* Opera bona à cunctis bonis est adorandus. Dicentes nescijs & brutis etiam, saluete: noque beatos si cœq; surgentes, ut Deum inuocent atq; precentur, ut eos à pœnis gehennę, ciunt, & pã ubi nec stare nec sedere bonum est, liberet; suaq; mediocriter & moderate radisi here distribuentes: nec Deo participem ponentes: nec quicquam haram à Deo dicit. constitutum, nisi cum æquitate ueritateq; necantes: & nullam fornicationem committentes, cuius actori cõtemptibili semper malum in alio sæculo duplicabitur, nisi pœnitens crediderit, & benefecerit, (tunc enim Deus pius & condonator peccatum pro beneficio commutabit) Illi inquam omnes paradysum fortientur. ¶ Peccata derelinquens, & benefaciens, nullumq; testimonium falsum, nec ludicrum quid proferens, nisi formosum dicens, 20 Deumq; deprecans, ut sibi de mulieribus suis & filijs honestam iocunditatem, & bonam aptitudinem tribuat, & semetipsum meliores & antecedentes efficiat, à Deo colligetur paradiso perenniter, loco scilicet ad standum atq; sedendum optimo. Ibiq; iugi salutatione gaudebit. Deus autem nil quærat à uobis, nisi tantum ut eum inuocetis & adoretis. Sed uos ei contradicetis: quod uobis grauitatem & difficultatem inferet.

A Z O A R A XXXVI:

Deus non cogit ad fidem. **I**N n. & c. Hæc sunt libri clari mirabilia. Nunq; tuā animā meriti minoris *Moysi ad Pharaonem legatio fabulis aspersa: ut iam aliquoties factum est, quod redarguitur Exod. 25.* **L**extimes: licet tibi prædicati minime credant. Si uellem, diuinitus mitterem cui cunctos colla subijcerent. Illi autem nunc ab omni nouiter adueniente, cum præceptis & castigamine se diuertunt. Scient autem adhuc, unde ridiculum fecerunt. Nōne uident, qualiter omnis generis res: duo creauimus: quod est sapiētibus mirandum. Plures tamen sunt increduli: Sed est Deus pius, & immensus. Deo præcipiente Moysi, ut gentem malam, nō timentem uidelicet, Pharaonis uisitare. Ille respondit: ¶ Tu Deus, cū timeā eos mihi contradicturos, & perempturos etiā, quoniam me reum statuūt, & linguā impeditā habeā, unde sollicitabor, fratrem meum Aaron mitte. Inquit Deus: Tu quoq; simul, quoniā te comitabor, audiens orānia, & Aaron, Pharaonem uisitātes, dicite: Nos à Deo rege mundi cunctarumq; gentium missi uenimus, ut nobiscū mittas filios Israël. Respondit: Nōne tu es, quem *nutriui puerum, & nobiscum per annos moratus illud perpetrasti? Vnde malus & reus factus es? Respondit: Feci quidem, sed errauit: unde tuas manus timidus fugi. Mihiq; deinceps Deus, suo legato prophetaq; constituto, sapientiam & discretionem tribuit. ¶ Istud bonum beneficijq; mentio terminetur in hoc, ut nobiscum mittas filios Israël. Pharaoni deinde quærenti: Quis Deus omnibus creaturis & orbi dominaretur? Respondit: Esto certus illum esse, qui cœlo terręq; cunctisq; creaturis eorum imperat. Pharaoni quoque quærenti, quis cum eo maneret? Inquit Moyses: Ille quidē Deus noster* 30 40

noster est, & Deus priorum patrum nostrorum. Respondit, Hic uester lega-
 tus amentiam & insaniam prodit. Et Moyses: Me misit dominus orientis &
 occidentis, ac interpositorum. An dinoscis? Cui Pharaos: Si ceperitis nomi-
 nare alium Deum quam me, uos protinus in carceratis & uinctis adiungam.
 Moysi quidem dicenti, quid si cum re manifesta miranda uenio: Inquit, Ve-
 ni itaq; si uerax es. Proiecit itaque suum lignum, & in serpentem ingentem
 redactum est, manusq; subleuata cernentibus apparuit candidissima. Quod
 Pharaos miratus, magnatibus & multitudini circumstanti dixit: En uere sa-
 piens magus, & nos arte magica de terra efficere proponens. Quid igitur
 10 hinc deliberatis aut uultis? Responderunt illi, fratriq; suo, termino dato per
 omnes urbes coadunatum omnes sapientes cum administrationibus
 necessarijs nuncios dirige. Illi deinde congregati loco dieq; praescriptis,
 pompa populari comite, uelut extimante illos fore uictores, ad Pharaonem
 accesserunt quaesitum, quid illis patrata uictoria tribueret? Ille quidem
 pollicitus est, se suos amicos familiares futuros esse. Moysen deinceps iniun-
 gente, quatinus ordirentur. Illi proijcientes funes & hastilia, confirmabant
 per honorem Pharaonis, se uictoriam adepturos. Baculus autem Moysis
 profectus, omnia opera eorum deuorauit. Omnes itaq; magi uicti confite-
 bantur subiecti, se Deum mundi totius, & Moysis, & Aaron adoratu-
 20 dignans inde Pharaos dixit, An ei creditis, antequam praecipit? Iste quidem
 uobis maior, uos artem magicam edocuit. Quod percipietis, cum uestras
 manus & pedes ex opposito recidam, & deinde uos suspendam. Dixerunt:
 Nos quidem hoc minime curamus, quoniam ad Deum transibimus, a quo
 nostroru peccatum ueniam, uelut primo credentes, speramus. Moysen de-
 inceps iussu nostro gentem nostram eductum praemonuimus, quoniam Pharaos
 per urbes homines coadunaturus, eum persequi & aduersari proponebat, gen-
 tem suam animaturus, dicendo quod alij pauci essent, sui uero multi, ego qui-
 dem Deus illos extraxi ab hortis suis, & fontibus, atq; thesauris, locisq; bo-
 nis, & eorum hereditates filijs Israel tradidi. Moysen autem persecuti sunt per
 30 uiam prauam & inuiam. His illos & e contrario uidentibus, Moysis hoies pauefa-
 cti dixerunt, se iam ab hostibus esse captos. Quos ipse consolans inquit: Deus me
 comitatur, docturus nos, quoniam modo liberabimur. Ipse itaq; per me doctus,
 mare uirga percussus, ipsum disgregauit: cuiusq; pars collateralis quasi mons
 magnus apparuit, sicq; credentes, Moysen oesq; suos ceteris omnibus, quod est
 mirandum, summetsis, quod plures tamen minime credunt, ego Deus sapiens et
 immensus liberaui. Dic illis, qualiter Abraham quaerenti patrem suum utrumq; que
 adoraret & inuocaret, responderunt: Idola colimus, et in hoc perseueramus. Et
 ipse: Audiunt ne uos inuocatis illa, uel bonum malum facient uobis? Responde-
 runt: Nos inuenimus parentes nostros fecisse talia. Et ille: Nonne scitis illa,
 40 quae uos adoratis, mihi esse inimica, & Deo meo creatori, bonisq; doctori, ui-
 ctisq; mei datori, & infirmitatis curatori? Idem me mori faciet, & ad uitam
 reducet, quem die magna meorum peccatorum condonator spero. Tu Deus itaq;
 mihi sapientiam praebes, bonisq; connumerata, me statuens illis aequalem, & in
 alio seculo ueridicum, & coheredem in paradiso, quam timentibus formosam
 promittis, effice, patriq; meo suum errorem dimitte, meq; die illa non uilifi-
 ces: qua nec Proles neque pecunia proderit, nisi tantum ad Deum uenienti
 corde puro. Malorum autem persuasoribus infernum patefacies, inquiet: Vbi sunt
 quos adorastis Dei idcorum profunum ne nunc uobis, an obsunt? Illos quidem, & quos
 adorabant,

Abraham libe-
 ratus ab idon-
 eorum cultoribus.

Homines im- adorabant, totumq; Belzeub exercitium, in igne capite subuerso deſciet.
 pij cum Bela- Quorum alius in alium cōtrouersiam & querimoniam ager; publice uero cō-
 zeub & eius firmabunt, se uiam erroris secutos fuisse, quādo praeceptis diuinis fideiq; do-
 exercitū pro- cōtrinis nō crediderūt, illis diabolis consentientes. Nunc aut̄ prolocutore &
 ieiectur ad uindice, ac extractore, amicosq; bono caremus. ¶ Si redire possemus, ulte-
 inferos. rius crederemus. Hęc mirabilia plures nequaq; credunt: Sed Deus immen-
 sus est, & omnia noscit. Noë gentem suam prophetis resistentem, sic allocu-
 tus est: Ego quidem ad uos mittor, nuncius ueritatis & fidei. Deum itaq; ti-
 mere, me sequēdo: qui nihil ob hoc à uobis postulo, sed à solo Deo rege mun-
 di: Illi uero dicebant: Tibi quomodo credemus, quem tantum textores 10
 Machinet se- plebsq; uilis sequuntur: Respondit, Sui quidem numerum, factorumq; suo-
 cutum est pri- rum noticiam Deus habet: nec ego reſcere possum, qui sum nuncius tantū
 mo. Argumen- & explanator. Illis aut̄ minantibus Noë lapidationē & mortē, nisi retrahēti
 tum compctit se inde, ipse Deum sic precatus est: Tu Deus, me à gente cōtradiciente disgre-
 in hereses, nō gās, me meosq; fautores libera. Illū igitur, suosq; saluauimus in arca. Quod
 cōtrinam Chri- licet mirandū, pauci credunt: Deus aut̄ immensus, omnia dinoscit. Gentem
 ſti, ut Ioan. 7. Hat legatis contradicentē, Hut sic affatus est: Nō timeatis, quoniā ego sum
 Hat contradi- nūcius æquitatis & fidei. Time Deū, & sequimini me. Nil ob hoc à uobis
 cit propheta- petiturū, sed à solo Deo mūdi dño. ¶ En in locis excelsis edificia struitis, mi-
 ſuo Hud. rādaq; facta in uirtute quæ geritis, ut sic timore mortis careatis. Me uero se 20
 Aedificiorum quando Deū time, qui uobis tribuit pecuniā, & pecus, atq; prolē, & hor-
 uanitas, tos, ac fontes. Vobis aut̄ diei grauis malum futurū pertimesco. Illos uero di-
 centes, unum eū est idē nobis incūbens, siue per te castigemur, siue nō: cū
 hoc tantū priorū nugis assimile, nec nobis mali illud accipere licet cōtradi-
 centes nostris praeceptis nos cōfundimus. Hoc tamē mirādum pluribus est
 Themud resi- incredibile: Deus aut̄ omnia sapit. Gentē item Themuth legatis resistentem
 ſit ſuo prophe- Schale precatus est, ut se nūcium ueritatis & fidei sequendo, Deū timerent:
 ta Schale. qui illis absq; timore penitus suas possessiones dimitteret, uidelicet hortos,
 & fontes, ac messes, ac palmas fructū dulcē & bonū ferētes. Idemq; præcipit
 eis, in locis excelsis bonas domos efficere. Et dixit: Deū time, sequēdo me, 30
 nil à uobis, sed à Deo mūdi dño petiturum. ¶ Nefanda gerentes, & nil boni,
 destructoresq; terrarum nullatenus imitemini. Illi uero dixerunt: Tu nō es
 nisi magus, & amens homo, sicut & nos. Vt te ueracem probes, miracula
 Fabulam ca- profer, atq; Dei præcepta. Qui respondens ait, hoc esse unū. Camela femper
 meli ut cram- illæsa diei determinata poratum ex aqua accedat, & uos similiter: illā uero
 bē sapius ad lædentes, malū capietis. Illis etenim deinceps eam interficientibus, & se po-
 mortem etiā stea repræhendentibus, malum accidit. Quod mirē, plures nequaq; credūt:
 appenit. sed Deus immensus omnia noscit. ¶ Loth ¶ interrogatus gentē cōtradicen-
 Loth. tem prophetis, quare nō timebat, inquit: Ego uobis mittor nūcius ueritatis
 Interrogatus & fidei, nil à uobis quærēs, sed à solo Deo rege mundi, quē timeatis, sequen- 40
 pro ſciſcitan- do me. Quid abutendo maribus, prætermittitis actum cum mulieribus na-
 tus, uel cum turalē, à Deo statutū: Dixerūt: ō Loth, nisi te diuertes ab huiusmodi per-
 interrogasset, ſus, Deum precatus est, ut eum ab huiusmodi gente factisq; suis liberaret,
 eum itaq; cunctosq; suos, præter quandam decrepitam, liberantes, per im-
 breum immisſum reliduos oēs pessundedimus. Quod licet mirādum, plures
 scaib uel Zha- nō credunt: sed Deus immēsus omnia penetrat. Scaib quoq; gentē Aleicha
 ibe ad Alei- cōtradicentē legatis quærēs, qre nō timeret, ait: Ego sum nūcius æquitatis
 sha. &

& iuris, nihil à uobis, sed à Deo solo petens, quem timeatis, sequendo me.
 ¶ Mensuras æquilibrè examine, ne damni aliquid incumbat, seu detri-
 mentum, nec hominibus res suas uilificate, nec terras pessundatum eatis,
 timentes Deum, uesiri prædecessorumq; uestrorum conditorem. Illi autem
 uocantes eum amentem, & nil super hominem, rogabant, ut ad suæ uerita-
 tis firmamentum super eos aliquas cœli scissions cadere faceret. Ille uero
 respondebat, Deum suos euentus dinoscere. Illis quidem contradicentibus,
 obscure dici malū grauisissimum & improuisum incubuit. Quod mirandum
 est, licet plures ignorent: Deus autem sapiens omnia noscit. ¶ Cum hoc ti-
 bi diuinitus misso spiritus benedictus, penitusq; iustus tuum cor penetra-
 uit, ut cum eo castiges Arabice, & manifeste. Has tamen uirtutes in primis
 libris descriptas, filij Israhel scire deberent. Si librum autem hunc cui libet
 traderemus ad legendum, non crederet eorum quisquā: adeo pressimus in-
 credulorum corda. ¶ Non em̄ credēt ante mali grauis aduentum, quod sta-
 tū subitoq; ueniet. Quo cōtingente, dicēt se minime castigatos fuisse, men-
 tiendo. Nullā enim gentem cōfudimus, nisi præmisso monitore. Nec enim
 cuiq; iniuriā fecimus. Aduētū me uelocē nostrā uindictā petūt: Quid em̄
 quantūlibet moræ spaciū uitæ suę permissum prodest, ad malū auferendū.
 Quod uere demum accidet. Hūc autē cōposuisse librū diabolis tū difficile,
 tum impossibile fuit: cum ipsi procul ab audiētia semoti sint. Cum Deo nul-
 latenus inuoces alium, ne damneris: teq; bonis atq; credentibus parificādo,
 gentem propinquam castiga. Cui te minime sequenti, dicit: A tuis quidem
 operibus liber, illis dissideo, me Deo pio cōmendans, qui cuncta uidens &
 audiens, uos orantū surgentes aspicit. Super peccatores aut, & mimos canti-
 lenarū discurrentū, nil nisi falsa dicentū, diaboli quiescūt, nisi pœnituerint,
 & credentes benefecerint, Deumq; iugiter inuocauerint, & post malum il-
 latum se uindicauerint. Sciant autem increduli, quam uiam profecti sint.

*lustrata com-
mutata.*

*Et librum or-
spiritum bene-
dictum acco-
pisse Machu-
met à Deo.*
*Luce propria
fordet.*
*Nulla gens à
Deo perditā,
nisi prius ad-
monita.*
*Diabolo non
composuisse
Alcoran, quia
non audiunt.*
*O chryssipetū
acumen.*
*Poetas uitupe-
rat, quum es
ipse poetetur.*

A Z O A R A XXXVII.

30 **I**N n. & c. Hæc sunt secreta Alchorani huius, libri clari, uia rectam docen-
 ts, & spem bonam pollicentis orantibus, & decimantibus recte dietiq;
 futura credentibus. Incredulis autem, alio sæculo perdendis, malumq; gra-
 uissimū passuris, suos actus pulchros apparere fecimus. Ipsi quidē cecī sunt.
 Tibi quidem hunc Alchoran ego Deus sapiens, & optime cuncta disponēs,
 tradidi. Moyses allocutus suam mulierem de foco uiso, unde pollicitus est se
 laturum illi partem ad calefaciendum se, seu quem rumorem cōmodum ad-
 ueniens illuc hoc à me uerbum audiuit: Ego Deus mitis, mūdi dominus, in
 nullis sollicitus, in ignē tibi proficū, & etiā † cuiq; poscenti statuo, qui
 sum incomprehensibilis & sapientissimus, teq; tuum proijcere baculū præ-
 cipio. Illum itaq; protectum Moyses uidēs, & quasi quid erroneum uel da-
 40 moniacum moueri, statione relicta timens retrocessit. Quem Deus conso-
 lans inquit: O Moyses, nullus apud me quisquā ex pauescat legatus, nisi tā-
 tum malefactor. Gerentem uice mali bonum, ego ueniam faciens pie susci-
 pio. Tua manus in sinu tuo posita, candidissima redibit. Illo deinceps ad
 Pharaonem gentemq; suam malam profecto, nouem cum uirtutibus, illi
 præsumptuosi negabant eas, licet ueras agnitas, incātationibus annumerā-
 do. Quis eorū malorū finis erat, percipito. Dauid itē & Salomoni sapientiā
 simul & abūdantiā, unde nobis grates soluerūt, præ ceteris bonis dedimus.
 Salomō quidē Dauid sui patris heres cōstitutus, inquit: Ego quidē garritus
 quium

*Alcoran com-
mendat subin-
de: quum uen-
dibili uino ni-
hil opus sit he-
dera suspensa,
neque præco-
nio.*
*Moyses cū deo
colloquium re-
petit, non ut
in Exodo le-
gimus.*
*† Circūqueq;
positis.*
*Salomoni in-
dicafigm en-
ta attribuit,
ut suprā.*

aurum noticiam didici, & præ cæteris Deo dante pluribus bonis abundo, Deinceps ille suis cum exercitibus tum daemonum usq; peruenit. Quorum una persuadente cæteris suarum cauearum ingressum, ne à Salomone suisq; nesciis conculcarentur, Salomon subrisit dicens: Tu Deus immensa tua pietate mihi uim & effectum tribue, ut de hoc commodo cæterisq; bonis mihi patriq; meo collatis, te dignè glorificem, opusq; gratum peragam, uirisq; bonis æqualis existam. Auibus deinceps aspectis, uppupaq; non re-
 perta, qua lateret, quæsiuit. ¶ Ipsi quidem malum uel mortem immit-

De regina Sa-
 ba fabulatur
 magnifice, ut
 ad Salomone
 uenerit.
 † Al. represen-
 tans.

tam, nisi mihi aliquos rumores retulerit. Eo itaq; paulisper immorato, illa 10
 ueniens inquit: Ego de Saba quidem tibi rumorem ueracem afferens, rem
 amplector tibi minime cognitam. Est ibi namq; mulier omnibus imperans,
 ad Salomone omnibus abundans, alta maiestatis sede quiescens, cui gentiq; suæ solem
 adorantibus Dei loco, diabolus cultum suum pulchrum † reputans, eos
 aberrare coëgit. Non adorabant enim Deum cognitorem omnium
 occultorum, cœlestium atq; terrestrium, & uocum ac cogitationum, thro-
 ni dominum, præter quem non est alius deus. Respondit Salomon: Ad
 tui dicti probationem, hanc meam chartam illis affer, & reuertere, ut quid
 acturi sint, nobis innotescat. Illam itaq; uisam magnatibus aduocatis regi-
 na perlegit, in ea uidens nomen Salomonis. ¶ Illi igitur magnates con- 20
 sulti, quid sibi uideretur inde gerendum esse, cum nil nisi consilio suo fa-
 ceret, responderunt illi: Nos quidem fortes & audaces atq; potentes, tuo
 semper præcepto parebimus. Tuum itaq; uelle compleatur. Quibus illa re-
 spondit: Cum illi quidem potentissimi uillam quamlibet ingressi funditus
 eam proruant, suosq; potentes deprimant, illis tributum mittam per nun-
 cios aliquos, ut per eos ipsorum uelle percipiam. Eos deinde profectos Sa-
 lomone uidēs, quæsiuit: An mihi pecunia uestra, unde plurimum gaudetis,
 proficere studetis? Nonne mihi Deus maiorem & meliorem cōmisit? Eam
 potius referte. Ego quidem cū exercitibus intolerabilibus uobis superue-
 niam, uosq; dedecoratos eijciam. Illis itaq; discedētibus, Salomoneq; suum 30
 populum sciscitāte, an eorum quis reginam in sede suæ maiestatis prius ad-
 duceret, quam ipsa cum suis credēs accederet? pollicitus est, diabolorū qui-
 dem arte magica præcellens & efficax, se ducturum eam sic coram absq; læ-
 sione, priusquam à loco suo discederet. Huius namq; rei potens exitit
 ¶ Vir autē quidam librorum peritiā perfectus, pollicitus est se facturū illud
 prius etiam, quàm ad se suos oculos diuergeret. His perceptis Salomon in-
 quit, His suis muneribus mihi collatis Deus me pertēpat, an illi digne gra-
 tias & gloriam inde referam. Omnibus autem hoc facientibus, suæ prodest
 animæ: non agentem, Deus omnium dator parum curat. Sede quidem sua
 iussu Salomonis in aliam redacta formā, ut sic perciperetur, an sui memor, 40
 an immemor esset illa, aduectam quærebant, an sua sedes talis esset? Quam
 talem ex opinione sua perhibebat illa, & ab eius cultu quem adorabat Dei
 loco discessit. Fuit enim incredula. Quæ pauimentum ingredi iussa, putans
 hoc esse aquam, pannis erectis crura detexit, ut trāsudaret. Salomoni uero
 inuuenti, hoc uitreum esse, illa respōdit: Quis mihi nocumentum uel impe-
 dimentum intulit, iam credenti cum Salomone in Deum totius mundi re-
 gem? ¶ Schale missus genti Themut, ut ei Deum adorare persuaderet, cū
 illius disgregatè altera pars alteri cōtrouersaret, quæsiuit, cur potius ad bo-
 num

Schale ad
 Themut.

num quam malum illa mala properaret: Si ueniam à Deo postularet, adipi-
sceretur. Responderunt: Tunc tuicq̃ fautores estis nobis augurium? Qui-
bus ille: Apud Deum tantum est auguriorum effectus atq̃ perit̃ia: quod
uos nescitis. In Medina manebant nouem cohortes terrarum uastatores, *Medina regio*
boni uero nullius auctores. ¶ Illi quidem per Deum afferebant, se per-

10 dentes autem atq̃ timentes saluauimus. Ex hoc autem sapientes mirari
queunt. Loth autem suam gentem increpanti, quoniam uirtis abutentes, *Loth.*
suis neglectis foeminis, insaniebant, respondebat: Ille, gensq̃ sua tota bal-
neis utentes efficiantur. Nos autem eum, omnesq̃ suos fautores, praeter foe-

minam suam annosam atque decrepitam, liberantes, residuos per pluuiam
castigatis incredulis pessimam secuimus. ¶ Gratia diuina salusq̃ super *Disputat unū*
Dei gentem electam, incredula praecellentem. Quis aquas ad speciosarum *Deum uerum*
arborum ortum è caelis demisit, omniaq̃ creauit, nisi Deus? Hi uero nil *esse colendū.*
creare potentes, à recto digrediuntur. Quis item terram stabilitate funda-

20 rat: indigentibus inuocando respondet, & malum aufert: ceterosq̃ cetero-
rum uicarios efficit: in umbra noctis terra maricq̃ ducatum praebet, praeter
Deum? Item ipse quidem primus creator omnium, omnia secundo uiuifi-
cabit: uictum è caelo terraeq̃ tribuit. Vestri tamen plures immemores & ne-
gligentes sunt omnium harum Dei uirtutum, collatorumq̃ beneficiorum.
Ipsi quidem omnium altissimo molestum est, quod illi participem ponunt,
praeter quem non est alius Deus: nec ipsi suum dictum demonstrare que-
unt. Praeter ipsum autem nemo scit caeli terraeq̃ secreta, nec horae publicae
resurrectionis: Vnde plures ¶ ambiguit̃e ratiocinantur ut caeci. Dicunt *ambigunt re-*

30 mur: Hoc tamen antiquorum dictum mirabile, nobis nostrisq̃ patribus se-
pius est relatum. ¶ Tu uero ceteris persuade, ut per terras eant fines ma-
lorum perscrutatum, nil curans de illis, nec inde sollicitus, quod quarunt:
Quando continget hora illa, si ueritatis es conscius? Quibus tu respondeas:
Forſan cito. Deus est autem in suam gentem beneficus, licet pluribus ingra-

40 ctus, nec mortuos seu surdos, quoniam in errorem diuertunt Dei praecceptū
audire, nec caecis uiam rectam ad erroris sui repulsam aperire, nullos tandē
nisi bonos, praecceptisq̃ nostris parentes corrigere perfecte poteris. Quando
nostrum mandatum illis accidet, & incumbet illis, quoniam infirmi sunt, be-
stiam è terra colloquentem producemus die, qua partes quarumq̃ gētium
nobis cōtradicentes coadunabimus, dimouentes eas incarcerabimus. Qui-
bus aduenientibus dicemus: Vos nescientes & obdurati nostris praecceptis
contra dixistis: uos quid sciulistis? Ob suū malefactum elingues, muticq̃ fiet.
Nōne uideat, nos noctē quieti somnoq̃, diemq̃ luci deputasse? Hoc qui-

judicij ultimi
horrenda fā-
cies malis,

dem sapientibus est mirandum. Die sonitus buccinæ uniuersa cœli terræq̄
turbata, nisi quem Deus uoluerit, cito uenient, montes uisu congelati, sicut
nubes promouebuntur, Deo hoc faciente: qui cunctorum actus dinoscens,
omnia sapienter & optime fecit. ¶ Cum beneficio ueniens, optimum
munus inueniet, turbationis illius diei securus, & intimidus mansurus. Af-
ferens autem peccata, faciem suam in ignem subuertet. Vnicuiq̄ merces
pro suorum operum modo rependetur. Mihi quidem non est iniunctum,
chumeti à nisi dominum ciuitatis Haram adorare, & in eum credere cuius sunt uni-
Deo. uersa, & Alchoran hominibus euidenter legere, & per ipsum castigare.
Opus autem cuiusque sibi respondebit. Deum glorifica, & suppliciter ado- 19
ra, qui te suas uirtutes edocens, tuorum operum nullatenus erit negligens.

A Z O A R A XXXVIII:

Historiam de
Pharaone à
Moysse optime
per scriptam
perperam re-
plicando con-
spicit.

INn. & c. Volumen istud euidentis, cuius hæc sunt miranda, ueram hi-
storiā de Pharaone & Moysse, tibi cæterisq̄ credentibus pandit. Pha-
rao præsumptuosus, se nimium extollens, gentemq̄ disgregans, partem
debilitauit. Ille namque distractor prolem illius uita priuauit, fœminas au-
tem uita donauit. Deus uero commodus atque propicius, Aegyptijs debi-
litate eos præcellentis, & imperantes, ac ditissimos effecit. Pha-
raoni quidem & Hemen, exercitibusq̄ suis timorem inuoluit. Matrem 20
Moysis ipsum lacte suo nutrire, timoreq̄ superueniente in mare projicere
sine molestia pauoreq̄ præcepimus, eam de reditu suo certificantes, & ipsam
de illo legato futuro letificantes, qui gentibus quibusdam Pharaonis, uelut
hostis suus aduersaretur. Ipse namque Pharaon, & Hemen, totusq̄ suus ex-
ercitus errabant. Mulier autem Pharaonis, dicens illum puerum, hone-
stum, & commodum, seu filium adoptiuum sibi futurum, mortem illius dis-
suasit omnibus illum ignorantibus. Matris uero Moysis animus motus atq̄
turbatus, ferè rem penitus reuelauit. Sed nos cor suum obstruendo firmauim-
us. Illa itaque credens, illius sorori præcepit, quatinus fratrem suum scriu-
taretur. Eum itaque cæteris nescientibus, aliunde ueniens recognouit illa. 30
¶ Omnibus nutricibus adductis, per me factis haran, sua soror inquit:
Ego ducam eum domum, qua nutrietur optime, suscipieturq̄ beniuole.
Ita cor & oculos matris quiescere, dictumq̄ nostrum uerum apparere, licet
pluribus hoc ignorantibus, reductu Moysis ad ipsam perfecimus. Ipsi qui-
dem uiro facto discretionem, optimamq̄ sapientiam præbuimus. Ita bonis
benefacere consueuimus. Ipso deinceps in hora suæ genti minime præuisa,
ciuitatem ingresso, duorum hominum uisorum ab illo alter natus in suam
mortem enitentium, alter uidelicet de gēte sua, suum auxilium in alterum,
scilicet suorum hostium unum precatus est. Hostis ita manu sua repulsus 40
perijt. Quo uiso conquerendo perhibens, hoc esse factum dæmonis deuia-
toris, hostis humani generis, seq̄ precasse confitens, à Deo pio condonato-
re ueniam adeptus est, & dixit: Licet hoc mihi beneficium tu Deus dede-
ris, illis malis hominibus ulterius apparere nō audebo. Urbem tamen deinceps
ingressus, ante repertum hominis, cui suffragium attulerit, timere nō
cessauit. Illo uero uocibus eum insequente, ait Moyses: Desiste sodes adeo
contumeliosus & malus existere, mihiq̄ suffragium præsta. Quod ipse re-
nuens, exclamauit: An me, sicut & alium hesternā die, perimere quaris?
Te quidem in terra nullatenus potentem esse uolo, cum malorum meorum
sis

Aegyptius à
Moysse occi-
sus. Exod. 2.

Pro filia Pha-
raonis uxore
ponit.

sis exactor. Quidam autem à capite ciuitatis adueniens, inquit: O Moyses,
 populus ille te morti tradere nititur. Ego uero tibi fidelis existo. Exiuit
 itaque timidus, sibi cauens, & deprecans Deum, ut eum à gente mala pro- *Moyfes profu*
 tegeret. ¶ Ad terram autem Madian facie sua uersa, dixit: Deus for- *git in Madiã.*
 san me uiam rectam docebit. Madian quidem adueniens inter homines
 adaquantes pecora, duas puellas pro uerecundia retrocedentes inuenit.
 Quæ ab illo quæsitæ causam recessus, dicebant, se nequaquam aquaturas
 antè pastorum discessum, cum illæ uerecundæ patrem antiquum haberent.
 Ille deinceps eas adaquare faciens, in umbrâ discedendo dixit: Tu Deus
 10 mihi nil habenti necessarium, aliquid tribue. Qui deinceps aduocatus per
 alteram puellarum, uerecundè dicentem, Pater meus tibi nostram ada-
 quationem remunerare proponit: accedens omnes suos euentus sibi prodidit.
 Cui ille, eum consolans, inquit: Ne timeas, iam enim à gente mala liber
 es. Altera filiarum postulante patrem, ut eum sibi clientem & mercena-
 rium, uelut fortem atque fidelem conduceret, pater Moysen allocutus est:
 Ut harum mearum filiarum ducas alteram, annis octo, seu te uolente,
 decem (ego namque tibi futurus commodus, nil contra tuum uelle po-
 stulo) seruias, exigo. Cui Moyses respondens, & absque sollicitudine fa-
 uens, Deum illius pacti testem aduocauit. Terminò deinceps completo,
 20 mulierèq; ducta, focoq; uiso in monte Sinai, formæ suæ gradum sistere
 præcepit: donec uel inde rumorem aliquem, uel aliquam ignis portionem,
 ut illa se calefaceret, afferret. Veniens igitur à parte dextra ad arborem
 fructificantem, uocem huiusmodi percepit: O Moyses, ego sum Deus, mun-
 di dominus. ¶ Moyses Dei iussu suum baculum proijciens, ipsumq;
 mobilem quasi dæmoniacum perpendens, pede moto recessit, nil tamen
 mali suscipiens. Ipse autem iussu nostro deinde rediens securus, & manum
 suam in sinum mittens, & hale coniungens, ipsam exire candidam uidebat.
 Ille quidem iussus has demonstrare uirtutes Pharaoni, gentiq; suæ, male
 respondit: O Deus, ego reus apud illos ob homicidium statutus, timeo pe-
 30 ririmi. Fratrem meum Aaron expeditionis linguæ, maiorisq; facundia,
 ut mihi sit adiutor, uerborumq; meorum probator, contradictionisq; di-
 scussor, mecum mitte. Cui Deus inquit: Te fratre tuo corroborabimus, &
 iudicium atque uim ac discretionem conferemus, & cum tuis fautoribus
 uincere faciemus absque læsione. Illos itaque nostras uirtutes ostenden-
 tes, ceteri magos esse perhibebant, cum nec patres sui prius talia uidissent.
 Moysè dicente, Deum agnoscere ueracem, & habiturum finem bonum,
 qui minime prodest retrocedentibus, Pharaò taliter magnates suos atq;
 plebem affaturus est: Deum præter me scire non potestis. Hemen autem illi
 artificii Pharaò præcepit, quatinus ex lateribus turrem munitam adeò sub-
 40 limem sibi strueret, ut Deum Moysis transcenderet: quem nil dicere nisi
 falsum opinatus est. Illum igitur insurgentem in nos iniuste, nec opinan-
 tem se rediturum ad nos, cum exercitu suo sumptum in mare sumerimus.
 Ecce talis eorum finis extitit. ¶ Hos sic igni deputatos, in hoc sæculo ma-
 lorum copia confusioneq; pressimus, & in futuro maioribus pœnis afflige-
 mus, nullum uindicem habituros. Post prædecessorum confusionem Moy-
 si librum præbentem lucem, uiamq; rectam, & ueniam ac sapientiam cre-
 dentibus, præbuimus. Tu quidem nequaquam tunc partem occidentalem
 obtinens, nec inde restis, necq; uisor affuisti: Sed nos uitæ longitudinè per ge-
 1 2 nerationum

nerationum seriem extendimus. Tu rursus minima genti Madian prædicatum missus fuisti, suis sibi legatis traditis. Moyses rursus legem accipientem in monte Sinai, nequaquam affuisti. Nunc autem te diuina pietas misit, prædicatum gentibus, atque doctum eas, minime prius eruditas. Si malum quidem ob suarum manuum opera prius illis incubuisset, dicerent: O Deus, si nobis nuncium mitteres, eum sequentes in te crederemus. Nostris autem præceptis aduenientibus, inquirunt, Se talia uelle, qualia Moyses attulit, quibus plures contradixerunt, affirmantes eos magos esse manifestos, sicut & te moderni. Quibus tu dicas, librum isto meliorem nostrum dictum affirmantes afferte, eumque beniuole sequar. Illis uero minime tibi respondentibus, scias eos nil nisi uoluptates suas & uota sequi. Quis huiusmodi incredulis inquentibus uiam Dei, non dirigentis malos ad eam, deterior existit? ¶ Sermones seriatim sequentes ad hominum doctrinam conteximus. Quibus uiri iam libro prius ditati perceptis, & electis se credere confitentur, eosque diuinitus positos affirmant. His quidem suum duplicabitur beneficium, eo quod indurauerunt, & beneficij peccata triuerunt, bonaque sibi data bene distribuerunt, auditisque mendacis recedentes dixerunt, Nos quidem nostram sectam recusauimus: Salus super nos, uestra uobis opera, nobisque nostra respondebunt. Tu nullos, nisi Deo faciente, in uiam rectam diriges. Dicunt increduli, Si tuam tecum uiam proficiscimur, è terra forsan eiecimus. Nonne nos undique uictum diuitiasque ferri ad tuam haram fecimus? Omnium uillarum à nobis distractarum mansiones nulli, nisi per pauci, post reedificabant. Nos autem omnium hæredes sumus, qui nullam uillam nisi præmissio nuncio gerenda prædicante, eamque malorum hominum tantum confudimus. Vobis quidem nullam pecuniam, nisi mundanam, & illius ornatum, quibus apud nos meliora sunt, præbuimus. An sensu caretis? ¶ Mundana pecunia diues, in sæculo futuro perdetur. Omnis pactum à nobis cum illo firmatum proculdubio reperiet die, qua Deus interrogabit de participibus positis. Illi quibus hoc uerbum Dei unum pertinet, inquirunt: O Deus, nos ad hoc per illos deducti fuimus, iam uero recedimus. Deus autem inuenget, eius aduocatione participes. Quibus deinceps aduocati nil respondebunt, eorum uiso periculo, qui rectam uiam in hoc sæculo minime secuti sunt. Quos Deus interrogabit: Cur legatis non paruerunt, in cæcitate stultitiamque manentes, nec ab alijs peritiam quicquam perscrutatis? Qui poenituerit, & credens benefecerit, Deo propitiante bonis associabitur. Deus enim incredulorum dicta minime curans, ore prolata, cordeque retenta perspicit, cui soli gratia debetur omnis in hoc, sæculoque futuro, omneque iudicium, & ad quem omnium fiet reditus, quem uult eligit, omneque uelle ad effectum suum perducit. ¶ Si Deus ipse noctem continuam protraheret, quis diem induceret, uel è conuerso? Non auditis? nonne uidetis? Ipse quidem solus sua pietate diem motui quæstiuque necessariorum, noctem quieti condidit. Vnde grates illi maximam reddenda. Cum aduocatis participibus iudicij die, & de quaque gentium adhibitis testibus sui cultus, & orationem fidei quæremus, agnoscent omnes increduli unum solum Deum & ueram esse, seque prius errasse confitebuntur. Karon cuidam subiecto Moyse tantam thesauri copiam contulimus, quod ipsius clauis solæ camelum fortem gestantem eas, fere pressere. Quem sui præmonentes, sic affati sunt: Tuam pecuniam, nequaquam tibi gaudium seu spem extimes, sed tuæ partis hu-

Machumet doctor imperitiosorum.

Habemus autem Moysen et prophetas, et apostolos, ipsumque Christi Euangelium. Cur igitur non obtemperatis Machumet?

Nisi Deus trahat hominem, doctor nil efficit.

Diuitia contemnenda.

Prædestinatio aliquam umbram attingit.

Judaica fabula de Karone quodam, siue Core, siue alium intelligat.

ius sæculi non oblitus, illinc aliud sæculum tibi compara, & à malis operibus cessans, cæteris, ut tibi Deus, beneficus esto. Tibi namq; consimiles aliter agentes Deus abhorret. Ille uero respondebat, hoc sibi nullatenus esse datum, nisi tantum sapientia sua. Nonne uidit multas gentes tum eo potentiores, tum ditiores, à Deo fuisse destructas? Nonne culpas incredulorum finemq; perferuari uoluit? Illum deinceps cum summis ornatibus exeuntem, amicis mundi præferentibus, illiusq; pecuniæ maximæ consimilem quantitatem oprantibus, sapientes responderunt, eos malum & uotum & uerbum fecisse. apud Deum enim seruetur optima remuneratio, quam solum timentes & beneficientes adipiscuntur. ¶ Tellure deinceps illum domumq; suam cum pecunia tota funditus absorbente, cum nec ipse nec alius eum protegere posset à Deo iudice suo, prius desideratores pecuniæ se redarguendo dicebant: Vere Deus omne uelle suum complens, cui uult, commodum atq; potentiam confert. Vobis quoq; ferè consimile contigit. Deus enim incredulos nullatenus diligit. Nos alius sæculi curiam daturi supplicibus in nos nullatenus insurgentibus, nec terras uastantibus, sed timentibus, splendidissimā mansionem tribuemus: quo quisq; beneficijs uenturæ suæ meritis melius accipiet. Cum peccatis autem ueniens, secundum opera sua tantum mercedem sortietur. Qui tibi misit hunc Alchoran, te die futura ad se reducet, discussurus qui uiam rectam, quiq; falsam secuti sunt. Tu librum ex insperato tibi missum habens, ab illius mandatis nequaquam ulterius digrediaris. Ne sis incredulus, uel incredulorum adiutor, nec cum Deo Deum alium, cum ipse sit solus, particeps carens, inuoces: Præter quem solum omnia pereunt, & ad ipsum iudicia facturum redibunt omnia.

A Z O A R A XXXIX.

INn. &c. Peccatores falso iudicantes, se bonorum fore uictores, opinati sunt, me passurum eos dicere pro suorum antecessorum consuetudine, uel delictis quod credant: Cum ipsi potius fidei nullius, & increduli, cordisq; prauis sint, egoq; dinoscam, quis uerum, quis falsum proferat. Speras se Deo couniendum, cuncta uidenti & audienti, hoc apud Deum ratum inueniet. Prædator & expugnator, non nisi sibi tantum operantur. Deus enim ob curam hominum & actus parum sollicitatur. Pœnitenti, beneq; gerenti, suorum peccatorum pondus auferens, mercedem suis actibus maiorem tribuat. Omnis homo bonus, suis parentibus beneficiat: Illos tamen nullatenus sequens, si precentur eum, ut cum Deo particeps ponat, uel malam legem imitetur. Vos enim omnes redibitis ad me, omnes uestros actus reuelaturum. Credentes, & beneficientes, bonis associabimus. Sermonem confitentium se in Deum credere, de illo tamen male loquentium, iramq; diuinam, in eadem trutina libra. Aliqua re diuinitus adueniente, se nobiscum adhæsiisse confirmant. Nonne Deus dinoscens credentes & incredulos, huiusmodi mentes hominum illis etiam perfectius penetrat? Incredulorum persuadentium credentibus, ut suam uiam sequantur, illis falsè promittendo, se laturos eorum peccata, cum hoc sit illis impossibile, suorum peccatorum mole preffis, sermo sæculo futuro pertractabitur. Noë uestrum legatum inter suos annorum mille spacio minus quinquaginta annis moratum, suosq; fautores in arca saluauimus, cæteros autem diluuiio summersimus: quod est sapientibus mirandum. Abraham item suæ genti persuasit hoc dicens: Deum inuoca, timens ipsum. Hoc est enim omnium optimum. Illius

Beneficiendo
thesaurus ad
futurum secu-
lum reponen-
dus. Luc. 12.

Videtur som-
niasse aliquid
de supplicio
Core, Dathã,
Abiron, Niu-
mer. 16.

Curiam pro
palatio ali-
quoties dicit.

Alchoran com-
mendat.

Mali uana spe
ducuntur.

Milites iam
acceperunt
mercedē suā.
At quoties
promittit eis
coelum?
Pietas in pa-
rentes.

Fallax sponso-
eorum, qui re-
cipiunt in se
culpam, si quæ
seducant.
Noë etas.
Abraham.

Ioco nullatenus adores idola, neque uentia uobis uictum dare: quem solus
 Deus omnibus glorificandus tribuit, ad quem omnium fiet reditus. Non
 mireris, si tibi contradixerint, cum prædecessoribus quoque contradicebatur.
 Legati officii *um.* Legati quidem est præceptum, aperire tantum, & nunciare. Nonne uident
 Deum homines creasse, quos secundo leuiter uiuificabit? Peregrinatum
 euntes addiscant, quoniam Deus omnipotens huic bonum, illi malum, pro
 uelle suo faciens, omnia creauit, secundoque uiuificans ad se reducet. ¶ Vo-
 bis est impossibile quicquam in cælo seu terra mandare. Solus enim Deus
 uester uindex est atque conditor. Contradictores præceptorum nostrorum
 die resurrectionis à nostra misericordia ueniamque desperati, graue malum pa-
 10 tientur. Gens autem sua nil aliud respondit, nisi quod uel cædi uel combus-
 tionem tradetur. Deus autem eum ab igne liberauit, quod est credentibus
 mirandum. Imagines quidem Dei loco in hoc sæculo adorantium, alij die
 futura reprehendent alios, & maledicent, ad ignem ituri sine uindice. Loth
 illum sequendo, Dei sapientis & incomprehensibilis uiam secutus est. Ipsi
 quidem Abrahamæ dedimus Isaac atque Iacob, librumque legis, & de prole
 sua prophetam excitauimus. Ipseque diues in hoc sæculo, bonis in alio adnu-
 merabitur. Loth conuictus gentem suam facere scelus nusquam antea per-
 petratum, hinc maribus abutendo, tum uias abscidendo, tum cætera nefan-
 da gerendo, illa respondit: Vt te ueracem probes, diuinam exerce uindic-
 20 tam. Ille uero Deum inuocando precatus est, ut ab illis maliuolis & flagitiosis
 se uindicaret. ¶ Nuncijs ferentibus Abrahamæ gaudium, & dicentibus, se
 destructuros uillas illas ob maliciam inhabitantium: Abraham intimauit,
 Loth earum inhabitatorem esse. Illi quidem confessi se hoc scisse, polliciti
 sunt se liberaturos Loth, atque suos, præter foeminam suam decrepitam. Et
 hoc idem dixerunt, uenientes ad Loth, ipsos timentem, & ab eisdem postea
 consolatum & edoctum, illos immisuros cælestem uindic-
 30 tam uillæ, propter maliciam hominum. Huiusque rei manent adhuc manifesta uestigia cun-
 ctis admiranda. Schaib uenienti ad gentem Madian, prædicanti, ut Deum
 adoraret, & de die futura speraret, nec terras expugnaret, illa contradixit.
 Vnde eam confundentes fulgure, suarum domuum alia super aliam reman-
 sit. Hath & Themuth fines atque loca, & Pharaonis, & Hamer, atque Karon,
 præsumptuosorum similiter nouistis. Quorum nullus uictor neque uindex
 sui, quin ob culpas suas eos dirueremus, esse potuit. Eorum enim quosdam
 uento dispersumus, quosdam uox dissipauit, hos tellus absorbu-
 it, illos aqua
 40 sommer-
 sit. Deus tamen nemini malum fecit, sed ipsi sibi nocuerunt.
 ¶ Adorans alium Dei loco, comparabilis est araneæ, domum sibi cunctis
 deteriorẽ & fragiliorem texenti. Quid autem adoretis Dei loco, Deus
 ipse dinoscit. Nostra quidem exempla sapius allata soli sapientes discernunt,
 quibus diuina cæli terræque creatio manifestum est miraculum. Librum ti-
 bi missum lege, & iugiter ora. ¶ oratio namque fornicationes, cæteraque nefan-
 da remouet: Deumque cunctos actus dinoscentem inuocare, maximum me-
 ritum. Omnes homines legum, præter malos, honestis uerbis * di-
 sputando semper alloquere, & confitere te in Deum credere, & præceptis
 sibi missis parere: cum Deus suus sit tui Deus, & omnium omnibus adoran-
 dus. Eorum quidam, quibus librum dedimus, illi credunt: quidam autem,
 uidelicet mali, nequeque, qui semper præcepta nostra reuertes, diuinas uirtu-
 tes super se descendisse postulât. Sed tu dic, solius Dei præceptum atque uir-
 tutem
 uanda præceptum sanè inculcandum Machumetistis, & magistris nostris.

Legati officii
um.

Deus qui crea-
uit homines,
facile quoque
mortuos susci-
tabit.

Simulachra
colentes dam-
nantur.
Loth.

Abraham.

Sodomæ & ui-
cinarum urbi-
um subuersa-
rum uestigia.
Schaibe Ma-
dianitarum
propheta.

Hath.
Pharao.
Karo.

Adorantes a-
lienos Deos,
araneis simi-
les, quæ para-
bola concinna
Machumetis

non est: sed u-
surpata olim
Iob. s. Es. 59.
Osee s. etc.

Orationis
sanctæ uis.
* Modestia in
discutendo ser-

tutem esse, te uero solummodo legatum. Nunquam illis nec leges, nec manu scribes, quin hoc esse falsum, non Dei mandatum iudicent: licet corda sapientum manifeste uideant illud nil nisi diuinum. ¶ Nonne sufficit illis misisse tibi librum legendum illis, patefacientem diuinam pietatem & sapientiam credentibus? Tu constanter dicit: Deus uniuersa cœli terræq; dinoscens, mihi uobisq; testis atq; iudex sufficiens interlit. Obedientes mendacijs, & in Deum non credentes, die futura perdentur. Eos enim ad malū festinantes, quibus & iam accideret, nisi propter Dei pactum firmatum subito quidem incumbet, illis nil inde tractantibus gehenna circumdabit, undiq; malum atq; dolorem iniiciens, me tunc dicente: facta uestra gustate.

10 Vos boni credentesq; me, cui subest terræ capacis immensitas, inuocate: uobis tutelę meę commendatis, mercedem maximam daturum, paradysum uidelicet gradibus distinctam, & aquarum fluxu iocundam. Omnis enim anima mortem gustabit, & nos deinde uisitat, qui uos & animal omne, etiam suum lucrari uictum impotens, pascit, omnia uidens & audiens. ¶ Illi que sit, quis cœlos & terram creauit, & solem ac lunam currere fecit: Respondebunt, Deus. Cur igitur non credunt? Ipse quidem omnipotens & sapientissimus, cuiuslibet pro suo uelle uictum, cœteraq; bona tribuit. Interrogati, quis de cœlis aquas ad terrenorum uitam & ortum demisit? inquit, Deus. Deo gratias. Eorum pars plurima nescia cœcaq; permanet. Huius qui dem sæculi uita nil nisi ludus est, & ludicrum inane. Alius autem sæculi uita melior est, atq; uerior. Nauem ascendentes, corde deuoto Deum inuocāt: Egressi, siccoq; statuti, en recedunt. Nostris item præceptis resistendo, nonne uident, quod nos terram Haram timoris expertem fecimus? quò nostro præcepto proficiuntur homines? Mendacijs, & non nostris præceptis fauientes, quibus nullus est deterior, & in Deum non credentes, gehennā mansionem perpetuā fortientur, uelut benefacientes paradysum, quibus nostras uias patefecimus. Deus quidem honorū est illis propicius, atq; misericors.

A Z O A R A XL:

30 **I**N n. &c. Agentibus in terra propinqua pessimaq; Christiani superati, post IX. annos eorundem uictores per Deum, cuius sunt prima postremaq; mandata, facti sunt. Vnde die illa uindicta Dei condonatoris atque pij, credentibus in ipsum gaudium fert. A Deo nunciatum nunquam fallit: licet plures hominum hoc nesciunt, huius sæculi uitā apparentem agnoscantes, alius minime. Nonne sua corda perpendunt, Deum cœlos, & terram, omniaq; interposita cum ueritate, terminoq; noto creasse? Cur igitur non credunt illum eos resuscitare potentem? Peregrinando uideant finem antecessorum suorum, illis potentiorum ac ditiorum, terræq; minima miranda componentium, terrasq; plures colentium: quibus post aduentum legatorum mira facient iā malum illos uelut contradictores & irrisores destruens incubuit, Deo nociuo nemini: Sed ipsimet sibi plurimum offiunt. Deus omnium origo principalis, ad se redire faciet uniuersa. ¶ In aduentu diei postremæ, increduli penitus desperati, nullum à participibus positis suffragium, seu uindictam sentient: Sed eorum alius alijs contradicens, & non credens aduersabitur, ipsiq; malum patens & præiacens incurrent. Benefacientes autem atq; credentes, paradysum læticia plenam ingrediētur. Deum uitæ mortisq; datorē & resuscitatore, qui uos de terræ limo plasmans, multitudinē terricolarū deinceps eduxit, & ē uobis forminas uobiscū mansuras, di-

Alcoran.

Demonstrat.
in solo Deo salutem uniuersam collocandam esse.vita præfens
fabula.
in periculis
homines religiofi.
Mecha.

Christiani uicti post annos IX. uictores. loquitur de bellis imperatoris Heraclij cum Persis.

tium minima facientium.
Deus omnium origo et finis.
Ex quo, et per quem, et in quem omnia sunt. Ro. 11.
Deus unus adorandus.

lectionisq; uinculo connectandas edidit, cælo terraq; glorificandus, uespe-
 re maneq; horis singulis inuocate. ¶ Ipse quidem cœlorum terraq; condi-
 tor, aquas de cœlis ad excitandam terram demittit, coruscationem cœlo-
 rum uobis timorem atq; spem afferentem aperit, linguas multifarias colo-
 resq; multiplices distinxit, noctem quieti, diem necessariorum acquisitioni
 disposuit: Cuius iussu cuncta creata sunt. Quem omnium regem adorant
 uniuersa, ad eum nutu suo reducenda, absq; difficultate. Ipso namq; uocante
 statim accurrent uniuersa: quæ cuncta discretis & sapientibus sunt admiran-
 da. Ipse sublimis & incompræhensibilis, uobis diuinas & excellentes simili-
 tudines de uobis & illis, quos in suis bonis uobis commissis participes po-
 nitis, præterdit, quærens an uosmet illis parificetis, cum illos uelut animas
 uestras timeatis. Me taliter res sapientibus discernente, malefactores tamen
 suas uoluptates stulte sequuntur. Quis enim patefaciet uias rectas illis,
 quos Deus aberrare facit, & à uindice tutoreq; destituit? Cor tuum beniuo-
 le uerte ad legem diuinam, immutabilem, omnibus diuinitus missam gen-
 tibus. Hæc est enim lex recta, licet pluribus nescijs. Illam itaq; sequere, dili-
 genter tuam faciem ad Deum dirigendo cum timore, & orando iugiter, ne
 sis incredulus. ¶ Cohortum leges discrepantium quæq; suæ legi cultuiq;
 congaudet: omnis tamen malo superueniente, Deum adiutorem inuocat.
 Quidam autem misericordia diuina suffragioq; sustentati, declinant item
 ad scelus, primum increduli facti: nostra negantes munerera, eorum noticiam
 futuram expectent. Plures hunc librum lucidum sibi diuinitus datum ade-
 scipulos Alco
 rani colloqui
 cum infideli-
 bus.
 Beneficentia.
 Tænus.
 10
 20
 30
 40
 50
 60
 70
 80
 90
 100
 110
 120
 130
 140
 150
 160
 170
 180
 190
 200
 210
 220
 230
 240
 250
 260
 270
 280
 290
 300
 310
 320
 330
 340
 350
 360
 370
 380
 390
 400
 410
 420
 430
 440
 450
 460
 470
 480
 490
 500
 510
 520
 530
 540
 550
 560
 570
 580
 590
 600
 610
 620
 630
 640
 650
 660
 670
 680
 690
 700
 710
 720
 730
 740
 750
 760
 770
 780
 790
 800
 810
 820
 830
 840
 850
 860
 870
 880
 890
 900
 910
 920
 930
 940
 950
 960
 970
 980
 990
 1000
 1010
 1020
 1030
 1040
 1050
 1060
 1070
 1080
 1090
 1100
 1110
 1120
 1130
 1140
 1150
 1160
 1170
 1180
 1190
 1200
 1210
 1220
 1230
 1240
 1250
 1260
 1270
 1280
 1290
 1300
 1310
 1320
 1330
 1340
 1350
 1360
 1370
 1380
 1390
 1400
 1410
 1420
 1430
 1440
 1450
 1460
 1470
 1480
 1490
 1500
 1510
 1520
 1530
 1540
 1550
 1560
 1570
 1580
 1590
 1600
 1610
 1620
 1630
 1640
 1650
 1660
 1670
 1680
 1690
 1700
 1710
 1720
 1730
 1740
 1750
 1760
 1770
 1780
 1790
 1800
 1810
 1820
 1830
 1840
 1850
 1860
 1870
 1880
 1890
 1900
 1910
 1920
 1930
 1940
 1950
 1960
 1970
 1980
 1990
 2000
 2010
 2020
 2030
 2040
 2050
 2060
 2070
 2080
 2090
 2100
 2110
 2120
 2130
 2140
 2150
 2160
 2170
 2180
 2190
 2200
 2210
 2220
 2230
 2240
 2250
 2260
 2270
 2280
 2290
 2300
 2310
 2320
 2330
 2340
 2350
 2360
 2370
 2380
 2390
 2400
 2410
 2420
 2430
 2440
 2450
 2460
 2470
 2480
 2490
 2500
 2510
 2520
 2530
 2540
 2550
 2560
 2570
 2580
 2590
 2600
 2610
 2620
 2630
 2640
 2650
 2660
 2670
 2680
 2690
 2700
 2710
 2720
 2730
 2740
 2750
 2760
 2770
 2780
 2790
 2800
 2810
 2820
 2830
 2840
 2850
 2860
 2870
 2880
 2890
 2900
 2910
 2920
 2930
 2940
 2950
 2960
 2970
 2980
 2990
 3000
 3010
 3020
 3030
 3040
 3050
 3060
 3070
 3080
 3090
 3100
 3110
 3120
 3130
 3140
 3150
 3160
 3170
 3180
 3190
 3200
 3210
 3220
 3230
 3240
 3250
 3260
 3270
 3280
 3290
 3300
 3310
 3320
 3330
 3340
 3350
 3360
 3370
 3380
 3390
 3400
 3410
 3420
 3430
 3440
 3450
 3460
 3470
 3480
 3490
 3500
 3510
 3520
 3530
 3540
 3550
 3560
 3570
 3580
 3590
 3600
 3610
 3620
 3630
 3640
 3650
 3660
 3670
 3680
 3690
 3700
 3710
 3720
 3730
 3740
 3750
 3760
 3770
 3780
 3790
 3800
 3810
 3820
 3830
 3840
 3850
 3860
 3870
 3880
 3890
 3900
 3910
 3920
 3930
 3940
 3950
 3960
 3970
 3980
 3990
 4000
 4010
 4020
 4030
 4040
 4050
 4060
 4070
 4080
 4090
 4100
 4110
 4120
 4130
 4140
 4150
 4160
 4170
 4180
 4190
 4200
 4210
 4220
 4230
 4240
 4250
 4260
 4270
 4280
 4290
 4300
 4310
 4320
 4330
 4340
 4350
 4360
 4370
 4380
 4390
 4400
 4410
 4420
 4430
 4440
 4450
 4460
 4470
 4480
 4490
 4500
 4510
 4520
 4530
 4540
 4550
 4560
 4570
 4580
 4590
 4600
 4610
 4620
 4630
 4640
 4650
 4660
 4670
 4680
 4690
 4700
 4710
 4720
 4730
 4740
 4750
 4760
 4770
 4780
 4790
 4800
 4810
 4820
 4830
 4840
 4850
 4860
 4870
 4880
 4890
 4900
 4910
 4920
 4930
 4940
 4950
 4960
 4970
 4980
 4990
 5000
 5010
 5020
 5030
 5040
 5050
 5060
 5070
 5080
 5090
 5100
 5110
 5120
 5130
 5140
 5150
 5160
 5170
 5180
 5190
 5200
 5210
 5220
 5230
 5240
 5250
 5260
 5270
 5280
 5290
 5300
 5310
 5320
 5330
 5340
 5350
 5360
 5370
 5380
 5390
 5400
 5410
 5420
 5430
 5440
 5450
 5460
 5470
 5480
 5490
 5500
 5510
 5520
 5530
 5540
 5550
 5560
 5570
 5580
 5590
 5600
 5610
 5620
 5630
 5640
 5650
 5660
 5670
 5680
 5690
 5700
 5710
 5720
 5730
 5740
 5750
 5760
 5770
 5780
 5790
 5800
 5810
 5820
 5830
 5840
 5850
 5860
 5870
 5880
 5890
 5900
 5910
 5920
 5930
 5940
 5950
 5960
 5970
 5980
 5990
 6000
 6010
 6020
 6030
 6040
 6050
 6060
 6070
 6080
 6090
 6100
 6110
 6120
 6130
 6140
 6150
 6160
 6170
 6180
 6190
 6200
 6210
 6220
 6230
 6240
 6250
 6260
 6270
 6280
 6290
 6300
 6310
 6320
 6330
 6340
 6350
 6360
 6370
 6380
 6390
 6400
 6410
 6420
 6430
 6440
 6450
 6460
 6470
 6480
 6490
 6500
 6510
 6520
 6530
 6540
 6550
 6560
 6570
 6580
 6590
 6600
 6610
 6620
 6630
 6640
 6650
 6660
 6670
 6680
 6690
 6700
 6710
 6720
 6730
 6740
 6750
 6760
 6770
 6780
 6790
 6800
 6810
 6820
 6830
 6840
 6850
 6860
 6870
 6880
 6890
 6900
 6910
 6920
 6930
 6940
 6950
 6960
 6970
 6980
 6990
 7000
 7010
 7020
 7030
 7040
 7050
 7060
 7070
 7080
 7090
 7100
 7110
 7120
 7130
 7140
 7150
 7160
 7170
 7180
 7190
 7200
 7210
 7220
 7230
 7240
 7250
 7260
 7270
 7280
 7290
 7300
 7310
 7320
 7330
 7340
 7350
 7360
 7370
 7380
 7390
 7400
 7410
 7420
 7430
 7440
 7450
 7460
 7470
 7480
 7490
 7500
 7510
 7520
 7530
 7540
 7550
 7560
 7570
 7580
 7590
 7600
 7610
 7620
 7630
 7640
 7650
 7660
 7670
 7680
 7690
 7700
 7710
 7720
 7730
 7740
 7750
 7760
 7770
 7780
 7790
 7800
 7810
 7820
 7830
 7840
 7850
 7860
 7870
 7880
 7890
 7900
 7910
 7920
 7930
 7940
 7950
 7960
 7970
 7980
 7990
 8000
 8010
 8020
 8030
 8040
 8050
 8060
 8070
 8080
 8090
 8100
 8110
 8120
 8130
 8140
 8150
 8160
 8170
 8180
 8190
 8200
 8210
 8220
 8230
 8240
 8250
 8260
 8270
 8280
 8290
 8300
 8310
 8320
 8330
 8340
 8350
 8360
 8370
 8380
 8390
 8400
 8410
 8420
 8430
 8440
 8450
 8460
 8470
 8480
 8490
 8500
 8510
 8520
 8530
 8540
 8550
 8560
 8570
 8580
 8590
 8600
 8610
 8620
 8630
 8640
 8650
 8660
 8670
 8680
 8690
 8700
 8710
 8720
 8730
 8740
 8750
 8760
 8770
 8780
 8790
 8800
 8810
 8820
 8830
 8840
 8850
 8860
 8870
 8880
 8890
 8900
 8910
 8920
 8930
 8940
 8950
 8960
 8970
 8980
 8990
 9000
 9010
 9020
 9030
 9040
 9050
 9060
 9070
 9080
 9090
 9100
 9110
 9120
 9130
 9140
 9150
 9160
 9170
 9180
 9190
 9200
 9210
 9220
 9230
 9240
 9250
 9260
 9270
 9280
 9290
 9300
 9310
 9320
 9330
 9340
 9350
 9360
 9370
 9380
 9390
 9400
 9410
 9420
 9430
 9440
 9450
 9460
 9470
 9480
 9490
 9500
 9510
 9520
 9530
 9540
 9550
 9560
 9570
 9580
 9590
 9600
 9610
 9620
 9630
 9640
 9650
 9660
 9670
 9680
 9690
 9700
 9710
 9720
 9730
 9740
 9750
 9760
 9770
 9780
 9790
 9800
 9810
 9820
 9830
 9840
 9850
 9860
 9870
 9880
 9890
 9900
 9910
 9920
 9930
 9940
 9950
 9960
 9970
 9980
 9990
 10000

Hominis ui-
 cisiuaines.

increduli, se nequaquam moratos nisi per horam unam. Ab hoc tamen di- *Resurrectio.*
cto postea diuertunt, percipientes hoc esse falsum. Inquient enim illis incre-
duli sapientia præditi: Vos secundum libri diuini determinationem hanc
resurrectionis horam, cuius uixistis insci, expectabatis. Illa die nec excusa-
tio proficiet malefactoribus, nec fides adhibebitur. In hoc Alchoran iam
exempla plura contulimus. Sed licet afferas incredulis uera, summeq; mi-
randa, nunquam desinent te mendacem appellare. Ita Deus eorum corda si-
gillauit. Deum time, & patienter indura, eius pactum ueracissimum expe-
ctando, ne te dubitantes irrideant.

*Perseuerantia
Machumetis.*

10

A Z O A R A X L I.

INn. &c. Hæc sunt huius uoluminis optime compositi secreta. Ipsum *Alcoran bene
agentibus pro
mittit felici-
tatem: & mi-
natur malis
æternam inse-
licitatem.*
quidem misericordiam uiamq; rectam monstrat beneficientibus, & o-
rantibus, ac dantibus decimas & eleemosynas, sæculoq; futuro credentibus:
qui bonam sequendo uiam semper antecedunt. Homines uerba falsa uiasq;
deuias uadentes, qui nostris uerbis lectis discedunt, quasi non audientes,
seu plumbatis auribus, dedecus magnumq; malum patientur. Credentes
autem & beneficientes, paradysum mansionem perpetuam sortientur: se-
cundum uerax Dei mandatum. qui sublimis & sapiens, cælum sine colum-
narum sustentamine sursum erexit, & terram montibus firmavit, & in ea cu-
iuscq; generis animalium par unum cõstituens, ad eorum clementiã, & ortũ,
aquis è cœlis demisit. Monstrent increduli factum saltem aliquod eorum,
quos inuocant loco Dei, cuncta prædicta facientis. Illi quidem uiam erro-
ris sequuntur. ¶ Aluchimen, cui magisterium optimũ, operisq; discretione *Aluchmen fi-
lium ad uisus
Dei cultum in-
stituit, & uir-
tutem:
Deo & par-
tibus summus
honor debe-
tur.*
tribuimus, unde uobis gratias persoluit, inquit filium suũ castigando: O fili,
nec cum Deo participem ponas, nec quid Harã interficias, nec huiusmodi
criminalia perpetres. Omnis enim beneficiens sibi prodest, & incredulus
sibimet operatur. Deus quidem piissimus nullius est indigens. Omnis qui-
dem ad me rediturus, mihi, & utriq; suo parenti, quorum alter eum neces-
sarius sustentauit, altera prius aluo sua concipiens, & fomentando in aliquid
ducens, cum prius non esset, deinceps ad cibum à lacte separauit post bien-
nium. Illis inquam, & mihi, gratiam & honorem faciat. Sed licet ipsi natum
precentur, ut cum Deo participem ponat, uel de Deo quid mali dicat, nul-
latenus in hoc illis pareat: sed illis in hoc sæculo beneficiens, uiam inuocan-
tis Deum, reuelaturum omnibus sua facta, sequatur. Ille namque fili,
subtilissimus, & omnia penetrans, omnia remunerabit, siue fuerit aureus, si-
ue sinapis granum etiã in petra, seu terra, cœlo uel positum. Tu itaque puer
mi, orationes funde, iuscq; notum præcipe, iniustum prohibe, indurans su-
per omne propõsitum nostrum & commodum, nec tuam hominibus faciem
subicias, nec gyrouagus nisi secundum ius & honestum existas. In itinere
namq; tuo, atq; sermone modestus & mediocris esto. Vox enim nulla peior
est alinina: & Deus fraudulentos & iactatores abhorret. Nonne uidetis
Deum omnia fecisse uobis commoda, & cœli terræq; singula, uobisq; clam
& palam de sua pecunia dedisse? Sunt autem quidam irrationabiliter in
Deum, uiamq; suam rectam, librumq; manifestum ratiocinantes, & dicen-
tes, cum prædicantur illis diuina præcepta: Nos nostrorum patrum sectam *Patrũ secta-
tores.*
imitamur. Quid si diabolus illos decipiens, eos ad ignem uocauit: Tuã ad
Deum faciem uertens, nec illicitũ aliquod perpetrans, firmitati rerũ, quare
omnium Deus finis est, adhære. ob incredulitatem malorũ non solliciteris.

Ad

Ad me namq; redibunt singuli, dicturum illis omnia facta sua: cum omnium secreta cordium agnoscam: licet paulisper malos dilatans, quos in ignem pinguem postremo projiciam. Quæsitum tamen, quis cælos & terram fecerit: Inquient, Deus. Deo gratias, quod eorum pars plurima manet incredula Dei, glorificandi semper, & nullius quoq; indigentis sunt omnia cælorum & terræ: Ad cuius incompræhensibilis & sapientis integrè scribenda miracula, non sufficerent omnes arbores in pennas redactæ, nec marium septuplum incaustum. Cui cuncta uidenti & scienti, adeò leue est omnes suscitare, sicut unum, qui diem nocti & e conuerso iungit, solem & lunam ad terminum scitum promoueri fecit, omnium opera ueraciter dinoscens, 10
 & impotentes. Ipsius quidem Dei præcepto miranda gerentis, naues æquora sulcant, quod credentibus, Deoq; grates reddentibus est admirandum. ¶ Undis autem homines cooperti uelut montibus, Deum inuocant corde deuoto: ad litus autem reuersorum quidam, uotis suis ab renunciant. Increduli quidem tantum nostris præceptis resistunt. Omnes boni Deum, illamq; diem, qua nec proles patri, nec e conuerso proderit, uere uenturam time-
 mete, nec huius mundi uitæ confidite: nec uia falsam ingressi, de Deo, illius aduentû horè noscente, securi sitis: A quo procedit imbris descensus, aluiq; conceptus perspicit: nec quis præter eum scit, quid in crastino sit acturus, uel 20
 ubi moriet. Ipse namq; solus sapiens, & eloquens, hæc omnia perfecte dinoscit,

A Z O A R A XLII.

IN n. & c. Hunc librum ambiguitatis expertem, à Deo totius mundi compositum, tuum opus esse dicent increduli. Tu uero dic, solus Deum hunc fecisse, per quem castiges gentem prius doctore carentem, ut in uia rectam se uertat. Nec tutorem nec uindicem habet quisq; præter Deum, qui cuncta sex diebus creans, & deinde thronum ascendens, omniaq; ab ipso creata bona bene disponens, hominem de luto plasmavit, posterosq; suos ex humore fragili, eidemq; de suo spiritu insufflans, aures, & oculos, ac corda præbuit: Ad quem scientem omnia desuper missa, redibunt singula die spaciola, quasi mille nostri anni. Pauci tamen grates persoluunt. Dicentes enim, nos mortuos quomodo resuscitabit: non credunt congregationem futuram coram Deo. ¶ Omnes ab angelo mortis sibi à Deo tradito terminati, ad Deum redibunt. Increduli coram Deo capita sua declinaturi, se uidisse simul & audisse dicent, Deumq; postulabunt, ut eos remittat, pollicentes se credituros & benefacturos. Si uellemus, cuique gentium bonam uiam & rectam daremus. Sed iam uerbum nostrum firmatum est, ut infernus de dæmonum & hominum consortio penitus impleatur. Vos itaque resurrectionis & reditus ad nos obliti, unde uestri minime recordamur, malum perpetuum ob opera uestra gustate. Soli nostri memores nostris uerbis obediunt, Deum adorantes, digneq; Deo gratias reddentes: cuius timore, speq; bona substantiam sibi datam distribuentes, somnum & lectum relinquunt, ut Deum inuocent. * Nemo mercedem sibi pro suis operibus dandam prænoscit. Credentis autem & increduli magna est distantia. Credens enim & benefaciens, paradiso: incredulus autem, in igne, cum non credit, perseverabit, nunquam discessurus. ¶ Faciemus eum etiam gustare malum minus, quam illud maximum, ut sic saltim sua fiat conuersio. Quis est autem deterio, quam derelinquens atq; discedens post nostrorum præceptorum id dicit quod sophiste, ignari an in gratia Dei sint, an in ira.

Impudens hyperbole. Cur non contentus fuit illa Ioan. ultimo: totus mundus non careret libris, omnia uerè suscitaturus. Illi autem quos adoratis Dei loco, fallaces sunt & etc.

Periclitantes uouere munificæ, quod non soluunt libera

ii.

incertæ res mortaliū.

Iacob. 4.

Alcora à Deo exhibitus, ut rudes planè ac imperitos doceat.

Peru creatio.

Anima hominis de spiritu Dei.

Hoc ante non semel dixit. Respit autè hanc resim Gnostico-

corum & Manichæorum et Priscillianista-

rum. Per Deum stat, quo minus omnes te-

neant ueram fidè. Videtur congruere cū

illo Moysi & Pauli, quem uult indurat.

Sed scriptura sancta probè seipsam explicat.

* Homines ignorant præ-

mium sui operis. Propemodum autem deterio, quam derelinquens atq; discedens post nostrorum præceptorum

id dicit quod sophiste, ignari an in gratia Dei sint, an in ira.

40

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum

rum perceptionem? Nos quidem indubitanter ex eo sumemus iam uindictam. Per Moysen librum, quem sequendo penitus Deo coniungerentur, indubitanter missus filius Israël. Quorum quidam indurantes, uerbis nostris credentes, uias rectas docuerunt: quidam autem dissenserunt. Deus autem die futura suas discutiet contrarietates. Nonne uident, quot praecedentes, quorum obtinent loca, nos confundimus, qualiterque per aquas caelitus ad terram missas, messes & herbas eorum, bestiarumque uictui produximus? Quae cuncta sapientibus admiranda sunt. Nonne uidere queunt? Si quaerant rerum euentus, & finis noticiam, illa die scient, qua fides tunc sumpta nil proficiet, nec castigabuntur. Illos derelinquens expecta, quoniam illi similiter expectant.

Moyseis doctrinam amplexantes iungentur deo

Is autem Christus filio Dei unico seruatori totius mundi reddit testimonium, cui Machumet contradicit.

A Z O A R A XLIII:

INn. &c. Tu propheta Deum omnia noscentem, tuaque facta perspicientem, timens, nequaquam malos & incredulos sequere, te prorsus illi commendans, cuius protectio sufficit. Nemini quidem duo corda tribuit, nec matres in uxores, quae causa sunt uobis balnei, ducere permisit, nec filios uestros: quod & uos etiam confirmatis. Deus ipse uerum omne dinoscens, uiamque rectam pandens, illac aduocari noluit, sed parentes suos, quod est optimum, uel fratres, earumque censores. De factis iniustis nullatenus, nisi sponte crebroque factis, molesteris. Deus enim condonabit, prohibens omnibus bonis, ne matres suas in uxores ducant. Vnius etiam legis quidam plus caeteris promerentur, uelut benefacientes, firmoque credentes. Hoc enim per Dei librum firmatum est. Te quidem, sicut & caeteros prophetas, Noe inde & Abraham, ac Moysen, Christumque Mariae filium, pacto dilectionis operisque boni perstrinximus, qui suum a ueridicis uerum perferuntur, & incredulos malo grauissimo torquebimus. Omnes itaque credentes, Deum inuocent, illi grates in omnibus referentes. Quando Deus actus uestros perspicit, & credentes tentans, exercitus a uobis non uisus, post uentos immisos undique super uos uenire fecit, oculi uestri stupuerunt, cordaque ferè faucibus adhaeserunt: Vnde uos de Deo dubitantes, uictoriae malae succubistis. ¶ Increduli quidem, & cordis infirmi, dicentes Deum atque prophetam falsum fecisse pollicitum, gentem Iethrib examinant, inquiringes: Mora quidem uobis est impossibilis: sed potius reditum properate, mittentes ad prophetam nuncium, uos excusantes, & dicentes: domos uestras esse defertas. Non erant autem destructae, sed sic fugae consulebant. Licet enim undique illis domo repertis superuenissent exercitus, non nisi paucos rebelles, plures autem fugientes reperirent. Ab illis quidem prius pollicitis, se nec uincendos, nec fugandos, Deus promissum exquiret. Sed quid prodest eorum a caede mortuae fuga, cum eorum uita breuissima sit? Quis eos a Deo, nocere uel obesse uolente, qui solus est tutor & uindex, proteget? Ipse quidem scit uestri sociorumque, se per alios defendentium, & dicentium, ut uos paucis pugnae dimissis ad illos eatis, iniurias & contumelias. Illi quidem rumore metus accidente, uos circumquaque uelut mortis certus, atque cecus conspiciunt: metu discedente uos oculis acutis respiciunt, & auarissimi manent. Deus autem eorum facta delet, multumque leuiter. Si illis cogitantibus exercitus non discessuros, illi superuenissent, paucos rebelles inuenirent. Eorum namque pars plurima sibi timens, exercitus alijs

Prohibet incestus nuptias

Voluntarie iniuria demum castiganda.

Christus Mariae filius.

Tempestatis horrenae meminit et claudis.

Iethrib, quae primo recepit Machumete, alij monuerunt ad respiscendum.

Non fugiendum est proelio: quia uita hominis breuis.

Machomet alijs incumbere uillis optaret. ¶ Prophetam tamen ducem, & persecutorem
dux bonus. bonum, in Deo sperantem, eumq; multum inuocantē, dieiq; futura credē-
quia spem col- tem habebāt. Boni quidem illis exercitibus uisus, Deum suo propheta uer-
locās in Deo bum misisse, sibiq; terminum illum proposuisse firmabant: sicq; fides eorū
Est id quidem & meritum creuerūt. Credentium illud Dei uerbum quidam morti subcu-
præcipuum in buerunt, quidam superstites nihil inde mutauerunt. Deus autem credētes
duce. Psal. 118. ob fidem suā optime remunerat, incredulos damnat, uel forsan sua pietate
subueniente ueniam tribuit. Reducentur quidem increduli irati, uelut nil
boni lucrati, Ad Deum ipsum, qui fortis & potens bonos à lite protexit: Il-
lis rebelles, à suis sublimitibus deposuit, & eorū cordibus impressit. Vnde 10
eorum quidam mortem, quidam captiuitatem passi sunt: uosq; suarum ter-
rarum & cæterorum etiā hominū, nondum à uobis uisorum, suarumq;
pecuniarum hæredes Deus omnipotens cōstituit. Tu propheta tuas sic mu-
Vxorū Ma- lieres alloquere: Si uitam & ornatum huius mundi malueritis, uelle uestrū
chumet con- uobis dabo, formoseq; dimittam. Si Deum autem, atq; prophetam, aliāq;
ditio. uitam plus dilexeritis, uobis, uelut & omnibus bonis, Deus ueniam merce-
demq; maximam tribuet, beneficium duplicando, gaudiumq; plenum præ-
bendo. Omnis quidem à propheta mulieribus quid nefandum uel non ge-
rendum postulans, malum suum à Deo duplicatum inueniet. ¶ Omni
quocq; mulieri propheta, Deum & ipsum sequendo benefacienti, meritum 20
suum duplicabitur. Vos propheta mulieres si timueritis, cæteris nequaq;
similes, nolite uerba blanda seu lasciuia proferre, sed honesta & cognita. Ho-
mines etenim cordis infirmi, tunc à uobis aliquid non agendum sperant.
In domibus uestris manete, non euntes modo priorum: & Gratias ac elee-
mosynas gerendo, Deum atq; prophetam imitemini, & Dei sapientiā suāq;
præcepta lecta super uos nominare. Deus enim à uobis, quoniam propheta
domū inhabitatis, omne malum auferre proponens, uos lotas & benedictas
esse desiderat, cum sit mitis atq; sapiens. Viri, seu fœminæ, se Deo penitus
Opera bona, uouentes, & credentes, ac orantes, & ueraces, & indurantes, ac flentes, ge-
seu officia ui- uerunt, & credentes, ac orantes, & ueraces, & indurantes, ac flentes, ge-
rorum ex fre- nuntiaq; Deo flectentes, & eleemosynas ac ieiunia peragentes, castitateq; per- 30
minarum. seuerantes, & Deum iugiter inuocātes, à Deo ueniam & gaudium plenum
assequuntur. Nō decet uirum, seu mulierem benefacientem, non adhærere
iudicio dato, fœderiue præcepto à Deo seu propheta. Tu uero uirum à Deo
ditatum affatus, dicendo, Tene mulierem, timeq; Deum, quidnam à solo
Deo notum, plus homines quam deum, timens, timuisti, licet Deum plus
timere deberes. Post moram igitur sui mariti pro uelle suo cum illa, tibi per-
missimus illam ducere sponsam. Licet enim etiā bonis omnibus, post disces-
Larga dispen- sationem suam à maritis, quaslibet Deo iubente ducere. Nō erat igitur prophe-
satio super tæ curandum tum Dei mandatum, tum prædecessorum morem diuinitus
matrimonio. statutū exequi. Deusq; solus est sufficiens dinumerator, sua mandata feren- 40
Intelliguntur tantum Dei, scientis omnia, legatus, postremum omnium sigillum & cumu-
hec de Maria lus accessit. ¶ Viri boni, Deum iugiter, mane uespereq; ipsum adorantes,
uxore regis inuocate: qui uobis beneficis atq; propiciis, sicut & angeli sui, uos è tene-
*iacobitarum.*bris ad lucem reducit: gaudijq; pleni dator, die congregationis uerbum sa-
lubre profert. Tu propheta, missus à nobis testis & nuncius, ac gentis corre-
ctor, eiusq; prolocutor coram Deo, luxq; manifesta bonis, nunciaturus se
gaudium plenum habituros. Malos & incredulos nō sequere, sed potius il-
los

Vxorū Ma-
chumet con-
ditio.

Et quod tibi
non uis fieri,
alteri ne fece-
ris. Cur ma-
tronus secta-
ris Machu-
met.

Opera bona,
seu officia ui-
rorum ex fre-
minarum.

Larga dispen-
satio super
matrimonio.
Intelliguntur
hec de Maria
uxore regis
iacobitarum.

Machomet ul-
timus prophe-
ta, ut quidam
interpretan-
tur. Diuersum
legis de
religione Tur-
carum.

los linquendo, te Deo prorsus, quia salutem sufficienter praestat, commenda. *Repudium.*
 Viri boni, si mulieres desponsatas intactas dimiseritis, illis munera facien-
 do, formose dimittite. Et ipsi deinceps de mora determinata non est curan-
 dum. Tibi quidem, o propheta, mulieres omnes, quibus donando dederis,
 & omnes tuae manui per emptionem suppositas, & amita tuae mater tera-
 filias, omnes item bonas mulieres, tibi uolenti gratis subcumberent cupien-
 tes, hocque tibi soli permittitur, licitas constituimus. Iam notum esse censeo,
 quid tibi & caeteris bonis de mulieribus uestris, atque de suppositis manibus
 uestris agendum sit. ¶ Has a te semote, illas adiunge, pro uelle tuo; nec pri-
 10 us abiectis, si dilexeris eas, molesteris. Illae namque tuo uoto parere debent.
 Deus autem sublimis & sapiens, uestrorum secreta cordium agnoscit. Post
 illas tamen non est tibi licitum, alias, licet placidiores & habiliores, pro tuis
 mutuo sumere, nec aliquam etiam illarum uice sumere, nisi tantum tuae ma-
 nu subditas. Deus enim omnipotens, omnia penetrat. Nullus propheta
 domum comestum ingreditur, nisi uocatus. Tunc autem accedens, pran-
 sus statim exeat, nec aliquod ibi ridiculum seu ludum agat. Hoc enim est
 prophetae nociuum & taediosum, qui uos uerecundatur. Sed Deus quidem
 uerum absque uerecundia promit. Quarens autem quodlibet, extra portam
 maneat. Hoc enim est optimum. Neminem quidem oportet uel prophetam
 20 in aliquo ledere, uel uxorem eius nunquam post eum habere: cum hoc Deo
 molestum sit, atque graue: qui perfecte perspicit, si quid clam seu palam fe-
 cerit quis. Nemo tamen zelotypia torqueatur, ob patres, uel fratres, seu fi-
 lios, uel nepotes, aut mulieres ingredienti, seu subditos. Deum timeate, re-
 stem omnium. Quisquis Deum & angelum propter prophetam exorent, uos quoque
 Deum precemini pro ipso, ut ipsum saluet & protegat. Male loquentes de
 Deo atque propheta, in hoc saeculoque futuro a Deo repellendi, graue malum
 patientur. Malum quoque dicentes de bonis uiris, seu foeminis mentiando,
 mendacii grauisque peccati supplicio punientur. Tu quidem propheta ge-
 neraliter iniunge tuae, cunctorumque bonorum mulieribus & filiabus, ut su-
 30 as facies quantum licet tegant, ne quales sint uideantur: uel malum de illis
 uerbum proferatur, cuius ueniae Deus largitor est. Nisi se conuerterint in-
 constantes, cordisque pusillanimis de Midena, malum maximum a me susci-
 pient. Vestri propinqui non nisi parum mansuri, ubique repulsi, & quouis
 reperti perimantur. ¶ More priorum adhuc inuariabili de Deo dubitan-
 tes, & quarentes aduentum illius horae, sciant Deum solum hoc dinoscere,
 & fortassis illico ueniet. Illos autem Deus repudians, igne perpetuo dam-
 nabit, omnis turoris & uindictae expertes. Die quidem, qua suas in igne fa-
 cies uoluent, optabunt se in Deum sequendo prophetam credidisse, & con-
 querendo dicent: O Deus, nostris magnatibus atque potentibus, causa uide-
 40 licet erroris nostri, quos nos secuti fuimus, malum imputa, longiusque repel-
 le. Viri boni, non imitemini male loquentes de Moyses, qui per Deum a pra-
 uiloquio liberatus, honestus & bonorum exemplum apparuit. ¶ Deus fa-
 cta uestra diriget, peccataque dimittet: quem, atque prophetam quilibet se-
 quendo, magnum quid adipiscitur. Conditionem uestram fidelem, super
 eosque & terram ac montes firmatam, homo suis adsumpsit humeris: quam
 postea derelinquens, malus & inscius est effectus. Increpulis quidem uiris
 seu foeminis, suisque participibus, Deus flagitium inferet: Bonis autem omni-
 bus, ueniam & gaudium tribuet. Est namque piissimus, ueniamque dator.

Repudium.

*O facidissimam
 libidinis man-
 cipium. O plu-
 reos homines
 qui haec non
 animaduerte-
 runt, aut per-
 ferre potue-
 runt.*

*Diuortij le-
 ges, neque Mo-
 si, neque naturae
 humanae con-
 gruenter.*

*Vi licet domum
 Machumetis
 ingredi, praes-
 sertim conui-
 uas.*

*Bene sibi
 ubique cauet le-
 gislator, neque
 iniuria.*

*Zelotypia mo-
 dum habeat.*

*Orent homi-
 nes pro Ma-
 chumet, ut ser-
 uetur: quid
 pro ipso et an-
 geli & Deus
 orant. Quis
 non amplexa-
 tur istam sa-
 pientiam?*

*Foeminae ue-
 lentur.*

*Midensenses
 accusantur timi-
 ditatis.*

*Novissimi diei
 aduentus in-
 certus.*

Gratitudo et
ga Deum. **I**n n. & c. Incomprehensibili sapientiæ Deo, ueniam datori, perfecteque di-
Dies iudicij. uel ascendens, cuius sunt uniuersa cœli terraque, omnique gratia sæculi futu-
 ri, gratias digne reddamus. Incredulis sciscitantibus, An hora illa contin-
 get: dic, Ita: ueniet per Deum, secretorum cognitorem: cuius sapientia nil
 cœlestis, seu terrestre, nec formicam etiam, illaue minorem seu maiorem, cū
 in libro manifesto sint omnia, prætermittit. Omnibus enim credentibus, &
 benegerentibus, ueniam & gaudium promerentibus, omnia sua beneficia
 reddet. præceptis diuinis aduersando resistentibus, omne suum maleficium
 annumerabitur. Nostri quidem sapientes percipiunt, hoc cœlitus missum
 esse uerum, & à Deo pio glorificandoque compositum. Dicunt autem incre-
 duli: Hoc fictitium & nouum linquite, nosque docebimus hominem dictu-
 rum, quando uel quid mali patiemini. Isti quidem coram Deo mentientes,
 ad diabolum tendunt: qui sæculo futuro non credentes, prolixum errorem
 ingressi sunt. Nonne uident suis inhærens manibus, & posterius: De cœlo
 terraque nostra quidem uoluntate potente, uel eos in terra obrueremus, uel
 per cœlestis supernæ uel quid accidens premeremus, quod in uestris conuer-
 sis est admirandum. Dauidi diuitias abundanter contulimus, & montes, ac
 aues illi parere fecimus, ferrumque molliri iussimus. ¶ Ipsum itaque loricas
 inde bonas texere præcepimus: Quoniam ego Deus omnia sua facta uideo,
 et audio. Salomoni quoque uentos & pluuias uespere manequè parere fecimus,
 suaque manui mineras aurichalci, & diabolos opifices, ut illinc pro uelle suo
 aras, & imagines, & paropsides, & amphoras fabricarent, subiunximus. Vn-
 de mihi gentique Dauid grates persoluere debetis, quod rarissime faciunt.
 Ipsi autem, ad mortem per nos redacti, mortem penitus ignorabant, us-
 que quo cecidit infima parte sui baculi à uermibus corrosa. Mortis itaque suæ
 secreto taliter reuelato, confirmabant, se nequaquam tantum malum & de-
 decus esse passos, si scissent. Mortis deinceps illius rumorem gens Cheibe ad
 mirata, dixit, Velut hortos à dextra sinistraque possidentes, bonorum ciborum
 esui studeamus: cum terra nostra sit fecunda, Deusque ueniam donet. ¶ Illis
 agrorum pun- digressis, per torrentem malum & magnum immissum cœlitus, hortos fer-
 nitus obluxit. tiles in sterilibus et inutiles redegimus. Quippe tamarintas & ficulnos, steriles
 & spinosos fructus ferentes arbores induximus illis, & utilibus uillis cæte-
 ras uillas elatas, quibus inerat iter peruium atque securum, die noctuque, nos
 interposuimus. Illi uero sibi nocentes, earum longinquitatē & remotiōnem
 optabant. Vnde nos illos diaboli uerbis credentes, præter paucos, fecimus
 mirandos indurantibus, Deoque gratias dicentibus. ¶ Non est illis quicquam
 gerendum, nisi tantum ut sciatur, qui credat, & qui nō. Deus tamē omnia uidet.
 Videte firmiter, an à uobis adorati loco Dei, quantum est formica, in cœlis seu
 terra mādent, uel aliquā apparitionē secundū dicta uestra sortiatur. Coram
 Deo nisi secundum uelle suū nemini prodest alius oratio. Illi quæsitū, Quid
 mādāt Deus: Inquient, Verū. Quæsitū quoque, Quis diuitias omnes & uictū
 cœlorum atque terræ præbet: Respondent, Deus: nec tamē cæci esse desistunt,
 Deus autem nos omnes congregaturus, omnium iudex & sapientissimus, qui
 uiam rectam, quique prauā fuerint secuti, diiudicabit, nec à me sua, nec ab illis
 suam baiulabit. mea perscrutaturus opera: Qui tūc etiā præcipiēs, ut increduli suos partici-
 bit. pes aduocent, se solū & unū Deum existere patefaciet. Tu uero tantum missus
 cunctis

eunctis gentibus boni nuncijs, & castigatores, quærentibus huius aduentus
 terminum, dic, illos habere terminum, quem nec etiam per horæ spacium
 uel præcedere uel sequi queunt. ¶ Increduli nunc dicentes, se nec huic
 Alchoran nec tuis uerbis præsentibus fidem adhibere uelle, resuscitati co-
 ram Deo litigium committent mutuum. Debiles enim & pauperes magna
 tibus atq; potentibus iniquent: Vos quidem nostræ damnationis & incre-
 dulitatis occasio fuistis. Vos enim die noctuq; præcepistis, nos nullatenus
 in Deum credere, sed illi participes ponere. Vnde nunc malo uiso, se nostra
 corda remordent. Respondebunt illi: Nos quidem nequaquam uos sedu-
 ximus, nec aberrare fecimus: sed uos ipsi potius nocentes & increduli per-
 mansistis. Nos autem horum & illorum colla, sui meriti remuneratores,
 cæthenis onerabimus. Nunquam nuncium aliquem cuiquam gentium
 misimus, quem non increpassent sui principes atq; magnates, dicendo: Tu
 tua præcepta perface: Nos autem maiori potentia proleq; pollentes, nec
 illis credemus, nec secundum dictum uestrum confundemur. Heu heu:
 Nonne sciunt, Deum pro uelle suo huic multam, illi paruam, alij nullam
 potentiam tribuisse? Coram quo nil nisi fides & beneficium proficiet, nisi
 tantum credenti, & bene gerenti, qui duplex meritum & paradysum indu-
 bitanter possidebit. Omnis autem nostris mandatis resistens, malum euides
 & maximum incurret. Deus enim largitor optimus, pro uelle suo munera
 facit, & consumpta restaurat. Coram quo nos congregaturo cum dicemus
 angelis, illos uocasse nos omnes, respondebunt: Nolite Deum conditor no-
 ster, & dominus. Sed eorum plurima pars incredula diabolos adorabat, quo-
 rum hodie nullus cuiquam bonum seu malum facere potens existit. Gustet
 itaq; feruorum ignis, cui credere noluit. Increduli namq; nostrorum præce-
 ptorum atq; uirtutum lectionem audientes, inquirunt: Hic homo non est ni-
 si magus & mendax, totum fictitium ab ipso compositum afferens, & nos sic
 à patrum nostrorum secta diuertere proponens. Quippe sui quoque præde-
 cessores nostris prophetis, sicq; mihi contradicere soliti sunt. Sed hæc gens,
 cui nec librum legendum, nec prophetam ante te misimus, sibi consulat, &
 deliberet: uel simul, uel separatim singuli, seu quodlibet quid agere dispo-
 nat, quidq; sibi commodum sit. Omnes autem non obediens huic tanto
 castigatori misso, quem dæmoniacum & magum appellant, graue malum
 patientur: Ipse uero nil à uobis, sed à solo Deo cognitore omnium secreto-
 rum & teste, qui eum ueritatis nuncium misit, expectat. Inde cum quo ue-
 ritas accessit, unde nec apparet, nec reuertitur falsitas, siue uiam rectam
 nund à Deo mihi patefactam, seu prauum errorem sequor, mihi mer tantum
 operabor. ¶ Illis quidem turbationem immittens, quam nullatenus e-
 uadere poterunt, loco sumam eos angusto, & breuiter. Mihi namque prius
 ignorata dicendo, suasq; uoluptates sequendo contradixerunt: Sicut & pri-
 us prædecessores sui, prius ambigentes, & illicita perpetrantes.

A Z O A R A XLV.

IN n. & c. Deo quisq; bonus gratias reddat, qui cælorū & terræ conditor, an-
 gelorū quosdā habētes duas alas, quosdā tres, quosdā quatuor, (cuiq; et-
 enim pro uelle suo comodū auget) misit: quo beneficiū cui libet dare uolēte,
 nemo disturbare: prohibente uero, nemo dare poterit. Ipse nāq; solus omni-
 potēs, solus omnia faciēs, uobis cælestē terrestreq; bonū præbēs, præ t quē
 nō est alius Deus, omnibus imperat. Cur igitur o uiri suorū beneficiorū im-
 memores

m 2 memores

Fatum.

Altercatio im-
piorum die iu-
dicij.Omnibus le-
gatis Dei se
proceres op-
posuerunt.Diaboli nec
iuuare nec ob-
esse possunt.Machumetem
ut maleficum
spemnes pu-
nientur.Angelorum
diuersitas.
Omnia bona
à Deo.

memores estis, & in eum non creditis: Si tibi contradixerint, similiter & pre-
 decessoribus prophetis fecerunt. Omnium tamen Deus finis est, cuius omne
 Deum finis om-
 nium.
 mandatum uerum est. Ipsi itaque preceptis contradicere, uel huius seculi
 Cauendus dia-
 bolus.
 uitę confidere nullatenus uelitis: sed diabolus uobis semper aduersantem,
 æterni ignis maliq; persuasorem, prorsus contemnentes euitate. Increduli
 quidem graue malum, credentes & benefacientes ueniam & gaudium ha-
 bebunt. Perseueret in factis iniustus, cui placent: nec hoc tibi molestiam in-
 ferat. Deus enim sciens hunc deuiare, illum recte procedere, prouelle suo
 Præfracti ne-
 gligantur.
 Opera bona,
 seu mala.
 Hominis for-
 matio.
 Dei beneficia
 in homines.
 perficit: qui cunctos alia uice uiuere faciet æquali potentia, qua terram ex-
 citat per uentos & nubes atq; pluuias. Apud Deum est omnis operis uer-
 bique boni sublimitio: Peccatoris uelut graue malum passuri, fiet opus omne
 incommodum & insusceptibile. ¶ Deus ẽ terra uos plasmauit, & deinceps ẽ
 spermate sui consimiles produxit: sine cuius scientia nulla mulier fit graui-
 da, nec uita cuiusquam augetur, nec minuetur, nisi secundum libri præde-
 terminationem. Ipse item aquas dissimiles condidit, hanc uidelicet dulcem
 potui bonam, illam salsam & amaram, ẽ quibus carnes recentes comestui, &
 uestes ac ornatus elicitis, & in illis nauigando curritis: Inde grates ipsi Deo
 reddere debetis. Ipse quoq; diem nocti, & ẽ contra, inducit: Solem & lunam
 ad terminum statutum promoueri præcepit. Et ille quidẽ est Deus uester,
 omnibus imperans, omnia regens. Illi uero quos adoratis Dei loco, nec eti-
 am quantum est alkitiner mandant, nec uocati audiunt: & licet audirent,
 minime responderent, sæculoq; futuro uobis contradicent. Scito te nullum
 dicere uobis hoc, nisi scientem, uos quidem omnes erga Deum omnibus ab-
 undantem semper glorificandum, pauperes estis: cui nequaquam esset dif-
 ficile uolenti omnes uos perdere, & cum gente noua redire. Tu peccatum
 omne dicendo seu gerendo semper euita, Tantum timentes Deum & oran-
 tes castigans. Omnis benefaciens, sibi prodest. Ad Deum autem omnes re-
 dibunt, coram quo non sunt æquales cæcus & uidens, nec lux & tenebræ.
 ¶ Non item coæquantur feruor & refrigerium, nec uiuus & mortuus. Deo
 quidem auditũ cui uult præbente, cũ sit omnipotens, tu nequaquam, cũ sis ca-
 stigator tantũ a nobis missus, ueritatis nũcius, mortuos audire facies. Si tibi
 contradixerint, similiter & legatis prius missis cũ uirtutibus diuinis & psalte-
 rio, libroq; lucido. Omnibus enim gentibus legatos misimus, quibus cõtra-
 dictis incredulos cõfudimus: Quorum quis esset finis perpende. Soli tamen
 sapientes Deũ sublimẽ, ueniamq; datorẽ timẽt, qui per aquas cœlitus missas
 arbores multımodas, & montiũ has partes albas, illas rubeas, coruosq; nig-
 ros & homines & bestias ac pecora coloris multımodi condidit. Librũ diui-
 nũ legẽtes & orãtes, nostraq; bona sibi cõmissa clam & palã distribuẽtes, spe-
 rent mercaturã nullatenus decepturã eos, sed sua merita completurã. Deus
 enim glorificã dus ueniã tribuit, meritũq; multiplicat. ¶ Hũc librũ ueracif-
 simũ tibi missum confirmantẽ, qd tuis inest manibus, hereditatẽ tribuimus
 bonis hominibus: Quorũ quidã animabus suis nociui sunt, quidã uero mi-
 nime, quidã uerobenefici. Et hi lucrũ maximũ, uidelicet paradısum, ubi tor-
 ques aureos & margaritas, uestesq; sericeas habebũt. adepti autẽ, Deũ piũ &
 gloriosum laudabũt: eo qd eis illius curiã mäsionẽ absq; tactu laboris & ma-
 li præbuit. Increduli uero focũ gehẽne mortis, & alleuatiõis expertes pos-
 sessuri, secundũ commune meritũ incredulorũ clamabũt: O Deus, eĩce nos
 hinc, et amodo melius opibus præteritis pperabimus. Deus autẽ respõdebit:
 Nonne

Discrimen in-
ter homines
coram Deo.

Varietas in re-
rum natura.

Fœlicem mer-
caturam pro-
mittit benefa-
cientibus, qui
tantum futuri
seculi bona
querere iubet
Alcor an bonis
hominibus hæ-
reditas.
Paradisus.
Inferi.

10

20

30

40

Nonne uobis nuncium misi, uitamq; tribui, ut memores & sapientes efficeremini: Malū tutoris & uindicis expertes gustate. Deus quidē scit cordium & cœlorū ac terræ secreta, qui uos prædecessorū uicarios, auditores & mādatores in terra cōstituit. In quem quisquis non crediderit, nil corā ipso, nisi damnū & iacturam sentiet. Vestri participes inuocati loco Dei, quā in terra potentiā, uel quā cœli portionē habent: An misimus illis librū illius *peruersa doctrina, Turpe est doctori, cū culpa redarguit ipsam.* sectæ doctorē: Mali uero malos, nō nisi cū nugis, & male castigant. ¶ Deus quidem cœlum & terram suis in locis immobiles tenet: quo mouente illos à loco suo, nemo retinere poterit. Licet nunc iurēt, se futuros meliores suis antecessoribus, si nunciū haberent: tamen nunc missus eis nuncius, nil nisi præsumptionē, & incredulitatem, & à bono discessum augmentat. Mores enim tantūmodo patrum suorum obstinaciter amplectūtur: Sed mos diuinus est immutabilis. Quare nō perscrutantur fines suorum antecessorum, qui potētiores & ditiores illis, nūquam omnipotēti sapientiēq; Deo in cœlis terræ uel quicq; auferre poterāt: Si Deus autē illico de factis hominum se uindicaret, nihil in mūdo dimitteret. Sed ipse prouidus & patiens, eos ad horā terminatā differt, in cuius aduentu Deus optime perspicit, quid suis facturus est. *Longanimis Deus.*

A Z O A R A XLVI.

20 **I**N n. & c. Per hunc librum sublimi pioq; Deo compositum, tibiq; missum *Se sumq; lau dat codicem.* ad castigationem hominum à suis patribus, quippe negligentibus & inficijs, nequaquam correctorum, tu es nuncius uerax. Verbum autem incredulitatis plurimorum cordibus firmatum est: quorum colla cathenis onerabimus mento nisum presso. Licet enim suis manibus insit arbitrium uoluntarium, cęci tamen semper nunquam credent, siue castiges siue non. Nullus enim à te castigetur, nisi uerborum tuorum imitator, & Deum timens, ac sperans daturum ipsum sibi ueniam & gaudium sæculo futuro. ¶ Nos mortuos omnes uiuificaturi, omnes suos præcedentes actus in euidente libro scriptos eis reuelabimus. Dic illis exemplum de gente uillæ, quæ duobus *Exemplum nescio quod apponit, eorū qui ob contemptum prophetarum perierunt.* nuncijs primo missis contradixit. Eisdem quoq; rursus aduenientibus, tertio comitatis, & dicentibus se missos illi nuncios, rebellis extitit dicens: Per uos tantum homines, sicut & nos, nihil unquam mandauit Deus: sed uos mendaces aduenistis. Illi uero responderunt: Deus scit nos esse nuncios, quibus nil nisi nuncium patefacere pertinet. Illis dicentibus, Omne malo uos uidimus: unde uos nisi cito facto discessu lapidabimus, pœnisq; magnis affligemus. Responderūt nūciji: Super uos onus uestrū, qui licet nobis docētib; & admoventibus, prodigi profluiq; maneris. Interim uir quidā à parte uillæ remotiore ueniēs, inquit: Hos nuncios uia rectā absq; nostri precij petitione docentes, omnes sequamini. ¶ Deum mei factorem & resuscitatorē quare nō inuocē: Quomodo sui loco Deum alium sumerē: Illo nāq; uolēte *m 3 mederent,*

40 **I**taq; cōfidenti, se in Deum suum credere, & optare gentem suā scisse, quod iā Deus eū bonū effecit, illi paradisum polliciti sunt. Incredulis autē illis sola nox immissa, nullo diuinitus postea præcepto missio mortī tradidit. En quātū infortunū illis incubuit. Omnē em̄ nunciū illis missum irridebāt. Nōne perceperāt, nos prius multas gētes cōfudisse: quarum nullus reditus ad eos permittebatur: Omnium autē ante me cōgregatio fiet. ¶ Nōne uiderāt nos terrā excitasse, indeq; grana suo comestui necessaria produxisse, & uineas atq; palmaea, fontesq; ut de fructibus laboreq; manuum suarū homines comederent,

mederent, omniumq; terra nascentium, & animalium & rerum ignoratarum par unum fecisse, obscuramq; noctem, admirandum gentibus die recedente, solemq; nescium quietis in cursu suo, lunamq; per mansiones promotam, usq; quo diminuta sicut scopæ subtile lignum & antiquum appareat?

*Similitudo le-
pida, ita ut nil
supra.
Navigationis
miraculum.* Cur igitur Deum horum factorem omnium, incomprehensibilem, & sapientem, non glorificant, nec adorant? Eodem quoq; dispositore nec sol lunam consequitur, neq; nox diem præcedere potest. Hæc enim in circulo disponuntur. Est item illis admirandum, quod filij sui nauibus oneratis per æquora currunt. ¶ Alias item illis equituras fecimus, si nos eos aqua summergere uelimus: Nec uerbum contrâ proferent, nec protectorem inuenient, nisi nostra pietas subueniat, eos ad tempus finitum dimittens. Quum dicitur illis, Time, credentesq; benefacite, ut misericordiam & ueniam assequamini (nullos enim nisi digredientes & incredulos percussit uindicta diuina) bonaq; uobis à Deo commissa distribuite; respondent, Quare daremus huic uel illi cibum, aut aliud? Deus enim illi daret si uellet. Ecce quàm errore manifesto uexantur: quærentes à te terminum, si uerax es, non expectant nisi uocem subito uenientem super illos, negotia sua causasq; tractantem. Sed tunc nec quicquam mandare, nec suos reuocare poterunt. Buccina namq; sonante, cunctos è foueis Deus suscitabit. ¶ Illis conquerentibus, Heu heu, quis nos sopitos expergefecit? dicitur: Hic est terminus à nuncijs firmatus, quo per sonitum unum omnes ad Deum reuocabuntur. Illa die nemini malum faciemus, nisi secundum meritum suum. Tuncq; uiri paradisi, si, mulieresq; suæ, similiter de nullis solliciti, puluinaribus sericis accubitati, de fructibus omnibus in umbra comedent, omne sibi placitum in super accepturi, uerbum salutis & diuinæ pietatis alternatim audient. Increduli uero repellentur illinc. O filij Adæ, nonne uobis mandauit, ne diabolum uestrum hostem pessimum sequeremini, sed in me rectam sequendo uiam crederetis? ¶ Quoniam per ipsum aberrastis, & indiscreti perseuerastis, en hic est infernus, quem uobis nunciauimus. Hodie scietis, uos incredulos extisse. Hodie uobis ora uestra sigillabo, manusq; nostræ uobiscum sequentur, & pedes erunt testes operum uestrorum. Si uellemus, oculos uestrorum transcluderemus, ne purgatorium ignem transeundum uideretis. Eset item uoluntati uestræ possibile, illos suo loco transformare, nec quicquam uiderent, uel recederent, Cui uita longa permittitur, in modum breuiorem redigitur. An sapientia sensuq; caretis? Nos quidem nequaquam cantus seu uersus, sed Alchoran euidentem, per quem castigentur uiuentes, firmeturq; uerbum super incredulos, docemus. Nunquid uident, qualiter bestias eorum seruituti commodoq; necessarias fecimus? ¶ Nos quidem à beneficijs illas mansuetas fecimus, quarum quasdam equitant, quasdam edunt, & ex Dei arguit, u= illis proficuum eliciunt, & irrigant. Cur igitur Deo grates non reddunt? Imò Deum alium assumunt, ut eos uindictet, qui tamen præsens illis succurere non potest. Verba sua te nullatenus sollicitent. Nos enim scimus, quid corde celent, quid uerba promant. Homo quidem me factore de spermate factus, cauidicus & disputator efficitur, uobis inducens similitudines, oblitus animæ suæ. Ait enim, ossa in puluerem redacta resuscitare quæris? dicit Qui uos primo plasmavit, secundo reuiuificabit, omnium sapiens. Ille quidem arbores uirides educit, è quibus ignem accenditis. Nonne cœli terræq; conditor consimilia facere potest? Imò. Est enim omnipotens, & omnia sciens,

sciens, cuius mandatum solum omnia perficit, cuius manus omnia regit, & ad illum redibunt uniuersa.

A Z O A R A XLVII.

IN n. &c. Per angelorum in cœlis seriem, homines à uia mala diuertentium, præceptaque legentium, Non est nisi Deus unus, qui cœlum & terram, & interpositum omne creauit, & orientibus ac occidentibus imperat, cœlumque pulchre stellis distinxit, ipsum à diabolis, nequid à ciuibus cœlestibus percipiant, custodiens. Quibus undique reiectis, graue malū inde sumpturis, quemlibet eorū aliqua re percepta, fugientē festinanter stella persequitur. An sunt isti fortiores & potētiores cæteris hominibus, quos mirē de luto fecimus? Cū eas licet nolentes docemus, uirtutibus patefactis, eas deridendo dicunt, eas nil nisi manifestas incantationes esse: & quærunt, quomodo nos morti dediti, nostrique patres, & in puluerem redacti resurgemus? Immo: sed dedecorati, & contumelijs affecti. Vnus enim buccinæ sonitus omnes excitabit, dicentes: Heu heu. Hæc est dies illa, dies scilicet iudicij, nobis sapius prænunciata, & à nobis semper contradicta. Vos igitur omnes incredulos cum uxoribus uestris, & quos adorastis mei loco, gehenna sepeliam, nunquam morituros. Quare non uindicant uestri quidam alios hac in die? Oportet autem omnes misericordiam diuinam expectare.

20 Hi tamen illos increpabunt, dicentes: Vos potentes & præsumptuosi & increduli, quibus nos minime resistere potuimus, huiusmodi præcepta nobis attulistis. Super nos uerbum Dei firmatum fuit, quod malum reuera gustabimus. Quibus alij respondebunt: Nos tales talia uerba uobis persuasimus. Nunc autem omnes malorum participes existimus. Ita fiet incredulis qui quotiens audiunt, Non est nisi unus Deus, se præferunt, & dicunt: Nos nequaquam nostrarum cultum imaginum dimittemus, propter illius nimis uersificæque ludentis uerbum. Ille tamen sola cum ueritate uenit, cæteros confirmans nuncios. Malum igitur illud secundum opera sua gustate omnis, nisi Deo puro corde deuotus. Tales enim uictum bonum, gaudiumque plenum, & honorem integrum omnium rerum & uoluptatum in paradiso, suis lectis in aliorum directo positis possidebunt, habentes mulieres oculis clarissimis & immensis uelut oua, nunquam illos nisi tantum ad maritos suos erecturas. Et eisdem uescētibus fructus quoslibet, porrigetur scyphus plenus humore clarissimo, & dulci, & saporifero. Aliorum uero perscrutātium alios, quidam inquirunt: Socium nobis dicentem habuimus, quare creditis istud? eo quod scimus nos mortuos, & in puluerem redactos, nusquam resurrecturos. Respondent alij: Vultis ne scandere, ut hoc uidentis? Ascendentes itaque, in igne medio positos uiderunt, & dixerunt: Nobis ferè multum obfuitis. Vobiscum enim iam essemus, nisi diuina pietas subuenisset. Nonne dixistis, nos primæ morti perpetuo succumbere, uec unquam ulterius resurgere? Nos quidem immensam gloriam adepti sumus. Hoc quidem est, quod promerentur bene gerentes. Hoc quidem hospitium iocundius est atque commodius, quam arbor ezetus, ob malos plantata ciros, sicut diabolorum capita gestans, & ex sua radice gehennæ focum emittens. Vnde cibandi increduli, uentres suos farciunt. Potaturi deinceps quiddam ex ignibus uarijs confectum, & demum ad ignem redituri: quem illi sui patres prius errantes, quorum secta fuerunt imitatores, lucrati sunt.

Suorum antecessorum pars plura

Iurat per angelos, unum duntaxat esse Deum.

Imò assueat Atqui resurgēt uerum ad ignominiam.

Quotquot seruantur, Dei misericordia seruantur.

Machumet uersificator.

Paradisus fictitia.

rima nunquam errare cessauit. Quorum nisi tantum corde Deo puro deo
 torum, quis esset finis perdende. Nostris tamen nuncijs nulli caruerunt.
 Noë nos precantem, gentemq̄ suam à diluuiò liberauimus, eiq̄ cum filijs
 suis superstiti, semper suum usq̄ finem profecimus, super quem & suos sa-
 lus Dei quieuit, quoniam in me crediderunt: ceteros autem summersimus.
 Abraham ob Abrahā autem ex illius genere procedens, & ad Deum corde sano supplex
 imagines de- accedens, patrem suum & gentem suā sic affatus est: Huiusmodi res mutas
 icctas pericli- Dei loco cur adoratis? Quid de ipso mundi conditore cogitatis? Ipse dein-
 tatus. De quo ceptus stellis uisus, se morbis affligi fingens, ceteris discedentibus, ad imagi-
 antea etiam. nes inquit: Quare non comeditis? Cur uerbum non profertis? Deinceps 10
 manu sua fractus illis, hominibus ac currentibus inquit: An manuum ue-
 strarum facturas, quas tamen & uos Deus condidit, adoratis? Illos quidem
 iubentes ædificium magnum erigi, ut illinc in ignem proijceretur, subesse
 fecimus. Vnde ipse gaudens inquit: Ad Deum ibo, qui me uiam rectam do-
 cebit, mihiq̄ sua misericordia, preceq̄ uestra quodq̄ bonū tribuet. ¶ Nos
 itaq̄ nuncium pueri mitis contulimus. Cum quo deinceps ad mortem ac-
 cedens, inquit: O fili, mihi quidem uisione nunciatum est, quod te decolla-
 rem, quid tibi placeat inde, perpende. Qui respondit: O pater, nunciatū tibi
 perpetra. Me nāq̄ fortiter passurū omnia reperies. Illi itaq̄ preparati eū ad
 decollandū, diximus: O Abrahā, uere uisionis cōfirmator, cum hoc sit malū 20
 euidēs, nos eū molestia magna redimemus, cui deinceps multū profecimus.
 Sic enim benefacientes remuneramus. Salus Dei super Abrahā nostrū fide-
 lem & iustum. Tale quid em̄ promeretur credens, & benefactor. ¶ Eum de-
 inceps, & Isaac, filiosq̄ suos euidenter suis animabus proficentes multiplica-
 uimus. Moyse quoq̄ & Aaron obnoxijis nobis ob nostra collata suffragia, ui-
 rtorā super hostes nostros præbuimus, ipsosq̄ suosq̄ fautores à graui peri-
 culo liberantes & ipsos etiā libro sibi tradito rectam in uia direximus, super
 quos postremo multiplicatos diuina salus descēdit: quoniam boni credētesq̄
 fuerant. Et nos benegerentibus talem remunerationem facimus. ¶ Alij
 nostro nuncio quærētī gentē suā, quare timebat & inuocabat Balen, dimittē- 30
 tendo conditorē optimū uniuersitatis, qui reuera Deus est illius suorūq̄ pa-
 rentum prior: gens sua rebellis obstinaciter extitit. Vnde gehennā ingres-
 si sunt, præter credētes timentesq̄ Deū corde puro. Ipso deinde multiplica-
 to sup̄ ipsum, & gentē quoq̄ lezin, quoniam bonus fuerat, salus cōrigit, uelut
 super omnes credentes. Loth itē nunciū nostrū, suosq̄ fautores omnes, præ-
 ter fœminā decrepitā saluauimus. Ceteros autē cunctos cōfudimus. Quorū
 adhuc indicia uos omni die & noctu pergētes illac uidetis, nisi prorsus sitis
 incij. Ionas quoq̄ noster nuncius, nauem oneratam ingressus est. ¶ Super
 ipsum quidē post sortitū proiectū fors cecidit. Ipsum deinceps eiectum quasi
 reū cetus absorbuīt, eumq̄ semper in uentre illius Deum inuocātem, Deus 40
 illinc in primum extraxit, & post hedera super eum eleuata texit, & eundē
 missum demum ad centum millia hominum uel plures, illosq̄ factos cre-
 dentes, ad horam scitam dimisit. Perquiratur ab incredulis, an ipsi per-
 phanē, uerum hibent filias esse Dei, filiosq̄? Sui pars autem plurima mentiēdo dixit,
 etiam insani Deum habere filium. Cœpit ne filias plus diligere? quid iudicatis imme-
 ritu blatterat Deum non ha- brem filium. brem filium. Deum non ha- brem filium. Deum non ha- brem filium.
 Dei dæmonesq̄ populus unus sunt. Sciūt uero diaboli, se profferitos iram
 Dei:

Dei: Et huiusmodi dicta Deus adhorret. ¶ Quid uel uosmetipsos, uel à uobis adoratos Dei loco, fore cēsetis? Omnes ad ignem ibitis, ubi cuiq; uestrū locus scitus prescriptus est: quoniam Deum uerum minime uocatis. Dicitis tamen uos fore bonos & puros, si primorum memoriam haberetis. Illi uero contradixerunt, quod & ipsi percipient. Præcepta quidem nostra per nuncios nostros semper uindicandos, quippe nostri semper exercitus uincunt, aures gentium attigerunt. Ab illis ad horam discedens expecta, sicut & illi faciunt ad malum suum properantes: quod cum accesserit, grauius illos percutiet. Sua dicta nullum inferunt molestiam. Incomprehensibili Deo, super cuius nuncios sit salus, & ipsi cōditori mundi grates dignæ reddatur.

A Z O A R A XLVIII.

IN n. & c. Per Alchoran homines instruentem, & docentem, ambigentes & præsumptuosi nobis aduersarij manent increduli. Qui cum memoratis gentibus deletis à nobis admirando dicunt, illis non fuisse locum inhabitandi congruum: nunciumq; sibi missum de semetipsis, mendacem & magum appellant. Mirandum enim est, quomodo Deus nostros unum ponat. Hic etenim mos nouus ab illo fictus, à nobis est inauditus. Vnde in nostrorum deorum cultu pro suo nostroq; uelle perseueremus. Hoc suum dictum qualiter nobis inde dubitantibus est interpositum, uindictam meam quare non timent? Est ne in manu sua misericordiæ diuinæ donum? An imperant illi cœlis & terræ cunctisq; interpositis? Per funes uisum illuc ascendant. ¶ Gentes prius Noë scilicet, Har, atq; Pharaonis, & Tuha, Laudet, ac Themoth, & Loth, ac homines arboris, nostris cōtradixere nuncijs. Vnde quod mandauimus, illis accidit. Isti quidem tantum uocem unam aduenientem, postquam nec gemitus nec singultus nec salus ulla sequetur, expectant & orant: ut ante diem computi sibi futurum accidat. Tu uero super hoc quod dicunt, indurans dic, qualiter clienti nostro Dauid bono potentiq; montes, & aues omnes uespere maneq; Deum inuocantes parebāt, & qualiter ipsū iuste iudicantem, & fortem, & firmiter imperantem, & discretum, atq; factū dum fecimus. A quo si memor es, ad altare stante, quidam quæsitum iudicium accesserunt. ¶ Illi quidem eos ingressos timent dixerunt, nostram causam timoris expers discute: uerum uiamq; rectam ostendens nobis causantibus ob inuidiam. Iste meus frater nonagintanouem mulieres habens, mihi tantum unam habenti ui molestiæque fraude subripere parat. Cui Dauid respondens, alium male fecisse: licet etiam amicorum multi nisi boni credentesq; bene fecerint, alijs inuideant, boni uero perpauca sunt, se peccasse cognouit. Vnde se Deo subiiciens, reuersus est. Illum itaq; bene poenitentē, nobis data ueniā cōiungentes, sic affati sumus. Tu Dauid uicarius in terra constitutus, inter homines uerum iudica, nō sequendo deuiantiū uoluptates & uota. Errātes quidem graue malum patientur: quoniam diei iudicij non recordantur. Nos quidem cœlum & terram & interpositum omne nequaq; pro nihilo fecimus: licet hoc opinentur increduli, focū ob hoc perpetuū ingressuri. Credentiū enim ab incredulis, & timentium ab intimidis magna fiet distantia. Tibi quidem librum cōmodum misimus, ut per ipsum facientes ad diuinā cōmemorationem redigas. Damus item tibi uirū bonū, Dei sequentem, Salomonem, qui bonis equis sibi uespere monstratis, ait: ¶ Equos istos pro iussu dilectioneq; Dei regis, tantū ab ortu ad occasum dirigo: illos à me diuertite, colla que sua cū pedibus abscindite. In ipsius Salomonis

Maiores
mulatores.

Vituperat nō
audientes suū
Alcoranum.

Increduli mi-
rantur à Ma-
chumet unum
Deum dici,
quom per se-
sum habeant,
plures esse.

Dauid prædi-
catur.

Cestigationē
Dauidis per
Natham pro-
phetam.
2. Reg. 12. ita
refert, ut uix
possis agno-
scere.

Alcoran ad di-
uinam cogni-
tionem perdu-
cere.
Salomon.
Fabule Iudæi
ce

monis lectum, nimirum diligentis natum suum, ipsum mortuum prostrauimus, Vnde poenitens ipse, deinceps inquit: O Deus, da mihi uentiam, & regimen, quale postea nemini dones, cum tu sis largitor optimus. Subiunximus igitur illi uentos, suo iussu leuiter quocumque currentes, & diabolos, quorumlibet aedificiorum & machinarum structores & submersores, alios etiam ferro uinctos, Nos huiusmodi domum, & alia multa facientes, damus & retinemus sine computo. Omnis enim nobis iunctus, bonum possidebit.

Iob. Qualiter item Iob homo noster, diuinam pietatem inuocauit, dicens: O Deus, iam mihi laborem & damnum & malum diabolus intulit: non taceas. ¶ Inquit Deus, eum a te cum pede repelle. Hocque iocundum affuit, quasi 10 dulcis aqua porrecta, siue syropus. Ei dupliciter gente sua restaurata, nostra pietate subueniente, sapientes animante, praecipimus: ut cum radicibus fragilibus & siccis manu sua collectis ictus faceret, quoniam iam bonus & indurator repertus est. Abraham rursus & Isaac atque Iacob in hoc saeculo bonos & puros legum obseruatores, & in alio mecum optimos non praetermittas. Memores item Ismahel, & Alieza, & Alchiffa, qui boni patientesque uixerunt. Talia namque dicta sapientibus uiam rectam atque peritiam elucidant. Huiusmodi namque uiris portae paradisi patebunt, in qua molliter discumbentes, pomis multumodis & syropo potientur. ¶ Mulieres etiam 20 uerecundas, & coaequas, nusquam uergentes uisum nisi tantum ad maritus suos, habebunt. Haec quidem omnia dies iudicij patefaciet, ubi fiet munus, gaudiumque perpetuum. Praesumptuosi uero, malo suo redeunt ad infernum, malum reperturi, grabatum malorum confectionem igneum gustabunt. Quos ceteri peccatores sic increpabunt. Nos quidem uos hoc in igne comburendos multum abhorremus, quoniam nostrae damnationis & operis prauis fuis occasio. Vnde Deus ignis feruorem uobis, obsecramus, duplicet. Sed ubi sunt o Deus, quos opinio nostra malos reputauit? Vtrum illis aliquod negotium iniunxistis? An oculis nostris sunt inuisibiles? Talium causam in igne medio ueraciter peragent. Tu quidem dic, te tantum esse nuncium Dei potentis, & incomprehensibilis, ueniamque datoris, regis 30 caelorum & terrae, & cunctorum illis interpositorum, praeter quem non est Deus alius. Diuinum mandatum est maximum. Sed uos non creditis illi, mihi que non pertinet de magnatibus illis ratiocinantibus tractare, sed tantum castigare, mandatumque diuinum explanare. Deus ipse dixit angelis, se facturum hominem de luto. ¶ Illi itaque quam optime composito, de nostro spiritu insufflauimus: eidemque iussu nostro, praeter Beelzebub recedentem, & incredulum, omnes angeli se humiliabant. Qui quaeque, cur in Deum insurgeret, nolens se humiliare, respondit: Ego quidem igneus, illo luto melior existo. Inquit Deus: Hinc exi igitur a diuina spe, ad diem aliam retractus. Illi deinceps terminum usque ad diem publicae resurrectionis postulant, Deus inquit: Iam tibi terminus positus est ad diem horae scitae. 40 ¶ Respondit: Per tuum honorem & exaltationem iuro, me cordibus eorum omnium, nisi tantum bonorum, & tibi deuorum immissurum mandatum semper. Cui Deus: Veraciter igitur tibi promitto, quod de te tuisque sequacibus infernum implebo. Tu uero dic, te tantum esse missum, castigatum & patefactum mandatum tibi diuinitus, nec quicquam aliud. Cum sim itaque castigator ego, uos adhuc castigamen scietis.

AZOARA

IN n. & c. Hunc librum ab incomprehensibili sapientēq; Deo compositum, tibi cum ueritate dedimus. Deum itaque dātem tibi legem puram, corde puro iugiter inuoca. Aduocantes etiam alios Dei loco, non alia de causa faciunt, nisi ut Deum pro illis exorent. Deus autem illorum errorem & controuersiam discutiet, qui mendacibus & incredulis uiam rectam non aperit. Si Deus filium sumpsisse uellet, optimum & clarissimum à se creaturum acciperet: quod ipse plurimum abhorret. Est enim unus & solus Deus, fortis & potens, cœli terræq; creator, uerus, inestimabilis, ueniēq; largitor.

10 Qui diei noctem inducens, & conuerso solem & lunam ad terminum statutum promoueri iussit, humanumq; genus totum produxit, consequenter ex uno patre, ab eodem sua muliere sumpta, uosq; formando tribus obscuris receptaculis disposuit: Et bestiarum octo parilia fecit. Hic inquam Deus est dominus uester, rex totius mundi, præter quem non est Deus alius. Cur igitur non conuertimini, timentes eum. Incredulitas quidem uestra minime sollicitat eum. Sed ipse uult suos esse credentes, & glorificantes eū, ut sic suis prosint animabus. Cum ad Deum secretorum cordium cognitorem, dicturum singulis singulos actus suos, uere redibitis, ulterius precare desistite. Quilibet malo læsus, Deum corde puro precatur: liberatus sapius

20 illius precis obliuiscitur, ponens illi similem, uiam rectam exeundo. Perseueret igitur paulisper in incredulitate sua, quoniam igni deputabitur. Omnis autem inuocans Deum die noctuq; & adorans, diēque futuram timens, diuinam securē misericordiam expectet. An stulti sapientibus coquantur: Hoc quidem nulli nisi discreti percipiunt. ¶ Omnis quidem Deum timens, & credens, ac benefaciens, in hoc mundo misericordiam diuinā assequetur. Deus enim cuius est terra spaciōsa, merentibus bonum innumerum tribuit: cuius est mandatum, quod ipsum inuocem corde puro, legem

que missam imitando, credentium primus existam. Aliter autem graue malum subibo. Deum itaque, legemq; suam corde puro constanter imitor: uos uero, quos uultis inuocate. Perditores suarum animarum, suæq; gentis, saculo futuro ueraciter & euidenter perdentur. Ignis enim eos undiq; teget. Deum taliter suos homines terrentem, summe timete, qui plenum præbet gaudium, diabolos & idola linquentibus, & ad Deum solum se conuertentibus. Auscultantes uerbum meum, recta uia iugiter incedant, melius imitando. Illos enim, sicut sapientes, ad uiam rectam dirigimus. ¶ Tūne uis igni deputatos ab ipso proijcere, cum super eos uerbum diuinū sit firmatum: Soli timentes Deum, mansiones gradatim distinctas subtus fluentibus aquis, Deo nunquam diuertente se à mandato suo, possidebunt. Deus quidem de cœlis in terram aquas demittit, quibus sementes primo uirides educit, & easdem deinceps croceas, tandem siccas efficit: Quod satis sapientibus est admirandum. ¶ Cui Deus cor ad credendum aperit, suam lucem immittit: Corda uero lapidea gestantes, contra diuinam inuocationem, euidenter in erroribus & tenebris inhabitant. Cum timentes Deum uerbum oportunū, uidelicet librum ubiq; consonum sibi audiunt, capilli suorum capitum eriguntur, cordaq; mollescunt ad opis diuinæ petitionem, dicendo: Veraciter hanc esse uiam rectam Dei, docentis eam, quos uult. A quo quilibet deuotus, nunquam ab aliō dirigitur, quin faciei suæ malum diei futuræ grauisimum incūmbat, cum nos incredulis mala sua peracta gustare præce-

30 perimus.

Deos alienos colere dicit hic planius, qui diuorum patrocina & intercessionē petunt.

Deum non suscepisse filium arguitur ex humilitate Christi seruatoris.

Machumet primus credētium, id est, nouæ sectæ conditor.

Obstinati quidam perditioni destinati.

Deum fidem donat.

Alcoran sibi ubiq; consonat: Ideo diuinitus datus. Sed alii quoties sibi discrepat: Igitur non est ex Deo.

perimus. Antecessores quoque suos nostris nuncijs contradicentes, malum improvisum tetigit, & huius seculi dedecus incubuit, & alius seculi malum multo peius, atque perditio. Nos quidem in hoc Alchoran Arabico, falsitatis experte, plures induximus similitudines, ut sic memores atque scientes efficiantur homines. Fuit uir quidam habens quandam participem fidelem & unanimum, & alium nequam & dissidentem. Illi ne similes & aequales efficiantur: Hoc exemplum a pluribus (Deo gratias) est ignoratum. Tu quidem, sicut & omnes alij, mortalis existis, dieque futura coram Deo causam & iudicium omnes habebitis. ¶ Nemo deterior est illo, qui Deo mendacium imponit, & ueritati uenienti contradicit. Nonne locus est incredulis in gehenna? ueritatem ferentes, atque firmantes, Deum timent, & apud illum omnem suum uelle, prout boni merentur, habebunt. Deus enim illis peccata dimittit, & munus suis operibus melius & maius efficit. Increduli propter imagines suas inuocatas Dei loco, tibi terrorem immittunt: Sed Deus ipsemet teste, suos potenter uindicabit, qui est iudex optimus. Quo docente quemlibet uiam rectam, directe procedit: quemlibet uero deuiare faciente, nunquam dirigitur. Poterunt ne, quos inuocatis loco Dei, mihi bonum a Deo uolente propositum auferre, uel malum repellere? Deo quidem ego me commendo, cui se commendant omnes sapientes. Operimini uos more uestro, sicut & ego meo: uidebimusque, cui malum perpetuum & dedecus accidet. ¶ Licet tibi missus sit liber diuinitus ad opus gentis, non tamen sis custos, nisi perficientium uelle tuum. Quilibet namque sibi, uidelicet ueram uiam seu falsam sequens, operabitur. Morientibus mortis hora, ceteris hora sopitionis, Deus animas extrahit: quibusdam item reddens eas ad horam scitam, quibusdam nunquam, omnia pro suo uelle faciens: Quod mirandum est sapientibus. Loco Dei sumuntur, quorum alius precatur pro alio. Illi tamen imperio sensuque carent penitus. ¶ Deus solus est prolocutor, & iudex caelorum & terrae, ad quem omnium fiet reditus. Eorum tamen corda, qui seculum aliud futurum non credunt, diffugiunt, audiendo Deum solum inuocandum esse: Ceterorum autem Dei loco sumptorum, inuocationi congaudent. Deus autem caelorum & terrae conditor, omniumque secretorum cognitor, dissensiones & contrarietates omnes discutiet. Si quislibet incredulus totius terrae substantiam duplicatam possideret, die qua non est aestimatum, quam sapius ab illo derisum sibi singulis peccatis suis reuelatis aspiciet, eam totam pro se redimendo praeberet. Hoc enim malo sibi contingente, Deum intente precatur: adueniente bono, firmat hoc sibi nullatenus esse datum, nisi per sapientiam suam. Sed plures hoc ignorant: antecessores quoque suis malis uilis, peccatisque reuelatis, hoc eodem uerbo potiti sunt. Sed totum lucrum suum nil eis profuit, sicut non suum perdendis quicquam proficiet. Nonne sciunt, Deum huic substantiam multam, illi paucam pro uelle suo tribuisse: quod credentes admirant. Gens mea, quae nefanda peccataque perpetravit, ne desperet. Deus enim ipse misericors peccata dimittit. ¶ Deum igitur ante malorum aduentum adorate: Ad ipsum autem conuersi, & sequentes librum optimum, uobis diuinitus datum. Malo namque subito uobis non tractantibus inde superueniente, nullum habebitis adiutorem uel uindicem. Omnis enim anima mala, tunc suum conquerens infortunium, dicit: Quare derisionem feci? non ex Dei parte derisor extitit. Vel inquiet: Si me Deus ad uiam rectam dirigeret, timens essem: Et si nunc mihi daretur reditus, bonum

Quare Alchoran parabolis experte, utatur. Aenigma, quod sphingis postulat.

Vana est diuorum inuocatio: Siquidem uoluntati diuine nemo potest resistere. De anima patris impia. Patroni diuini loco Dei habentur.

Quid si homo lucraret uniuersum mundum, anima autem faciat iacturam? Malis praemittuntur homines quidam inuocant Deum: Bona obuenientia sua arrogat induit. Remissio peccatorum. Pereuntes culpam Deo imputant falso.

10

20

30

40

bonum efficerem. Respondebit dominus ipse: Nuncio uobis misso contradixistis increduli, unde nunc malum & perditionem incurrite. Imponentes Deo mendacium, facies suas illa die nigrescere uidebunt, ingressuri gehennam, quam sibi lucrati sunt. Timentes autem & bonos Deus creans omnia, cuius sunt uniuersa, mali totius & timoris expertes efficiens, saluabit. Vosne uiri nescij, me quenquam nisi Deum solum adorare, persuadetis? Ex predecessoribus meis percipio, me perdendis associandum, si Deo participes ponam, sicut & illi fecerunt, cuius tota multitudo nequiuit, quantum Deus solus: cuius pugnus in futuro saeculo tota terra includit, in cuius dextera

10° caeli cuncti prorsus inuoluuntur, & incredulorum dicta respuit. Ipsum igitur adoro: Illi gratias reddo. Primo quidem buccinae sonitu morti succumbent omnia, nisi quae Dei uoluntas protegerit: Secundo sonante, singula reuiuifcent, Deiq; splendore caeli & terra splendent. Tum Deus omnium cognitor cum prophetis interfectis accedens, omnia cum ueritate iudicabit, nemini facturum iniuriam, omniq; suum meritum completurus, multasq; gentium cohortes ad ipsius inferni portas ducturus. Illi deinceps ab inferni ianitoribus quasi, Nunquid uerbum nuncium de die illa praedicationem habuissent, respondebunt, Ita. Sed uerbum mali super incredulos firmatum est. Dicent & alij: Portas igitur intrate, perpetuam ibi mansionem facturi. ¶ Cohortes

20° timentium ad paradisi ianuas ducendae, & praecipitur sibi portas aperiri, hoc a ianitoribus responsum audient: Salus Dei super uos bonos. Introite, hic sine fine mansuri. Vnde gaudentes illi, gratias Deo reddent, ob uerbum suum uerax: Quonia ipsi prius ab ipso telluris haeredes constituti, demum in paradiso, optima beneficiorum mercede, uelle suum omne perficiunt, uidentes circa Deum angelos illius, circa precantes gratiam, & iudicantes inter gentes.

Ultimo die primo tubae concentu morietur omnes, secundo reuiuifcent. Aliter docet diuinus Paulus 1. Cor. iudicium ultimum.

Angeli iudices. Aliquoties solum Deum iudicare scribit.

A Z O A R A L.

IN n. & c. Per hunc Alchoran a Deo sublimi sapienteq; compositum, ipse mihi diuinitus missus est a Deo ipso, qui peccata dimittit, poenitentes recipit, benefacientes optime remunerat, largus & immensus, praeter quem non est Deus. Increduli uero tantum in diuina praecipitur disputant: de quorum factis, seu dictis, nullatenus sollicitis. Quaeq; gentium, contradicentium scilicet Noe pluribusq;, post eum cogitauit disputando cum suo propheta uerum tollere. Ego uero uindictam de singulis sumpsi, quae qualis esset, perpēde. Super incredulos enim firmatum est Dei uerbum, quonia ipsi perpetuum ignem inibunt. Subleuantes uero Dei thronum, & circumstantes, in Deum credunt, & inuocando gratiam obsecrant, ut ipse bonis ueniam faciat, dicentes: Tu Deus incomprehensibilis & sapiens, omnia tua pietate sapientiaq; complectens, poenitentibus indulge ueniam, tuiq; sequaces ab igne repellēs, paradysum tribue: qua sibi, suisq; filijs, & mulieribus, ac posteris, bonis scilicet pollicitus es.

40° Talibus enim iudicij die misericordiam praebebis, gaudiumq; perpetuum. Increduli uero tunc dicturi Deum fuisse callidiorē, quando uocati ad fidem non crediderunt, inquit: O Deus, nobis iam bis mortuis, & bis uiuis, te faciete, cui pasq; nostras nunc cognoscentibus, uia para reditus. ¶ Nonne uos audito solum Deum risistis, audito participes credidistis? Hodie quidem Dei omne iudicium est solius, qui uobis praecipitur tradidit, bonum de caelis posuit: hoc tamen nemo nisi conuersus ad Deum credidit. Deum itaq; regem throno sublimem, & gradatim sublimatorem, licet nolentibus incredulis, & datem cui uult spiritum castigaminis, atq; dogmatis illius diei, qua solus Deus imperans,

Per Alchoran iurat, quod ei sit exhibitus a Deo.

Duas mortes aliquoties dicit, ut Apoc. loannis.

rans, omnibus suum meritum iuste daturus, omnium secretorum inspector & promptus dinumerator, uerum dabit iudicium ceteris omnibus, nec per amicum, nec per oratorem quicquam de suis factis siue cogitationibus auscultantem habentibus: quippe corda faucibus inhærebunt. Illum inquam omnia uidentem & audientem, corde puro iugiter inuocate. Illi uero quos adoratis Dei loco, nihil mandare poterunt. ¶ Euntes per terras uideant, qualiter Deus uindex grauissimus potentiores & clariores ædificatores suis pro culpis sumptos, quoniam prophetis suis docentibus diuinas uirtutes contradixerant, nullum Deum alium habere uindicem potentes pessun

Moyse & Pharao. dedit, uelut Pharaonem, & Haaran, & Karaon dicentes, Moysen de nostris præceptis differentem, mendacem & magum existere, & præcipientes ut filij credentium illi nequaquam meliores interficerentur: cum ille tantum erroris artifex esset. Dixit autem Pharao: Sinite me Moysen interficere,

† Et pro uel. & Deum suum, quem terram meam uastaturum timeo, precetur & inuocet. Cui Moyses respondit: Deo domino mei, cunctorumq; uestri, uelut & omnium præsumptuosorum & infidelium, me commendo. Interim uir bo-

Consilium cuiusdam Aegyptij, quale Galatialis in Actis Apost. nus de gente Pharaonis, legem in corde secreto custodiens, accedens sic affatus est: Hominem diuinis cum uirtutibus uenientem & confidentem Deum esse suum dominum, cur interficies? Si mendax est, sua sibi respondebunt mendacia: Si uerax, suorum dictorum meritum accipiet, Deus enim

neminem mendacem & præsumptuosum in uiam rectam dirigit. Sed licet in terra uestrum sit iudicium & sublimitas: quis nos de diuina uindicta superueniente proteget? Cui Pharaon inquit: Nec ego uos, præter quod uideo doceo, nec in uiam nisi rectam mitto. Respondit & ille: O homines, malum diei grauis, & dedecus futurum uobis sicut cõtigit primis cohortibus, timeo. ¶ Ita namq; cõtigit genti Noë, & Hath, atq; Themuth, suisq; posteris. Die

Joseph. cõgregationis & edicti, qua perdemini, nõ habebitis de Deo uindicem, seu protectorem. A Deo deductus in errorem, nõquam dirigitur. Post Ioseph diuinitus missum uobis, cui etiam nõquam credidistis, nullus postea uobis etiam testibus inde missus. Ita semper Deus præsumptuosos & contradicentes errare faciet, suaq; corda sigillat & obdurat: apud quæ omnes ratiocinantes in diuina præcepta sine peritiã sibi tradita, summã difficultatem & odiũ

Pharao postulat cõstrui ædificium, per quod caelum scandat. inueniẽt. Pharaon uero sic Hemem allocutus est: Aedificiũ ad cœlestiũ portarum attactum mihi construe, ut sic Deũ Moysis, quem falsum æstimo, perspicia. Ita Pharaonem aberrare, sibiq; suum malum placere, cuius artes sibi sunt damnosã, fecimus. Vir autem ille bonus & credẽs, ait: Si me secuti fueritis, rectam uiam me doctore procedetis. Huius mundi uita nihil est: aliud uero sæculum est mansio perpetua, ubi peccator omnis meritum con simile possidebit. Benefaciens autem omnis uir seu mulier, paradisi sum ingrediẽs, bonum sumet innumerum. ¶ O homines, me uos ad salutem uocante, cur

Non semel absurdam fabulã hanc ponit. ignem incurritis? Quare me non in Deum credere, sed cũ illo participẽ ponere, cuius est ipse nescius, persuadetis? Me potius imitemini, uocãtem uos ad Deum ueniatẽ datorem, ante quem uelut ante Deum suum die cõmunis reditus uenient, nec hic nec sæculo futuro cuiquam profecturi. Ego quidẽ Deo uobis dicta mea commemoraturo me commendo, qui omnia uidet & sapit. Illum igitur a malo, quod timuit, proteximus, inferentes periculũ hominibus Pharaonis, qui nõc mane uespereq; foco laesi, in grauiori malo post horam resurrectionis statuentur. Quando pauperes in elatos potentia diuitijsq;

tūscū sic ratiocinabūtur : Cum semper nos uestra secta processimus, nunc
 uel ignem demite, uel minuite. Illi uero respondebunt : En omnes insu
 mus. Iam Deus inter homines diiudicauit. Omnes autem in igne positi, una
 uoce postulabunt ignis ministratores, ut sua prece Deus solum illos una
 die quiescere permittat. Quibus quærentibus, Nonne uobis Dei nuncius
 aduenit? Respondebunt, Ita. Vos igitur inuocetis, atq; precemini Deum.
 Hoc enim nil nisi damnum nostrum est atq; dedecus. Ita quidem nuncios
 nostros suosq; fautores in hac uita uindicamus de malis, quibus in die futu-
 ra nulla proficiet excusatio, quin repulsam domumq; pessimam ineant. Li-
 10 brum quidem Moyli traditum, filijs Israël hæreditatem, scientibus uiam re-
 ctam atq; memoriam tribuimus. Tu quidem terminum Dei ueracissimum
 expectans, ipsum mane uesperaq; glorificans & inuocans, pro tuis culpis
 deprecari non desine. Insipienter uero disputantium de diuinis præceptis,
 cordibus nil nisi malum inhæret. Tu uero cuncta scienti uidentiq; Deo te
 commenda : cuius cælorum terraq; machina cunctis hominum operibus
 præcellit. Licet hoc plures minimè perpendant. Sed cæcus & uidens, & pec-
 cator ac benefaciens, nullatenus coæquantur. Pauci namq; credunt, horam
 illam falsitatis expertem fore uenturam. Deus quidem pollicens se respon-
 surum inuocantibus eum, & daturum gehennam dedignantibus, hic diem
 20 motui, luci q; noctem quieti disponens commode gentibus omnibus, do-
 minus noster est, omnia creans, præter quem non est alius Deus. In illum
 igitur quare non creditis? Ille uobis terram immobilem, cælumq; tectum
 posuit, uosq; pulchræ similitudinis efficiens, uictum saporiferum tribuit.
 Vestri namq; mundi q; totius est dominus, uiuus & uerus, præter quem nō
 est alius Deus. Cuius solius glorificandi lex est gloriosa : quod tamen non
 credunt nostris præceptis resistentes. Ipsum igitur corde puro iugiter inuo-
 cate. Mihi quidem hoc diuinitus lege data præceptum est, nullatenus illos,
 quos Dei loco uos adoratis, inuocare : Sed in Deum totius mundi dominū
 credere, qui primo uos è terra plasmavit, deinceps è spermate per sanguinei
 30 coaguli successionem puerum educens, senem iuuentute mediante perficit.
 Quidam tamen hora scita prius ueniente, prius pereunt. Illam enim euita-
 re sequendo, uel preuendo, nemo poterit. Ille rursus & mortem inducit; quo
 dicente Fiat, factum est. Qui præceptis per nostros nuncios latis, libroq; no-
 stro contradicendo uel disputando resistent, quare se non conuertunt? Vel-
 lent quidem conuerti, cum illi onerati colla cathenis longis, trahentibus il-
 los ad ignem, illic perpetuò mansuros, me sic quærentem audient: Vbi sunt
 participes à uobis positi? Sed inquit: Illi nobis erroribus illatis discesserūt.
 Nūc q; cognoscimus, nos adorasse res friuolas & inutiles. Ita Deus incredu-
 los aberrare faciēs, inquiet: Vos rebus mundanis superbia presumptioneq;
 40 potiti, meritum consimile suscepturi, portas intrate gehennæ, perpetuā ibi
 mansionem habituri. Tu uero, quoniam terminus Dei uerax est, indura, &
 uel partem nunciatorum illis tibi patefaciam, uel te mori, & illos redire fa-
 ciam. Omnium prophetarum ante te missorum, quorum nullus quicquam
 nisi diuinum præceptum attulit, quosdam nominauimus, quosdam autem
 non. Quorum ueritatem hora ueniente Deus discutiet. Ad incredulorū de-
 trimentum Deus humano cōmodo bestias creauit. Has enim comeditis, il-
 las equitādo, tum sarcinas uestras ad naues seu quouis defertis, tum legatio-
 nes uestras cordisq; uoluntates cito perficitis. In ipsum itaque docentem
 uos,

Exprobratio
 inferiorum ad
 præfides qui
 seduxerunt.

Profane di-
 sputationes de
 diuinis argu-
 unt mentem
 impiam.

Homo.

Fatum.

Prophete par-
 tim nomina-
 ti etc.

uos, quare non creditis? ¶ Quare non percrutantur per terras fines suorum antecessorum, potentiorum illis: quorum adhuc indicia terra retinet? Hoc tamen ab illis minime semouet opus prauum atque peruersum, nostris nuncijs miracula ferentibus uisis, suæ congaudebant sapientiæ: *In eo quod iustea tamen obstinaciter deridebant. Sed nostra uindicta demum apparente dicat alterū, dicebant, cum suum credere nil profuit: Nos in Deum unum & solum cre-* *te ipsum con-* *demnas.* *dimus, nequaquam in participes positos. Mos Dei semper fuit, in incredulitate perseuerantes perdere.*

A Z O A R A L I.

IN n. & c. Alchoran Arabicus à Deo pio misericordē que positus, res eno-10
dans, atque discutiens, scientibus his bonum, illis malum nunciat. Sed
plures ab auditu illius discedunt, dicentes: Corda quidem nostra contra id
quod tu prædicas, clauduntur, aurēsque nostræ plumbo sigillantur. Sit igitur
inter nos diuisio, uosq; pro modo uestro, sicut ego pro meo, qui sicut uos
homo sum, facite. Mihi quidem nunciatum est, quod Deus uester non est
nisi Deus unus. Ad illum igitur recto tramite procedite, & precando sup-
pliciter ueniam acquirite. Incredulis autem, qui scilicet nec decimas solu-
unt, nec alius aduentum diei credunt, malum perpetuum incumbet: Velut
Rerum origo. credentibus & beneficientibus, bonum indeficiens tribuetur. Sed uos qua-
re ponitis pares Deo domino mundi, qui terram in biduo creauit, & in ea 20
montibus firmata, cuncta comestibilia duorum æqualium exquisite die-
rum spacio creans, ex illa semen omne multiplicatum edidit, posteaq; fumo
cælos ascendente, illi terræq; dixit: Vtrum sponte uestra, an uí uaditis atq;
Cæli septem. reditis? Illi uero responderunt, sponte. ¶ Cælos deinde septem biduo
distinguens, in singulis eorum res pro uelle suo posuit. Vnde mundum ful-
goribus & custodibus decorauit. Non credentibus autem in ipsum Deum,
taliū operum factorem, dic: Quoniam ipsi patientur sicut Hat & The-
muth, qui nostris nuncijs clam atque palam persuadentibus, ut in Deum
unum crederent, responderunt: Si uellet Deus nos in eum credere, angelos
Hat. nobis mitteret: Vobis autem nequaquam fidem adhibemus. Hath se cum 30
gente sua fallaciter sublimans, inquit: Quis nostri potentior uiribus exi-
stit? Nonne uidere poterant Deum esse potentiorē, cuius uirtutes etiam
uisas ipsi negabant? Illis igitur uentos frigidos in diebus malis immisimus,
illos confundentes, & eosdem tutore uindictæ que carentes alius uitæ dolore
grauissimo puniuimus. Themuth quoque uiam rectam docuimus: sed ipse
cæcus esse maluit. Vnde illi supplicium & dedecus intulimus: credentes
atque timentes saluauimus, hostesq; nostros hora scita coadunandos, in ig-
ne perpetuo damnabimus. Opera quorum oculi sui simul & aures ac cutes
Deo faciente loquentes testificabuntur, putatis ne testibus in operibus ue-
stris carere, & Deum opera uestra nescire? Oculi uestri quidem & aures te- 40
stimonium ferent. Vnde coram Deo nil prodest excusatio, sed obest: Cum
suorum prædecessorum, hominum scilicet & diabolorum, uerbum perdi-
tionis super eos sit firmatum, eisq; pares constituimus, qui suis inhærens
manibus atq; posterius sibi placere fecerant. Dicent tamen semper increduli:
Huic Alchoran nullatenus credatis, sed reiicite, sicq; superabitis. Illos
quidem sic nostris resistentes præceptis, ob huiusmodi uerbū grauiter affli-
gemus, illaturi sibi peius operi suo damnationem perpetuam. Sed ipsi die
iudicij Deum postulabunt, ut suos deuiatores sibi monstraret, & eos sub plan-
tis pe-

tis pedum suorum ponat. Confessis autem Deum suum esse dominum, sicq̄ iudicium nos-
rectis, angeli sui custodes nunciantes sibi gaudium promissum & paradi-
sum, dicent: Nos in alius sæculi uita nostri fuimus, & hoc nunciamus uobis, uisissimum.
quoniam omne uotum uestrum & uelle perficietis. ¶ Vos boni, man- Angeli custo-
des hominum.
sionem teniæ, diuinæq̄ pietatis habituri, ubi non est nisi sermo salubris & Spem felici-
tatis habentes
optimus, benefacite, semper inuocando Deum, & confitendo uos in eum bene operen-
tur.
credere, peccatâque cum beneficijs cum sint disparia remouete. Die qui- Peccata bene-
ficijs p̄sanda.
dem iudicij omnis aduersarius uester amicus esse desiderabit. Nemo uero
 10 pedimentum aliquod à diabolo, Dei cuncta uidentis & audientis tutelæ
 protectionique se commendet, cuius sunt miracula dies & nox, ac sol & lu-
 na. Nemo uestri solem seu lunam, sed suum conditorem adoret, & inuocet.
 ¶ Multi tamen dedignantur, cum Deo uero manentes, ipsum indeficien-
 ter adorant die noctuq̄, qui per aquæ missionem, terram mortuam aperit,
 & foetum efficit, qui mortuos similiter reuiuificabit, cum sit omnipotens.
 Tui reprehensive me nequaquam latebunt. Est ne melior, in ignem eijci-
 dus, an timoris expere, abscessurus? Vestrum placere facite: Me quidem
 actus uestri non latebunt. Omnes enim contradicentes nostris nuncijs, &
 20 libro, iam in libro clarissimo sunt prænotati. Hic liber à Deo pio sapienteq̄ Alcoran non
mentitur de
presentibus
aut futuris,
nec prophetis
repugnat.
Proba.
compositus, nec mendacium aliquod præfens seu futurum indicat, nec à
 prophetis præteritis contrarium nunciat. Qui si Latine notaretur, fieret
 quæstio, cur Latinis & Arabicis literis non distingueretur? dic: Imò cre-
 dentibus uiam rectam & salutem prædicat. Incredulorum autem auribus
 plumbum, oculisq̄ cæcitas inhæret. Vnde illos à loco longinquo uocabi-
 mus: libro Moysi tradito plures contradicebant, unde inter illos uelox fie-
 ret iudicium, nisi propter uerbum diuinitus firmatum. Sed illi licet dubi-
 tent, omnis benefaciens sibi prodest, omnis quoq̄ maleficus sibi nocet, Deo
 nocente nemini. ¶ Apud Deum solum est horæ noticia, qui modum &
 quantitatem foetus, & partus arboris & foeminæ perfectissime dinoscit.
 30 Cui interrogandi demum incredulos, ubi sui sint participes? inquit, Nos
 nescimus. Eorum enim nullus nobiscum est. Ab illis enim prius adorati, Pœnitentia.
 non opinati se talem causam habituros, discedunt. Nullus desperet orare
 propter bonum. Cum cuiquam malum accidit, desperat: cum bonum ei tri-
 buitur, ait hoc esse suum, negatq̄ resurrectionem illa hora futuram. Ad
 Deum tamen se conuertens, bonum apud illum inueniet. Nos quidem sin-
 gulis opera sua monstraturi, grauissimum malum incredulis inferemus, qui
 prosperitate contingente operari bonum cessant: malo quidem accidente, Preces malo-
rum.
 multum orant. ¶ Nonne uidere queunt, hoc à solo Deo compositum
 esse? Nec tamen illi credunt. Quis est peior illo, qui tam longum errorem
 40 incurrit? Ego tamen illis diuina miracula, præceptaq̄ cœliq̄ uirtutes, ut
 uerum percipiant, patefaciam. Nonne sciunt Deum esse testem omnium?
 Illi uero non credunt se redituros ad Deū, omnia scientem & continentem.

A Z O A R A LII.

IN n. & c. Deus incomprehensibilis & sapiens, summus & maximus, cu- Per Alcoran
prædicanda
iudicij nouis-
simi dies.
 ius sunt uniuersa cœli & terræ, tibi, sicut & prædecessoribus tuis, librum
 tradit Arabicum, per quem castiges matrem uillarum, & affines, prædicans
 illis de die totius falsitatis experte: quâdo quidam paradysum, quidâ autem
 gehennæ focum ingredientur. Cœlum quidem caderet super homines, nisi Cœlū caderet

nisi angeli pro mortali-
 bus orarent. Deus quem
 mult. indurat. *et.*

propter angelos Deum adorantes, & precātes pro manentibus in terra De-
 um ipsum piū, ueniatq; datorem. Quippe plures Dei loco ceteros ado-
 rant: quorum cum Deus sit perspicax cognitor, tu minime custos adesse cu-
 res. Omnis enim gens una fieret, si Deus ipse uellet, qui pro uelle suo mise-
 ricordiam facit his, illos uero punit, suffragio uindictaq; carentes, cum ali-
 os sui loco sumant. Ille namq; cunctipotens est, & mortuos suscitabit, omni-
 umq; dissensiones discutiet. Ad ipsum igitur me conuertens, suae tutelae
 me commendo. Ipse quidem caelos & terram condidit, & bestiarum pari-
 les, ac de uobismet mulieres creatit, ipseq; uidens omnia nil comedit. Ipse
 quoque cuncta sciens, & caeli terreq; clauis retinens, huic uictum substan-
 tiamq; multam, illi paucam pro uelle suo praebet. ¶ Praecepta quoq; legum
 & mores, sicut Noë, & tibi, ac Abrahæ, & Moysi, ac Christo patefecimus,
 nunc docemus. Illis igitur adhærete, sicut lex praecipit, nec illi controuer-
 santes, nec ab illa discedentes. Hoc autem tædiosum atq; grauissimum est
 illis, qui non credunt in illum, quem adoratis. Deus autem omne suum uel-
 le perficiens, uiam rectam ad se conuertentibus manifestat. Post scientiam
 quidem missam, non antea schismata facta sunt ob inuidiam inortam: Vn-
 de gentes de libris sibi traditis dubitantes, malæ suspitionis sunt. Nos autē
 iam inter eos discernemus, nisi propter uerbum diuinum. Expectans ter-
 minum statutum, Deum inuocat, & secundū illius dogma te dirige, nequa-
 hominū uoluptates & uota sequēdo, sed cōfitendo te credere libris politis à
 Deo, qui rectū examinātū inter uos fieri praecipit, qui nostri uestriq; domi-
 nus, nobis nostra, uobisq; uestra reddet opera: qui etiam nos & uos omnes
 coadunaturus, nostram cōtrouersiam discutiet. Ratiocinātes in Deum post
 nostrum respōsum illis factum, friuolas rationes apud Deū habent: cuius
 hunc librum cum ueritate libraq; ponentis, iram & odium merentur. Ho-
 ra forlis cito ueniet, cuius contradicētes quā longissimum errant, & ad il-
 lam properantur: Credentes autem pauescunt, quoniam illā ueraciter uen-
 turā agnoscunt: Deus quidem custos subtilissimus, sublimis, & sapiens, cui
 uult necessariorum praebet copiā. Volēs bonum alius saeculi, suscipiet illud
 manu nostra. Studio quoque bonorum huius saeculi, dabimus illa: sed nul-
 lam in alio portionem habebit. Increduli quidem habent participes, posito-
 res morum in lege nunquā à Deo statutorum, quibus malum atq; dolor in-
 cumbet. Jamq; discuterem inter eos, nisi propter Dei uerbū firmatum. Illis
 nequaquam facta sua timentibus, omne malum accidet: Credētes autem &
 benefacientes, pulcherrima loca paradisi possessuri, omne suū uelle perfici-
 ent: hocq; lucrum est maximum. ¶ Huiusmodi quidem pollicitum creden-
 tibus & benefacientibus summā læticiam denunciat. Ego uero nihil ob hoc
 à uobis postulo, nisi quod propinquos uestros diligatis. Omniq; bene gerē-
 ti bonū suū augebit Deus pius, ueniatq; dator. Plures ante te Deo menda-
 cium imposuisse perhibent. Sed si Deo placuerit, cor tuū sigillabit, falsum ab-
 radet, uerbum uerum firmabit. Quoniam ipse noscīt secreta cordium, pœ-
 nitentes colligit, peccata dimittit, operumq; cunctorum cognitor, & credē-
 tium ac benegerentium exauditor, bonum suū augebit, incredulis graue
 malum inferet, qui pro uelle suo modum atq; mensuram omnibus rebus im-
 ponens, uelut omnia uidens & sapiens. Nequaquā hic suis plenum uictum
 atq; substantiam coaceruat, ne à ceteris inuideantur. Ille quidem miseri-
 cors, imbres iā desperatis tribuit, uelut omnibus imperās, omnibusq; glori-
 ficandus.

Deus munera
 sua in equali
 mensura di-
 stribuit.

Machumet ar-
 biter dissensio
 de religio-
 nis. Quis te
 constituit iu-
 dicem.

Diem domini
 boni expaue-
 scunt.

Qui fruuntur
 bonis tempo-
 rarijs, care-
 bunt futuris.

Mutua bene-
 uolentia.

ficandus, qui cœlos & terram mirabiliter machinatus est, & in eis sua posuit animalia, potens iterum, hora scilicet qua uoluit, cuncta coadunare: qui percussurus malos secundum manuum suarum opera, multis ueniam faciet. Naues itē uelificatas æquora sulcare facit. Quo uolente uenti quiescerent, marisque planicies maneret immobilis: quod mirandū est omnibus indurantibus, Deumque glorificantibus: præter quē nec adiutorem nec uindictam habebitis. ¶ Incredulos forsan omnes Deus confundet, forsan eorum multis ueniam faciet, nostrorumque præceptorum contradictoribus forsan nullum à nobis diffugium patebit. Pecuniæ uobis datæ sunt uitæ huius breuis mundi, quibus melior & durabilior seruetur apud Deum, ad opus credentium, & se Deo commendantium, atque respondentium, & orantium, ac consulentium, bonaque sibi data diuinitus expendentium, & à criminalibus ac culpīs & ira mala se retrahentium, atque diuertentium. Malum cui libet inferentes malum, consimile merentur. Dimittens tamen, melius operatur, à Deo per optime remunerandus, malos illos abhorrente. Vindicans se post iniuriā illatam, nequaquam reus existit. Malum enim inferentes, atque nocentes sine causa, soli rei sunt, malum graue passuri: Patiens tamen & dimittens, præ cæteris optime facit. ¶ Ideo positus in errorem, post Deum non habebit adiutorem. Incredulis autem, malo uiso quærentibus, an sit uia redeundi, tot contumeliarum tantumque malum infertur, quod loquela uisusque, nisi tantum stupido, pro dedecore carebunt die, qua suas animas gentemque suā perdituri, perpetuæ damnationis iudicium ferent, nullū adiutorem seu uindictam habituri. Viam fallacem exequitur, quem Deus aberrare perficit, antequam dies ueniat, qua nemini discedere licebit: nec excusator nec adiutor aderit diuinæ uoluntati respondentes. Nos quidem non misimus te custodem, uel coactorem discredentium à lege. Tuum enim non est, nisi rem tantum nunciare. Homo beneficio sibi collato congaudet. Malo uero propter peccata sua contingente, confringitur manens incredulus. Dei quidem est imperium cœlorum & terræ, quicquid uult operantis, dantisque pro uelle suo, huic mares, illi fœminas, uel etiam gemellos huius & illius sexus, seu facientis sterilem: Cum ille sit omnipotens, & sapiens. Non accidit cuiquam hominū, quod cum eo Deus sublimis & sapiens loqueretur nisi per uisionē & uelamen interpositum, uel per internūcium, omnia pro uelle suo præceptoque dicentē. * Tibi quidem, qui librum & legem ignorabas, nostrum spiritum mittentes, lucē præbuimus, per quam tu pro uelle tuo castigans homines, docens uiam rectā Dei, cuius sunt uniuersa cœlorū & terræ, & ad ipsum redibūt uniuersa.

AZOARA LIII.

In n. & c. Hic liber euidēs à nobis Arabice positus, ut per ipsum sapiētes efficiamini, apud Deū sublimē & sapientē in matre librorū cōtinetur. Nos autē illius memoriā pedetentim uobis subtrahemus, quoniā rebelles estis, & prophetarum omnium, sicut prædecessores uestri, derisores. Quorum potentiores subito cōfudimus. Quorū qualis esset finis, satis innotescit. Incredulitatem interrogati, quæ sit cœlorū terræque cōditor: dicunt, Deus. Ille quidē terrā uobis mansionē præbēs, illā uisū distinxit, ut quorsum gressus tēderetur, pareret. Idē de cœlis aquas moderate mittens, terrā mortuā excitat, uos similiter resuscitaturus, omniumque bestiarū par unum faciens, naues & bestias equitaturus tribuit: ut uos illas scandendo, Dei nomen inuocetis dicēdo: O Deus, qui nobis hæc cōmoda & necessaria, quibus nequaquam digni fuimus, per

Machinatus est, pro fabrica fecit.

Malum retaliare permittit, contra illud Moysi, Mihi uindictam, et ego retribuam, etc.

Non est Machumeti à Deo iniunctū, homines ad religionem cogere. Quorsum igitur, aut unde sanguinaria ista lex, de uel aduersum incredulos?

Modus colloquij diuini. Machumet

per spiritum Dei edoctus, pro suo uelle docuit homines. Hæc uide licet fundamenta sectæ istius. Mater librorum.

fecisti, te glorificamus, ad te redituri. Secundum dictum quidem ponentium participes, & euidenter incredulorum, Deus sibi filias sumens, uobis dedit filios. Vnde quilibet eorum audito rumore de filia, iram in corde suo premens, faciem suam denigrat. Idem etiam asserunt, angelos circa Deum existentes esse foeminas. An adhibiti sunt illi testes in angelorum creatione? Nos autem uestris testibus scriptis a uobis singula percunctabimur, qui dicitis, uos nequaquam in illos credere: si Deus uellet, nullam scilicet sapientiam, sed solas opiniones secuti. Illis tamen forsan librum ante dedimus, sed non sequuntur eum: imo sectam suorum patrum inuentam se confitentur imitari. Quid uero dicitis, si uobis rem meliorem secta patrum uestrorum attulero? Dicent: Non credimus illi, cum quo uenis. Similiter dixerunt magnates omnium gentium, ad quas primo nostros nuncios misimus. Nos quidem ex illis uindictam sumpsimus. Et quis esset finis, perpende.

Abraham. ¶ Abraham patrem suum, suosque sic affato: Omnibus abrenuncio, quos adoratis Dei loco, in nullum credens nisi in Deum creatorem meum, qui me uiam rectam docuit, uerbumque mansurum, ut sciatur, posuit. Illis, parentibusque suis spacium tribuimus, usquequo ueritas nunciisque manifesti miseri sunt illis. Illi uero ueritatem uisam, incantationem esse dixerunt, & se nullatenus illi credere uelle. Moderni conquerentes Alchoran non esse positum super uirum aliquem magnarum uillarum, distribuunt ne dona diuina: Nos quidem in huius saeculi uita pro uelle nostro distribuimus, extollentes gradatim quosdam super alios, ut illius caeteri sint obedientes & necessarii. Si gens quidem omnis esset una, negantibus Deum daremus donum tectis argenteis, quibus adessent similiter gradus ad ascensum, & portae de argento, lectique aurei: adderemus desuper aurum copiosum. Quibus cunctis, cum sint huius mundi pecunia, apud Deum timentibus se melius reseruatur. Omni quidem caeco in diuino cultu nos adiungemus locum, illum a uia recta diuertentem: se tamen sequi uiam rectam cogitabit. In resurrectionis uero die stans ante nos, in quiete: Utinam nobis interesset orientis & occidentis intercapedo. Malus enim & peruersus fuisti locius. Hodie quidem nil uobis proficiet, quoniam malum perpetrastis, cuius nunc participes eritis. Tu ne surdos audire, uel caecos, aut erroneos docere poteris: Te forsan discedere, eosque mandata mea cognoscere faciam. Quod nobis satis leue est, atque possibile. Legi quidem nostrae tibi missae, quae tibi tuisque uiam rectam atque sapientiam quaesitu dignam patefaciet, adhaereatque perscrutare. An nunciis praemissis aliquas imagines adorare praecipimus Dei loco, qui Pharaoni gentique suae Moysen, confessum se regis mundi nuncium esse, misimus. ¶ Illum autem cum uirginitibus uenientem diuinis, miraculisque maioribus praecellentem, ut sic saltim conuerteretur, deridebant dicentes: O mage, Deum ob dilectionem nostram pro nobis inuoca: quoniam sic forsan conuerteremur. Malo tamen ab illis remoto, en illi redeunt. Pharaonem enim dicentem, O gens, nonne ego imperans Mizere, & aquis subtus fluentibus, illo contemptibili ferere non apparente melior existo? An angelis coaequatur? Quare super eum non descendunt aurei torques, & caeteri ornatus? Ipsum inquam dicentem sic, sua gens nequaquam secuta est. Illam igitur incredulam submergendo cum duce suo, nos posteris exemplum praebuimus. A Christo quoque Iesu Mariae filio parabolis exponente, plures discesserunt, suas imagines praefereundo,

De angelis opinio absurda Patrum sectatores.

Querela, Machumeti homini haud perinde nobili Alcoran commissum. Vix multo praestantiora sunt parata in futuro saeculo, quam in terra quisquam possideat.

Imagines damnatae. Moysis et pharaonis conflictatio.

10

20

30

40

ferendo, dicendó que, Christum eloquentem esse, suaque præcepta contra-
 ria. Ille uero non fuit nisi uir tantum, cui multam bonitatem contulimus,
 doctoremque filiis Israël præposuimus. Eorum quoque quosdam iudices,
 terrarumque reges, nostræ uoluntati possibile esset statuere. Deum quidem,
 apud quem est horæ noticia, sequendo, non contradicendo, recto calle præ-
 creditis: A quo nullatenus uos abducat hostis uester, diabolus nequissimus.
 Cum Christus diuinis uirtutibus adueniens inquit: En assum uobis cum
 sapientia, uestras dissensiones discussura, meque sequendo timete Deum,
 mei uestrique dominum: schisma maximum cohortibus incidit, & genti-
 10 bus. Illos autem qui non crediderunt, die graui malum grauissimum pre-
 met. Cur non cogitant de hora illis non inde tractantibus subito futura,
 qua amici cuncti fient hostes, præter eos qui Deum timuerunt? Quibus
 Deus inquiet: Nihil hodie timeatis, nec molestemini. Omnes enim qui
 nostris præceptis crediderunt, hodie cum suis mulieribus paradysum
 possidebunt, gaudium plenum accepturi. ¶ Cum cathenis etenim &
 poculis aureis, plenis omni suo uelle tum formoso tum saporifero admini-
 strabitur illis, illic perpetuo mansuris, omni que uoto suo perpetuo potituris,
 fructusque multiplices comesturis. Omnibus enim bonis paradysum hære-
 ditatem pro factis suis tribuimus: sicut incredulis & malis ignis feruorem,
 20 quo nullum leuamen percepturi, desperati sine fine manebunt. Nec nos
 illis nocebimus, sed ipsi sibi damnationem meruerunt. ¶ Illis quidem
 conquærendo dicturis, † O Melich, utinam nos perire funditus Deus præ-
 cepisset: Ille respondebit, Imò superstitis eritis, quoniam ueritati uobis
 missæ non credidistis. An cogitastis nos ignoraturos uestrorum cordium
 secreta, uocé que prolata? Imò. Nostri namque nuncijs scribebant omnia.
 An adhuc Deum habere filium affirmatis? Ego uero credentium atque de-
 uotorum primus, à uestro stuliloquio liber, in Deum solum dominum cœ-
 lorum & terræ ac throni credo. Tu Deus cœlorum terræque creator, subli-
 mis & sapiens, eos gyrouagos & uentilantes usque diem sui lucri dimitte.
 30 ¶ Totius boni multiplicator, cuius manus obtinet imperium atque iudi-
 cium cœlorum & terræ, & omnium interpositorum, solus horam commu-
 nis reditus ad ipsum agnoscit: qua nullus adoratus loco Dei pro quoquam
 precabitur, nisi tantum qui uerum dixerit & sciuerit. Increduli tamen in-
 terrogati, Quis suus creator sit? Inquient, Deus. Cur igitur non credunt?
 Sed hæc gens est incredula. Manum igitur tuam tu retrahe, dicens: Salus
 super nos: uestrumque meritum agniture quale sit, integre sumetis.

A Z O A R A LIIII.

IN n. & c. Hunc librum euidentem, cuncta bona discernentem, & à Deo
 cuncta uidente, & audiente, scientique compositum, bonos docentem,
 40 malos castigantem, in nocte fructifera posuimus: qui sumus cœlorum & ter-
 ræ & totius intercapedinis creator, & dominus uestri, priorumque parentum ue-
 strorum, uiuos & mortuos faciens, præter quem non est Deus. Sed tamen plu-
 res incredulitate sua manentes, & de nostris præceptis ludum & ludicrum
 facientes. ¶ Expecta diem, qua cœli fumus manifestus teget gentes, ma-
 lumque graue continget malis, tunc dicturis: O Deus, fumum aufer, atque crede-
 mus. Nunc tandem cognoscitis: Nonne uos à nuncijs nostris uirtutes Dei pa-
 te facientibus retraxistis, dicendo, Isti doctores dæmoniaci sunt? Nunc quidem
 manum retraham paulisper: sed postea redibitis die, qua maxime festinabo
 uindictam

Jesus Christus
 à multis dēre-
 litus ob elo-
 quentiam.

Non creden-
 tes Christo,
 puniuntur.

† Angelus
 mortis.

Dei filium ne-
 gat.
 Machomet
 primus fide-
 lis.

Alcorā nocte
 salutifera e-
 ditus.

Dies iudicij.

Aegyptiorum uindictam meam plene sumpturus . Gens quidem Pharaonis maximum
ultio. peccatum perpetravit, contradicendo nostro nuncio bono uenienti, dicen-
 tiq̄, Deum inuocate, me nuncium fidelem sequendo: nec mihi sapientiam
 regimenq̄ manifestum afferenti, Deumq̄ protectorem, ne me lapidatis po-
 stulanti, præferri uelitis. Sin autem, à me discedite. ¶ Illi deinceps di-
 centi: O Deus, hæc gens nequam suam incredulitatem non reliquit: Deus
 præcepit, Exire festina noctu cum gente mea, mareq̄ factum immobile ta-
 liter dimitte. Ipsum enim tuos hostes te persecuturos summerget, Hortos
Alibi uertit autem eorum relictos, & fontes, ac messes, locaq̄ † formosissima, fructuūq̄
amara. foecunda ceteris hominibus hereditatem tribuimus: Vnde cælum & terra 10
 nec flebant, neq̄ dolebant. Taliter filios Israël de malo dedecoreq̄ Phara-
 nis omnimodè præsumptuosi, modum omnem excedentis, liberauimus.
 ¶ Illos super ceteras gentes sapientia uirtuteq̄ sublimauimus. Illi tamen
 dicentes non esse mortem, præter hanc primam, nec aliquos resuscitandos,
Resurrectio = dicunt prophetis: Si ueridici estis, nostros patres redire facite: uel, an stant
nem abnegan-
tes. illi melius, an gens Tuba, an ceteri priores, prius à Deo propter increduli-
 tatem confusi: Nos quidem cælus & terram & interpositum omne mini-
 mè pro nihilo, sed cum ueritate, licet plures hoc nesciant, fecimus: uenietq̄
 terminus & hora cunctorum die iudicij, qua nullus dominus seruo suo pro-
 ficiet, nec quenquam alius uindicabit, nisi cui pietas sapientis Dei & in- 20
 comprehensibilis subuenerit. ¶ Vos peccatores cibandi ex arbore eze-
Gratia Dei
seruat. cum, quæ uelut ignis in uestris aluis feruebit, cibum illum in igne medio
Inferorum tor-
menta. sumentes reseruate, capitibusq̄ demersis focum immoderatum ob uestram
 superbiam & præsumptionem gustate, cui semper contradixistis. Timentes
 autem, locum hortis & fontibus foecundum possidebunt, uestibusq̄ sericis
Paradisus car-
nalis. & purpura uestiendi, puellas ducent cum oculis claris & immensis: quo-
 rum albugines candidissimæ, & pupillæ nigerrimæ. Pro uelle quoque suo
 fructus multimodos absq̄ timore comedent, non gustaturi mortem nisi pri-
 mam. Deus enim dator optimus, eos à foco liberabit: Hocq̄ munus est ma-
 ximum. Ita per linguam tuam, ut ceteri sapientes, memoresq̄ fierent, res 30
 explanauimus. Sed expecta, quoniam expectant illi.

AZOARA LV.

IN n. & c. Hic est liber à Deo sapiente positus, qui mirabilis apparet sapiē-
 tibus in machina cœlorum & terræ, & in conditione uestri & omnium a-
 nimalium in uicissitudine quoq̄ noctis atq̄ diei, & in aque donis ad terram
 excitandam, ac uentorum undiq̄ currentiū motu. Cum hæc omnia, ceteraq̄
 similia Dei ueracissime sint miracula, post illius mandatū quid creditis pec-
 catores & increduli, de Deo stulte loquētes? Diuinis præceptis auditis, uel
 in ridiculum faciunt, uel quasi nihil audientes discedunt. Sed infernū demū 40
 incurrunt: cum nec opus præteritum, nec quos adorabant Dei loco, quic-
 quam illis proficere poterunt: quin poenas malumq̄ grauissimum patian-
 tur. Hic quidem liber uiam rectā ostendit: cui resistens, & non credens, gra-
 uis flagitio punietur. ¶ Deus quidem uobis mare nauibus sulcandum, uni-
 uersa cœlorum & terræ humano seruire commodo strauit. Vnde gratias ho-
Alcorano non
credentes gra-
uiter punien-
tur. mo Deo reddat, admirando & glorificando. Homines boni precentur pro
Boni precan-
tur pro malis. desperatis, quatinus Deus illis bonū pro factis suis impendat, ad quem redi
Israelitarum
excellētia. bunt uniuersa. Omnis benefaciens sibi prodest, omnisq̄ peccator sibi met
 malum ingerit. Filijs Israël iudicium atq̄ prophetiam, ac legem, atque po-
 tentiam,

rentiam, & diuitias præ cunctis hominibus mundi dedimus. Illis tamen nullo contrarietas intercidit, nisi post hæc munera sibi data, nostrasque uirtutes agnitas, cuius occasio sola fuit inuidia. Eorum autem dissensiones Deus ipse iudicij die discutiet. Tu tandem cum lege recta, moribusque iustis missus, eorum imitator esto, nequaquam uoluntatem insciolorum, quoniam ipsi sibi inuicem associati, coram Deo solum se timentes diligente, tibi nullatenus proficere poterunt. Hoc autem est lumen, uiaque recta, misericordiaque bonis & confirmatoribus eius. Perseueranter peccatores opinati sunt, mortem & uitam non esse, nisi tantum unam, seque superponendos credentibus & bene gerentibus. Sed hæc quidem eorum opinio fallax & falsa. ¶ Deus cælorum terraque uerus conditor, iuste cuique suum reddet meritum, nemini facturum iniuriam. Nonne uides, qualiter Deus illos à sapientia deuiare fecit, eorum aures & corda sigillans, oculosque tegens, qui sine sapientia uoluntate propria ducti deos sibi constituerunt? Quis uero præter Deum uiam rectam ostendet? Quare memores & sapientes effici recusatis? Dicunt enim, non est uita nisi tantum huius sæculi. Hic namque uiuimus, & mortem incurrimus: hocque sæculum tantum nos nocte dieque perimit. Hoc quidem affirmant, non aliqua scientia, sed opinione sola ducti. Audientes enim præcepta nostra manifesta, non habent, quod contra proferant: nisi tantum, ut suos parentes adducant nuncios, si ueridici sunt. Deus quidem cælorum & terræ conditor, mortis uitaeque dator, ad se cuncta redire faciet, licet pluribus hoc nescientibus: horaque ueniente omnes increduli iacturam facient, omnesque gentes suos libros aduocabunt, Deo dicente, hodie fiet uobis secundum opera uestra. En, hic enim liber noster omnes actus uestros completens, nostra manu scriptus, uobis ueraciter omnes actus uestros aperiet. Hodie quidem omnes credentes, & benefici, misericordiam munus accepturi, plenum intrabunt gaudium. Incredulis autem dicit: Hodie uos oblitiscor: quoniam uos audito sermone de die iudicij, horaque ueracissima, confessi uos inde nihil scire, nec hoc affirmare uelle, ridiculum fecistis huius oblitici diei, & in incredulitate firmati. Nunc igitur uiso ridiculo uestro, peccatoque, ignem intretis nec adiutorem nec uindicem habituri. Quoniam Dei præceptorum derisores, huius mundi uitam dilexistis, hodie nec uos quisquam educet, nec excusatio uestra credetur. Hodie quidem sunt omnes gratia Dei sapientis, & incomprehensibilis domini cælorum & terræ, totiusque mundi, cuius in ipsis est sublimitas omnis & honor.

A Z O A R A LVI.

IN N. & C. Hic liber à Deo pio sapienter que positus, qui cælos & terram & cælorum inter capedinem non nisi cum ueritate condidit, ad terminum nominatum. Sed qui castigationibus atque doctrinis minime credunt, auditis diuinis uirtutibus, humeros & caput reuertunt. Illi uero quos adorant Dei loco, quid in terra fecerunt? Vel quam portionem in cælis obtinent? Afferte mihi librum aliquem inde, seu signum, ut sic ueraces appareatis. Quis est peior seu stultior illo, quam qui uocat Dei loco non responsurum ante diem iudicij, tuncque futurum hostem suum, nunc autem nescium & negligentem? Ob hoc enim incredulitatis poenam subibit. Increduli quidem audientes præcepta nostra manifesta, dicunt illa magicam artem esse, meque finxisse. Sed si uerum est illud, nullam de Deo partem accipiam

Auertentes se à doctrina Machumet.

Iurat se non finxisse Alcoran.

Machumet in piam, qui iudex noster aderit, & testis pius, ueniae dator. Ego non sum pri-
gnarus, quid mus nuncius, nec scio, quid mihi seu uobis gerendum sit. Diuina mandata
sibi aut alijs facta tamen explanabo: quae licet Dei sint, hocque testificent, plures filiorum Isra-
ciendum sunt. El credentes illis, uos minime creditis. Nec Deus malos in uiam rectam di-
rigit. Peccatores autem non credentes, nec rectam uiam uidentes, dicunt:
sio dedecet tamen hoc esse de priorum mendacijs, neque me uenisse cum hoc, etsi bonum uel ue-
tari propheta, rum esset. ¶ Moysi prius librum munusque misericordiae tribuimus, sicut &
estque contra- riam magnificis tibi librum hunc ueridicum Arabice scriptum, per quem castiges malos,
iactationibus bonisque nuncium bonum feras. Dicentes Deum esse dominum omnium &
ipsum. regem solum, omni timore molestiaque carent. Pro factis enim suis paradi- 10
sum perpetuo possidebunt. Parentes suos homo multum honoret, cum sua
Parentes hono- norandi. mater eum uel concipit, & in pariendo laborat, & ab impragnationis hora
Tempus la- menses triginta lactis alimoniam tribuit. Sicque ductus ad uirilitem, scili-
ctadi infantes, cet annorum quadraginta spacium, Deum glorificans, ipsum sic deprecatur:
O Deus, fac me tibi dignas referre gratias, ob bona mihi parentibusque me-
is tributa, tibi que simul & illis placitum fieri, meisque posteris bonum & com-
modum: Quoniam ad te conuersus, in te credo. Tales enim Deus optime
colligit, peccataque dimittit, & paradysum bonis omnibus promissam tribu-
et. Aliquo tamen suis parentibus dicente, ut legem diuinam sua secta reli-
cta sequantur, cum ipsius mandata uera sint, nec imitentur gentem prate- 20
ritam praesumptuosam, illi respondent, Maledicitis. Hoc enim est de prio-
rum fallacijs. Super illos autem firmatum fuit uerbum prauum suorum an-
tecessorum, qui scilicet erant disputatores atque diaboli. Nos quidem omni-
nibus suorum operum gradus & mercedes implebimus, nulli facturum mole-
stiam, die, qua monstrabimus incredulis ignem, quem saepius contradixe-
runt. Dicitque Deus illis: Quoniam in terra uoluptates uestras sequendo, si-
ne ueritate bonorum, mala perpetrastis, hodie malum meritum recipietis. Tu
castiga gentes, ut Deum unum non alium adorent, malumque diei grauis ta-
tum timeant. ¶ Dicunt autem, Venis ne separatim nos ab illis, quos ado-
ramus: Si ueridicus es, tua dicta manifesta. Dic Deum solum nosse, quod 30
quaerunt: teque nihil facturum, nisi quod diuinitus praecipitur, illos autem
suam incredulitatem obtinere. Illis autem opinatis nubes uisas, post aquas
esse pluuiarum, dicebatur: Non est nisi uentus, illaturus uobis graue malu-
m, ad quod festinatis, deleturus omnia iussu Dei. Nil igitur superstes extitit,
nisi domus suae tantum. Sic enim merentur increduli. Illis tamen uictum
atque diuitias, & oculos ac aures, atque corda, sicut uobis, dedimus. Quae om-
nia, cum essent increduli, nil profecerunt eis: quoniam illis accidit, quod
deridebant. Existentes etiam circa ciuitates confudimus, prius tamen ex-
planatis sibi mandatis diuinis: Nec suffragium aliquod ab adoratis Dei lo- 40
co, cum illi defecissent, tunc sua mendacia prementes, susceperunt. Cum dia-
bolos ad auditum Alchoran malos atque te conuertimus, ipso percepto gente su-
am castigatum fugerunt, dicendo: O gens, iam audiuimus librum missum post
Moysen, omnis sui dicti confirmator, & doctorem uiae uerae rectaeque. Parate
uocanti uos ad Deum, illique credite, uobis peccata uestra dimissuro, & a graui
malo liberaturo. Alii autem in terra nihil uobis posse poterit. Sicut Deos coe-
los & terram illaboriose & infatigabili condidit: simili & mortuos, cum sit om-
nipotes, resuscitabit die, qua ipse monstraturus est contradicentibus, ignem, que
ret: Nonne uerus est iste focus? Illisque respondentibus, Ita, dicit, Gustate focum,
quoniam

Sententia di- uina in impios

Diaboli con- uertendi per Alcoran. Quo quid falsum?

Resurrectio probatur ex uerum crea- tione.

quoniam non credidistis. Tu uero fortiter sustine, sicut & ceteri prophetae constantes, Deoque deuoti: neque tu mandatum festinare uelis. Die namque, qua patebit singulis mandatum nostrum, accedent singuli, quasi non morati nisi per diei horam unam. Mandata cunctis applica: Increduli tantum uero confundentur.

A Z O A R A LVII.

IN n. & c. A uia Dei se diuertentes, & increduli, factorum suorum perditores, & falsitatis sunt imitatores. Beneficientes, & ueritati super Machum positae credentes, ipsius Dei uiam & ueritatem sequuntur, qui condonaturus illis peccata sua, cuncta sua negotia factaque dirigit, cum sit omnipotens. Ita Deus homines suis instruit parabolis. Increduli a uobis in
 10 litibus uicti, usquequo multa fiet caedes, capita perdant. Captiuati firmiter stringantur, ut se bene redimant, his nec cesset ante telorum depositionem. In terra pugnantibus, utrobique fatigatis, Deus quidem ab illis uindictam sumere, posset: Sed mauult hos per illos experiri. Omnibus Dei dilectione pugnantibus, Deus facta sua remunerabit, complens quod bonis manda-
 20 uerat, eisque paradysum bonis creatam tribuet. Viri boni, si Deo pareatis, uobis auxiliabitur, pedes uestros firmaturus. Incredulis autem, Dei praecipuum audire nolentibus, unde suos actus amittunt, nos confusionem & malum inferemus. Quare non scrutantur terras, ut sciant fines eorum, quos Deus confundit, omnes incredulos similiter confusus? Quoniam Deus est bonorum dominus & uindex. Increduli quidem dominio carent. Credentes atque beneficos Deus in paradiso ponet. Peragant nunc increduli suas uoluntates, moreque bestiarum comedant: Illos ueraciter ignis sequetur. Quae uilla fuit uestra per nos confusa firmior, protectorem autem non inuenit? Quis enim diuinam uiam atque uirtutem superat? Aut cui place-
 30 bunt actus illius, nil nisi uoluptates suas sequentis? Eme paradysum, timentibus tributam, ubi sunt aquae ceteris odore saporeque consimiles. Sunt illic & alij riuu saporiferi, alius lactis, alius meri, alius mellis despumati. Sunt & ibi omnimoda poma. Peccatores autem in igne perpetuo mansuri, potum sument igneum, intestina sua cocturum. Horum autem quidam auscultando applicantes tibi, dicunt: Quid modo dixit? Istis amores incredulorum secutis, Deus corda sigillauit: Timentibus autem fidem auget, atque timorem: unde Dei terminum ueracissimum, horamque subitam, forsitan cito uenturam, semper expectant. Scito non esse nisi Deum unum, quem preceris pro tui cunctorumque bonorum uirorum seu mulierum delictis, qui quid agas uel legas, in igne dinoscit. ¶ Boni quidem atque credentes, azoaram de pugna poni multum optant. Illa uero optime composita, pusillanimes & cordis infirmi, quasi iam ferè mortui, audita pugna uos respiciunt. Quibus
 40 uel te sequi, uel uerbum scitum proferre melius esset. In ipsius enim litis praeparatione commodius esset eos uerbum de Deo melius protulisse, uerumque sic dixisse: Quid cogitastis, cum eundo terras destructum, uestras gentes disgregastis? Tales quidem Deus repellat, illis surditatem & caecitatem illaturus. Quare non consuluerunt Alchoran? An corda cathenata gesserunt? Illis discredientibus post uirtutes agnitas, diabolus suggestiones prauas intulit. Vnde polliciti sunt, se adhaesuros illis, quibus diuina praecipua displicebant. Deus autem eorum secreta dinoscit. Quid igitur isti secuti Deo displicita, nequaquam dilecta, unde sua facta confundet, facient: cum angeli
 o suas

Leges bellige-
randi contra
infideles.

Premium mi-
litia paradisi.

Ironicos iubet
emere para-
disum. Igno-
rauit, Rome
caeli uenale.

Dies domini
fortasse breui
uentura.
Dicit se lege-
re, qui nega-
uit se literas
scire.

Increpat cessa-
tores in bello.

suas animas extractum, & facies atq; colla percussam aderunt? Nunquid
 opinati sunt, quod Deus malum in cordibus suis habitum non eliceret: Si
 uellemus, daremus tibi signum atq; peritiā, ut eos formis suis atq; uerbis a-
 gnosceres. Sed nos eorum actus & mentes penitus agnoscentes, te probabi-
 mus, tentantes, usquequo tuas peregrinationes & expugnationes ac opera
 cognoscamus. A uia Dei discredentes, prophetaq; contradicentes, post-
 quam uiam rectam uiderint, sibi met non Deo negotia sua cuncta confusu-
 ro nocent. Deum igitur atq; prophetam, ne uestros actus perdati, sequēdo
 credite. A uia namq; recta digressi, & incredulitate mortui, nunquā De-
 us ueniam dabit. Non sitis contemptores, sed pacem diligite, eamq; uocate, 10
 quoniā uos digniores & potentiores existitis. Vnde uobiscum Deus de be-
 neficijs uestris nil minui permittet. Huius mundi uita nil est præter ludū &
 ludicrum. Credentibus aut atq; timentibus, optimā remunerationē Deus
 faciet, à nemine quicq; de pecunia sua postulās. Sed & si sapius ad fatigatio-
 nem usq; peteret, uos nullatenus daretis ei, nisi mortem minanti. Vos qui-
 dem dicitis, uos esse distributores rerū in Dei nomine dilectioneq;. Quod
 quidam uestri minime faciunt. Quisquis autem nō fecerit, suā deficiet ani-
 mæ. Deus enim est omnium abundans, uos uero pauperes. Vobis discenden-
 tibus, uestra loca Deus supplebit alijs, nequaquā talibus, quales uos estis. 20
 ferunt.

A Z O A R A LVIII:

20

Remissio pec- **I**n n. & c. Tibi quidem summam leuitatem atq; facultatem in acquirendo
 catorum etiā **T**ribuit Deus, tibi peccata præterita futuraq; dimissurus, suum præceptū
 futurorū pro **f**acturo, qui te docens uias rectas, potenter te uindicabit: qui super te salu-
 missa Machu- **t**em & securitatem, animosq; credentium reconciliationē & augmentum
 meto. **f**idei ponit, qui sapiens & incomprehensibilis, exercitus cœlorum & terræ
 creauit. Credentes uiros seu mulieres in paradysum perpetuæ mansioni
 missurus, quod sibi leue est: Incredulos ac ponentes cum Deo participes, ac
 de illo malum cogitantes, in malam uiam repulsurus, grauiter puniet, cum
 ipse dominetur exercitibus cœlorum & terræ. Te quidem testem, gaudijq;
 nuncium & castigatorem misimus, ut te sequendo in Deum credant, suisq; 30
 parendo præceptis, illum maxime glorificent, & mane uespereq; supplici-
 ter inuocent. Manus suas subleuando soli Deo seruiunt. Manus namq;
 Dei suis præfedit manibus. Omnis autem mendax, sibi mentietur: Verbis
 autem constans, misericordiam consequetur. Arabes autem rudes domi-
 nantes, pecuniæ suæ simul & gentis impedimentum præudentes, seq;
 sic excusantes, ueniam postulant: aliud uoce præferentes, aliud corde tenen-
 tes. Sed quid impediet Deum omnes actus suos dinoscentem, quin bonum
 uel malum illis inferat pro uelle suo? Opinati sunt autem hoc etiam optan-
 tes, indeq; prauis malisq; facti, quod nunquam ulterius propheta uiriq; boni
 suos reuilitarent, sed hominibus nequaquam in Deum credentibus, neq; 40
 per prophetā secutis, feruorē ignis prædestinauit Deus, imperator cœlorū
 & terræ, huic condonās, illū pro uelle suo dānans, pius ueniamq; largitor. In
 domo tamen residui, Dei uerba mutare quærentes, fallaciter inquit: Cū
 prædatum iueris, duc nos tecū. Tu uero responde, Nolite me sequi. Sic enim
 ante cessores uestri prius polliciti sunt, decipiēdo. Illis tamē dicturis, hoc ob-
 inuidiam fieri, nescientibus tamen hoc, sic responde: Nos uocabimus uos ad
 litem maximā, ubi uos, nisi se uerterint alijs, pugnare necesse erit. Si pugna-
 na fugientiū. ueritis, maximam à Deo mercedē: si retrocesseritis, ut prius, graue malū ac-
 cipietis,

epietis. Cæcus quidem, & claudus, ac infirmus, nullatenus ob moram & mansionem rei sunt. Demum omnis sequens Deum atq; prophetam, paradisum possidebit. Discedens autem, graue malum patietur. ¶ Viri boni, manus suas subtus arborem eleuati, Deo placuerunt: qui noscens secreta cordium suorum, securam firmitatem illis tribuit, & prædam multam ac capturam omnem illis leuiter attulit. Quoniam eos multam capere prædam, hostesq; suos manus ab illis retrahere, ut sic illis populis admirandi fierent, præcepit: sine quo docente uias rectas, minime uictoriam ab illis essent adepti. Sed ipse suis semper propitius, omnipotens est. ¶ Si pugnant uobiscum increduli, in fugam uerterentur, nec adiutorem, nec uindicem habituri, præter Deum, ius primum immutabile mittentem, qui cunctos actus uestros perspicens, manus uestras ab illis, & suas à uobis circa Mechem, postquam superiores facti estis, retraxit, Incredulis autem uos à templo Haram diuertere quærentibus, malum subitum & improuissimum incubuisset, nisi propter bonos uiros seu mulieres, licet uobis hoc ignorantibus. Sed si malorum atq; bonorum disiunctio fieret, incredulis malum maximum inferremus. Sed diuina pietas suis subuenit. Incredulis quidem summa fiducia sperantibus inferiorum auxilium, propheta suisq; securitatem & fortitudinem, uerbumq; diuini timoris intulit. Vnde munera Dei, scientis omnia, meruerunt. Veraciter quidem secundum uisionem ueram diuinitus propheta uidebatur, quoniam ipse timoris expers, & abraha capite, Deo uolente, templum Haram ingressus, uocem huiusmodi percepit: Ne timeatis: Deus enim scit, quæ tu & cæteri ignoratis, quod uobis licite captiorem tribuit. Ille quidem prophetam doctorem & ducem in lege sua constituit, ut ipse Deo teste sufficiente, legem suam super omnes alias extollat, & manifestet. Machumetus enim, suisq; fautores, incredulorum (Dei iussu) uictores existent, sibi met inuicem prospicientes, ipsiq; Deo propter suam dilectionem humiliantes, faciesq; gestantes humilitatis, orationes fundunt iugiter. Hiq; secundum testamentum & Euangelium assimulantur grano, quod in calamum surgens, messem reddit multiplicem, læticiamq; seminantibus, & incredulis iram. Credentibus & beneficis, optimam mercedem tribuit Deus.

A Z O A R A L I X.

¶ Nn. & c. Viri credentes, nolite præcedere Dei prophetaq; manus, nec uerba uestri super illa propheta extollere, nec ipsum sicut aliquæ uestri quilibet alius acclamare. Sic enim, licet hoc à uobis minime percepto, uestra negotia perderetis. Deum autem omnia scientem, & audientem, timeate. Virorum namq; bladi lenisq; sermonis in prophetam corda Deus in bono probauit, illis ueniam meritumq; maximum daturus. Extrinsecorum atq; prædonum te uocantium, plures sunt insensati. Effet enim illis melius atq; commodius, tuum ad illos exitum expectare. Deus enim est piissimus, ueniamq; largitor. Viri boni caute, ne si quis malus uobis uerisimilia prædicet, uos inscios inueniat iam prophetam habentes. Pœnitentia namq; sequetur. Morsq; iam uos pressisset, si uestram uoluntatem omnem suus effectus secutus esset. Deus autem fidei boniq; dilectionem, & malorum ac incredulitatis abhorritionem cordibus uestris ingessit: sicq; uiam rectam, diligendo Deum, incomprehensibilem & sapientem sequimini. ¶ * Gentes confimiles inter se pugnam committentes, uel dirigendo pacifica, uel hanc infestantem.

Immunes à militia.

Deus uictoria Machumet- istis concedens, claros facere uoluit.

Increduli cum fidelibus militantes ad fugam prompti: Præliū apud Mechem,

Malis paritur ob bonos inter eos.

Machumet raptus, ut monachus.

Cautionem nō raro ponit inter officia pietatis.

Euangelica parabola de grano sinapis, aut frumenti.

Obedientiam suadet.

* et amplifcat, et quidē iam habentes, etc.

* Ratio diuidentis contentiones infidelium: nimirū ut Asirius rex arbiter intertercepit inter Israelitas.

tem illam ob inuidiam nec pacificari uolentem, usquequo Dei præceptis obediat impugna. Illis autem pacem querentibus, rectum examen inter illas effice. Deus enim iustum iudicium diligit, omnesque credentes fratres sunt. Illis igitur pax est imitanda. ¶ Nemo uir seu mulier, ut sic maior uideatur, irrideat alium, nec uerbis inhonestis dedecoret, post fidem adeptam. Hoc enim malum est. Semoueat item a se quisque suspiciones malas. Nullus insidietur alij, nec de absente quid mali dicat. An uestri quis carnes fratris sui mortui corrodere uellet? Absit. Timete Deum ueniam largitorem, qui uos de masculino foeminaque producens, in magnam multitudinem redegit: ut ipse cuncta dinoscens uideret, quis eum plus timendo, plus diligeret. Arabum uulgo dicenti se in Deum credere, responde: Non credis, sed te Deo commendare dicis. Si corda uestra tamen fides intrauerit, & Deum atque prophetam sequendo, in litibus cum pecunijs uestris & animabus affueritis. Aliter namque faciens, non est credens, seu bonus. De uestris operibus negotijs ueniam nil amittetis, cum Deus pius talibus ueniam præstet. Non doceatis Deum legem uestram. Improperantes enim illi, quoniam ipse uerus, solus uos credere faciens, uniuersa coelorum & terræ regens, & eorum omnia secreta, nec non & actus uestros dinoscens, omnia perpiscit, & optimam mercedem tribuit.

A Z O A R A L X.

IN n. & c. Per Alchoran disertum summe mirati sunt increduli, nuncium de semetipsis esse missum, indignanterque dicunt, hoc diuinum esse miraculum. Sed licet ipsi dicant, Cum mortui nos in puluerem redacti fuimus, prolixus erit reditus: tamen nos scimus, quantum de suo numero parua singulis diebus surripit, & quando fiet reditus. Apud nos enim est liber, hæc omnia notans. Illi uero ueritatis missæ contradictores, summè dubitant. Nonne uident, quomodo coelum supernum sine plica confusioneque speciosissimum ornauimus, & terram planando montibus firmauimus, & in ea rerum omnium pares formose creauimus, ad omnium bonorum uisum & recordationem: & per aquas utiles coelitus missas producentes hortos, & spicas, ac germina, nec non palmas proceras, & hermodactylos, uictum scilicet hominibus, terram mortuam excitauimus, consimili quoque potentia ueraciter illos suscitaturi? Sui quoque prædecessores, uidelicet homines Noë & Hat, superbiq; Pharaonis, nec non & Tuba, nostris præceptis, atque prophetis contradixerunt. Illisq; contingit, quod illis prædictum est & prædicatum. Ego quidem hominis conditor, sui cordis secreta cognosco, illi propior quam guttur suum. Nihil autem in dextris uel in sinistris loquitur quis, uel operatur, quin a Deo sciatur atque firmetur. ¶ Verum ueraciter mortis ebrietas, quam uos diffugistis, statumque buccinae ueniet iudicij dies, qua cunctæ coram uenient animæ, cum testibus suis adductis. Dicitque Deus: Qui diem istum neglexistis, iam detectis oculis uestris limaciter perspiciate, & gehennam omnes intrate, malum grauissimum passuri: qui nostris præceptis contradixistis, increduli manentes, & bona prohibentes, malaque gerentes, & cum Deo ponentes participes. Sui quoque socij dicentes hoc idem sibi contigisse, Deum sic alloquentur: O Deus, nos quidem eis nullatenus errorem intulimus, sed ipsimet errauerunt. Respondebit Deus: Nolite mecum causas agere. Verbum enim meum non mutabitur, quin contradictoribus infernus impleatur, & uos iam meos habuistis nuncios. Infernus quidem ab illo tunc quaesitus, an plenus sit, respondebit: Adhuc tribue. **Credientibus**

Prohibet irri-
sionem & co-
tumelias cae-
teras.

Suspicio pro-
hibetur.
Insidie.

Detrectatio.
Ratio Pauli-
na Gal. 5. ad
charitatem bor-
tans.

Arabes hypo-
critæ.

Omniscius &
munificus
Deus.

Alcoran lau-
dat immodice

Opera domi-
ni & benefi-
cia resurre-
ctionem pro-
bant.

Exempla in-
credulorum.

Deus de pro-
pinq.

Sententia no-
uissima Dei.

Dei uerbum
non mutatur.

Credientibus quidem, & diuina mandata corde puro custodientibus, in-
 quiet Deus: Paradisum timentibus factam, intrate cum salute. Hæc est
 enim dies, qua perpetuam mansionem illic accipietis, omne uelle uestrum
 habituri, quod & ego semper augebo. Plurimæ gentes illis potentiores
 à nobis destructæ, in terra multum malum operatæ, an quoquam in terris
 apparent? Hoc quidam sapientes in memoriam reducere deberent, & re-
 colere, quomodo sine labore fatigationeque cælos, & terram, & interposi-
 tum omne sex diebus creauimus. Tu quidem dictum eorum sustine, &
 ora Deum ante solis ortum & occasum, caput bis ad terram inclinans, &
 expectans, quando præco clamorem ex propinquo faciet. Illa namque die
 uocem ueram audient omnes, & è foueis exhibunt. Terra namque cito diuide-
 tur, nostra uoluntate iubente, ut ad nos redeant omnia: quibus prius uitam,
 postea mortem dedimus. Nobis omnia sua dicta cognoscentibus, nullam
 illis castigando uim inferas: sed tantum Alchoran istum illis explana, ut
 sic timentes dirigas.

Paradisi uoluptas augebatur non per se, sed per meritum. Igitur non per se, sed per meritum habet felicitatem.

Orantes diem domini expectent. Reuerentia.

Docendi, non cogendi homines.

A Z O A R A L X I.

IN n. & c. Per uentos sufflantes, attractasque nubes ponderosas, & naues
 læquore currentes, angelosque nuncios, hæc omnia præcepta uera sunt,
 diesque ueritatem probans ueniet. Per cælum uero rubore solis affectum,
 uos uerbis contrarijs inhæretis, quæ quilibet proferens graue malum patie-
 tur. Nostra quidem manu perierunt, qui falsas opiniones & dissensiones
 in iuxerunt. Illi namque lumine, & sobrietate, ac memoria penitus affecti,
 diei ueracissimi aduentum perscrutantur, quam ego monstraturus illis in
 igne, dicam: Gustate, quod festinanter quærebatis. Timentes autem, para-
 disum fontibus fœcundam, esse bonum illic sumpturi, possidebunt. Quo-
 niam prius credentes, paruocum somno contenti, Deum mane precati sunt,
 pecuniamque suam pauperibus & quærentibus distribuerunt: Quod firmis
 & constantibus in terra memorandum esset. ¶ Ex uestris quidem ani-
 mabus prouenit, quod non uidetis omne uestrum bonum atque uictum
 è cælo procedere, per cælorum terrarum conditorem. Ita uerum erit, ut uos
 loquimini. An de bonis rumore hospitijs Abrahæ percepistis? Quibus
 salutantibus ipsum, ipse salutem reddens, inquit: An boni sitis, ego mini-
 me nosco. Quibus ipse deinceps uitulum saginatum à gente sua referens,
 porrigendo dixit: Quare non comeditis? Ipsum uero timentem, ipsi conso-
 lantes responderunt: Ne timeas, sed propter filium sapientem tibi diuinitus
 dandum summe gaudeas. Mulier quidem sua deinceps conquerens, fa-
 ciem suam manu percutiens inquit: ¶ Vetula sum, atque sterilis. Quos
 respondentes, Dominum omnipotentem & sapientem ita uelle: interro-
 gauit Abraham, Quid quærerent? Illi uero responderunt: Nos ad gentem
 malam mittimur, ut illis incredulis lapides luteos, & acutos, propter uindi-
 ctam diuinam immittamus. Nos quidem illinc extrahentes, bonos atque
 credentes, unam tantum uidelicet familiam, illic iudicia manifesta grauis ma-
 li timentibus, dimisimus. Pharaonem item & suos exercitus, dicentes Moy-
 sen sibi missum magum existere, in mare summersimus, quoniam rei reper-
 ti sunt. Hæc item uentum immisimus, nihil dimittentem, quin in puluerem
 redigeret. Gentem quoque Themut, discedentem à præcepto Dei, post
 spacium sibi permissum fulgur euadens occupauit: unde nec surgere, nec uin-
 dictam

Iurat per uentos, etc. uerum esse Alchoran.

Sensu carent, qui dubitant de die nouissimo.

Esse bonum, est ipsa beatitudo.

Culpa sua Deum ignorant homines.

Abraham angelos hospitio recipit. Gen. 17. 18. 19.

Exempla congerit in uerbum bilium hominum.

Pharao. Exod. 3. etc.

Hæc Themut.

Noë, dictam habere potuit, sicut nec gens Noë, prior suam ob maliciam confusa. Cælum quidem & omnia cœlestia pro uelle nostro creatimus, optimeq; terram applanauimus, omnium rerum in illa pares constituimus. ¶ Ego uobis missus nuncius & explanator, hoc uobis castigo, ut ad Deum fugientes, ipsum solum adoretis, nullum illius participem statuentes. Si tibi uero contradixerint, uelut omnibus prædecessoribus mos inoleuit nostris nuncijs contradicere, ab illis si discesseris, non reus statueris. Prædicare tamen non desistas, quoniam hoc bonis proficit. Diabolos quidem & homines ad me tantum glorificandum ego feci, nullam comestionem seu uictum ab illis expetens. Mea namq; manus omnem uictum, atq; diuitias, potentiamq; tribuit. Male gerentes quidem, sicut & socij sui, peccati pœna puniuntur. Ad malum itaq; nō festinent: quoniam ueraciter illis accidet in die iudicij.

Error castigatus, quod Deus habeat partem:

Omnia propter se creauit dominus: impium quoque, &c. & diabolos.

A Z O A R A L X I I .

IN n. & c. Per montem Sinai, librumq; lineariter in chartis subtilissimis scriptum, & per superne domum ædificatam, tectumq; sublime, mareq; metis pressum, Dei uindicta superueniet, quam nemo diuertere poterit die, qua cælum cum uniuersis illo contentis mouebitur, & montes cum nubibus, & contradictores malum sapius illis dictum sortientur. Quibus tunc ad ignem gehennæ uocatis, Deus inquit: Hic est ecce focus, cui sapius deridendo contradixistis. An hunc fantasticum atq; magicum, an uerum esse perspicitis? Illum igitur patienter sustinete. Non minus enim patiemini, si sustinere nolueritis: cum secundum opera uestra meritum suscepturi estis. Timentibus autem, paradysum possessuris, & ab igne penitus liberandis, dicetur: De fructibus omnimodis uobis datis, optimoq; uictu comedite, atq; bibite, ob actus uestros optimos: & super uestium stramenta formosissima pro modo uestro discumbite, ducturi uirgines decentissimas, cum oculis immensis atque pudibundis, nusquam nisi tantum ad maritos suos flectendis. Credentium quoque filios credentes secundum opera sua sufficienter remunerabimus. Illis fructus & carnes pro sui uoti modo multiplicaturi, qui pueris suis speciosis, ut margaritæ constipandi, potum sument, nec uerbi fetidi nec immensi peccati participem. Et horum alij sic alios alloquentur: Quoniam nos hominibus misericordes, Deum prius atq; suppliciter inuocauimus, ipse pius ueniæq; dator nos ab ignis feruore liberauit. Homines ad memoriam reducere non desiste. Quoniam licet non sis prorsus conuersionis efficax, non es auarus, nec uersificator: Cum expectantibus tamen, nec conuerti uolentibus ante mortem, tu frustra mul expectes. An dicunt sua somnia talia fore: an superbia præsumptione uel ducti ponunt alia? an perhibent hunc illa finxisse, & nec ideo se credere uelle? Veniant igitur cum similibus, si uerum dixerunt, nec illos pro nihilo fecimus. An illi cœlos & terram condiderunt? Hoc autem nequam asserunt. An apud eos Dei pecunia deponitur? an ipsi de Deo iuste conqueruntur? an scalam, ut cœlestia secreta percipiant, obtinent? Res igitur nouas atque rumores afferant. An remunerationem, an calumnias ab illis quæres? Dicent quidem illas sibi grauissimas & impossibiles esse. An est apud eos secretorum noticia? Scribant igitur. An quærunt decipere? Deceptores quidem sunt. An habent nisi Deum unum? Nolit Deus, quod ipsi perhibent. Qui uidentes aliquid cœlesti cadere, dicunt, id esse nubes bonas conglomeratas. Illos usque ad diem dimitte, quam malorum

Iurat Dei uindictam impendere.

Paradysus liberandis, comibus appetibilis.

Credentium filij ætate puerili fungentur officio pincernarum.

Instandum est doctrine.

Contentio contra infideles, qui plures deos asserunt.

Scalam: sicut ipse per scalam cœli ascendit.

20

30

40

malorum operatoribus & incredulis, quorum pars est plurima, nec ars aliqua proficiet, nec quisquam adiutor, seu uindex aderit. Tu quidem patienter expecta diuinum iudicium, te uidente gerendum. Cumq; surrexeris, nocteq; similiter circiter auroram, Deo grates humiliter redde.

Iudicium.
Oratio.

AZOARA LXIII.

INn. & c. Per stellam uespertinam cliens noster, nullatenus errans, nil exproprio uelle, nisi tantum diuinitus sibi mandatum loquitur: qui subleuatus ad orientis celsitudinem, ad Deum ipsum instruentem illum, atq; docentem efficaciter, accessit: tanti tamen spacii interuallo, quantum sagittata arcu missa bis transcurreret. Qui tunc precepta Deum sibi dicentem audiens, animum minime dubitantem inde tulit: ubi nec uos eum de diuina uisione calumniemini. In loco namq; propinquo paradiso, optime de uirtutibus maioribus uidit, oculo suo nullatenus eum fallente. An tribus imaginibus uisis, uidelicet Allecto, Alance, Meneth, masculos Deoq; fecerunt adscribitis? Hæc quidem est iniusta partitio: quoniam illa non sunt nisi uana nomina, tantum a uobis patribusq; uestris ficta: quibus nullas uirtutes Deus permisit. Sed uos nil nisi tantum opinionones sequimini, uestræ & uoluntates. Nunc autem uobis rectum humanumq; uotum a Deo mittitur, huius & alius sæculi domino: sine cuius uoluntate nec etiam aliquis multitudinis angelorum cuiquam prodesse poterit. Alij tamen sæculo non credentes, angelis nomina fœminarum imponunt, nullam inde peritiam habentes. Opiniones enim uerum impedire minime potentes, tantum exquantur. Ab illis igitur me nominare nolentibus, sed huius mundi uitam diligentibus, cui totum studium atque sapientiam præbent, manum tuam retrahere. Deus enim recte procedentes & aberrantes dinoscens, rebus uniuersis imperans, malis suam mercedem, bonisq; suam similiter iustissime reddet: Qui tamen tum peccata maxima, tum culpas modicas committentibus, amplam misericordiam faciet. Ipsi itaque scienti, qualiter uos primo creauit, & in matris aluo secundo formauit, cur de corporibus uestris diuina debita beneficiaq; non tribuitis? Ille quidem timentes annotat. Nonne uidet illum a beneficijs cessare penitus, qui primo paruum præbuit? Apud Deum est uisus atque noticia secretorum. Nonne uidit, qualiter libri Moy- sis & Abrahæ iam defunctorum præcipiunt, ne quisquam peccata peccatis transactis accumularet: cum omnis mercedem suam optime uisurus, secundum opera sua tantum iudicabitur, diuina tamen misericordia meritum augente. ¶ Omnes quidem redibitis ad Deum, qui ridere & plan- gere, ac mori & uiuere tribuit, & masculum & fœminam de spermate fecundum modum atq; mensuram fecit, omnes alia uice suscitaturus: qui pro uelle suo hos diuites, illos pauperes efficit. Estq; dominus Ascheare. Ipse quidem Hath confudit, nec Themuth dimisit, nec genti Noë prius maliciofiori atque superiori pepercit. Almutefichet etiam in terram deuergendo, penitus supernè cooperuit. An aliquod istorum Dei factorum tradicitis? Vos quidem castigat, sicut & primos. Aliud autem sæculum iam appropinquat, quod nullus nisi solus Deus diuertere poterit. Hoc autem uerbum uos admirantes, nil tamen inde curantes deridetis, indeq; ludum facitis. ¶ Deum humiliter adorete, & ipsum iugiter inuocate.

lurat se in cœ- lum raptum, didicisse mysteria hæc. Extat inter Saracenos liber ea de re fabulosissimus Cuius summa recitatur in Confutationibus. Nota erroris efficaciam. Futuri seculi assertio.

Angelis falso tribuentes sexum fœmininum.

Abraham liberos a se scriptos reliquit. Qui nimirum inter apocryphos Iudeorū fuerunt.

Allegat quædam sæpius iterata, quædam noua gentium percuti exemplum.

Fingit mira- **Nn. &c.** Appropinquauit hora, lunaq; bipertito diuisa est. Hoc tamen
 culum, ut lu- ceterisq; mirabilibus uisis, contradictores suas uoluptates, propriaq;
 nam bipertito diuisam re- uota secuti discesserunt, affirmantes hanc artem magicam esse. Sed cum
 parauerit. ipsis post miracula saepius uisa, quae deberent ad sui conuersionem suffice-
 Cur igitur to- re, castigari recusant: tu manum ab illis retrahere. Die uero generalis edicti,
 ties negauit, e foueis quasi locustae totam terram occupantes, exituri, & ad uocem pra-
 se missum cu- conis acceleraturi, suum malum atq; dolorem perspicient. Vnde conque-
 miraculis? tradentes, eumq; daemoniacum esse perhibentes, reiecerunt. Vnde ipse ¹⁰
 Diluuium mi- coactus, Deum adiutorem uocauit. ¶ Deus quidem ut se uindicaret
 raculum ge- iniungens, caeli portas ad aquarum descensum terraeq; fontes aperuit. Vn-
 nerale. de congregatis auibus ad Dei uelle complendum, illum in fabrica ex asse-
 Exemplum ut- ribus ligneis clauis compaginata, quae nostro iussu cursum suum peregit,
 delictet iudicij diuini, &c. postea dimissa miraculum gentibus generale saluauit. Diligenter itaque
 perspice, qualiter me uindicando castigamen adhibui. Alchoran quidem
 istum, iam leuem intelligentibus, misimus: Sed inde quis ne memor effici-
 tur? Homines rursus Hat contradicentes, per uentos illis immisos die ma-
 iorum & infortunij, illis os penitus diruendo dirimentes, sicut palmas era-
 dicatas destruximus. Ecce qualiter uindictam in illis exercuimus. Alcho- ²⁰
 Themuth, ran autem istum leuem recordantibus tribuimus. Hominibus rursus The-
 muth, suo castigatori contradicentibus, & indignanter dicentibus: Huius ne
 pra omnibus nobis sapientia diuinitus est tradita? Nil nisi mendacius
 profert. Vnde si nos eum hominem tantum, ut nos, sequimur, erramus.
 Illis inquam ita dicentibus, eo respondente, Cras scietis, quis mendacius in-
 nititur: nos camelam nemini tangendam posuimus, iniungendo The-
 muth, ut eorum actus perspicuus, & patienter sustinens ediceret: quatenus
 aquam inter se diuiderent, hora sua singulis adscripta. Ab illis autem soci-
 us suus aduocatus, eam peremit. Sed quae nostra uindicta castigatum missa
 sit, recordare. Vocem enim illis immisimus, illos redigentem in puluerem. ³⁰
 Alchoran tole- la Alchoran sapientibus alleuiamus. Hominibus quoq; Loth, praecipis
 rabilior do- nostris contradicentibus, & hospites suos perscrutantibus, sicut & omni-
 strina. bus resistantibus, malum ingessimus, eorum oculos obducendo, pesteq;
 Sodoma per- matutinali diruendo, cum nostro castigatui parere noluerant: familiae tan-
 dita, praeter tum Loth diuina pietate subueniente. Discretis Alchoran hic leuis missus
 Lot, Gen. 19. est. Homines quoque Pharaonis nostro nuncio uenienti contradicentes, ui-
 pharao. potentiaq; deleuimus. Sunt ne potentiores illis increduli uestri? An habe-
 psalterium. tis in psalterio, quod uobis salutem praebet? An dicitis uos omnes congre-
 gari, ut uobis uindictam adipiscamini? Hora, qua nostrum erit placitum,
 die scilicet uobis amara, die grauissima, uos omnes profus uincemini, terga ⁴⁰
 uertendo. Increduli namque tunc omnes errorem & ignem passuri, facie-
 bus suis igne coopertis, dicentem audient: Gustate focum indeficientem.
 Deus omnia Nos enim omnia cum pondere atque mensura fecimus: mandatumq; no-
 strum est, ut ictus oculi. Quare castigari renuistis, uis pluribus ante uos
 re & mensura. manu nostra confusis? Quorum omnia facta in psalterio reperiri possibile
 Sap. 11. est. Actus enim omnes tam minimi quam maximi scripti sunt. Timentes
 Paradisi poss- quidem, paradysum aquis iocundam, in sede uera cum omnipotente Deo
 sessio cu Deo. quidem, paradysum aquis iocundam, in sede uera cum omnipotente Deo
 rege cunctorum possidebunt.

IN n. & c. Hunc Alchoran, Deus ipse rerum expositionem hominibus patefaciens, docuit: qui solem & lunam secundum numerum, & arbores seipsi humiliantes, & coelum præ cæteris sublimauit, & examen, ne quid falsitatis uel iacturæ trutinando fiat, posuit, humanoq; commodo terram extendit: In qua poma multimoda, & hermodactylos, ac tritici granum ac folia produxit. ¶ Cui factorum Dei contradicitis? Ille quidem hominem de celcal, atque diabolos ex ignis flamma condidit. Quod istorum operum Dei reprehenditis? Ipse quidem rex est orientium & occidentium.

10 ¶ Maria currentia ut cõrent, ego nolens hic perpositam intercapedinem repressi. An uestri quis hoc renuit? Ex illis quidem corallum & margaritas plures extrahunt. An uestri quis hoc negat? Ipsa quoque uasa uelificata in se mouentia gestant. Quis uestri contradicit istud? Omnis quidem res mundana terminabitur: Sola uero Dei maximi largissimiq; facies est interminabilis. An negat hoc aliquis? Vniuersis creaturis coelorum & terræ noua contingunt. Istud uestri quis contradicit? Cum hominibus atque diabolis nostra præcepta spaciose peragam. An uestri quis hoc negat? Vos homines atque diaboli, an ambitum mundi, nisi per meam uoluntatem, egredi poteritis? Minime. Quis igitur huic facto meo non credit? Vobis nullum uindicem habituris, ignem clarum atque fumosum immittam. An huic rei quis uestri fidem non adhibet? Quando coelum diuidetur, ut flos roseus, seu minium rubicundum existeret. An quis hoc negat? Illa die nec homo nec diabolus quæstionem de peccatis faciet. An contradicitis? Incredulos suæ formæ patefacient, ante posteriusq; nostra manu sumendos, & audituros: Hi cæst infernus, ab incredulis contradictus, in illo tamen ulterius ignem perpetuum passuris. Sed quis hic contradicit? Qui timuerit, coram Deo stans, duas paradisos rerum multiplicium omnimodiq; boni fœcundas, fontiumq; fluxu iocundas, hæreditatem accipiet: Vbi sunt omnium pomorum pariles. An aliquid horum factorum Dei contradicitis? Illic quidem credentes accubabunt tapetis sericis, stramentisq; purpureis, omnibusq; sibi dilectis perpetuo potentur, ducentq; puellas formosissimas, ut hyacinthus & margaritæ, ab hominibus atque diabolis nunquam deuirginatas, nec menstruatas. An horum aliquid abnegatis? Bonorum solum præmiorum bonum est occasio. An hic aliquis contradicit? Erunt & illic arbores colore inter uiridem croceumq; nitentes, fontesq; fortiter emanantes, & poma ac palmæ, pomaq; punica. Quod horum uerum esse non creditis? Illic quidem erunt mulieres optimæ, & speciosissimæ, in umbraculis sedentes, cum oculorum albugine candidissima, pupillisq; nigerrimis, in uirore splendido iacentes, ab hominibus atque diabolis intactæ. An horum aliquid falsum esse dicis? Deus est totius bonitatis multiplicator sublimis, largusq; atque munificus.

Homines ex umbra, diaboli ex igne creati. Subiectio qua interrogat, & respondet: non in cõcinnia. probat autem, iudicium Dei futurum de omnibus, & quæ conditio maneat bonos aut malos.

Dux paradisi.

Propter opera bona felicitas cõfertur: Cui contradicit opinioni tota scriptura sancta.

IN n. & c. Rerum euentu ueracissimo contingente, quando nullus mendacis locus dabitur, quorundam exaltatio, quorundam depressio fiet. Tuncq; terra tremet, & montes in puluerem redacti atomis adsimilantur, fietq; cunctorum cohors tripertita, scilicet dextra, sinistra, & anterior, quæ

Dies iudicij. Triplex diuisio hominum in iudicio: in paradiso.

quæ paradiso ditissimæ propius existunt . Gens uero prior posteriorq̃,
 pars minima, illic sedebunt accubitati, hi quidem in illorum directis. Qui-
Pincerne co- bus administrabunt adolescentes pulcherrimi cum phialis, cæterisq̃ uasis
lestes. plenis optimo liquore, nec capitis dolorem nec ebrietatem parituro: ele-
Sermo cœli- ctatq̃ poma, carnesq̃ uolatilium afferent . Aderunt etiam & uirgines,
tum. oculis immensis atque pulchris. Talem itaque suorum factorum remunera-
 tionem accepturi, nullum uerbum fetidum seu culpabile, sed tantum salu-
 tationis uerbum mutuum audient . Dextræ quoque partis homines in-
 ter ficus, arboresq̃ proceras manentes, umbram immensam cum opti-
 mis stramentis, amnemq̃ fluentem, pomaq̃ multimoda illis nunquam
 prohibenda, uirginesq̃ coæquas, maritos suos maxime diligentes, habe-
 bunt . Sunt & in hac cohorte pars priorum, parsq̃ posteriorum . Homi-
Damnandi ad nes uero sinistri focum pessimum, umbramq̃ fumi nigerrimi inibunt.
sinistram. Quoniam prius negligentes, & malis obstinaces, dixerunt : Cum nos in
 puluerem redacti erimus, nunquam nos ulterius, seu patres nostri, resusci-
 tabimur . Sciendum autem, primos atque postremos omnes in die præfina-
 ta coadunandos, & deinceps homines errantes atque contradicentes in
 igne perpetuo mansuri, uelut esurientes de arbore ezezum comesturi, uen-
 tres suos farcient . Deinde igneum quasi sitientes potum haurient . Mihi
 creatori uestro quare non creditis: Vtrum ego sperma foetumq̃, an uos ipsi,
 fecimus? Vos quidem mortem manu nostra uobis immisam uindicare
 non potestis . Nos formas uestras immutamus, & plura uobis ignorata fa-
 cimus . Primam uero facturam uestram, si memores estis, agnoscitis . Non-
Deus hortum ne scitis, an nos, an uos hortum seminauimus? Si uestra quidem uoluntas
uoluptatis cõ- didit. Gen. 2. exigeret, penitus exsiccarentur, ut deinceps nostrum opus atque uirtus
 appareret: utrum nos an uos aquas cœlitus missas, quas uos potatis, præ-
 bebamus? Nobis quidem eas salvas dimittere possibile esset. Gratiâ igitur
 nostræ maiestati quare non soluitis? Quis uestri lignum ignis materiam
 fecit? Nos quidem hoc ad commodum memoriamq̃ bonorum fecimus.
Per occasum Tu Deum iugiter nominibus suis sacris inuoca . Per locum occasus stella-
iuuat, Alcorã rum, quod magnum scientibus est sacramentum, hic Alchoran optimus
à Deo compo- situm. à rege mundi compositus est atque positus, in loco tantum à mundis atque
 bonis tangibili. Cur igitur illius uerbo contradicatis? Hora quidem à uo-
 bis expectata, quasi animæ suis faucibus inhærebunt. Quibus nos singulis,
 licet nesciant, propriores assistimus. Quilibet anteriorum & appropinqua-
 torum, quietem & odorem optimum, atque paradysum perpetuam mansio-
 nem habebit . Super quemlibet quoq̃ dextræ partis salus Dei descendet.
 Residui uero, uidelicet contradicentes & erronei, ueraciter ardebunt igne
 grauissimo permansuri . Hæc quidem de sæculo futura uera sunt: unde tu
 Deum immensum inuoca suppliciter, & adora.

AZOARA LXVII.

*Omnia Dei
 potentiam sen-
 tiunt. & eum
 uenerantur.*

IN n. 22. Vniuersa cœlorū & terrę Deū incōpræhensibilē & sapientē toti
 Lus mūdi regē, uitæ mortisq̃ datorē, & oīpotentē, primū & postremū, oīm
 occultorum & apparentiū, simul & omnium cognitorē inuocāt, & adorant.
 Quippe cœlos & terram sex diebus ille creauit, deinde thronum ascendit.
 Ipseq̃

Ipse uobiscum ubique actus uestros singulos annotans, & uniuersis impe- Deus ubiq; ho-
minibus præ-
sens.
rans, quid terram intret uel exeat, quidque cœlos scandat, descendatue, si-
cut & omnium cordium secreta, cum ad ipsum omnia mandata redeant, di-
noscit. In ipsum itaque credite, suoque nuncio, & de bonis uobis commif- Elemosine.
fis expendite. Omnis enim credens & benefaciens, mercedem maximam
consequetur. Cur itaque non expenditis? Cur Deo suoq; nuncio uos
ad Dei cultum inuocanti, non creditis? Si fidem quidem habetis, & credi-
tis, iam à uobis fœdus sumpsi. Deus enim facturus uobis misericordiam
& ueniam, propheta suo misit præcepta splendida: quibus uos è tene-
10bris ad lucem educat. ¶ Quare bona uestra non distribuitis in Dei
nomine, cœlorum mundiç totius hæredis? Qui pecunias suas in litibus
agendis ante prædarum captionem consumpserunt, ex-
pendentibus postea non æquantur. Maiores enim meriti sunt. Deus ta-
men omnium uestrorum actuum cognitor, omnibus benefacientibus in
sui nomine, beneficium suum multiplicando reddet, die qua cuncti creden-
tes tam uiri quàm mulieres lucem suam antè & dextrorsum adspici-
ent, optimum nuncium mercedis maximæ percipient, uidelicet quod pa-
radisum aquis amœnam possidebunt. Qui cunctis incredulis precantibus
illos, ut sibi quid de luce sua sumere liceat, respondebunt: Redite, & uo-
20bis lucem lucremini. Turrim igitur inter eos cum patente porta fabrica-
bunt. Erit autem intra portam, omnis quies atque gaudium: Vtrà uero,
dolor omnis atque miseria. Incredulis autem quærentibus, Nonne uo-
biscum mansimus? credentes respondebunt, Ita. Sed quoniam increduli-
tatem ante terminum diuinitus nominatum linquere nolulistis, hodie nec
à uobis, nec ab aliquibus malis redemptio sumetur: Sed diuinum odium
uobis omnibus incumbet. Vident enim nunc increduli, credentes cor-
dibus deuotis & humilibus, Deum inuocare, ueritatè positæ consentire:
remanent tamen qualis ipsi quibus antea librum dedimus. Sed licet termi-
nus longus positus sit, sintç corda sua multum obdurata, & eorum pluri-
30ma pars incredula, sciant tamen Deum terram mortuam uiuificaturum.
Si sensum quidem haberetis, uobis optimè res explanassemus. Omnes cre-
dentes Dei præceptis, suoq; propheta, eorumq; testes & confirmatores, ue-
niam & lucem mercedemq; multiplicatam à Deo sortientur. Increduli
uero uobis contradicentes, igni deputantur. Scitote uitam huius mundi nil
esse nisi ludum & ludicrum, ornatumq; uanum, & opprobrium atq; con-
temptum. Quæ cuncta, sicut & multæ pecuniæ, nec non prolis appetitus
sunt, sicut imber incredulis placidus, oriri faciens rem inutilem, citoq; mar-
cescentem. In alio quidem sæculo malum perpetuum sequitur. Cum igitur
huius mundi pecunia tota nihil sit, Deiç dilectio constans & uera, ad Dei
40 pietatem atq; misericordiam, paradisiq; promerendam: cuius ad opus ti-
mentium Deum atq; prophetam fabricatæ capacitas est, quanta cœlorum sit.
& terræ, quam Deus largifluus pro uelle suo suis tribuit, uestrum iter diri-
gite. ¶ Nullum animabus uestris nocumentum in terra perpetrabitis, Fatum quo
aguntur homi-
nes.
nisi quod ante uestri creationem in libro prænotatum fuit à Deo cuncta
complectente. Nec amissio rerum facta uobis dolorem inferat, nec euen-
tus futurus gaudium præbeat. Deus neminem fraudulentum, uel o-
stentatorem, aut auarum diligit, Cui, cum sit abundantissimus, nul- Peccata Dei
alienant.
Esaiæ 55.
lius ab illo discessus molestiam infert. Nos quidem per nostros nuncios
cum

*Fabulosa quæ
dam turris in
paradiso.*

*Vita præsens
fabula est.
Rerum euan-
darum para-
bola.
Pietatis & be-
neficentiæ præ-
cipuum studiū
sit.*

*Fatum quo
aguntur homi-
nes.*

*Peccata Dei
alienant.
Esaiæ 55.*

Iustitia com- cum rebus manifestis missos, librum atq; libram, ut gens iustum operetur,
mutatiua. posuimus: qui ferrum fortissimum, & humanis commodis summe necessa-
 rium tribuimus. Deus quidem omnipotens atq; sapiens, omnium cogni-
 tor, suum prophetam iudicabit. Noë iam & Abraham nuncios misimus, &
 Per Noë & eisdem filios prophetas dedimus, per quos librum misimus. Eorum tamen
 Abraham li- ber missus. quidam boni, plures autem fuerunt increduli. Post illos rursus alijs nuncijs
 Christo Euan- gelium datum missis, tandem Christo Mariæ filio misso, cuius sequaces ipsi penitus obe-
 a Deo, ut cre- dentes illi gra- um dedimus, non ob aliud, nisi ut per ipsum Dei dilectionem atq; gratiam
 tiam cõsequã- assequerentur. Sed non ut dignum erat, obseruauerunt. Sed licet plures
 tur. Hoc tene eorum sint increduli, eorum tamen creditibus meritum debitum & ma-
 te Machume- ximum tribuimus. Viri boni, credendo prophetæ, Deum timete, uestra
 tici, & conce beneficia multiplicando, reditum uiaq; rectæ lucem & ueniam daturum:
 detis ad eccle- Quoniam ipse pius est, ueniamq; dator. Sciant autem homines libri, se mini-
 sian Seruato- ris. me potentes super Dei diuitias existere. Ipse namq; cum in sua manu sint
 omnia, cui uult, illas tribuit.

A Z O A R A LXVIII.

Alcoran ha- **I**N Noë. Sermonem coram te conquerentis de marito suo, & de Deo ui-
 bent. lore cunctorum & auditore, tuumq; Deus audiens, inquit: Sux coniuges
 Dubitantes de premio si- minimè sunt suæ matres. Solæ namq; parturientes eos: unde uerbum mari-
 bi obuenturo tus illius horridum & mendax protulit. Deus autē pius est, ueniamq; dator.
 à Deo, gra- Omnis quidem huiusmodi uerbum proferens, uel aliquem redimat, uel ca-
 uis. peccant. ptium suum liberum faciat, antequam tangat eã. Sic enim præcipit Deus,
 Peccatorum redemptio per omnes nostros actus dinoscens. ¶ Impotens autem huius rei, duos in-
 opera bona. tegre continueq; menses ante concubitum eius ieiunet. Vel huius item im-
 Prophe- in se, suoq; prophetæ credentes agnoscat: Quorum omnis neglector & in-
 tis & Deo repugnã- credulus, graue malū patietur. Omnes quidem Deo suoq; prophetæ repu-
 gnantes, Deus ipse, sicut & antecessores suos, destruet. Cuius uirtutibus iã
 mentur. manifeste positis omnis contradicens, malum & dedecus die publicæ refur-
 rectionis, qua Deus omnium suorum factorum dinumerator, quorum ob-
 liti sunt illi, uelut testis euidenter pandet, quippe omnium cœlestium & ter-
 restrium cognitor, sortientur. Nusquam est triū conuentus, quin ipse quar-
 tus adsit: Nunquam quinq; quin ipse sextus: Tandem omnibus, siue pluri-
 bus, seu paucioribus, ille semper præsens adest. Vnde ipse cunctorum cogni-
 tor, cunctis omnes suos actus die futura reuelabit. Nonne uident illos, qui-
 bus super præcepta nostra conuentum interdiximus, à nobis prohibita per-
 petrare, uerbumq; peccati proferre, prophetæq; nullatenus credere: Vnde
 uenientes ad ipsum dicunt: Deum illa præcepta nequaquam misisse, arbi-
 trantes Deum nequaquam uindictam sumpturum de dictis suis, quæ sibi
 damnationis uiaq; malæ causa sunt. Vos uero uiri boni, nolite loquendo
 malum seu culpam incurrere, nec prophetæ contradicere, sed Deum, ad quē
 fiet uester reditus, timendo, uerbum iustum & honestum proferte. Illorum
 autem diabolorum omne uerbum ad id nititur, ut dedecus atq; malum bo-
 nis inferatur hominibus: Quod illis est impossibile, nisi Deo uolente, cui se
 cuncti boni cõmendant. ¶ Vos uiri boni, locū postulātibus præbere. Deus
 enim uobis locum tribuet. Quærentes sublimationem à uobis, locū excel-
 sum accipiant. Sic enim Deus omnes uestros actus agnoscens, uestris bonis
 atq;

*Diabolus præ-
 cipue bonis no-
 cere cupit: ni-
 hil tamen po-
 test efficere,
 quàm quod
 Deus permit-
 tit.*

*Dei præsentia
 am inter ho-
 mines notat,
 ut Christus su-
 am, Si duo uel
 tres. etc.
 Matth. 18.*

*Peccatorum
 redemptio per
 opera bona.*

*Dubitantes
 de premio si-
 bi obuenturo
 à Deo, gra-
 uis. peccant.*

*Homines li-
 bri, id est, qui
 Alcoran ha-
 bent.*

*Per Noë &
 Abraham li-
 ber missus.*

*Iustitia com-
 mutatiua.*

10

30

40

atq; sublimibus gradum sublimem permittet. Cum prophetam conueneritis, beneficia perpetranda promittite. Quæ si minime facere poteritis, Deus pius ueniam dabit. An de beneficijs præcedentibus molestamini? Si beneficijs possibilibus ueniam nequaquam adsequi poteritis, oratores & decimatores estote, sequendo Deum omnium operum cognitorem atq; prophetam. Nonne uident Deum illis iratum esse, qui se cunctis hominibus commendando, scienterq; mendacium proferendo, nec uobis nec illis consentiunt? Qui licet ob sui saluationem iura iuranda faciant, à Dei uia disgriduntur. Vnde malum & dedecus suscepturi sunt, ignemq; perpetuum passuri, neq; sua pecunia, neq; prole, nec etiam ipso Deo subueniente. **A** Deo quidem suscitati, sicut nunc uobis iura iuranda facient, extimaturi hoc illis prodesse: Sed minime. Mendaces enim comparebunt. Ipsiq; socij dæmonis, qui præsidens illis eos obliuisci Deum fecerat, perdentur. Praue loquentes, atq; resistentes Deo, suoq; prophetæ, quos scriptum diuinum semper superaturus asserit, cum Deus sit omnipotens, uelut omnium miserissimi pedibus substernentur & conculcabuntur. ¶ Nemo quidem credens in Deum, dieiq; futuræ, reperiri potest, qui Deo suisq; prophetis resistentes, licet parentes seu fratres filijue seu familiares sint, diligit. Talibus enim Deus ipse suffragans, eorum cordibus fidem atq; constantiam inscripsit, daturus illis ueniam placidam, & paradysum, mansionem perpetuam. Illi sunt namq; gens Dei, semper antecedens.

AZOARA LXIX.

IN n. & c. Vniuersa cælorum & terræ Deum adorant, incompræhensibilem & sapientē, qui die iudicij incredulos hominum libri, è domibus suis contra suam opinionem eduxit. Extimabant etenim se protegēdos à Deo, per castra sua munitissima. Deus autem improuisus aduenit, qui tantum eorum cordibus pauorem intulit, quod domus suas bonis hominibus deserebant. Hoc itaq; uidentes, memores estote. Illi uero hoc à Deo dedecus atq; malum, nisi propter fugam illis perscriptā acciperent, sæculoq; futuro perpetuum ignem, quoniam suum prophetam impugnabant. Quascunq; suas arbores secueritis, uel suis radicibus firmiter inharere permiseritis, diuino mandato perficitur, ut sic incredulis dedecus & damnum inferatur. Deus quidem super quos uult, suum prophetam exaltans, cum ille sit omnipotēs, illi partem prædæ uestræ de bestijs & exuijs statuit, præcepitq; quod opes uillarum Dei sint atq; prophetæ, & propinquorum atq; orphanorū, & pauperum ac peregrinantū. Quicquid igitur propheta uobis iniūxerit, facite: ab illo prohibita dimittite, timēdo Deum, in fine grauem. Pauperes in Dei nomine peregrinātes, & è domibus suis atq; pecunijs exeūtes, ac Deo suoq; prophetæ subuenientes, ueraces existunt. Quorum primi credentes, diligētes ad se uenientes alios sibi præferunt, bonaq; sua diuinitus sibi commissa cæteris tribuendo sibi subtrahunt, licet eos fames atq; necessitas premant. Horum autem successores Deum taliter exorant: O Deus, nobis nostrisq; prædecessoribus bonis ueniā tribue, omnē maliciā contra bonos homines à cordibus nostris remoue; quoniam tu es optimus largitor ueniæ. ¶ Nonne uides, qualiter mali suos socios librorum incredulos alloquuntur: dicentes: Nemini super uos fidem adhibebimus, quin uobiscum eiectione à domibus uestris exeamus, & de uestris expugnantibus uindictam accipiamus. Deo uerò teste mentiuntur. Quia si fuerint eiectione, minime cū illis exhibunt,

p nec

Beneficentia.

Orationes.
Decimæ.Iusurandum
uiolantes luet
pœnam infer-
nalem.Deus fidem
cordibus sal-
uandorum in-
scribit.
Populus Dei.Victoria cu-
iusdam memi-
nit.Opes ciuita-
tum Dei sunt,
& prophetæ.
&c.

nec illos unquam uindicabunt. Licet enim nonnunquam uindicare parauerint, ante uictoriam adeptam fugam properabunt. Vos enim nunquam aggredi uel expugnare praesument, nisi ex castellis munitis, uel post muros. Illis tamen inest sua semotim uerbotenens audacia, dicentibus se simul omnes uniparti fauere, cum eorum uelut inferiorum corda penitus disgregata sint. Vnde graue malum subibunt, uelut & sui iam praedecessores ob suam incredulitatem. Velut diabolus, qui cuidam homini Deo displicita facere persuasit, & eum postea liquit, dicens, Se Deum mundi timere: unde merces uirtusque contigit secundum commune meritum talium, ignis perpetuus. Viri boni, timete Deum, & uideat omnis, quid propter crastinum diem

permittit. Nullatenus obliuiscamini Deum, omnes actus uestros dinoscet. Ipse namque tunc uere damnandos uos traderet obliuioni. Homines quidem igni deputati, minime coaquantur hominibus paradisi. Illi namque his meliores existunt. Si super montem quemlibet hunc Alchoran poneremus, rogat autem pro diuino timore funditus dissolueretur. Hunc sermonem proferimus, ut sic homines memores efficiantur. ¶ Ille uerus Deus est, praeter quem non est Deus alius, aequae res occultas ut manifestas agnoscens, pius, * condonator, rex, iudex benedictus atque saluator, omnipotens, altissimus, maximus participibus illi mendaciter adscriptis carens, omnium creator, res faciens, & corpora formans. Cuius nomina formosissima sunt, cui cuncta caelorum & terrae subijciuntur, cum ille sit sapiens & incomprehensibilis.

A Z O A R A L X X .

Alcorani uis, quae montes lique faciat. Arrogat autem suis nugis, quae de potentia diuini uerbi uerissime dicuntur, quod sit malleus conuersus in petras, & ignis. Ie-

rem. 23. &c.

* Dei nomina

Non recipien-

di alieni a do-

ctrina Machu-

metica, ne ar-

cana sectae co-

gnoscant.

Abraham exē-

plum est, ne

quis falsos de-

os etiam a po-

pulo suo cul-

tos ueneretur.

* Hostes non

diligendi. Re-

fer: illud ex le-

ge: diliges pro-

ximum tuum

& odio habe-

bis inimicum

tuum, quod

Matth. 5. Chri-

stus interpre-

tatur.

IN N. & C. Meos & uestros inimicos, o uiri boni, uobis nullatenus amicos faciatis, ut uestra sic secreta dinoscant, cum uestra legi ueracissime resistant, & prophetam eicere quaerant. Si firmiter autem in Deum credentes, & in ipsius nomine pugnatore atque praedatores constantes fueritis, ne dicatis secreto, uos amicos eorum existere. Omnis enim hoc faciens, longe deuinatus fuerint, uobis hostes existent, uobis cum amaritudine manus atque linguas illaturi, cum eorum uelle sit, uos incredulos permanere. Die quidem futura nemini proderit sua gens seu proles, cum Deus omnium actuum cognitor, lites omnes dirimet, cuique suum daturus praemium. Suntque uobis bonum exemplum Abraham atque sui, qui se suarum gentium aliud quam Deum adorantium societatem linquere uelut abhorrentes, suumque cultum negligentes, usquequo ad Deum solum conuerterentur, affirmabant. Abraham autem suo patri pollicitus est, quod pro ipso a Deo ueniam precando peteret, confessus se nec sibi nec illi condonare posse. Cuius talis erat oratio: O Deus, nos ad te conuertimur, tuamque tutelam summittimur, ad te redituri: tuque cor nostrum maleuolum & infestum nullatenus effice, sed ueniam tribue. Quoniam tu es piissimus, & incomprehensibilis, ac sapiens. Istos itaque bonos uobis exemplo positos, in Deum dieique futurae credentes, seque diliges proquamini. Omnis autem ad hoc se diuertens, Deum gloriosum negligentem inueniet. Vos fortassis hostesque uestros Deus ipse potens, & pius, atque condonator, amoris uinculo coniunget: qui minime prohibet, quin honorem atque iustitiam eis impendatis, qui nec uos expugnauerint, nec proscripserint. Deus enim recte facientes diligit, & uobis iniungit, ut non participemini aliquibus in negotiis. * Cum expugnantibus uero pro lege uestra, & domos uestras uobis auferentibus, nec eos ullatenus diligatis. Sin autem, malis

malis associemini. O uiri boni, mulieres bonas ad uos fide sumpta uenientes optime probate, easque fidei firmæ repertas, ad incredulos minime ueritatis, sed illis suos sumptus peractos perfoliatis. Illorum enim coniunctio non est licita. Eas quidem deinde ducere cum danda dederitis, nec incredulorum mores executi fueritis, minime dubitetis, Deo sapiente atque discreto illud inter uos iudicante. ¶ Maritis quoque cunctarum mulierum, ad illos incredulos fugientium, sui sumptus reddantur. Deum timeate, in illum credentes. Cum mulieres credentes tibi uenerint, o propheta, fideque firmauerint, se nec Deo participem posituras, nec furtum, seu fornicationem, uel

10 filicidium, uel ab aliquo tuo præcepto digressum perpetraturas, & à mendacis se discessuras, tu quoque fide firma Deum pium ueniatque datorem pro illis exorabis. Viri boni, nec credatis, nec uestra committatis negotia genti diuinam iram promerita, quæ iam à die futura desperat, sicut increduli ab hominibus commissis foueis.

A Z O A R A LXXI.

¶ In n. & c. Cum omnia cælorum atque terræ Deum incomprehensibilem atque sapientem adorent, uos homines credentes & boni, cur pollicendo quod non agitis, Deum offenditis? Ipse quidem diligit pro sui nomine pugnantes, aciebus bene dispositis, more firmiter ædificij structi præeuntes.

20 Cum post Moysen quærentem suam gentem, cur prauis operibus insistet, post ipsum nuncium illi missum illa Dei uias deserabat, Deus à suis cordibus bonum dimouit, cum ille malos illos abhorreat, & in uiam rectam nunquam dirigat, Christum item Mariæ filium dicentem: O filij Israël, ego uobis à Deo missus nuncius, quod de testamento meis inest manibus, affirmo, uobisque nuncium affero, de nuncio post me uenturo, cui nomen Machumetus, magum esse illi mendaciter afferebant. Quis autem peior est imponente mendacium Deo, uocanti cunctos ad legem rectam, illosque malos abhorrenti? Illis quidem ore suo Dei uerba delere nitentibus, Deus sua, licet illos pigeat, præcepta complebit, qui nuncium suum cum lege bona, uitaque recta, ut super omnem legem præmineat, licet inde dolentibus qui Deo participes ponunt, misit. O uiri boni, mercaturam uos à maximo malo defensionem patefaciam, uidelicet in Deum atque prophetæ credite, & prædatum ac expugnatum in Dei nomine cum uestris animabus atque pecunijs tendite. Hoc enim, si sapitis, est uobis optimum, cum Deus ob hoc uestra peccata dimittet, & in paradiso habitationes amœnas, domosque perpulchras uobis tribuet. Dabit item & aliud à uobis maxime dilectum, uidelicet uindictam, & terrarum leuem & facilem acquisitionem, bonisque magni gaudij nuncium. ¶ Omnes boni Deo seruiant, ut Christus Iesus Mariæ filius persuasit, interrogans uiros albis indutos uestibus: Quis mihi subueniet,

40 ex parte Dei me sequendo? Responderunt illi, Nos. Quidam autem filiorum Israël crediderunt, quos cæteris incredulis manentibus, præferendo, longe super illos extulimus.

A Z O A R A LXXII.

¶ In n. & c. Cœlestia cuncta, atque terrestria, inuocant Deum regem benedictum, incomprehensibilem & sapientem, * qui scribendi legendique simul inscijs nuncium ex semetipsis excitauit, qui eis prius erroneis uiam rectam, & librum ac discretionem, diuinamque præcepta patefaciens, benedicet illos, & alios etiam deinceps ad eandem legem alliciet. Per Deum

p 2 sapientem tati.

Mulieres ex aliena religione aduenientes probandæ. c. si faueant incredulis, non retinendæ.

Quæ abesse debeant à fidelium mulieribus.

Promissa præstanda.

Recte præliantes Deus amat.

Christus prædixit Machumetum uenturum, in genere sancti dicit, ueteros multos pseudo prophetas, & quibus sit cauendum. Dei consilium ut lex Machumetis omnibus legibus præeminet. id euenisse iam propheta dolor cernimus, ut maxima pars orbis eam sequatur.

Christus autem prædixit: Quum ueniet filius hominis, nunc reperitur est fides: & Christum hortantem homines, ut Deo seruiant. secuti sunt albis uestibus induti. ex Apocalyp.

* Machumet ex ignavis litterarum excelsitate.

sapientem & incomprehensibilem, qui cum sit ditissimus, hanc suam abundantiam atque diuitias cuiuslibet pro uelle suo committit. Illi quidem, quibus testamentum portatum misimus, ipsique minime tulerunt, assimilantur asino librorum latori. Eorum enim incredulorum, diuinisque praeceptis contradicentium, exemplum pessimum habetur coram Deo, illos nunquam in uiam rectam directuro. O Iudaei, si uerum sit quod dicitis, uos scilicet penitus Deo deuotos & adherentes esse, nil tractantes de hominibus, cur mortem summopere non optatis? Illi uero maxime propter prauos actus suos praemissos eam respuunt. Deus tamen huiusmodi malos agnoscit. Illa mors, quam fugitis, uos assequetur, & ad cognitorem secretorum & apparentium omnium, dicturum uobis omnes actus uestros, ibitis. Quando die ueneris oratum uocatur, omnis bonus forum atque negotium dimittat, & Deum inuocatum eat. Hoc enim est optimum, si sapitis. Oratione quidem terminata, disgregemini, uestra captatum commoda, Deumque in singulis rebus inuocatum atque precatum, ut sic uestra negotia procedant. ¶ Dimittentibus autem horam illam, ob mercaturae seu ioculationis aspectum, dic melius atque iocundius illis mercaturis & ioculationibus apud Deum esse, qui uictum optimum gaudiumque plenum praestat.

AZOARA LXXIII.

IN n. & c. Ad te uenientes increduli dicent, se testimonium perhibere, quoniam tu es Dei nuncius. Deus autem agnoscens quis sit suus nuncius, illos esse mendaces perhibet: qui sacramento facto propter sui saluationem, uiam Dei derelinquunt male gerendo, cum ex credentibus fiant increduli. Nos autem eorum corda, licet ipsi nesciant, sigillauimus. Eorum tamen corpora uisa, quasi stipites perpulchri parietibus infixi, suique sermones auditi summe placent tibi. Ab illis tamen, uelut ab hostibus atque mendacibus, quos & ipse Deus destruet, tibi cauendum est. Ad prophetam enim aduocati, ut ex Dei parte ueniam consequantur, inuoluendo sua capita diuertunt, & insurgunt. Vnum igitur & idem prouenit, siue condones siue non. Deus enim nunquam illis ueniam faciet. Peruadentes ne prophetae fautoribus sumptus indulgeantur, ut sic suis sumptis penitus sint inopes atque mendici, a sublimibus atque diuitibus pressi diruantur & eiciantur. Dei autem, omnes caelorum atque terrae diuitias possidentis, nec non & prophetarum atque bonorum, est omnis sublimitas atque uictoria, licet hoc ignorent increduli. Viri boni, non uos detineat quippiam uestrum negotium in pecunijs seu filijs, ab inuocatione diuina. Haec enim agens perdetur. Ante mortis aduentum de bonis datis uobis, benefacite, ne tunc necessitate cogente dicatis: O Deus, uitam meam ad terminum propinquum protrahe. ¶ Eleemosynas enim faciam, & bonus efficiar. Deus autem omnium actus dinoscens, neminem ultra terminum suum aduenientem protrahit.

AZOARA LXXIII.

IN n. & c. Deum omnium iudicem, & omnipotentem, ac glorificandum, omnia caelorum atque terrae uelut suum dominum adorant. Ille uestri conditor, & omnium uestrorum operum atque secretorum uniuersalis cognitor, quippe nulla latent eum, uos pulchris formis cõdecorauit, & caelos ac terram ueraciter, ac uniuersa similiter, quod quidem & uestri perhibet, creauit. Nonne percepistis uestros antecessores incredulos, ob suorum operum prauitatem graue malum esse passos, grauissimumque passuros? Nostros enim nuncios cum diuinis praeceptis missos, increpando

do dicebant: Vos homines tantum, sicut & nos, vias Dei rectas docere præsumitis. Illos autem sic incredulos manendo, Deus minimè curabat. Dicentibus quidem incredulis, se nunquam resuscitandos, respondeas: Imò per Deum, imò Deus eos suscitabit, omnes suos actus, quod sibi leuissimè est, patefacturus. In Deum itaque uestrorum operum cognitorem, atque prophetam, & hunc Alchoran uobis diuinitus missum credite. ¶ Dies uestre congregationis coram Deo cunctorum resuscitatore, uobis fiet amarissima. Credentes autem & benefacientes tunc ueniam adepti, paradysum perenniter inhabitandam, quod est maximum, possidebunt. ¶ Increduli uero, uestrisque præceptis contradicentes, igni mansionisque prauæ perpetuo tradentur. Omnis mali lucrator secundum mandatum Dei solum proficiat, nusquam excedens: Sicut & ipse Deus omnia dinoscens, in credentium animum sanctam uitamque ueracem immittit. Deum atque prophetam imitari studete. Quod licet recusetis, prophetæ non attinet, nisi tantum mandata nunciare, & euidenter explanare. Deus quidem unus est, præter quem non est Deus alius. Cuius tutelæ singuli boni se commendant. Vos uiri boni, cum quædam uestrarum mulierum infantiumque uobis inimicentur, caute uos ab illis: Pro quibus licet peccati fueritis, ueniamque feceritis, Deus solus ueniæ largitor existit. uestra quidem proles atque pecunia, malorum nonnunquam est occasio. Apud Deum est autem omne commodum, omnisque diuitiarum copia. Illum itaque pro posse uestro timentes exaudite, & sequentes benefacite: Quod uestris utilimum est animabus. Ab auaricia namque liberi, semper antecedunt. ¶ Omne uestrum in Dei nomine beneficium ipse multiplicabit, peccataque dimittet, glorificandus & sapiens, æque noscens occultum & apparens, incomprehensibilis & immensus.

AZOARA LXXV.

In n. & c. Cum tu Propheta mulieribus repudiū feceris, ante terminū ipsæ nisi propter res manifeste malas exeāt. Termino quidem accedente, tibi uolentibus, uel eas cum re determinata retine, uel dimitte. Huius enim termini à Deo statuti omnis neglector, suæ nocebit animæ. Forsis tamen aliud mandatum deinceps faciet Deus, qui nos tunc castigans atque persuadens in ipsum credere, dieique futuræ fidem adhibere, omnes se timentes ab inuolucris & impedimentis expediet, uictumque tribuet ex parte non cogitata, sibi que commendatis semper proficiens, omneque suum mandatum compleri faciens, omnibus rebus modum atque mensuram ingerit. Menstrua propter ætatem desperantes trium mensium metam, & prægnantes terminum partes expectent. Timentibus quidem Deum, eius mandatum expectatum est & facile, qui tribuens hoc peccata dimittet, mercedemque maximam tribuet. Dimittendas itaque, uobiscum habitare absque malorum & anxietatum illatione facite, & prægnantis usque partus horam sumptus indulgete, deincepsque si prolem aluerint, pactum determinatum & cognitum firmate. Ipsi autem nutrire nolentibus, alia nutrix adhibeatur, & his uel illis pro mensura uestra posseque benefacite. Deus enim omnem difficultatem in facultatem redigens, nemini præcepit expendere, nisi secundum modum sui posse. ¶ Omnibus uillis Dei prophetæque præceptis contradicentibus, graue malum intulimus, suumque malum illas gustare fecimus.

p 3 Quorum

Resurrectio.

Legati minus tantum docere.

Cauendum ab insidijs uxoris et liberorum.

Opes et liberi aliquando malorum occasio.

Quomodo Machumet possit diuortium facere. Verum ea præscriptio generalis sit.

Timentibus Deum lex eius facilis.

Machumeti cæ doctrine contradicentes omnes graue supplicium luerunt.

Quorum finis interitus fuit atque perditio. Omnes itaque sapientes timeant Deum, dantem omnibus credentibus sapientiam, sui que notitiam. ¶ Mittit enim uobis nuncium docentem & explanantem diuina precepta, ut credentes & benefacientes e tenebris ad lucem educat. Omnis credens & benefaciens, a Deo paradysum aquis amoenam, perpetuam mansionem, gaudiumque plenum accipiet. Iste quidem septenario celos terramque numero disposuit, quibus mandata sunt interita, ut sic ipse cunctipotens, omniaque sua sapientia complectens, a cunctis esse perpendatur.

A Z O A R A LXXVI.

Fingit Deum permisisse dispensationem in re uxoria. quam dicunt excogitatam, cum uxores due illum deprehendissent concubentem cum uxore la cobitici regis. Inferorum custodes angeli.

IN n. & c. Cur tu propheta statuis, illicitum a Deo positum, licitum ob tuarum mulierum amorem? Deus quidem pius ueniamque largitor, omnium dominus sapiens & incomprehensibilis, tibi iuramentum delere precepit. Propheta quendam suarum mulierum alloquenti, reuelando quoddam, illa respondit: Quis tibi uerbum illud aperuit? At ille, Deus omnium scientissimus, ad quem si conuertaris, omnibus malis cor tuum alienabit: Et si malis obstinaciter inhaeris, Deus dominus uester, & Gabriel, angelique caeteri, hominesque boni testes aderunt. Aliquibus autem repudiatis forsitan Deus meliores, firmæ fidei, iugiter orantes, & multum elemosynarias, tum coniugatas tum uirgines, earum loco restituet. Viri boni, uos uestramque gentem a foco nil nisi sulfur & homines comburentes, cuius custodes sumus angeli feroces & immensi, nunquam a Dei preceptis digredientes, summo opere retrahite, uosque increduli, die iudicii nullam pretendatis excusationem, cum Deus tantum uos secundum opera uestra iudicabit. Vos uero uiri peccata uestra derelinquendo, ad Deum corde puro conuertamini. Ille namque forsitan uobis peccata dimissurus, paradysum aquis amoenam tribuet die, qua nec propheta nec sibi credentibus dedecus inferetur, sed lucem ante se suæ dextræ gustabunt, ipsique iugiter una uoce dicent: Tu Deus, quoniam omnipotens es, nostram lucem adaugendo nobis completa. Tu propheta incredulos expugnatum & prædatum proficiscere, & ut te timeant, aggrede. Ipsa namque gehennam, uiamque malam semper insequentur. ¶ Mulieribus incredulis exemplum sunt mulieres Noë atque Loth, quibus nil profuit suorum maritorum bonitas, quin Deo præcipiente cum caeteris intrantibus focum æternum ingressæ sunt. Credentes autem sibi sumant exemplum Pharaonis coniugem, & Mariam filiam Ioachim, quarum altera Deum iugiter precata est, ut ipsam a Pharaone, prauis que suis operibus, genereque mala liberans, sibi domum in paradiso strueret. Altera uero, Maria uideque malarum delicta, se dirigendo nil maliciæ seu prauitatis operata est. Vnde animam insufflauimus illi, nostra uerba librumque confirmanti, & in bonitate perfectam ueranti.

A Z O A R A LXXVII.

Incolæ paradisi orant suam felicitatem augeri.

Incredulos ar mis subigendos dicit aperte, & prouerbium hic nullum dicit.

Exempla duobonarian mulierum, totidemque malarum.

Mariam laudibus uehit.

IN n. & c. Deus rerum multiplicator & omnipotens, cuius manus continet omnia, mortem & uitam, ut quis apud eum melior efficeretur, intulit, ipseque condonator & incomprehensibilis VII. celos disposuit. In cuius facturis nil superfluum uel incompositum cuiusquam oculus percipiet, licet bis uel sapius intuens. Ipse cælum sideris ornauit lucernis, quæ diabolos expellant, illis timorem iniiciendo. Deum non sequentes, gehennam & infortunium perpetuum patientur, in inferno pleno, & ob iram nimiam obstrepente, audituri nimiam increpationem ab inferni iudicibus, quaerentibus;

tibus: Nónne uobis nunciij missi fuerant: Respondebunt, Ita: Sed nos illis
 contradicendo, perhibuimus eos erroneos exitisse, nec Deum quicquam
 per illos mandasse. Nunc etiam ignis minime nos læderet, si præceptis au-
 ditis fidem uelut sapiētes adhibuissemus. En qualiter culpas suas, malumq̄
 patefaciendo proferent. Timentes Deum, æque secreta cordium & indicia
 uocum agnoscentem, uenia mercedeq̄ maxima donabuntur. Nónne sciunt
 omnium conditorem omnia scire. Ille quidem terram humanis quæstibus
 & itineribus applanauit, & ex illa fœtum humano uictui produxit, & ad
 ipsum omnium fiet reditus. Habetis ne fiduciam de cœlorum conditore,
 10 quod uos simul cum terra minime pessundet? Ipsa quidem uobiscum sum-
 mergenda confundetur. An tuti securiq̄ manetis, quod uobis uentos non
 immittet? Scietis autem postmodum, quod uobis castigauerim. Videte,
 quis fuit finis antecessorum nostris contradicentium. Quare non perspici-
 tis aues, quas nil nisi Deus solus omnia uidens sustinet? Quis in Dei loco
 uobis feret suffragium? Increduli uero nunquam errare desistunt. Quis
 Deo prohibente, uictum atque diuitias uobis ministrabit? Resistentes au-
 tem, & perfidi, suam cæcitatē nunquam derelinquent. Vtrum est melior,
 capite summisso facieq̄ declinata pergens, an rectam uiam proficiscens?
 20 Deus quidem nos in terra creans, ad quem singuli redibitis, uobis auditum,
 & uisum, corq̄ tribuit, licet uestri pauci sibi grates referant. Quærentibus
 illius aduentum termini à te, ut te ueridicum probes responde: Nemini nisi
 soli Deo illum esse notum, teq̄ nil nisi nuncium tantum & explanatorem
 existere. Hominibus autem illum uisuris terminum, facies nigrescent, cum
 illis dicetur: Hic est ille dies, quem uobis semper prædicauimus. Siue De-
 um, me meosq̄ fautores confusurum, siue uenia misericordiæque donatur-
 um uideritis, quis est graui uindicta Dei malos illos & incredulos eijciat?
 Nos quidem in illum Deum credimus, & eius nos tutelæ supposuimus.
 Finis autem omnium discernet, quis uiam erroris secutus fuerit. Si uestram
 aquam tellus funditus absorbuerit, quis aquam dulcem atque bonam po-
 30 tum afferet?

*Terra cum ha-
bitatoribus
summergenda.*

*Humilitas eti-
am gestu cor-
poris signifi-
cata.*

*Incertus ad
uentus domini
ad iudicium.*

A Z O A R A LXXVIII.

IN n. & c. Per calamum & lineas atq̄ scriptum, tu non es nisi Dei nuncijs *surat per ca-*
 habitus optimi, mercedem maximam inde sumpturus, non magus, *lamum et scri-*
 non dæmoniæcus. Quod fiet euidentis, quando Deus bonos malos que *ptione, se Dei*
 discernens, quis rectam, quis uero prauam uiam secutus fuerit, explana- *nuncium, non*
 bit. Contradicentes, qui te sibi similem esse desiderant, nullatenus sequa- *magum.*
 ris, nec iterum crebrè iurantes, quoniam ipsi contemptibiles sunt.
 ¶ Idem quoque sunt rerum uilificatores, & seditionum seminatores, de- *Criminatur*
 tractores etiam, boniq̄ diminutores, & culpabiles, ac increduli, prolis ta- *suæ doctrinæ*
 40 men atque pecuniæ diuites: qui nostra præcepta audientes, illa priorum *cōtemptores.*
 esse mendacia perhibent. Vnde nos sibi suas facies denigraturi, malum ab
 illis sapius contradictum inferemus. Taliū enim dormientium facies di-
 uina uindicta superueniens, quasi noctem comburendo denigrauit. Qui
 mane nisi tales à cæteris rogati, ut sicut prius, si possent, sua negotia pera-
 gerent, tandem percipiēdo se prauam & falsam uiam esse secutos as-
 ferebant. Eorum uero mediū dixerunt: Nónne uobis diuinam inuoca-
 tionem iuiunximus? Illi uero se male fecisse, Deum testem adhibuerunt.
 ¶ Sic his illi sui causam erroris improperebant. Forfan tamen Deus

hoc malum in melius mutabit: Quoniam ad illum orandum plene conuertimur. Cumque malum huius mundi magnum sit, constat apud sapientes, aliud maximum esse. Timentibus enim, à Deo paradísus tribuitur. Vos minime, malos bonis coequare poteritis. Aut quid dicitis? An librum hoc affirmantem habetis? Quis eorum, dictum hoc asserit? Perscrutetur. Vel si participes habent ad sui dicti probationem, cum illis accedant. Die, qua uocabuntur Deum adoratum, hoc agere nequibunt: Quoniam hoc sani uocati recusabunt. Siue paulisper dona illis spacium, qui quaesiti reatus emendationem seu beneficium, hoc impossibile sibi dicunt esse. Ego enim sapientissimus & prudentissimus, illos quò nesciunt, attraham. An sunt ipsi secretorum scientes? Scribant igitur ipsa. ¶ Tu uero diuinum expecta iudicium, non imitans inclusum pisci, qui reus diuinitus aduocatus, nisi pietate diuina subueniente, ibi permaneret; per me tamen extractus, bonus effectus est. Increduli librum istum audientes, uisum aduertere nequeunt, sed nuncium dæmoniacum, cum non sit nisi doctor gentium, appellant.

*Exemplo lo-
ne deterreret
ab increduli-
tate.
Machumet do-
ctor gentium.*

A Z O A R A L X X I X.

TNn. &c. Verum quidem, uerumque ueraciter est illud, cui Hath atque Themuth contradixerunt. Vnde gentem Themuth ob suam presumptionem atque superbiam confudimus, populum Hath uento grauissimo disperdimus. ¶ Ventus enim illis septem diebus & noctibus octo incumbens, prorsus ut palmas uacuas & fragiles posttrauit eos. Quare si quisquam superstes existat, perpende. Pharaonem item, suosque prædecessores ob errores suos Dei nuncio contradicentes, diuina uindicta grauiter percussit, diluuiò quoque ueniente, nostros per arcam liberauimus. ¶ Hoc quidem gentibus commemorandum posuimus, ut aure percipiant, cordeque firme recondant. Primo buccinæ sonitu tellus & montes prosternentur, & in puluerem redigentur, hora ueniente, cælumque fundetur & debilitabitur, & angeli octo Dei thronum sustentabunt. Illa die nullum cuiusquam hominis factum celabitur. Omnisque chartam suam dextra sumpturus, inquit: O mater, meam chartam legam, qui me uenturum ad hunc computum semper existimaui. Vnde nunc uita dulci perennique perfruar. ¶ Homini-
bus huiusmodi paradísus sublimem, ubi propinqua pomorum est copia, possidentibus dicitur: Pro uelle uestro, modoque penitus propter actus uen-
stros præcedentes, comedite simul atque bibite. Illi uero quorum sinistris charta committetur, inquit: Utinam huius chartæ dono computique notitia careremus, unaque tantum uita fuisset, cum pecunia iam deleta nil nobis proficit. Faucibus enim atque gutture sumpti in ignem proiciuntur. ¶ In
cathenis quoque LXX. cubitorum detenti firme uincientur: Quoniam nec
in Deum crediderunt, nec pauperibus cibum præbuerunt. Hodie namque
nec amicum, nec uictum, nisi tantum peccatorum, uidelicet igneum, cru-
entum, atque uenenosum inuenient. Per res uisibiles & inuisibiles nuncij
uerbum bonum est à Deo mundi conditore compositum, non à mimo, uel
incãtatore, uel mathematico. Si quicquam enim præter mandatum à me
profertur, illi dextra sumpta uenam cardiacam abscinderem, nullo mihi
prohibere potente. Hoc autem uerum, uerumque ueraciter est, ueram sectam
timentibus patefaciens, incredulis maliciam adaugens, nec nobis est igno-
ratum, qui credunt illi, quiue contradicunt. Tu uero Deum cum ipsius im-
menlis nominibus deprecare, te suæ tutelæ commendans.

*Hath & The-
muth ueritati
resistentes pe-
rierunt.*

Pharao.

Noë tempora.

*Iudicium Dei
nouissimi uer-
bosius descri-
bitur.*

*Beandis char-
ta seu catalo-
gus operum
in dexteram
trahetur, dam-
nandis in sini-
stram.*

*Cathenis fer-
reis uincien-
tur damnandi.*

*Pœna pseudo-
prophetæ.*

IN n. & c. Licet homines de malo sapius quaestionem facient, quod in-
uitabiliter nemine prohibere potente, infert Deus incredulis: Illam di-
em cominus uidens, à cæteris à longe perspectam, qua ad ipsum ascendent
angeli & homines, cuius tantum est spacium, quantum est L. milia anno-
rum, tu patienter indura. Illa quidem die cœlum ut fumus euanescet, tel-
lus ut lana carpetur, nec amicus amici recordabitur. ¶ Illa quidem die
quilibet incredulus, pro se redimendo filios suos atq; mulieres, omnesq; su-
10 os, totamq; terræ substantiam tribueret. Tunc enim incredulos, quoniam
Deum non adorabant, pecuniamq; multam coaceruando nil boni perpe-
trabant (quippe Deus hominem sic composuit, ut malo uiso pauescat, bo-
num adeptum retineat) graue malum passuros, ignis comprimet: Oranti-
bus iugiter exceptis, & dantibus rem scitam quaerentibus, atq; pauperi-
bus, dieiq; futuræ euentum ueraciter asserentibus, uindictamq; diuinam
ineuitabilem timentibus, & castis in omnes, præter in mulieres proprias,
suæq; manui subditas, unde nullus reatus sequitur. A prædictis alia pe-
tens, uelut malus damnandus est. Depositi custos fidelis, testisq; constans,
uir inmutabilis, ac iugiter orans paradysum, & honorem sufficientem ha-
20 bebunt. Cum te dextrorsum & sinistrorsum ambient increduli, cur suum
errorem non relinquent? Quomodo sperant Deum daturum sibi paradi-
sum? Per orientis & occidentis dominum, nos eorum loco meliores ponere
poterimus. Ipsi uero in me nullam uindictam exercere poterunt. ¶ Il-
los nunc hoc, nunc illud dicere, & ludum atque derisionem exercere per-
mitte. Die namq; qua sapius illis dicta reperient, per me suis è foueis con-
festim refuscitandi, uelut ad concilium proficiscentes, uisibus subiectis,
minimeq; perspiciacibus dedecus fidei sapius illis prænunciata, malumq;
patientur.

IN n. & c. Noë missus castigatum homines, ante mali grauis aduentum,
30 Inquit: O uiri, uobis doctor & castigator diuinitus missus sum, ut exau-
diendo me Deum timeatis. Sicque ueniam peccaminum assequemini,
placitumq; dilatabitur. Dei tamen terminum nullatenus euitari sapien-
tes intelligunt. Sed licet noctu dieq; illos castigando doceret, nil hic nisi
diffugium suum ab illo effecit. Quanto magis enim obnixè eos castiga-
uerit, & à Deo ueniam illis quaesierit, nuncq; secrete, nunc publice, ut
Deum ueniam datorem obsecrarent, precatus fuerit, tanto magis insurgen-
do suas aures digitis, oculosq; palmis suis atque uestibus cooperuerunt.
¶ Cœlum quidem uobis imbres ad augmentum prolis, atque pecuniæ,
nec non hortorum & annuum donum & incrementum mittet, Deo iubente,
40 te, qui uos multiformes effecit, & cœlos ordine septeno distinxit, lu-
namq; lucem, solemq; candelam constituit. Idemq; uos è terra plas-
mans, uos ad se denuo suscitando reuocabit, qui terram uestris itinibus
planam effecit. Cur ipsum igitur corde puro moreq; bono non inuoca-
tis? ¶ Adhuc item sermonem suum prosequendo Noë dixit: O Deus,
me nullatenus imitando, sed dolos quam plurimos perpetrando, id
quod sibi pecuniam atque prolem non nisi damno suo tribuit, secuti
sunt. Vnde illi persuadentes, uicissim cæteris, ne suas deferrent ima-
gines, quæ maxima multas erroris occasio fuerunt, uidelicet † Huden,
Schuan,

De iudicij die
loquitur.

Si L. millibus
annorum die
domini abesse
dicit, sibi con-
traria loquitur,
sepius scribens for-
tasse breui ue-
turum. Si tot
annorum iter:
quomodo Ma-
chumet una
nocte conficit
bis? Ingenijs
hominum est
se inditum, ut
malum aue-
sentur, bono
gaudeat.

videtur L. bi-
dini male tri-
buere aliquid
sed in alijs lo-
cis requirit ca-
stitatem inter
cōiuges de ad-
ulterio sibi da-
tum priuilegi-
um fingit.

Noë, & illius
temporis ex-
emplo hortat-
tur ad crediti-
tatem.

A cœlorum or-
pificio argu-
mētatur Noë.

† Deorum fia-
ue imaginum
temporis Noë
henici nomi-
na.

Dicit Noë pre Schuan, Iaguta, Iannea, Nacen, cū propter castigamina plus aberrauerint, catū, ut totū reitq̄ multum extiterint, nostra manu summerfi sunt, deinceps in igne positi, omni tutore uindiceq̄ carentes. Quod & Noë deuote precatus est, dicendo: Tu Deus, nullum eorū peccatorū superflitem esse patere: quoniā plures errare faciēt, nullā nisi malā & incredulā prole facturi. Mihi uero, meisq̄ parētib. rētib. atq̄ credētib. ueniā largire, & incredulis nil nisi cōfusione immitte.

A Z O A R A LXXXII.

Etiā confite- **I**N n. & c. Mihi diuinitus missum est, quod homines diabolici auscultantes Alcora- **L**do dicebant: Nos Alchoran mirabilem auditu, uiam rectam edocentem credimus, nec alitem Deo sublimi, nec filium nec mulierem habenti, 10
genus mortaliū aboleretur, licet inscientes & inertes multa de Deo nefanda proferant. Nos autem opinati sumus, nec homines neque diabolos quippiam de Deo, Deo falsum imposituros. Quidam tamen exercitus dæmonum alijs tantum Machumet so- persuadent, ut in Deum nullatenus dicendo credant: Nos prius assueti cœlitus est cœlū los auscultatum adscendere, nunc ipsum plenum atque munitum custodi- ascendere, di- bus peruigilibus reperimus, & auscultantem omnem stella lucidissima pro scendi causa. sequar. Vnde scire nequimus, an terrenos odiat, diligitue Deus. Cumq̄ sed postea iter nostri quidam boni, quidam in terra simus, uias uarias proficiscimur. Nos est preclusum autem opinati nihil Deum euadere, nec agere contra posse, rectam uiam ne quis postu- patefactam credimus. Omnis enim in Deum credens, omnium malorum 20- caret, ut in o- & iniuriarum timore carebit. Quibusdam itaque nostris credentibus, quibusdam minime, credentes recta uia gradiuntur: Increduli uero discredien- ascenderet, ut tes ab illa, in ignem feruentem & sursum erumpentem proficiuntur. A quas t Sophisticum, tamen bonas illis potum præberemus, si legem bonam spretis erroribus ac- nescit homo- ciperent. Cum templa quidem Dei sint, nullum in illis cum Deo partici- an sit in gra- pem inuocetis. ¶ Fere multitudo gentium undique concurrens, cui tia Dei. Dei uir prædicatum & inuocatum surrexit, ipsum conculcauit dicentem: In tēplis quæ Non inuenio quenquam quem adorem, nisi Deum solum, cuius mandata Dei sunt, non nuncio, nullum illi participem statuens: de quo neminem protegere uindi- inuocādi sunt- careūe quæro, nec cuiquam bonum uel malum immitto. Omnis autem non 30- fictiij dei. credens in Deum, atq̄ propheta, perpetuum ignem patietur, dieq̄ mani- * Incertum, festationis omnium Dei præceptorum, quis debilior minorisue computi quantum ab- fuerit, planè percipietur. * Ego nescio, an illum terminum Deus elonga- sit: nisi Machu- bit, an statim inferet. Hoc enim secretum nemini nisi propheta pro uelle meti, qui ali- suo, cuiquam patefacit, qui sciens illis omnia nunciata, omnium suorum quoties dicit- operum iudex & dinumerator existit. se ignorare.

A Z O A R A LXXXIII.

Tempus oran- **I**N n. & c. Tu o propheta nocte surgendo, eius medietatē parumue minus di præfinitū. **I** plusue pro uelle tuo, uigilijs trahere, & Alchorā iugiter atq̄ deuote lege. Hanc tibi grauitatē in iūcio, quoniā cū die cæteris intentus sis negotijs, horę 40- nocturnæ meliores sunt atq̄ leuiiores. Deiq̄ nomē inuocando, qui dominus est oriētis & occidētis, præter quē nō est Deus, illi te penitus cōmenda, maiorūq̄ dicta patiendo, & te inde formose liberando, illos cū mihi cōtradiciāt, Iudiciū Dei. sintq̄ diuites, mihi dimitte. Decreto nāq̄ spacio sibi permissō ad nos ueni- ent, suscepturi dedecus & ignem, malosq̄ cibos die, qua terra cum monti- bus pessundata, montes ut puluis uentis agitatus efficiuntur. Iā uobis nunci- um uestri testem, sicut prius Pharaoni à nobis, quoniā non credidit, statim perditō, misimus: quare nō timetis? Nonne creditis diē, qua capita puerilia canescunt,

canescunt, cœlumq; frandetur: Hoc quidem ueraciter eueniet. Vnde memor atq; sciens effici potest, omnis ad Deum ire proponens. Quod tu nunquam ante duarum tertiarum, quãdoq; medietatis, nonnunquã unius tertie noctis transitum surgis, hominesq; tecum morantes similiter, Deus omnes horas noctis atq; diei agnoscens perspicit: qui ueniã inde, quod totũ legere non potes, præbebit, si pro posse tuo lectionibus insistis. Ipse nãq; no-
 uit hominum quosdã nonnunq; morbis grauari, quosdã ire lucraturũ, quosdam expugnatum. Omnes itaq; pro posse uestro legite, & orationes fundite, ac decimas & eleemosynas in Dei nomine facite: apud quẽ omne uestrum benefi-
 cium præmissum inuenietis. Quod erit uobis melius, optimaq; merces. Ipse nãq; precatus, & à uobis glorificatus, ueniã & misericordiã præbebit.

A Z O A R A LXXXIIII.

IN n. & c. Vir pannis laneis cooperte, cito surgere, teq; corrigere, & à rebus iniustis declinare, omniaq; contingentia pro nomine Dei sublimis omniumq; maximi patienter sustinere, teq; tuasq; uestes emundare nullatenus recuses. Dies quidem rationis omnis amarissima fiet incredulo. ¶ Illud mihi dimitte, qui solus eum condidi, pecuniamq; multam illi pluresq; filios testes præbui, spaciũq; permisi, cuius augmentum ille sperabat. Illud enim in ignem fursum tendentem ascendere faciam, quoniam nostris præceptis non credidit, & præmeditate prout uoluit, interfecit, consulteq; factus est interfector. ¶ Deinceps iracundus respexit, & discediens ac insurgens, hoc incantationem, & nil nisi uerbis ab homine compositum esse confirmauit. Illum igitur in ignem quietis impatientem & interminabilem, incredulos comburentem, cui decem & nouem supersunt, deñciam. ¶ Nos non posuimus super populum ignis, nisi tantum angelos, eorumq; numerum signauimus, ut mirentur increduli. Homines uero librorum atq; boni corda firment, fidem adaugeant. Homines uero cordis infirmi quærãt, ut quid hanc Deus similitudinem exhibuit. Ipse quidem Deus, Hos itaq; deuiare, illos recte proficisci pro uelle suo facit. Quod cum sit multa gentibus peritiã, nullus exercituum Dei, præter ipsum solum, agnoscit. ¶ Per lunam & auroram atq; diluculum iste est unus maiorum, castigantium atq; docentium gentes, quas credere seu recedere uoluerit. Omnibus quidem actus sui pignora fient, exceptis dextræ partis hominibus, qui paradiso mæsuri, uicissim dicent incredulis: Quis uos in ignem deiecit? Respondebunt: Nos quidem nec orationes fecimus, nec pauperes cibauimus, & iniuste de Deo locuti, hunc diem usq; ad illius manifestam euentiam, quando nullus prodest interessor, contradiximus. Quare non reminiscuntur? Quare non se conuertunt homines? Sunt quidem uelut asini, leonem ex pauore fugientes. Quibus licet multum optantibus, notulæ bonæ nequaquam tradentur. Quoniam diem illam minime timebant. Hoc autem, nil nisi sapientiam & recordationem, qui uult commemorat. Hoc tamen agere nemo poterit, nisi Deo uolente, à quo procedit omne bonum atq; misericordia.

A Z O A R A LXXXV.

IN n. & c. Per diem sæculi futuri, animãq; reã, licet homines opinẽtur, me minime potentem ossa sua resuscitare, ego suos digitos erigam atq; recõponam. Sed homo falsa proferre laborans, aliũ aduentum sæculi perscrutatur: quando suis obscuratis luminibus, & luna eclipsim patiente, solique coniuncta, diffugium studiose quæreret. ¶ Locum autem nulli diffugio peruium

Hanc uocem in Annotationibus reperies. alias scindetur.

Lectionem Alcorani nimirũ requirit.

Officia quotidiana. Vestitus Machumetis.

Impiorum & ingratorum descriptio.

Angeli custodes infernalis carceris.

Dei opera incomprehensibilia.

Dextræ partis homines beandi, ut cap. 66.

Ob quãdam nentur homines.

Seruiliter Deum timentes asino timentis leonẽ similes.

Deus iurat se resuscitaturũ omnes.

Excusatio nulla superest. peruium reperturi, ante Deum stabunt, dicturum cuique, quid prius posteriusue peregerit, omni super semetipsum testimonium ferente. Excusare namque se uolenti, Deus inquit: Lingua tua nullatenus loquatur, quoniam hoc nostrum est, qui cuncta congregauimus: Alchoran uobis missum quare non credidistis: Nostrum est hoc explanare. Vos mundum istum tantum dilexistis, negligentes alium. Illa quidem die facies quaedam erunt pulcherrimae, uidelicet aspicientium Deum: aliorum uero turpissimae, qui nos malum illud illaturos minime cogitabant, antequam faucibus inhaerebant animae. Tunc autem carminatorem & medicum quarentes, nec hoc mortem esse penitus opinantes, alterum crus adiungunt alteri, tuncque Deus eos resuscitabit. Eleemosynas, & decimas, ac orationes facere respuentes, ¹⁰ *Qui condidit hominem, eum dem reparabit.* contradicendo disgressi sunt. Melius autem, melius illi esset credidisse. An cogitauit homo, nos eum ita dimissuros: quem cum prius esset sperma, inde coagulum sanguineum, Deus integre formauit, parilesque fecit, marem uidelicet atque foeminam: Nunquid igitur mortuos uiuificare nequibit?

A Z O A R A LXXXVI.

IN n. & c. Post tempus, quo nequaquam homo nominabatur, nos hominem de liquore produximus, dantes illi uisum & auditum, uiamque docuimus, quod quidam rectam, quidam prauam exequentur: gratiasque quidam reddunt, quidam uero minime. Incredulis quidem catheras, & ferum & focum praeprauiimus. Ex uase uero camphora condito, & ex aperto fonte homines Dei potabunt, quibus inerat uerborum fides atque constantia, timorque diei longissimi mali, & distributio ciborum pro dilectione diuina pauperibus, & orphanis, & mendicis, quique confessi sunt, se non dedisse uictum illis nisi pro Dei facie, nullam inde remunerationem seu gratiam expectantes, quoniam Deum amaramque diem timuerunt. ¶ Deus igitur illos ab illius malo diei liberat, dans honorem, & ornatum, atque mercedem maximam, paradysum uidelicet, & lectisternia serica propter indu- ²⁰ *Paradisus descriptio.* rationem. Vbi nec solis feruorem seu frigus sentient: sed arborum obumbraculum, sibi suos fructus collectos inclinantium, illic habituris. Et ibidem cum uasis uitreis & argenteis optima compositionis, illis potus, uelut zinziber saporifer, ex fonte zelzebil administrabitur. Aderunt & iuuenes uelut margaritae speciosi, omniumque diuitiarum & bonorum copia. ¶ Vestes quidem sericas & deauratas illi iuuenes induent, torques argenteos in brachijs ferentes. Vinum quoque benedictum illic Deo dante sufficiet. Huiusmodi quidem mercedem ob actus uestros gratos & commendabiles ³⁰ *Alcoran.* accipietis. Tu quidem, cui Alchoran istum misimus, diuinum expecta iudicium, non peccatores & incredulos imitans, sed mane uespereque diu Deum deprecans, & humiliter adorans. In loco diligentium mundum istum, dieique grauissimae obliuiscantium, nostra uoluntate potente restituemus ⁴⁰ *Nemo ad Deum uenit, nisi ipse uoluerit.* alios. Omnibus ad Deum progredi uolentibus, quod nemini tamen possibile est, nisi ipse sapiens & immensus uoluerit, haec sunt commemoranda. ¶ Qui uult ueniam & misericordiam, misericordiam praebet, malis malum grauissimum illaturus.

A Z O A R A LXXXVII.

IN n. & c. Per angelos legationis efficaces, uentosque siccos & imbriferos, daemonesque licitorum & illicitorum discreturos, ac prophetis diuina mandata correctoria uel instructoria concito ferentes, omne nostrum mandatum ^{nam.} *Omnia in maiorem iurat: Hebr. s.* ueraciter

ueraciter accidet. Tum obscurabuntur stellæ, cœlum findetur, ac montes in puluerem redigentur, die scilicet, qua placitum discussurum singula, uobis à prophetis indicitur: quæ contradicentibus grauis erit, & amara. Vos quidem, primis nostra manu confusis, eorum successores persecuti fuimus, & cæteros adhuc incredulos similiter persequemur, quibus iudicij dies erit difficilima. Nos homines ex humore fragili creauimus. ¶ Hos quoque nos ad scitam horam loco scito constituimus, illius facti potentes. Eisdem quoque mortem & uitam in terra motibus excelsis disposita, aquisque dulcibus potui foecunda præbuimus. Contradicentibus autem, dies illa fiet grauissima. Quibus tunc dicetur rem à uobis sæpius contradicentem, & umbram tripertito diuisam inite. ¶ Umbra quidem non minor erit igne, scintillas uelut turres camelosque sufflauos efflate. Illa die nec aliquod fiet proloquium, nec excusatio recipietur. Illa namque dies contradicentibus amarissima, dies est discussionis, qua uos antecessoresque uestri per me congregandi, coram, si me decipere poteritis, decipiatis. Vobis autem contradicentibus, dies erit difficilima. Timentes autem in umbraculis ex fontibus, & fructibus, cæterisque cibis pro uelle suo spaciöse propter actus suos commedent atque bibent. Talem namque mercedem bonis exhibebimus, die contradicentibus grauissima hoc uerbum audietur: Comedite, & paulisper expectantes quiescite, ob uestram maliciam atque uersutiam habitam. Hæc enim est dies malis amara, qui se humiliare rogati non parebant: Sed quod uerbum postea credent, illa dies erit difficilima reprobis.

Inferorum umbra tripertita.

AZOARA LXXXVIII.

IN n. &c. Et quid rem illam immensam, unde summa uobis inoritur disensio, tam sedule quarunt? Sciant autem illam, me monstraturum, qui terram planam montibus quasi cardinibus firmatam, uos creans pariles, uestraque quieti somnoque noctem, lucro motuque diem disponens, septemque res firmas superne fabricauit: Ibi lampadem splendidissimam inserens, aquas item ex nubibus ad eductum granorum, hortorumque crebriorum, & cæterorum nascentium demisi. Dies enim omnium discretiuis, erit illius placiti terminus, qua buccinæ sonitu gentes omnes accedent, cœlum in portas plurimas aperietur, montes ut æstiuæ nebula transcurrent. ¶ O uos mali, uestrum aduentum infernus sitiet, expectando, qui ueraciter illuc uenturi, ibique perpetuo mansuri, nec refrigerium quid, nec uinum, sed ignem tantum atque malum ob uestram prauitatem, & huius diei desperationem, nostrorumque præceptorum contradictionem, quæ singula nos in libro notauimus, gustabitis, nihil à me nisi augmentum malorum suscepturi. Timentes uero, sufficienter illic possidebunt hortos palmarum, & uitium, puellasque confocias, & consimiles, papillis breuissimis, uasaque plena, nullum uerbum inhonestum seu mendax audituri. Hoc est donum, optimaque remuneratio Dei. Contra quem cœlorum & terræ omniumque interiacentium dominatorem, nullus uerbum proferre poterit, nisi iussus ab illo uerum proferre die ueritatis, qua resurgent animæ, & angeli similiter ordinati. Quam omnis qui uoluerit, credat, & Deum adoret. Illius quidem diei malum à sine fore prædicauimus, qua quisque quod præmiserit, respiciet: & incredulus optabit, * ut tellus efficiatur.

De die iudicij

Septem res in mundo superiore.

Paradisus uoluptuarijs grata.

* Proverbialis locutio, sumpta ex scripturis,

qua summa indicatur angustia, dum dicitur montibus,

Cadite super nos.

Ose. 10. Luce 21. Apoc. 18.

q AZOARA

IN n. & c. Animas malorum, uel coactasq; honorum autem leniter & sponte extrahunt angeli, præceptaq; diuina citius omnibus alijs descendendo prophetis afferunt. Die uero bimembris sonitu buccinæ, corda fient contemptu plena, oculiq; tenebris eorum, uidelicet qui se uelut prius ad Pharaonem foueas redire plurimum optabunt. Nonne uides, qualiter Pharaonem conrabile exem- fessum se Deum esse maximum, indeq; semper contradicentem Moyfi, plum. quem Deus affatus in loco benedicto iussit eum adire Pharaonem, ut ipsum pro posse suo uirtutes gerendo conuerteret, uiamq; rectam patefaceret, Deus in hoc mundo pessumdedit suum obstultiloquium, sæculoq; futuro fortius supplicium inferens. Hæc quidem diuina uindicta timentibus Deum est memoranda. An estis uos illo potentiores, qui cœlos creans & ornans, sursum extulit, & terram extendens ipsam uobis animabusq; cæteris stabilem montibus uelut anchoris firmauit, & aquas ac herbas in ea produxit, noctemq; tenebrosam, diemq; splendidam fecit. Die quidem grauissima contingente, quisq; suorum recordabitur operum, & ignis ingrediendus ab omnibus contradictoribus, huiusq; mundi dilectoribus, propalabitur uisuris. Timens autem stationem coram diuina præsentia, animamq; suam reprimens ab huius mundi uoluptatibus & amoribus, paradysum possidebit. ¶ Quærentibus aduentum illius horæ, responde, Illum soli Deo patere, teq; nullos nisi timentes illam castigare: Qua uisa, optabunt se non duxisse uitam huius mundi, nisi per unius horæ diei seu noctis spacium.

A Z O A R A X C.

IN n. & c. Ad te cæco ueniente, discedens iratus es. Ille tamen forsan ad bonum conuerteretur, uel saltim quod sibi cōmodum esset, reminisceretur. Pecuniosis autem atq; diuitibus te uinciri atq; fauere quæris, ut sic tibi munera faciant. Sed cur inde tractas, seu curas? A timente quidem mendicatum, & à te quippiam quæsitum ueniente, diuertes. Hæc quidem scire uolentibus summe commemoranda sunt, librisq; benedictis sunt adnotata scriptorum manibus. Homo quidem ob incredulitatem suam perijt, quem de spermate plasmatum Deus integre formauit, eiq; deinceps uias suas patefecit, tandem eum ad mortem atq; foueam duxit, omnes deinde uoluntate sua potente resuscitaturus. Cur igitur mea præcepta non exequitur? Recordetur saltim homo, suum uictum atq; substantiam cōsiderans. Nos enim aquam ad fructuum ortum misimus. Nos terram aperuimus, & in ea menses ac uuas, & bletes ac oliuas, & herbas uobis bestijsq; uestris, & poma, palmasq; præbuimus. Illa quoque die contingente homo derelinquit fratrem suum, & utrumque parentem, & mulieres, atque filios. Omni namque tunc suum proprium peragere negotium satis erit, atque magnum. Quorundam autem facies illa die speciosæ fient, & hilares, atque ridentes: Aliorum autem, uidelicet incredulorum, malum situm uidentium, pallentes erunt & cinericiæ.

A Z O A R A X C I.

IN n. & c. Die qua sol obscurabitur, stellæque cadent, montesque fient puluis, locaque uillarum herema, bestiarumque syluestrium inter se similiterque inter se uicissim conuentus aderit, & ad corpora redibunt animæ, & fœmina de suæ cædis occasione quæsitæ fuerit, librique semetipsos ad perspiciendum inscriptum sibi reuoluent, cœlumque plicam

plicam in unam colligetur, focusq; fortiter accensus, & paradifus ornata fuerit: Tunc inquam omnis anima suos actus omnes agnoscet. Per stellas combustas, & retrogradas, atq; directas, ac noctem obscuratam, & auroram, hoc uerbum est boni prophete, ipsum absque augmento diminutione ue ferentis, qui coram Deo potens est, ipsi deuote seruans, suum præceptum nunquam transgrediens. Nullatenus autem est dæmoniâci, seu diaboli. Quo tenditis: hoc non est nisi commemoratio, tritaq; uia doctrina, omnibus qui rectificari studuerunt. Quod tamen nemini contingit, nisi Deo mundi domino uolente.

Iuramentum de certitudine doctrinae & sanctitate Machumetis.

10

A Z O A R A X C I I .

INn. &c. Dum cælum semetipsum aperiet, foueâq; similiter, & stellarum casus, & æquorum concursus accidet, quid præmiserint, quid uere reliquerint, omnes agnoscent animæ. Cur igitur in Deum largum, munificum, homo non credis? Ipse quidem te pro uelle suo formauit. Cur diei futuræ contradicis? Tibi quidem præfunt uigiles custodes, disertis scriptores, omnes tuos actus scientes atq; notantes. Timentes atq; boni bonum atq; gaudium assequentur: Contradictentes & increduli, focum interminabilem, nunquam illos dimissurum. Sciendum quidem, illa die neminem alijs imperare: Sed diuina manus omnia tenebit.

Regnum Dei.

20

A Z O A R A X C I I I .

INn. &c. Qui modum examinando non seruant, uidelicet infra sistentes, cum cæteris reddunt, ultra uero cum accipiunt, licet se minimè uenturos ante Deum in die publicæ resurrectionis arbitrentur, graui supplicio punientur. Huiusmodi quidem malorum, cæterorumq; diei futuræ nostrisq; præceptis contradicentium, malorum autem tantum: qui lectionem nostrorum præceptorum audientes, illa priorum esse mirabilia confirmant. Quippe Deus sua corda sigillis ob suos actus impressit, discessurus ab illis die iudicij ad ignem tendentibus, cum angeli dicent: En à uobis sapius contradicimus. Horum inquam liber liber malis insignitus, in terrarum infima reconditur. Liber autem bonorum formosissime scriptus, altissimo loco ponetur, legendus hominibus Deo propinquis: qui puluinaribus, stramentisq; sericis paradiso quiescent, potaturi uinum lapidum, & uelut muscus odoriferum: suisq; faciebus omnis inerat decor atq; pulchritudo. Erit quidem illi uino commixtum de thosui fonte, uidelicet à Dei propinquis potando. Credentes quidem talia, hoc maxime pro illis laborare deberent. Illa quidem die credentes hoc derisi, sapius deridebunt incredulos, qui cum fructibus ad suas mulieres transeundo, illos erroneos, curaq; carentes sapius adpellare consueti sunt. ¶ Tunc autem illi boni suis cubantes culcitrâ, an suorum factorum meritum suscepturi sint, aspicient.

Libri iustorum & iniustorum.

Fons, unde miseretur potus beatorum.

Cap. 30. uide.

40

A Z O A R A X C I I I I .

INn. &c. Quando cælû diuidetur, tellusq; pessundata occulta sua quoq; reuelabit, propter Dei præceptum atq; iusticiam, homo tunc ad Deum iturus, opus tuum omne reperies. Cuiuscumq; dextrâ sua charta tradetur. Ille quidem leuem habiturus cõputum, ad suos redibit hilaris. Cuiuscumq; uero charta post tergum committetur, clamabit: Heu heu quam grauis, quamq; difficilis hora. In ignem enim proijcietur, ob gaudium hic inter suos habitum, & quoniam niam minime sperabat se rediturum ad Deum, uel uisurum eum unquam. Per occasus ruborem, noctemq; tenebrosam, lunamq; deficientem, ex hinc

Suprà dixit, chartam esse dandam malâ in sinistrâ manus.

mandata post mandata uidebitis. Quare non credunt? ¶ Cum legitur illis Alchoran, quare non humiliant se? Contradicunt autem, manentes increduli. Deus quidem scit suorum secreta cordium. Tu constanter & euidenter nūcia malum illis omnibus uenturum, exceptis bonis, qui plenum gaudium & honorem integrum absq; contumelijs & opprobrijs fortientur.

A Z O A R A XCV.

IN n. & c. Per cœlum signiferum, placitq; diem, & testantes ac testificatos Lex alhudud, accenso foco percussis, & habitaculorum suorum super se casu dirutis non ob aliud uindicta sumpta est, nisi quia minime crediderunt in Deum sublimem & immensum totius mundi dominum, & testem omnium. 10
Male namq; loquentes de Deo, credentibusq; uiris seu fœminis, nisi resipuerint, malum ignis atq; gehennæ patientur. ¶ Credentes atq; benefici paradisum aquarum fluxu iocundam, quod magnum, possidebunt. Omne quidem Dei præceptum firmum est & immutabile. Ipse namq; rerum principium atq; finis, & pius, ueniatq; largitor, in throno sedens, omnia pro uelle suo perficit. Nunquam ignoratum est tibi, qualiter Deus persecutor exercitus Pharaonis atq; Themuth, incredulos & contradictores obsedit. ¶ Hic alchoran bonus atq; disertus, in tabula castigatissima continetur.

Dei præceptū
est immutabile.

Pharao.
Themuth.

A Z O A R A XCVI.

IN n. & c. Per cœlum, stellamq; currentem lucidam, omnis anima suum 20
opus scriptum inueniet. Homo sui considerando materiam, uidelicet humorem ex dorso uenisq; fluētem, sciat Deum illum reducere posse die, quæ cordis hominis secretum omne pro palabitur, cœlumq; per se modo mutabitur, & terra confundetur. Hoc quidem uerbum est ueracissimum, non ludicrum. Sed increduli artum atq; dolorum executores, me quoque callidissimum sentient. Paulisper itaq; paulisper illos incredulos dimitte.

Ex formatio-
ne hominis do-
ceatur mortuo
rū reparatio.

A Z O A R A XCVII.

IN n. & c. Nomen Dei sublimis iugiter inuoca, qui res æquilibriter condi- 30
dit, disposuit, præcepit, & docuit, herbas educit, & demum exsiccat. Vacilectioni: Nequaquam obliuioni committas, præter quod Deus noluerit: qui sciens occultum & manifestum, te rectam in uiam dirigit. Memor igitur esto, sicut & omnis timens Deum, non autem incredulus & malus, igne magno comburendus, ubi nec morte, nec uita potietur. Hoc enim commodum est tibi. Bonum opus perpetrat, qui credit in Deum, & ipsum orationes iugiter fundendo inuocat. Vos autem hanc uitam plus alia diligitis. Sed quamobrem, cum illa melior sit, & æterna: Hoc quidem folijs priorum, Abrahæ uidelicet & Moysis, inscriptum est.

Iterum Abra-
he scripta ci-
tat.

A Z O A R A XCVIII.

IN n. & c. An ignoras homines oculis coopertis, & faciebus inclinatis 40
ad sua negotia semper superstitione laborantes? Ignem quidem feruentissimum inibunt, fontes ibi fluentes potaturi, & sambuca tantum ibi cibandi, nec eos saturare, nec famem expellere sufficiente. Aliorum autem illa die facies fient formosissimæ, qui propter actus suos, laboresq; bonos, paradisum excelsam conscendent: Vbi nullum uerbum inhonestum audituri, fontem profilientem, lectosq; sublimes cum stramentis sericis puluinaribusq; congestis, & scyphos appositos habebunt. Nonne uident, qualiter Deus nubes conuocauit, cœlos extulit, montes disposuit, & terram extendit? ¶ Illos castiga,

Paradisi felici-
tatis.

castiga simul, atq; doce. Tu namq; doctor es, non coactor. Omnis quidem disgregiens, & incredulus permanens à Deo, ante quem omnes uenient ibi iudicium habituri, graue malum accipiet.

A Z O A R A XCIX.

INn. &c. Per auroram, noctesq; X. & per pascha, biduumque præstat. Deus Hat filio * Herantis ædificij structori, quale non alia terra uidit, & Themuth lapidum erinolatori, & Pharaoni Alantheth: his omnibus * al. Heran, uidelicet in terra maleficis & destructoribus, malū grauissimum **10** talis ædificij, intulit omnium inspector. ¶ Deo cuiquam bonum pecuni- amq; præbente, dicit ille, meis ex meritis Deus me diligit- uictū autem tenuem modicamue substantiam à Deo suscipiens inquit: O Deus, cur mihi dedecus efficis: Me quidem iam minime dili- **20** gis. Quare non impenditis orphanis atq; pauperibus curam bo- nam, & beneficia: Magis quidem diligitis alienas hæreditates co- medere, & peuniam coaceruare. In ipsius autem Dei & angelo rum aduentu seriatiim disposito, cum infernum palam facient, quādo tellus minutissime scindetur, quid agētis: Illa quidē ho- ra si sibi proficeret, esset ne possibile, memor efficeretur homo cū diceret: O qui sibi præmisit beneficium, opusq; bonum. Illa die nulli nisi malo nociua, ipsi soli suum uotum abnegabit. Anima uero bonæ dicetur: ¶ Ad Deum te uerte, suisq; te commisce, & paradisum ingredi.

A Z O A R A C.

INn. &c. Per terram inhabitatam à te, filiumq; patri similem non iuro: Quoniam hominem fortem atque potentem fecimus. Ille superbiens nil sibi præualere extimat, suæq; substantiæ sumptum maximum conqua- **30** rens, hoc esse nulli notum arbitratur. Oculos autem & os atque linguam ego illi tribui. ¶ Viam quoque bipertitam, rectam uidelicet atque fal- lentem, illi patefecit. Cur igitur hominem non redimit: uel orphanum, atq; mendicum, humiq; prostratum urgente fame non cibatur? Credentes quidē, & patientes, atque benefici insidebunt parti dextræ, increduli uero parti sinistra, quos ignis feruentissimus prorsus operiet.

A Z O A R A CI.

INn. &c. Solem apparere diluculo, lunamq; succedere, diemq; clarifica- re singula, & noctem operire illam, Deus ipse præcepit: qui struendo cœ- lum erexit, & in imo terram extendit, habitūque bono ditauit, animam ip- sam malum & bonum edocens. Bonum autem exequens semper antecedit. **40** Alius autem gressus retrorsum efficitur. Homines Themuth contradicen- tes suo propheta, illos docenti displicita, & de cibo potūque camelæ nulla- tenus interficiendæ castiganti, cum ipsam peremissent, terræ motus super- ueniens illos funditus coæquauit. Deus autem talium perpetrator, eos ne- quaquam timuit.

A Z O A R A CII.

INn. &c. Sicut noctis aduentus diem tegit, dies autē res manifestat, & ma- lisculus atq; foemina differunt, sic & actus hominum minime coæquatur. Timentem etenim, suæq; pecuniæ in Dei nomine distributorē, Deiq; præ- ceptorum

Doctor, non
coactor Ma-
chumet Sed cō-
trarium sepi-
sime in Alco-
ran docet.

Iuramentum
per tempora
religiosa.

Exempla uin-
dicatæ incre-
dultatis.

Hominū per-
uersitas, qui
bona suo me-
rito adscribit
malis se indi-
gnos putant.
In auaros.

Mirabile di-
ctū, quod De-
us abhorret iu-
rare per ter-
ram & filium
coæqualem,
qui supra iu-
rauit per da-
mones. Hor-
tatur ad bene-
ficientiam.

Exemplar al-
terum transpo-
suerat hæc
duo capita,
hoc nempe
præcedens:
Themuth.

Diuersissimus
bene aut male
agentium exi-
tus.

ceptorum confirmatorem, & iugiter orantem, in vias rectas dirigemus. Huic autem contrarium, in ignem feruentissimū proijciemus. Quid igitur sibi, malum passuro, sua proderit pecunia? Nos autē utriq; sæculo dominamur. Meum est, vobis rectas vias aperire, & ob ignem illum castigare, quem contradicentes & discredentes inibunt: timens autem, & elemosynarius, nunquam. Ob hoc quidem nullum peto præmium, nisi dilectionem diuinā.

AZOARA CIII.

Conditio Machumetis, & natales. **I**N n. & c. Per diluculum atq; crepusculum, Deus te nequaquam dimittet, qui te repertum, & orphanum, & incredulum, viam rectam edocuit, & pauperem inuentum ditauit. Huic autem sæculo futurum longe præcellit. ¶ Orphano nullatenus uim inferas, nec pauperem repellas: Sed de bonis tibi commissis à Deo, benigne partire.

AZOARA CIIII.

vires animi & corporis Machumetis, itemq; nomē. **I**N n. & c. Nos à te reatum auferentes, cor amplum, capaxq; subtilium, ter gumq; graue fecimus. Nomen item tuum maxime sublimauimus, tuamq; difficultatem facultas, & contra commutabit. A cæteris uacans negotijs, inuocando Deum te iugiter exerce.

AZOARA CV.

IN n. & c. Per ficos, & oliuas, montemq; Sinai, istamq; tellurem impauidā, hominem habitus optimiq; modi creauimus, & deinceps infra cuncta redigimus ipsum. Omnes autem credentes atq; benefici, optima mercede donabuntur. Vt quid aduentui diei futuræ contradicunt aliqui? Nonne Deus rectius & æquilibrius, quàm omnes gentes, illa die iudicabit.

AZOARA CVI.

Lectioni uacandum, eaq; in Dei nomine auspicianda. Deus hominē docuit literas. **I**N n. & c. Lectioui uaca, exordium gerendo Dei nomine. Quoniam ipse maximus omnium, hominē à se creatum ex coagulo sanguineo, nescita prius, officiumq; pennæ docuit. Ipse uero diues effectus, præsumptuosus atq; superbus effectus est, ad Deū tamē rediturus. ¶ Si recta uia proficiscēs, Deūq; timens cōsentiendo prohibenti se beneficiū orationesq; facere nostris præceptis contradiceret, nunquid Deū hoc agniturum nō perpenderet? Ipsum quidē si se diuerneret, collo capillisq; uerticalibus ob suū peccatū atq; mendacium retrahi iuberemus ab aduocatis, ipsum ad ignem ducturis. Illū igitur non exaudiat, sed Deū adoret, & ad ipsum pro posse suo semper accedet.

AZOARA CVII.

Qua nocte legationes suas dimittat Deus, & Alcorā tradiderit. **I**N n. & c. Hoc in nocte alchidera, uidelicet felicissima, mille mensibus meliore, super te posuimus. Illa namq; nocte sit angelorum Dei mandata ferentium atq; salutem discessus, non prius aurora terminans.

AZOARA CVIII.

Ante Machumetem neq; ludi dei neq; Christiani quicquā sciuerūt. Eius autē tamen aduentu dissensio est orta. **I**N n. & c. Inter librorū homines, statuētesq; Deo participes, ante Dei nunciū aduenientē, legentēq; illis libros benedictos, quibus diuina præcepta sunt inscripta, & prædicantē illis, ut unū Deū adoraret, & orādo corde puro iugiter inuocaret, & necessaria petētib; impertirēt, quæ scilicet lex recta admonet, dissensio, cū prius nihil scissent, atq; cōtrarietas incidit. Omnibus tamen aduentu participes adiungāt. Vnde perpetuum ignem gehennæ perenniter patientur. Velut credentes, & timentes, atq; benefici omnium optimi mercedem maximam, uidelicet paradīsum fontibus irriguam, apud Deum sortientur.

AZOARA

AZOARA CIX.

INn. &c. Die qua mouenda est tellus, omnes suas res ponderosas efficiant. Die iudicij omnia sicut mania sicut manifestata.
 Omnisque dicitur anima factum suum omne. Deo iubente, uenient homines omnia sicut manifestata.
 ordinatim, auditum Deum omnibus omnia facta sua monstraturum: Vbi manifestata.
 beatitudinem praestat, quantum est formica breuis, beneficium, & tantum Vel minimum beneficium conferret beatitudinem, & contra
 dem maleficium infelicitate.

AZOARA CX.

INn. &c. Quando strepitum anhelos pectore emiserint equi, & ex suorum tra.
 pedum ictibus ignis est lapidibus excussus, & est terra puluis eleuatus ma-
 10 ne praeda facta contingit, homo bonorum atque diuitiarum studiosus, Deo
 nequaquam inde gratiam seu gloriam perfoluit. Nonne cogitauit, quod De-
 us homines est fouens suscitaturus, illis suscitatis omnia facta sua reuelabit.

AZOARA CXI.

INn. &c. Die mandati grauis exhibunt homines uelut culices, nunc hac Diei nouissimi
 nunc illac promouentes, sicutque montes ut lana decerpta. Et cuiuscumque pon ma forma.
 dus immensum praeponderabit, uitam uiuet optimam: cui uero leue conti- St athera iudicij
 gerit, in ignis feruidi praecipitium corruet. ciarie iterum meminit.

AZOARA CXII.

20 **I**Nn. &c. Quando nostri rerumque nostrarum nostra benignitate multus ex
 creuit numerus, ad foueas usque negligentes accessistis. Quod uobis eui-
 denter improperabitur, quando re ipsa, feruoreque foci uestris oculis perspe-
 cto, a nobis omnes actus uestri perquirentur.

AZOARA CXIII.

INn. &c. Per huius horam, & historiam, homo damnum atque perditio-
 nem insequitur, nisi tantum credens, atque beneficus, & ueritatis moni-
 tor, ac indurator.

AZOARA CXIIII.

30 **I**Nn. &c. Rerum uilificator, & obtrectator, atque pecuniae coaceruator aua- Qui damnandi, praecipue fraudatores detrectatores auari.
 rus, quam sibi durabilem, & semetipsum immortalem arbitratur, igne fer-
 uente, uidelicet interminabili hominumque corda comburente, & desuper
 corda imprimente damnabitur.

AZOARA CXV.

INn. &c. Nunquid te latet, qualiter Deus artes hominum elephantis er-
 rore coegit, immittens illis uolucrum multimodarum cohortes quam
 plurimas, quae per nigrorum lapidum insectum, illos uelut tritici corticem
 euacuabant.

AZOARA CXVI.

40 **I**Nn. &c. Homines Corasch in aestiuo hyemalique motu suo, semperque secu-
 ritatem nunc adepti, dominum huius domus, qui illos ex pauidis tutos
 atque securos, ex indigentibus copiosos atque saturos reddidit, corde puro sup-
 pliciter inuocent.

AZOARA CXVII.

INn. &c. Legi contra dicentes, & orphanos sua priuantes substantia, ac o-
 rationum obliti, nullique de sua substantia beneficientes, nisi propter osten- Non omnia hic ponuntur que sunt in Arabico.
 tationem superstitionemque, uelut mali perdentur penitus.

AZOARA CXVIII.

INn. &c. Tibi iam fontem in paradiso praeparauimus. Orationem igitur q 4 coram

coram Deo funde, ipsiq; suppliciter immola. Tuus enim hostis adiutoribus proleq; carebit.

A Z O A R A C X I X .

Bonum diuor- **I**N n. & c. Homines incredulos taliter alloquere: Ego quidem legem ue-
tium, Habe ti- stram atque sectam, minimè sequor, nec uos meam. Igitur mihi meâ ma-
bi tua. Nos neant, uobisq; uestra.
per gratiam

A Z O A R A C X X .

Dei retinebi- **I**N n. & c. Cum diuina uindicta liberationeq; superueniente, multas gen-
mus, quæ do- nites Dei legem assumere uideris, illis ueniam atq; misericordiam à Deo po-
nauit p Chri- stula. Quoniam ipse pius est, ueniaeq; largitor. 10
stum filiū suū.
Vi coactis ad
sectam inde
parcendum.

A Z O A R A C X X I .

IN n. & c. Nihil unquam sua pecunia siue lucrum profuit Auileah, quan-
Grauis senten- do sua manns perdita sit, ignemq; tandem feruentem inibit, quo sua mu-
tia propheta- tier collum fune cathenisue ligata, lignum afferret.
de emulo.

A Z O A R A C X X I I .

Non desunt **I**N n. & c. Constante dic illis, Deum unum esse, necessarium omnibus, &
negare filium- incorporeum: Qui nec genuit, nec est generatus, nec habet quenquam
Dei. sibi similem.

A Z O A R A C X X I I I .

Quid orandū **I**N n. & c. In nomine Dei, domini circuli uisibilis, te sanctifica, postulans
præcipue. ipsum, ut ab opere pessimo, malisq; tenebris noctis, magorum & inuido-
rum & fascinantium nocuentis te protegat. 20

A Z O A R A C X X I I I I .

Vt à preca- **I**N nomine d. pñj, & mis. Te sanctificando, omnium gentium dominum,
tione orsus est- omnium regem, omnium Deum, iugiter atq; suppliciter exora, ut à dia-
ita in fine præ- bolo humana corda penetrante, hominibusq; diabolicis atque perueris te
cipit orandā defendat, & liberet.

opem diuinā
aduersus diā-
bolum, & præ-
cauos homines.

Subijciuntur in Arabica scriptura uersus aliquot uice coronidis. Qua de causa Latinus
interpres omiserit, non possum satis intelligere. 30

*Alhigere est **I**LLVSTRI GLORIOSO QVAE VIRO PETRO CLVNIA-
regnum Sara- centi Abbate præcipiente, suus Angligena Robertus Retenensis librū
centum, ut in istū trāstulit. Anno domini MCXLIII. anno Alexandri MCCCCIII.
uitis successo- anno * Alhigere DXXXVII. anno Perfarū quingentesimo undecimo,
rum Machu- meti.

EXPLICIT LIBER LEGIS DIABOLICAE SARACE-
norum, qui Arabice dicitur Alchoran, id est, collectio
Capitulorum, siue præceptorum. 40

PER MANVS CLEMENTIS POLONI DE VIS-
licia, Anno Domini millesimo CCCXXXVII. mensis Ianuarij ultima, in Constantinopoli.
Et ad instantiam magni Ioannis de Ragusio ordinis prædicatorum,
tunc in Constantinopoli degentis.

INCIPIT